

БИБЛИОТЕКА
СВЕТ ВЕ

 Ифо ДАР

СЕРГЕЙ

ЛУКЯНЕНКО

БЕЛОВА

Продължение на романа **Чернова**

СЕРГЕЙ ЛУКЯНЕНКО БЕЛОВА

Превод: Васил Велчев

chitanka.info

Кирил Максимов е „изтрит“ от реалността и става функционал-митничар. Посещава чужди светове, но впоследствие решава да се добере до истината — да научи кой все пак ръководи функционалите и кой е създал Веригата от светове. Кирил отива на Твърд, свят, в който управлява църквата и функционалите са горени на клади. Там разбира, че войната с Аркан не може да бъде спечелена с обичайните средства и всъщност арканците са само изпълнители, а не управляващите светове. Сдобил се с някои от способностите на куратор, Кирил попада на централния свят — Земя-16. Земя-16 се оказва апокалиптичен свят, като единствените оцелели хора са се заселили на остров и живеят спокоен и пасторален живот. Кирил открива, че всъщност е попаднал в бъдещето на Земята, а всички светове са просто възможните ѝ вариации във времето. Осъзнал, че няма как да разруши тази система, той се връща в родната Москва и прави своя окончателен избор.

1

Железопътната гара е място за преобразяване. Влизаме във влака и преставаме да бъдем себе си. От този момент придобиваме друго минало и започваме да разчитаме на друго бъдеще. Готови сме да разкажем на случаен спътник какво се е случило с нас, а също и това, което никога не ни се е случвало. Ако се съди по разговорите във влаковете, на света няма скучни хора с безинтересни биографии.

Ето защо обичам влаковете.

Дори и южните линии.

Впрочем купето се оказа неочаквано чистичко, нетипично за украински влак. На пода беше постлана пътечка, на масичката имаше бяла салфетка и изкуствени цветя във ваза, в която, кой знае защо, бяха налели вода. Вече бяха постлани захабени, но все пак чисти чаршафи. Над прозореца на метална стойка висеше телевизор — не с плосък екран, което би било по-разумно, а с тумбест кинескоп, но все пак...

Да, спалният вагон си има своите предимства. Не само заради единствения съсед по купе, но изобщо заради удобствата.

Хвърлих сака си на пода, затворих вратата на купето и излязох на перона. Под краката ми жвакаше киша от сняг и кал. Духаше мокър вятър — времето изобщо не приличаше на московското, по-скоро такава е зимата на Морето, някъде в Ялта или в Сочи. Южният влак сякаш беше донесъл със себе си влажна солена топлина. Запалих цигара. До мен от крак на крак пристъпваха изпращачи, разговарящи високо на суржик^[1]. Кълнях някаква Верка и обсъждаха разхайтеното ѝ поведение.

Причината да си взема билет за първокласния вагон не беше прекалената ми изнеженост. Просто се оказа, че няма място нито в купетата, нито във вагоните със запазени места. А аз не исках да отлагам пътуването. Чувствах, че ако се забавя дори ден, няма да отида никъде. Стигат ми толкова приключения.

Или още не?

Докато пушех, във вагона влязоха няколко пътници. Интересно, дали някой от тях щеше да се окаже моят съсед? Например тази слаба девойка с големи очи и очила с тънки рамки? Ох, едва ли... А младежът на моите години, със строг шлифер и скъп алуминиев куфар в ръка? Също се съмнявах. Ехидните железопътни богове със сигурност щяха да ми отредят този грохнал сляп старец, кашлящ в движение. Или, което е най-ужасното във влаковете, онази млада жена с миличкото едногодишно дете в ръцете. Случвало ли ви се е да присъствате на смяна на памперси в купето? Особено когато детето получи разстройство от друсането и смяната на храната. При това тази чудесна жена ще настоява да изключат вентилацията предварително, за да не се простуди бебето...

Изпълнен с мрачни предчувствия, аз се върнах в купето си. И установих, че този път все пак ми е провървяло. Е, не беше девойката с очилата, но поне беше връстникът ми. Който вече вадеше от тежкарския си куфар бутилка бира.

— Добър вечер. Саша. — Младежът се изправи и без излишни церемонии ми подаде ръка.

— Добър вечер. Кирил.

— Нали нямате нищо против? — Саша посочи с поглед бутилката.

— Моля, моля. — От неговите маниери на общуване изведнъж се почувствах не в свои води. Някакво юпи. Впрочем не. По-скоро приличаше на онези безделници, които се наричат млади политици и ту устройват свои митинги, ту провалят чужди, но предимно вдигат скандали в интернет като свадливи бабички в трамвая.

Ако е така, то ми предстоеше весела вечер! Младите политици не могат да се успокоят нито за минута, те постоянно са в състояние на висока политическа активност.

— Исках да ви почерпя. — Саша ми подаде бутилката. Охо! Хубав английски ейл, не руска бира за износ и не пивоварното творчество на украинските братя.

— Благодаря. — Не му отказах. Седнах на своята кушетка. През това време моят спътник деловито разопакова сака си — на бял свят се появиха още пет бутилки бира, кашкавал, шамфъстък. Затова пък — никакви увиснали анцузи и гумени джапанки, с които толкова обичат да се преобличат гражданите във влаковете. Впрочем от вида на Саша

веднага ставаше ясно, че не би си позволил чехли на обществени места. Идеално избърснат. Подстриган така, сякаш току-що е слязъл от подиума. Тъмносиният костюм от тънка вълна изглеждаше много скъп, но със сигурност струваше още повече.

Освен това Саша не тръгна да си клати главата по рибешки, сваляйки внимателно, без да развързва възела ѝ, примката на вратовръзката, както правят неумеещите да носят костюм хора. Не, той прецизно развърза вратовръзката, безукорно пасваща на цвета на ризата, измъкна от сака си специален калъф, мушна я в него и го овеси на закачалката. За самото, естествено, също се намери калъф. Сигурно имаше нещо и за чорапите...

Приблжих се до прозореца тъкмо когато перонът потрепна и започна да се отдалечава. Потеглях за Харков. Защо? Малко ли ми бяха приключенията през последната седмица? Каква ти седмица... през последното денонощие на три пъти едва не ме убиха.

— Московчанин ли сте? — попита Саша.

— Какво? — Замислен, не чух веднага думите му. — Да, московчанин.

— Аз също — отвърна спътникът ми, сякаш отговаряше на парола.

— Бизнес? — попитах аз. Общо взето, изобщо не ми беше до него, но се налагаше някак да поддържам разговора. Още повече, че събеседникът ми ме беше почерпил бира...

— Е... не съвсем. — Изглежда, Саша се замисли. — Макар че може и така да се каже.

— Политика? — вече съвсем мрачно предположих аз.

— В известна степен — засмя се Саша. — Макар че вие сте напълно прав, Кириле. Нещо средно между политика и бизнес. Работя в държавна структура. Бюрократствам по мъничко, ако може така да се каже. Естествено, не се занимавам с политически глупости. Това е работа на политиците. А нашата е държавата да живее, влаковете да се движат, хлябът да не свършва, границата да е под ключ. В съветски времена биха казали „функционар“.

Отпих още веднъж от бирата и оставих бутилката. Функционер, значи...

— А вие, Кириле, работите ли, учите ли? — попита Саша. И това вече беше прекалено. От човек, който, дори и да е по-голям от мен, да

е най-много с година, да чуя доброжелателния въпрос „работите ли, учите ли“?

— Временно безработен съм — казах аз.

— Трябва да се казва „в процес на търсене на работа“ — поправи ме Саша. — По-добре звучи, повярвайте! А като какъв сте работили?

— Функционал — отговорих раздразнено. Не, колко трябва да си нагъл, за да поучаваш непознат човек! Явно у всички чиновници се изработва подобна безцеремонност. „Бюрократствам по мъничко“! За да може, видите ли, хлябът да е под ключ, влаковете да не свършват и границите да се движат...

— Какъв функционал, ако не е тайна? — попита Саша и аз изведнъж улових в гласа му неподправено любопитство. — Никога не съм срещал функционали, способни да пътешестват.

Вторачихме се един в друг. Слепоочията ми запулсираха.

— Вие знаете за функционалите? — попитах аз.

— Разбира се — отговори спокойно Саша. — Ненадминати майстори в някаква дейност, затова пък приковани към своята функция. Не могат да се отдалечат от нея на повече от десет-петнайсет километра. Аз се подстригвам при функционал-фризьор на „Чисти Пруди“.

— Вие знаете за функционалите? — повторих тъпо аз.

А защо се учудвам? Все пак поработих няколко дни като функционал-митничар и през кулата между световите се шляеха и политици, и бизнесмени, и някакви млади поп звезди с приятелите си. При мен на инспекция идваха политик и хуморист. Достатъчно много народ, за да е ясно, че в Москва няколкостотин обикновени хора знаят за функционалите. Може би дори няколко хиляди. Тези, които влизат във висшите ешелони на властта, бизнеса, масовата култура — те са посветени. А този юноша не е случаен, веднага си личи...

Саша се засмя.

— Знам, знам! Е, как да ви го докажа? Искате ли да назова митниците, които са в Москва.

— По-добре назовете два-три чужди свята, в които сте ходили.

— Вероз! — незабавно отговори Саша.

— Няма такъв свят! — парирах радостно аз.

— Как да няма? Това е там, където са градовете държави. Където има смешен феодализъм с парни машини. — Той щракна с пръсти. —

Където са Нут, Кимгим, Ганцзер...

Кимнах. Да, разбира се. От моята митница имаше изход към града държава Кимгим. Много приятен град. Но освен него съществуваха хиляди други градове държави...

— Вярвам ви — казах аз.

— Още и Резерватът — продължи Саша. — Още...

— Вярвам, вярвам... — Отново отпих от бирата. — Да. Някак неочаквано е.

— Та какъв функционал сте вие? — все със същото доброжелателно любопитство се поинтересува Саша. — Извинявайте, ако съм твърде досаден, ако не искате да отговаряте...

— Митничар съм — признах, без да уточнявам, че съм вече бивш.

— И при това сте способен да пътешествате?

— Да.

— Фантастика! — Самото съществуване на функционалите изобщо не учудваше Саша. — Е, за това си заслужава да пием по чашка... нали?

Той бръкна в куфара си и извади бутилка „Мартел“.

Поклатих глава.

— Благодаря. Не си струва. Сутринта ще се минава през митницата.

Саша се засмя.

— Ама че сте шегаджия! Функционал да се притеснява от митница... — Той изведнъж стана сериозен. — Граници, митници... все строим и строим стени. Вредят на простите хора, а за бандитите така или иначе не са преграда... кому е нужно това?

Ама че странна работа. Той като че ли говореше искрено и бях напълно съгласен с думите му. Но всичко звучеше някак изкуствено, като от трибуната. Неволно си спомних за политика Дима.

Нима при всички тях това е професионално изкривяване?

— Никому не е нужно — все пак се съгласих аз.

— Ето например да вземем Вероз — като одеяло, направено от кръпки е, а почти няма истински граници — продължи Саша, ловко режейки пастърмата. — Такъв чуден, уютен свят... Знаете ли, понякога си мисля дали да не се преселя там?

— А как научихте за функционалите? — попитах аз. — За другите светове?

— Длъжността ми го изисква — усмихна се широко младежът. — Когато станах референт на Пьотр Петрович, той ме осветли по въпроса. Сам разбирате, работата изисква да бъда навсякъде с шефа!

Стори ми се, че основното в думите му беше „референт на Пьотр Петрович“. Това беше разпознаване по системата „свой-чужд“. Сякаш се предполагаше, че функционалът би трябвало да знае нещо... и да реагира.

— И как е той? — попитах аз, без дори да уточнявам за кого питам. — Оправи ли се?

Със сигурност неведомият Пьотр Петрович, на когото по щат се полагаха референти, беше поне на петдесет. А на тази възраст, още повече сред чиновниците на границата между бизнеса и политиката, няма абсолютно здрави хора.

Саша примигна и каза:

— Пфу-пфу. Започна да пие водица, да пази диета...

— Карлсбад? — предположих произволно.

И отново уцелих.

— Да, както обикновено... — Ето сега вече станах окончателно „свой човек“ за Саша. Престана да го тревожи и свободата ми на придвижване, и това, че не ме е познавал. След като отвори бутилката и се поотпусна, той попита: — Чували ли сте вица за функционала-гинеколог?

— Е? — неопределено попитах аз.

— Функционал-гинеколог тича в кабинета на свой колега и казва: „Ела с мен! Имам такава пациентка...“.

Цялата беда на вицовете на отделните общности е, че те са преработени от обикновените вицове. Дори и да не си побъркан поклонник на книгите за Хари Потър или на играта „Magic: The Gathering“, или, опази Боже, на рап музиката, така или иначе знаеш всичките им вицове. Смени Чапаев с Потър, а Петка — с Рон, Пугачова — с Тимати или Децл^[2] — и готово. Така и се създават те.

От учтивост все пак се усмигнах. И разказах умерено пошъл виц за съденето на твърде любвеобилен грузинец.

Саша жизнерадостно се закикоти, подавайки ми бутилка бира. Явно беше доволен от компанията, която му се е паднала.

Честно казано, и аз бях доволен.

Пихме бира. Няколко пъти излязохме да пушим — почерпих спътника си с реквизираните от колата на Котя „Трежър“ и заслужих още един одобрителен поглед. Бирата не ни стигна и Саша предложи да вземем още от вагон-ресторанта. Разбира се, там не се намери английски ейл, но както е известно, след третата бутилка на човек му се занижават критериите и всички бири му стават еднакво вкусни.

Някъде към два през нощта легнахме да спим — в най-благодушно настроение. Александър мигновено захърка, но на фона на тракането на колелата това някак си не ме тревожеше особено много. Вентилацията във вагона работеше, което е нещо рядко срещано в украинските влакове. Подложил ръка под главата си, аз лежах по гръб и гледах в пробягващите по тавана отблясъци на лампите — приближавахме се към някакъв град.

Интересно нещо... От всички възможни пътници да ми се падне такъв, дето знае за функционалите? Освен това ловко ме заприказва. Съвпадение? Или капан? Аз се бях измъкнал от системата. Бях нарушил законите на функционалите. Направо можеше да се каже, че бях започнал метеж. Победих полицаия Андрей, убих „акушерката“ Наталия, а после успях да се измъкна от куратора... от бившия си приятел Котя.

Разбира се, ако се изхожда от здравия разум, съпадението е малко вероятно и Саша ми е пробутан да ме шпионира. Но, от друга страна, ако се разчита на здравия разум, аз отдавна трябваше да съм на болнично легло и да бълнувам — защото нима може да се повярва в други светове, към които водят тайни врати, сновящи из града функционали и управляващите всичко това тайнствени експериментатори?

Вдигнах ръка и погледнах сънено стоманеното пръстенче, надяното на пръста ми. Всичко, което беше останало от моята „функция“...

Трябваше да поспя. Едва ли спътникът ми, случаен или пробутан, се канеше да ме нападне през нощта. Нямах усещане за опасност, а се доверявах на интуицията си. На другия ден щях да пристигна в Харков, да потърся Василиса — странна жена, но някак внушаваща доверие...

Влакът все повече забавяше скоростта. В далечината се разнесе железният грохот на гаровите високоговорители: „Бърз влак номер деветнайсет... Москва — Харков... пристига на втори коловоз...“. По стената се плъзна ярък правоъгълник светлина, изтръгвайки от мрака захвърлените ми върху мрежестия рафт обувки и свитите на кълбо до тях чорапи (да, аз съм свиня, извинявайте!).

Надигнах се на лакът и посегнах към неиздърпаната докрай завеса. И неволно погледнах към приближаващия се перон.

В самото му начало, там, където би трябвало да спре последният вагон, стоеше група младежи, десетина-дванайсет души. Всичките късо подстригани, гологлави, с леки шлифери или къси кожени якета. Оглеждаха внимателно вагоните.

Лицата им ми се сториха смътно познати — не като физиономии, а като типаж. Уж всичко е като при всички останали, но леко прозира нещо чуждо.

По-нататък перонът беше празен — не са чак толкова много хората, посрещаци среднощен влак в малко провинциално градче.

Макар че... на трийсет метра по-нататък стоеше младеж, който изглеждаше така, сякаш случайно се е отделил от първата компания. На още двайсет-трийсет метра скучаеха двама спретнати младежи. По-нататък — още един. В далечината, над гарата, светеше мътно думата „ОРЕЛ“.

Започнах да се обличам, като не откъсвах поглед от прозореца. Дънките, чорапите, обувките... Пуловерът. Погледнах сака си, но не го взех. Там имаше само парцали. Наметнах якето си, потупах се по джоба и усетих тежестта на портфейла. Това е, време беше да тръгвам...

— Да пикаеш или да димиш? — попита от кушетката си Саша, като спря да хърка.

— Аха... да пуша — промърморих аз. — Спи...

И се измъкнах в коридора. Влакът все още забавяше, навлизайки в перона. Сега в него отпред и отзад ще влязат внимателни младежи... а до вратата на всеки вагон ще застанат по двама-трима.

Не знам дали щях да се справя с тях, когато бях функционал. Сега със сигурност нямаше да мога. Не беше нужно да ходя на врачка, за да се сетя.

Притичах по коридора, дърпайки студените алуминиеви дръжки на прозорците. Заключено... заключено... заключено... Четвъртият прозорец поддаде и падна надолу. Край мен преплаваха мокри релси и товарен влак на резервния коловоз, в люлеещия се конус светлина от тенекиената лампа на близкия стълб полъхна мокър снежен вихър...

После улових погледа на късо подстриган младеж, застанал самотно на съседния коловоз. Той бавно, сякаш сънено, разтегли устни в усмивка и ми помахаша с ръка. И без да се крие, свали от колана си радиостанцията.

Тези, които бяха обградили влака, не допускаха грешки. Обсадата беше от всички посоки.

Капанът се беше затворил.

— Кириле, къде си тръгнал? — Прозявайки се, Саша се подаде от купето. Погледна към мен. Към прозореца. Съпроводи някого с поглед и присви очи. Усетът му за опасност беше като на див звяр. Впрочем едва ли и в най-непроходимите джунгли е толкова опасно, колкото в светлите и обзаведени с климатици коридори на властта и бизнеса... — За теб ли са дошли?

Кимнах и попитах:

— С тях ли си?

— От къде на къде? — възмутено възкликна Саша и аз, сякаш не бях изгубил умението си на функционал да усещам лъжата, разбрах: той говори самата истина. Той затова и се движи в своите кръгове на „политици и бизнес“, „бюрократства в държавните структури“, защото никога с никого не се е карал. Не е участвал в нито една схватка и е бил доброжелателен с всички, спазвал е неутралитет. Такива обикновено не се изкачват до самия връх, затова пък и никога не падат долу.

— Трябва да си тръгна — казах аз. — Преследват ме.

Влакът се разклати, изминавайки последните метри.

— Тръгвай — отвърна Саша с облекчение. — Късмет! Ще се радвам да помогна, но...

— Хубаво е, че се радваш — казах аз. — Ще помогнеш.

Скочих в купето, взех сака си, изтичах обратно при отворения прозорец — вагонът тъкмо се плъзваше в сянката под решетъчен мост — и хвърлих сака навън.

Изглежда, Саша си мислеше, че се каня да скоча през прозореца подир багажа си. Даже пристъпи към мен, за да ми помогне. Но аз дръпнах аварийната спирачка, което накара почти спрелия влак да засъска със спирачната пневматика и да спре с явно залитане. Върху главата на невинния машинист сега със сигурност се сипеха проклятията на събудилите се пътници.

— Скочих през прозореца — казах на Саша. — Видя ли?

Саша помълча няколко секунди, облегнат на стената и почесвайки твърде стегнатия си за такава професия корем. Той не знаеше кой ме преследва и това страшно му пречеше да вземе решение. Аз като че ли бях „свой“, но трябва да умееш да се отказваш навреме и от „своите“...

Не беше трудно да отгатна какви мисли се въртят в главата му. Доводите „за“ и „против“ това да ми помогне бяха горе-долу едни и същи...

Саша се извърна от мен, подаде се от отворения прозорец и закрещя в нощта:

— Стой, мръсно! Стой!

Нямаше смисъл да протакам повече.

Метнах се обратно в купето. Надзърнах през тесния процепа между завесите — като че ли никой не гледаше... Качих се на кушетката.

Съвременният украински спален вагон е малко по-различен от обикновените. Свалени са най-горните кушетки и е направен някакъв козметичен ремонт. Рафтът за багаж над вратата на купето е запазил неприкосновеност.

Точно там се настаних с ловкостта на човек, чиито пети са обгорени от диханието на преследващ го хищник.

Общо взето, шансовете ми не бяха големи. Най-лошото, което може да измисли един беглец, е да се скрие. Единственото спасение за беглеца е бягането, криенето не е нищо повече от детско забавление.

Но дори в бягството има място за маневриране...

— Ще те намеря и вдън земя! — крещеше много естествено Саша през прозореца. — Крадец!

Най-накрая вратата на вагона изхлопа и в коридора затропаха нечии стъпки. В тропота им имаше нещо еднообразно, еднакво, като при маршируващи войници или влачещите се по конвейера ученици в

„Стената“ на „Пинк Флойд“. Униформата обединява, дори когато от нея са останали само обувките...

Изведнъж си спомних разказаната от някого история как по време на московската Олимпиада милиционерите масово се облекли с цивилни дрехи, за да патрулират с тях. За целта сме закупили от приятелската Източна Германия, която тогава се наричаше ГДР, голямо количество прилични костюми, ризи и вратовръзки... напълно еднакви. Навярно за да не се обиди някой. А може би интендантите изобщо не са проумели, че цивилните дрехи имат няколко фасона? И по улиците на Москва тръгнаха двойки късо подстригани младежи с еднакви костюми. Тъй като се били постарали и да изведат от столицата на почивка всички деца — за да не крънкат сувенири от чужденците, — общото впечатление, което се създаде у гостите, било чудовищно: претърпан с преоблечени агенти, непригоден за човешки живот град.

— Какво е станало, гражданино? — чу се от коридора.

И аз почувствах хлад в гърдите.

Думите бяха произнесени на руски. Съвсем чисто и правилно. Само че имаше и почти недоловима нотка от чужд акцент.

Преследваха ме не нашите функционали и не нашите спецслужби. Тези, които претърсваха влака, бяха пришълци от Аркан.

Оставаше ми да се надявам, че Саша няма да забележи това.

— Спътникът ми! Спътникът ми, мерзавец! — възкликна Саша с малко прекалена експанзивност. — Пътувахме заедно...

По звуците разбрах, че той буквално вмъкна събеседника си в купето ни — позволявайки му да се убеди, че то е празно. След което веднага го измъкна навън, при прозореца.

— Гад! Пиехме си бира съвсем по човешки! И току-що избяга през прозореца! Сигурно ми е свил портфейла... — Ново шумолене. Саша надникна в купето и вдигна сакото си. — Я... портфейлът си е на мястото! Вие къде? Сгрешил съм, не е крадец...

— Вашият спътник е крайно опасен терорист и убиец — отговориха му вече отдалеч. — Радвайте се, че изобщо сте останали жив, гражданино.

Лежах тихо като мишка, все още неспособен да повярвам, че не са обискирали купето. На рафта за багаж миришеше на прах,

дезинфекция и кой знае защо — на коноп. Впрочем влакът е южен... така че какво чудно има?

Спаси ме това, че ловците бяха от Аркан, от Земя-1. От света, където всичко е по-правилно, отколкото при нас. Където повечето граждани са лоялни и казват на полицията самата истина.

— Хей... убиец и терорист... — с известно съмнение ме повика Саша. — Тръгнаха си.

Погледнах надолу и се прехвърлих на кушетката.

Във вагона беше тихо. Пътниците сякаш бяха усетили, че нещо не е наред. Дори и някой да се беше събудил, си седеше в купето и не надзърташе.

Саша ме гледаше с все същото съмнение — „правилно ли постъпих“?

— Всичко хубаво — казах аз, приведох се и се затичах към изхода на вагона.

Кондукторското купе беше отворено. Двете кондукторки стояха на перона, гледаха нещо и си шушукаха. Надникнах от стълбичката над раменете им — разглеждаха моя снимка. Не прочетох текста под нея — скочих към тях и казах тихо:

— Искате ли да живеете?

По-възрастната закима и притисна длани към лицето си. По-младата отвори уста, канейки се да закрепци.

Затиснах устата ѝ с длан и казах:

— Искаш ли децата ти да си играят спокойно на двора?

Очите на кондукторката се опулиха, тя сякаш се вкамени.

— В такъв случай и двете не сте видели никого и не сте чули нищо. — Махнах ръката си.

Кондукторките мълчаха.

Погледнах наляво и надясно — нямаше никого. Или продължаваха да претърсват влака, или вече ме търсеха из резервните коловози и товарните влакове.

Хукнах с всички сили към полутъмната сграда на гарата.

---

[1] Суржик — смесица от руски език и елементи от украинския, използвана в част от територията на Украйна и съседните ѝ области в Русия и Молдова. — Бел.прев. ↑

[2] Тимати, Децл — популярни руски рап певци. — Бел.прев. ↑

2

Съществува една такава удивителна порода хора — вкоренените московчани. Не бива да се бъркат с коренните, те не се отличават по нищо от останалите руснаци, освен по лекия снобизъм на столични жители. За разлика от тях, вкорененият московчанин е същество, което не излиза извън пределите на Москва, а и не се и опитва. Има различни степени на вкорененост. При най-трагичните случаи човек се ражда в родилен дом „Грауерман“, погребват го на Ваганковското гробище, а той живее (понякога много дълго) някъде в пространството между тези две точки.

Някога баща ми ми разказа за един особено трагичен случай. Негова колежка на петдесет и няколко години за пръв път в живота си излязла от Москва — в Питер, на научна конференция. Преди пътуването силно нервничела, но чак във влака се изяснило, че никога не е излизала от Москва. Дори в детството си, на пионерски лагери! Дори през лятото, на вила! Без особени причини — просто не била излизала — и това е! Във влака тя изобщо не спала, а се вглеждала в унилите пейзажи зад прозореца. В Питер се възхищавалата Нева и Невски проспект, Исакиевската катедрали и Адмиралтейството, парадните порти и заоблените бордюри. Внезапно пред нея се открил цял един свят!

Аз, макар и израснал в Москва, не съм си задавал въпроса „има ли живот отвъд московското Околовръстно“, бил съм пет пъти в Питер, ходил съм и в Рязан, и в Екатеринбург, и даже в Красноярск. Е, и в Турция и Испания, днешните алтернативи на Крим.

Но град Орел беше за мен пълна тера инкогнита. Е, и „град на първия салют“, заедно със съседния Белгород. Навремето там е имало някаква крепост... или сражение?^[1]

И май това беше всичко.

Не знаех дори как се наричат местните жители. Орелци? Орловчани? Орловци? Орелци, орелки и орелчета?

Получих отговора от дежурещия на пиацата за таксита при гарата, на когото съобщих, че съм изпуснал влака и трябва да пристигна колкото се може по-бързо в Харков.

— Малко неща могат да ме учудят — каза философски таксиджията, поглеждайки в опушеното стъкло на старата волга. — Ти плащаш, аз те карам. Ако ще и да е в Москва.

В Москва?

Изведнъж безумно ми се прииска да се върна обратно. Вкъщи, в Москва. В шумния мегаполис, където е по-лесно да се изгубиш, отколкото в пустинята. А дали ще започнат да ме търсят там? Може би преследването е свързано точно с това, че не се примирих, не започнах да водя стария си живот, а се впуснах в издирвания? Някак веднага повярвах в това. Сега ще се върна в Москва и кошмарът ще се разсее. Ще се върна да работя в „Бит и байт“, ще ме смърят за самоотлъчката, ще се помиря с Анка...

Ще забравя Настя.

— Не — казах аз. — За Харков съм.

— Колко?

Разбирах какво има предвид, но неочаквано за самия себе си отговорих:

— Откъде ще минем? Веднага към Курск или през Знаменка?

Каква е тази Знаменка? Не знаех дори, че пътят минава през Курск!

Шофьорът ме погледна още веднъж. Доста по-внимателно. Явно това, което виждаше, не се връзваше с нещата, които говорех — сякаш върху детско филмче по телевизията са наложили звукова пътека от филм за възрастни.

— Че защо през Знаменка? — попита таксиджията.

— По-кратко е — предположих аз.

Не, не предположих. Знаех!

— По-кратко, но за повече време. Ще се забавим на Кроми... Ти какво, да не си орловчанин?

— Може и така да се каже — усмихнах се аз. — Е, за колко ще ме закараш?

Шофьорът въздъхна. Изплю се през отворения прозорец и рече неохотно:

— Е... Няма да намеря някой за обратно... За седем?

По неизкореним московски навик реших, че става въпрос за стотачки в долари.

— Шефе, това е свинщина, така да изнудваш...

— Добре, шест хиляди, понеже си земяк — поклати глава таксиджията. — За по-малко няма да се навия!

— Да тръгваме. — Погледнах към гарата, заобиколих колата и седнах на предната седалка. Осъзнах, че в провинцията смятат за големи суми не стотици долари, а хиляди рубли.

— Първо ми плати — предупреди ме шофьорът, без да бърза да пали колата. — Ще минем през вкъщи, ще оставя парите на жена ми.

— Разумно — съгласих се аз и извадих принадлежалия някога на Котя портфейл. Изброих шест хиляди. Таксиджията ги сгъна грижливо, прибра ги в джоба си и запали колата.

— А защо не отидеш с влака? — попита той.

— Изпуснах го.

— Да бе — усмихна се шофьорът. — Изпуснал си го... Ето го къде стърчи последният вагон зад дърветата... Мога да те откарам до Курск по-бързо от влака. Искаш ли? Там ще си седнеш в спалното купе...

— До Харков — настойчиво повторих аз.

— Моето е лесна работа, да въртя кормилото — сви рамене таксиджията. — Но имай предвид, че ако документите ти не са наред или току-виж на границата намерят в теб наркотици или оръжие... това са си твои проблеми.

— Нямам никакво оръжие — отговорих аз. — И никога не съм се занимавал с наркотици. С такива мисли, а вземаш пътници?

Шофьорът кимна.

— Вземам. Трябва да се живее... И свали прозореца, тук се вмириса на бира... Ще ни спрат катаджиите — иди доказвай, че не съм пил аз...

Не запомних пътя до Курск — спях. Едва таксиджията потегли от дома си, където връчи парите на сънената си жена, и се изключих. Сънувах разни безсмислици, от онези, които дори не запомняш, но след събуждането оставят тягостно усещане.

Събудих се чак на излизане от Курск. Шофьорът беше спрял да зареди волгата и беше отишъл до магазинчето да купи две чаши студено кафе. Спирането ме събуди по-успешно от всякакви дупки по пътя Орел — Курск. Размърдах се и изгледах с присвити очи върналия се таксиджия. Бензинът бълбукаше и пълнеше резервоара. Опакованата в тенекия кофейнова течност — не можех да си извъртя езика да я нарека „кафе“ — също бълбукаше, докато течеше по хранопровода му и пълнеше стомаха му. Вкусът на такива напитки ме кара да мисля за тях изключително в оскъдни медицински термини.

— Искаш ли? — попита шофьорът. Изглежда се беше убедил, че нямам намерение да го нападам с цел да му взема колата, и беше поомекнал.

— Тук има ли тоалетна?

— Там, в магазинчето.

— Тогава ще отида да се разтърпя...

Когато се върнах, взех предложеното ми кафе, отворих го и отпих. Зареждането с бензин свърши и се върнахме на пътя. Започваше да се съмва. Запалих цигара и свалих стъклото до долу. Въздухът беше прохладен и свеж — тук зимата още не беше настъпила, бях се върнал в късната есен.

— Странен си ти — промърмори изведнъж таксиджията. — Като че ли хем си наш... хем не си. Не си бандит, а пръскаш пари, без да ги броиш. Ето, заспа... А ако те бях фраснал по главата — и в канавката?

— Нали виждам, че няма да ме фраснеш — казах аз.

— Виждал той... — изсумтя шофьорът. Колата се носеше по нощното шосе. Подрънкваше — ремонтираният през пролетта път до зимата вече беше успял да се разбие.

Откъде знам кога са оправяли пътя? Откъде знам разстоянията между градовете?

В края на краищата откъде знам, че жената на таксиджията се казва Океана, че е по-млада от него с десет години и прекарва остатъка от тази нощ в леглото на съседа — с мълчаливата благосклонност на майка си, която живее с тях...

А името на шофьора не го знам.

Някакви остатъчни способности на функционал? Появяващи се случайно образи?

— Странен си ти — повтори шофьорът.

— Знам.

— Кое е по-важно за теб, момче, да се добереш по-бързо до Харков или да не се чувстваш като глупак?

— Ама че въпрос... — изхъмках. — Естествено, и едното, и другото би било добре. Но по-важното е да се добера.

— Тогава ще те оставя на автогарата в Белгород. И даже ще те откарам до местен таксиджия. При тях на границата всичко е уредено, ще те прекара по-бързо. Докато ние с теб ще има да висим три часа. Това удоволствие ще ти струва петстотин рубли.

— Аха — кимнах аз. — Разбрах. И за колко щеше да ме откараш до Белгород, ако веднага се бяхме разбрали така?

— За три хилядарки — като нищо! — с нескрито удоволствие произнесе шофьорът.

— Ясно. Е, ще ми бъде за урок.

Помълчахме известно време, после таксиджията каза:

— Може петте стотачки в Белгород да ти ги платя аз.

— Защо? — попитах. — Нали не те карам...

— Аз съм таксиджия, а не дивак. — Шофьорът извади една цигара от пакета „Кемъл“. — Това ми е работата и искам да съм честен в нея. Е... — той ме погледна накриво — да се попазариш, да измъкнеш повече пари — това си е в реда на нещата. Някой хохол^[2] така щях да го натоваря... Но след като не ругаеш и не си искаш парите обратно, и аз постъпвам по съвест. Мисля си, че ако у нас всички хора започнат да работят увлечено, с уважение към професията си, всичко ще се оправи.

Прииска ми се да се разсмея. Но премълчах, даже кимнах, съгласявайки се с този достоен за истински функционал лозунг.

Странно нещо са тези кратки запознанства. Обикновено се случват по пътя, но понякога ни очакват и в родния ни град. Срещаме се с някого, разговаряме, ядем и пием, понякога се караме, понякога правим секс — и се разделяме завинаги. Но и случайният другар по бутилка, с когото отначало сте се сприятелили, а после сте си наговорили гадости, и скучаещата млада спътница, с която сте споделили кушетката под потропането на колелата, и в по-прозаичния

вариант — карацият те няколко часа таксиджия, са отломки от нереализирала се съдба.

С другаря по бутилка така сте се скарали, че той те е заклал. Или ти него.

Спътницата ти те е заразила със СПИН. Или пък ти е станала вярна и любяща съпруга.

Таксиджията така се е увлякъл в разговора, че се е ударил в стълб. Или е затънал в задръстване, не си успял да стигнеш до някъде, получил си мъмрене от началството, наложило се е да си смениш работата, да отпътуваш за чужбина, там да срещнеш друга жена, да разбиеш чуждо семейство и да изоставиш своето...

Всяка среща е малка шпионка, гледаща към свят, в който ти би могъл да живееш. И ловкият чиновник Саша, и провинциалният таксиджия, чиято жена му слага рога нощем, са неслучила се съдба. Те са ми интересни.

Особено след като узнах колко лесно се изтриват от живота нашите съдби.

Зиморничаво мушнало ръце в джобовете (все пак и тук, на юг, беше студено), крачех из утринния, току-що пробудил се град. Колко жалко, че не попитах Василиса за адреса й... Макар че откъде можех да знам, че ще ми потрябва?

В някаква закусвалня с лек намек за украински колорит си поръчах порция вареники^[3], половин чиния борш, кафе, и след кратко колебание — чашка коняк, за да се сгрея. Колкото и да е странно, варениките се оказаха ръчно изработени и вкусни, боршът вървеше с апетитно ухаеща на чесън кифличка, кафето беше прилично еспресо, а конякът (или да си го кажем честно — украинското бренди) не предизвикваше гадене. При това в кафенето започнаха да влизат млади девойки с някаква повишена в сравнение с Москва привлекателност. Винаги съм смятал, че в Москва живеят много привлекателни девойки, но Харков явно беше извън всякаква конкуренция. На петата или шестата девойка, предизвикваща желание да се запозная с нея, счетох за необходимо да допия кафето и да изляза под ситния противен дъждец.

Впрочем улицата не ми донесе облекчение. Наблизо явно имаше някакъв голям институт или университет (Дали не е Харковският университет? Не знам, интуицията не ми подсказва нищо.), накъдето и

отиваха студенти за първата си лекция. След минута се улових, че откровено се заглеждам в крачещата по паралелен курс студентка, а тя ми се усмихна напълно доброжелателно в отговор и рязко сви в пресечката, промърморвайки: „Трябва да се ожениш, господине...“.

За съжаление не бях дошъл за невяста. Нито пък за вареники.

Приседнах на пейката в двора на стара триетажна къща — оронена мазилка, подпрени с парчета от релси малки балкончета с извити нащърбени колонки, бели стъклопакети в стари сиви рамки. В сградата имаше нещо неуловимо московско — от старата, следвоенна Москва. Навярно наистина беше построена от московски строители? През войната Харков е бил разрушен почти до основи, няколко пъти е бил завладяван ту от едната, ту от другата страна. Така че е бил построен отново, от цялата страна, и се е получил на места подобен на Москва, на места — на други градове...

Как да намеря жената на име Василиса? Когато самият аз бях митничар, имах чувство за посока, което ми помагаше да се върна към скрития в старата водонапорна кула кръстопът между световите. Но дори тогава не чувствах чуждите портали. А и разпознавах функционалите едва при среща лице в лице.

Идеята ми да дойда в Харков, да намеря Василиса и да я помоля за помощ, си беше доста съмнителна от самото начало. Да, ние някак от първия момент си станахме симпатични един на друг. И изпитвахме неприязън към неведомите кукловоди, които ни бяха направили функционали. Василиса, както разбрах, по принцип беше доброволен отшелник и не контактуваше особено често с колегите си.

Но защо реших, че ще тръгне да ми помага, рискувайки всичко?

Само защото я познавах по-добре от останалите митничари? А и това не беше сигурно. С немския митничар си общувахме не по-малко дружелюбно... едва не се побратимихме...

Докато в главата ми минаваха тези невесели размисли, аз пушех, подгизвах и изпадах в депресия. Какво правя тук? Не е ли по-добре ясно да покажа на функционалите, че изобщо нямам намерение да воювам с тях... че могат да ме оставят на мира... Току-виж се получи? А аз ще се върна вкъщи. В „Бит и байт“ ще ме нахоят за самоотлъчката, но сигурно ще ме вземат обратно. Че дори и да не ме вземат! Какво, да не смятам до старини да пробутвам на пъпчиви тийнейджъри „яки видеокарти“ и да доказвам на престарели

счетоводители, че „този компютър е много мощен, с мишка, монитор и интернет“! Ще постъпя в университета. Във Физико-математическия факултет. За да... изобретя машина за преминаване между световете. Ще се намъкна на Земя-1... не, по-добре на Земя-0, която, както предполагам, стои зад всичко това. И ще им дам да разберат! С два меча на гърба и автомат на гърдите! Поръсен със светена вода и изучил тибетската бойна магия! Всичко — в духа на фантастиката на Мелников...

Спомняйки си за Мелников, неволно се сетих и за Котя.

И ето в този момент се почувствах съвсем скапано. Станах, загасих втората цигара, която бях запалил веднага след първата, и тръгнах през двора.

Харков е голям град. Метро и всичко останало, както си се полага. А на първо място — огромно количество къщи. Тук не бяха пестили площ, строителството беше високо само на отделни места.

Но защо Василиса е оттук? Ако беше от някой уютен малък Бобруйск...

Следващите няколко двора — мокри, мрачни, унили — преминах потънал в мислите си и без да забелязвам почти нищо. Къщите бяха на хълм, между тях се виеше асфалтиран път, заобикаляйки дъсчените огради на градинките отпред — странна особеност на милионния град, едва ли разрешена от закона. Но на юг всичко е по-лесно. Далеч от идиотската схема „разрешено-неразрешено“, по-близо до реалния живот. Беше напълно възможно жителите спокойно да си отглеждат лучец и копър направо до входа...

А после нещо ме накара да спра — близо до тясната алея на изхода от поредния двор.

Това „нещо“ беше трудно да се предаде с думи. На самата граница между реалното и приказното, видно и доизмислено — като бърза сянка, зърната с периферното зрение и потънала в нищото.

Огледах се. Заслушах се.

Ако разчитах на притъпеното ми от цигарите обоняние, нямаше да усетя нищо!

Този двор беше *различен*.

Тук не бяха окапали всички листа от дърветата. Завесите на прозорците бяха по-ярки. На первазите им пламтяха цветя — тържествуващо, подигравателно, сякаш произлизат от розовия храст на

Герда и Кай. Черен котарак, излежаващ се на багажника... пардон, на капака на запорожец... направо лъщеше, а и по размери можеше да се мери с тръстикова котка или малък рис.

Между другото, и древният запорожец изглеждаше удивително бодро. Не реставрирана чудесия, не купчина вторични суровини, а именно кола — малка, но жилава.

А и градинките пред къщата бяха заобиколени с кована ограда. Боядисана в отвратителен цвят, при това зацапана, но си беше истинска кована ограда. В тънък десен се преплитаха ягодови листа и гроздове на лоза. Над къщата, като последен щрих, се извисяваше кован ветропоказател — не някакъв си там банален петел, а дракон, разперил криле и изпускащ от зъбатата си паст разклонените езици на пламък. Стоборът от телевизионни антени по околните къщи сочеше към небето като пиките на отбраняваща се армия, забелязала неканен гост.

Засмях се. Това беше като визитна картичка на Василиса — функционалт-митничар, раздаваща наляво-надясно изковани от нея предмети.

Сега оставаше само да съобразя как изглежда митницата ѝ отвън. Тя иронизираше нещо за кули, които винаги се появяват при мъжете... фройдизъм, демек... Аха! Нейната митница беше просто къща. Без никаква екзотика.

Зданията, към които са прикрепени нашите „функции“, сами по себе си са съвсем обикновени. Може да ги зърне напълно нормален човек. Но да зърнеш и да видиш не е едно и също. Бившата камериерка, понастоящем функционал-камериер Роза Бяла, открила в гладните години на гражданската война магазин с продукти само защото са я поканили на този адрес. Всички останали — и гладните червеноармейци, и готовите на всичко бандити, и скъталите злато „буржоа“ — отминавали, мечтаейки за къшей хляб, и не виждали „маринованите зеленчуци, хамсията, червения и черен хайвер, телешкото филе...“

Така и моята кула на „Алексеевска“ виждаха само онези хора, на които бяха съобщили: това е нова кула, удобен проход към други светове.

И аз стоях буквално на две крачки от митницата на Василиса, без да ѝ обръщам никакво внимание!

Двуетажната тухлена къщичка се беше вклинила между поголеми и по-високи сгради, сякаш разтиквайки ги, пробивайки си проход към улицата. Тя почти се беше притулила към къщата с оградите и ветропоказателя, която явно беше под покровителството на Василиса — разделяше ги само тънък, пълен с боклук процеп, недостатъчно широк, за да се провре човек през него.

Откъм двора в зданието на митницата нямаше нито врати, нито прозорци. Растяха само няколко дървета, стари и сгърчени, земята беше покрита с изгнили листа и изпочупени клонки. Можеше да се види рязката граница, отвъд която не минаваха хората, странящи неволно от странната къщичка — в земята беше отъпкана пътека.

Откъм улицата видях един прозорец на втория етаж — тъмен, сякаш със завеса отвътре. И врата, на която с огромно удоволствие почуках.

Тишина.

— Ей, съседе! — извиках аз, спомняйки си първото си посещение. Какво крещях тогава? Взех сградата за мелница, питах за брашно? Няма да се повтаряме... — Ей! Дойдох без почерпка!

След известно време се чуха стъпки — твърди, уверени. Усмихнах се, представяйки си Василиса — здрава, мускулиста, с кожена престилка, облечена на голо...

Да, трябва да направя нещо против това. Например да пия бром.

— Кой е, по дяволите... — разнесе се познат приглушен глас. — Проклетата да съм, не може да е...

Вратата се отвори и видях Василиса.

С розов халат с дантели и воланчета. И с пухкави чехли във вида на бели кученца с очи-копчета.

— Кириле — каза Василиса, опирайки ръце на кръста си. — Мамка ти... ти ли си?

— Самият той — отвърнах, без да разбирам причината за толкова бурната реакция. Постарах се да извърна поглед и да не зяпам твърде много Василиса.

Успяхах с усилие — имаше толкова много от нея за гледане.

— Не стой като стълб... — С едно движение Василиса ме вмъкна в къщата. Надникна навън, внимателно се огледа и хлопна вратата.

Новините достигат рано или късно дори и до жирафите.

— Научи ли вече? — попитах аз. За „антре“ в къщата служеше огромна зала с три врати и стълба нагоре. Абсолютно пуста, само с поддържащи тавана опорни стълбове, украсени с някакви неща, които бяха или ковани закачалки, или отпадъци от производството на Василиса.

— Разбира се. — Василиса взе от сложената до вратата масичка (отново ковани крачета и лежащо върху кованата рамка дебело парче стъкло) сгънат на четири вестник. Тънък, само две страници, като онези безплатни вестничета, които издават властите на московските райони и окръзи.

— А? — беше единственото, което успях да кажа, прочитайки заглавието: „ЕЖЕСЕДМИЧНА ФУНКЦИЯ“. Това беше броят за днешната дата. Ако се вярва на написаното, вестникът излизаше от 1892 г.

— Бе! — изрева Василиса. — Проследиха ли те? Как дойде — със самолет?

— С влак... В Орел имаше засада, но се измъкнах... — Разтворих вестника и се вторачих в снимката си.

— Измъкнал се бил! — разпери ръце Василиса. — Вижте го само — измъкван!

Кой знае защо, изобщо не ми беше хрумвало, че функционалите може да си имат собствен вестник. Функционали-лекари, фризьори, сервитьори — моля. Но кой знае защо, не си представях, че сред колегите ми има и труженици на перото. Макар че първият ми посетител, функционалът-пощальон, можеше да ми подсказе тази мисъл...

Като погледнах с потръпване снимката си на първата страница (скорошна, но не можех да разбера кога и от кого е направена), се захех да чета статията, озаглавена „Последната дъга“.

Най-ужасното беше, че като цяло статията не лъжеше.

Тя само премълчаваше това-онова. И беше ясно, че журналистът просто не знае за „това-онова“ — нито за ролята на Котя в случващото се, нито за Аркан... Иначе беше написано даже със съчувствие. За младия човек, чиято психика не издържала раздялата с близките и превръщането във функционал. За това, че съм „давал големи надежди“, че съм отворил много хубави портали от необхваната по-

рано точка от Москва, но гибелното влияние на отделни дисиденти (Не лъжа! Точно така беше написано — дисиденти!) ме е погубило.

Общо взето, бях отвел от годеника й (не беше казано направо, но кой знае защо възникваше усещането, че съм я отвел насила) харесала ми девойка. Бях пребил функционала-полицай, дошъл на местопроизшествието (отново излизаше, че е дошъл да спасява Настя). На следващата сутрин (някак от само себе си възникваше ясното усещане, че цяла нощ съм се гаврил с беззащитната девойка) при мен дошла функционалът-акушер Наталия Иванова, „която е помогнала на много от нас да станат такива, каквито са“. Но аз съм убил приятелката си, а после съм удушил и Наталия с електрокабел. Напуснал съм кулата и тя се разрушила: отново нито дума лъжа, но всеки функционал би трябвало да остане твърдо уверен, че просто съм скъсал „връзката“, отдалечил съм се твърде много от кулата си. След което съм нападнал приятеля си Константин Чагин, когото „от този момент насетне никой не е виждал“.

С това журналистът приключваше описанието на приключенията ми, заявявайки, че „остава само да изчакаме печалната развръзка на тази история...“

Така и не разбрах какво общо има тук дъгата.

— Къде лъжат? — попита Василиса, когато разбра, че съм стигнал до края.

— В разни дреболии.

Обърнах вестника. Намерих кръстословица и хумористична колонка.

Страницата беше изпълнена с голям некролог на Наталия Иванова, за която си спомнях бившите й подопечни, и нещо като раздел с обяви, където се изброяваха и рекламираха нови функционали.

— Нали не си убил Иванова? — попита Василиса.

Помълчах. После я погледнах в очите.

— Убих я. Даже два пъти. Но втория път се получи.

— Браво — каза Василиса и ме потупа приятелски по рамото. Олюлях се. — Ох, каква мръсница беше... само ако знаеше... не, един мъж не може да разбере каква мръсница беше тя. Закусвал ли си?

— Да.

— Все едно, да вървим, ще пием чай.

---

[1] Орел и Белгород са първите градове, освободени от битката при Курск на 5 август 1943 г. В чест на това в Москва бил даден салют от армията — първият за Втората световна война. — Бел.прев. ↑

[2] Хохол (жарг.) — пренебрежително наименование за украинец. — Бел.прев. ↑

[3] Вареники — украинско национално ястие, тестени топки с плънка от извара, месо, плодове и зеленчуци. — Бел.прев. ↑

3

Всеки народ си има традиции, които вече не намират отклик вътре в страната, но прекрасно вървят в чужбина. Може даже да се каже, че колкото по-красива и екзотична е традицията, толкова по-малки шансове има да оцелее в родината (между другото, нещо подобно се случва и с хората).

Повечето шотландци от мъжки пол предпочитат да носят панталони — затова пък рядко някой турист ще излезе от възпятата от Бърнс страна на ръжта и калуната без раиран килт. Повечето французи не могат да гледат без потреперване змиорките и жабешките бутчета, на които се дивят жадните за екзотика туристи. Дори японците, вместо да се любуват на цъфтящата по склоновете на Фуджияма сакура и да изучават приемите на каратето преди обяда от суши и саке, предпочитат да пийнат набързо бира с хамбургер, докато гледат американски клип.

Русия твърдо е сред лидерите на този процес на битова глобализация. Добре, че се върна кvasът, изтласквайки всевъзможните коли, и намаляха шегите за валенките^[1], в действителност незаменими по време на руската зима. Дори сарафаните^[2], каскетите и рубашките, благодарение на старанията на моделиерите, се завърнаха в нов облик.

Но ако нещо явно се беше превърнало в туристически сувенир, това беше самоварът. Той беше умрял заедно с големите семейства, които се събираха на една маса; заедно със съвместните вечери — бавни, без включени телевизори и без затоплени в микровълновата печка полуфабрикати. Известно време още държаха като украшения на празничната маса тумбестите самовари, купуваха ги за рожден ден, за Нова година и за Първи май, но все пак ги купуваха — и най-вкусният чай на детството беше чайт, приготвян със самовар.

А после разноцветните пластмасови електрически кани убиха окончателно самоварите. По-лесно беше да се донесе каната от кухнята и да се постави пред гостите кутията с пакетчета чай, вместо да се мъкне самоварът и да се запарва чайт по всички правила. Вече не

си спомнях кога за последно ми се беше налагало да седя на маса със самовар. Дори Василиса предния път беше използвала електрическа кана.

Сега на масата имаше самовар. Голям, осемдесет литра. Съдейки по вида му, често влизаше в употреба.

— Ох, каква красота... — промърморих.

Страстта на Василиса към пиенето на чай беше очевидна: лимонче върху чинийка, сметана, захар — насипна и на бучки, бяла, светлокафява и кафява, тръстикова; курабийки, бисквити, вафли, бонбони...

— Очаквам гости — рече Василиса, леко смутена.

— От Нирвана?

— Да. — Тя кимна към прозореца, зад който слънцето печеше здраво и се зеленееше летният листак на дърветата. — Договорила съм се с местните веднъж седмично да пращат децата при мен. Пием чай, после ги уча... е, не мога да заместя училището, но все пак...

Нирвана беше светът, където се запознахме — моята кула и Василисината ковачница там се намираха съвсем наблизко. Красив, изумителен свят с мек климат и пълно отсъствие на животни — местната растителност отделяше във въздуха психотомиметик с доста своеобразно свойство. Той даваше необичайна яркост на усещанията и почти напълно потушаваше волята. Човек може да умира от жажда на две крачки от ручей, да усеща жаждата, но да не желае да извърви тези две крачки и да не изпитва мъчение. Почти като мързеливата котка от вица, която половин час пищяла, настъпила... е, да речем, опашката си.

На функционалите, естествено, отровеният въздух на Нирвана не вредеше. Но те и не изпитваха особена нужда от още един свят-курорт. Затова Нирвана се използваше като място за заточаване на хора, които по един или друг начин застрашаваха функционалите. Хуманно и надеждно. След период на адаптация хората придобиваха навика да се самообслужват, някои дори бяха способни да ловят риба или да отглеждат кокошки. Колкото и да е странно, понякога им се раждаха и деца. Старият Фройд щеше да остане много доволен от това...

На един страничен наблюдател Селището на заточените можеше да заприлича на резерват на идиоти — толкова лениви, тромави и отпуснати бяха обитателите. Но ужасът на ситуацията се заключваше в това, че с разума им всичко си беше наред. Не им достигаше само воля.

— На какво ги учиш? — попитах аз. — Да четат, да пишат?

Василиса поклати глава.

— Безполезно. Е, учат се, но така или иначе не четат. Няма мотивация.

— Сигурна ли си, че тези изпарения не попадат в нашия свят? — попитах аз, наливайки си чай.

Василиса се усмихна.

— Да бе... Уча ги да си мият зъбите и ръцете. Да си свалят гащите, когато ходят по нужда. Да си превързват раните. Да мият съдовете.

— Струва ми се, че всичко това не е каквото трябва — казах аз. — Та те не са дебили. Тук има проблеми с мотивацията. С волята. Защо не се консултираш с психолог, току-виж те посъветва нещо? Те трябва да се учат не как да си мият ръцете, а как да постигат целите си. И изобщо да си поставят цели. Без това нищо няма да се получи.

— Ще си помисля. — Василиса ме погледна с любопитство. — А на теб — браво, Кириле. Отстрани по-добре се вижда... Разказвай, какво стана с теб? Как се сдърпа с Наталия?

Не се колебах дълго. Да премълчаваш, когато пред теб е единственият човек, способен да ти помогне, е не просто нечестно, а направо глупаво.

Разказах ѝ всичко.

Пиехме чай, като Василиса, независимо от сериозността на разговора, постоянно затопляше самовара и следеше чашките да не остават празни. Навярно пиенето на чай за нея беше не по-малко важно, отколкото е било за англичаните във викторианската епоха.

Разказах ѝ за разговора с Илан — бунтовницата, която някога е била функционал-лекар. За приятелката ѝ Настя, с нейните игрички на Съпротива... За Наталия Иванова, която не беше одобрила тези игри. За Котя, оказал се куратор на нашата Земя. За Земя-1. За това как едва не ме убиха. И за това как започнах да убивам.

— Ние сме лабораторен полигон на арканците — казах аз. — Те умеят да превръщат обикновените хора във функционали.

— Защо? — попита Василиса с любопитство.

— Това е техният метод да управляват световите. По някакъв начин изчисляват как да постигнат желаните резултати. Като във фантастиката — можело ли е да се избегне Втората световна война,

като се убие Хитлер в детството му, и дали това е хуманно. А тук дори не е необходимо да се убива когото и да било. Изваждат някого от живота, превръщат го във функционал — и ето че светът се променя. Един човек е достатъчен, за да тръгне целият свят по друг път.

— По философия сме учили, че нищо не зависи от един отделен човек — усмихна се Василиса. — Така твърди марксизъм-ленинизъм... Впрочем ти дори не го знаеш този предмет, Кириле.

— Аз не бих се доверил на марксизма-ленинизма — казах обидено. — Особено след разпадането на СССР.

Василиса се изкикоти и отхапа с апетит половинката от една тулска курабийка.

— И аз не се доверявам, Кириле! Защо да го правя? Един човек променя един свят. Естествено! Но останалото са някакви глупости, извинявай...

— Защо? — възмутих се аз.

— Ако твоите арканци...

— Те не са мои!

— Ако арканците толкова лесно изчисляват съдбите на световете — махат някого си и светът става друг, — тогава изобщо няма да им трябват планети-полигони. Лабораторията и експериментите са за случаите, които не могат да се изчислят! А тук излиза, че арканците изчисляват всичко за десетилетия напред. И как да направят свят без технологии, и как да създадат свят с технология. Тук ще има наука, тук — религия, а тук — хиромантия, и така нататък... Добре, вярвам! Но в такъв случай не са им нужни никакви експерименти!

Разперих ръце.

— Василиса... каквото знам, това ти разказвам!

— Нещата са по-сложни — поклати тя глава упорито. — Нещата са по-сложни, Кириле.

— Съгласен съм — кимнах аз. — Има още нещо. Мисля, че Аркан съвсем не е главният свят. Ето, ако трябва да номерираш куп светове, започвайки със своя, най-главния, как би обозначила своя? Този, за който другите не трябва да знаят? Земя-1?

— Изобщо никак не бих го нарекла. Моят си е мой. По определение. Още повече ако е тайна.

— Именно! А те се наричат Земя-1! Значи има още един свят! Земя-0! Точно те са главните кукловоди. Жителите на Аркан са само

изпълнители!

За мое дълбоко огорчение Василиса реагира на гениалната ми догадка повече от хладно.

— И какво? Ако ще да има и Минус едно! Това нищо не променя. Най-главното е: защо? Кому е нужно това — десетки планети, на които има напълно различни общества? Експерименти по създаването на различни социуми? Веднага си личи хуманитаристът. — Василиса смекчи думите си с усмивка, но аз нямах какво да крия.

— Не съм хуманитарист — промърморих обидено.

— А какъв си?

— Общо взето, никакъв... Продавач в магазин за компютри... — Станах и се разходих из стаята. — Василиса, така или иначе Аркан изпълнява ролята на управляващ всички светове. А кому и за какво е нужно това... добър въпрос...

— Аз мислех повече на друга тема — каза Василиса. — На кого съм му притрябвала да ме прави функционал? Какъв митничар съм аз? Даже вратите, които се отвориха при мен, не са нужни никому... Ето, ти казваш, че ни изваждат от света — и светът се променя... Не вярвам! Извади Путин — ще се промени. Римския папа! Пелевин... Джони Деп... Елтън Джон... Та дори и Дима Билан! Има хора, от които наистина зависи по нещо. А от мен? И от теб... Не се обиждай.

— От мен се получи добър митничар — казах аз с неуместна гордост. — Отвориха се много хубави врати. Само че ми се струва, че никой не очакваше това.

— Значи не затова са ни извадили от живота, не за да се промени светът — каза Василиса. — Тук има нещо друго, Кириле. Ето какво трябва да откриеш.

— Аз? — Приседнах на перваза. Зад гърба ми дъждовните капки барабаняха по корниза.

— А кой друг? — изрече спокойно Василиса, обръщайки се към мен. — Нали си спомняш, че аз съм привързана със синджир към тази сграда. Осем километра и седемстотин и четиринайсет метра. Проверих го в свободното си време... Отдалеча ли се на повече, функцията ми ще умре. Ще стана най-обикновен човек. Само че никой няма да си спомни за мен, Кириле. Ще стана клошарка, ще спя в тунелите на парното, ще се науча да пия одеколон...

— Мен си ме спомниха — казах аз. — И родителите ми, и приятелите.

— При теб изобщо всичко е непонятно — каза Василиса. — Как успя да победиш акушерката? А онзи, куратора?

— Не знам. — Неволно погледнах ръката си и заслужих още една иронична реплика:

— Не вярвам в пръстена на всевластието. Самата аз ги ковах, когато филмът беше на мода. Тук работата не е в пръстена, а в теб...

— С какво да започна, Василиса? — попитах аз. — Помогни ми.

— Защо аз?

— Вече нямам други приятели функционали.

— Приятели... — изсумтя Василиса.

Благодарно премълчах.

— По всичко изглежда, че трябва да се добереш до Аркан. И там вече да търсиш отговор на загадката. Но няма врати за там!

— Трябва да има. Само че ги държат в тайна. Нали все някой е прехвърлил полицаите от Аркан в Орел! — Скочих на пода. Погледнах през прозореца — същия, който бях запомнил от предишното си посещение.

— Да, не може да са дошли с влак — изсумтя Василиса.

— Мисля, че с влак са дошли от Орел в Харков — казах аз, гледайки тихата есенна уличка.

Дъждът зад прозореца се беше усилил и здравеняците с еднакви дрехи бяха извадили чадъри. Също еднакви. Те стояха до кулата, наредени в полукръг, и гледаха безмълвно прозореца.

Право към мен.

Отстъпих от прозореца и бавно се отместих встрани.

Все същият втренчен поглед. Никой от тях не помръдна, не мигна дори.

— Виждат ли ме? — попитах аз.

— Не — отвърна приближилата се Василиса. — Стъклото е прозрачно само отвътре.

— Така или иначе... знаят, че съм тук.

— Или предполагат. Ако са те търсили във влака, знаят накъде си тръгнал. Имаш ли много познати в Харков?

— Само ти.

Василиса погледна отново през прозореца и се намръщи.

— Чакат някого.

— Полицай? — предположих аз.

Василиса не отговори на този риторичен въпрос. Огледа стаята и попита:

— Нирвана или Янус?

— Янус? — не разбрах аз.

— Земя-14. През зимата — мраз, през лятото — жега. Там не живеят хора.

Всичко ми стана ясно. Не си струваше да разчитам на това, че Василиса ще откаже да пусне полицая, когато рано или късно той се появеше. А и самият аз не бих я молил за това — ще дойде още една „акушерка“ и просто ще унищожи функцията на Василиса, тази малка, никому ненужна митница между Земята, Нирвана и Янус...

— Изобщо не ми се иска да избирам Янус — казах аз. — Лошо се римува. Василиса, можеш ли да ме скриеш в Нирвана?

Василиса погледна през прозореца, зад който беше лято.

— Веднага ще се отрежеш — каза тя. — Нали вече не си функционал... Мога да помоля местните да те скрият в селцето. Те вече са се понаучили да се грижат за новациите. Но ако полицаят реши да провери...

— Ще реши — кимнах аз, спомняйки си как Цай — полицаят от град Кимгим — преследваше Илан в резервата. Впрочем тогава Илан успя да се измъкне.

Но Нирвана е съвсем друго нещо. Тук не е необходимо дори да ме преследват — един идиот с течащи от устата лиги и с блажена усмивка на лицето.

— Къде мога да се скрия на Янус?

— Сега. — Василиса се приближи към тумбестия бюфет и изтегли едно чекмедже. Наблюдавах я как прехвърля инструкциите за микровълновата печка и хладилника, книжа с някакви сметки (нима дори функционалите са принудени да плащат за електричество?). После в ръцете ѝ се появи добре познатата ми книжка с кожена подвързия — митническият справочник. На обложката беше отпечатано със сребро: „ЯНУС“. Много хубава книжка. Единственото странно в нея беше дебелината ѝ. Изглеждаше, сякаш се състои само от обложката.

Така се и оказа: от Земята на Янус можеше да се пренася абсолютно всичко. Обратно — също. Списъкът от митнически правила за Земя-14 беше невероятно кратък.

Но Василиса се интересуваше не от правилата. Тя извади от книжката измачкано листче и ми го подаде.

— Ето. Жалко само, че компасът не работи там...

Това беше нещо като нарисувана на ръка карта, примитивна, но разбираема. В ъгълчето имаше квадратче върху криволичеща лента — къщичката на Василиса на реката. Струпване от буци в средата — хълмове (макар че приличаха повече на опит на подивял от либидото си студент да нарисува множество големи гърди). В противоположния ъгъл на картата беше нарисувана кула (макар че и тя можеше да бъде взета за опит на студента да изобрази мъжкото си достойнство на фона на множество големи гърди).

— Далеч ли е? — Тикнах пръст в кулата.

— Двайсет и два километра. — Василиса ме погледна със сериозно изражение. — Аз самата не съм достигала дотам, нали се досещаш.

— А чия е тази кула?

— Не знам.

— А откъде имаш картата?

Василиса се поколеба, после каза:

— Аз... веднъж... така се получи, че помогнах на един човек да се измъкне от Нирвана. Много му беше необходимо. Не биваше да го пускам на Земята, защото щяха да го проследят. На Янус тогава беше пролет. Единственото време в годината, когато там е горе-долу прилично... През лятото жегата е убийствена, есента се изливат порои, през зимата има сняг. Той отиде на Янус. А после по някое време ми изпрати писмо. Вече от нашата Земя. Беше му провървяло да стигне до тази кула и да се върне на Земята през нея.

— И може ли да се вярва на тази карта? — попитах аз.

— Да — отвърна тя с твърд глас, но това не ме радваше особено — погледнах през прозореца. През третия, с изглед към наречената в чест на не най-симпатичния бог планета, която при това не се римуваше хубаво.

Зад прозореца се виждаше сива мътна вихрушка.

— Нощ ли е там? — попитах.

— Ден е — отвърна Василиса след кратко колебание.

— И смяташ, че ще достигна до кулата?

Василиса се приближи до прозореца и притисна лице към стъклото. Не съобразих веднага, че зад прозореца, гледащ към чуждия свят, виси термометър — най-обикновен спиртен термометър родно производство, стъклена тръбичка с две пластмасови дръжки в краищата.

— Минус десет — каза Василиса. — Мразът още не е ударил... имаш шанс.

— Двайсет километра?

— Двайсет и два. Но ти, изглежда, не си изгубил докрай способностите си на функционал. Току-виж, това ти помогне?

— Якето ми е съвсем тъничко — казах аз.

— Да, и подметките на обувките ти — потвърди Василиса, без да се усмихне. — Решавай. Ако тръгнеш, ще те екипирам.

— А ако не тръгна?

Василиса разпери ръце. Забави се за секунда и каза:

— Няма да се бия с полицаия. Той ще ме убие... а цяло село разчита на мен. Тръгвай, Кириле. Непременно ще дойдат за теб.

Погледнах още веднъж през прозореца — към Харков, толкова гостоприемен, даже още не заснежен... От рекламния плакат на другата страна на улицата се усмихваха трима мъжаги, явно призоваваха да се купи нещо. Впрочем вятърът и дъждът доста бяха пораздърпали плаката, лицето на единия тип съвсем се беше размило, на другия — беше станало недоволено, и едва третият, въпреки всички атмосферни катаклизми, беше запазил оптимизма си.

Изборът не беше голям и бе в добро съзвучие и с тримата плакатни персонажи, и с добре познатия от приказките крайпътен надпис. Отида ли в Нирвана — глупак ще стана, на Земята ако остана — ще умра. Само на Янус имаше някакъв шанс.

Но двайсет и два километра!

— Имам си — каза Василиса. — Хубави ски, ловджийски, широки... Ох! Нямам ги вече, Кириле.

Счупих едната, а така и не купих нови, за какво ми е да ходя там... Добре, снегът там не е дълбок, вятърът издухва всичко. Ще се справиш ли без ски?

Не тръгнах да ѝ разправам, че за последен път съм карал ски в пети клас. После или глобалното затопляне ми попречи, или новият училищен физкултурник не обичаше ски спорта.

— Намери топли дрехи — наредих аз.

Зимните дрехи — истинските, а не творенията на модните гурута, годни само за разходки по подиумите — в действителност са пригодни и за мъже, и за жени. Както казват същите тези гурута, фалшиво усмихвайки се: „унисекс“. Но ако един мъж не го притеснява, че копчетата са от обратната страна, нищо не му пречи да облече женски кожух. Важното е жената да бъде каквато трябва. Като онази от стихотворението на Некрасов, която от коня ще скочи направо в горящата изба.

За щастие времената на Некрасов са отминали и ме очакваше не кожух, а напълно съвременна шуба от известна американска фирма. Абсолютна изкуствена кожа, но с такава и в Сибир не е страшно: действа на принципа на термоса, многопластова, попиваща потта, без да пропуска студ и вятър... С тежкарски лентов термометър върху нагръдния джоб. За да се вижда колко е студено отвън и колко топло — отвътре...

Ботушите, за щастие, също ми бяха по мярка. Най-голямата опасност през зимата е тясната обувка. Но пластмасовите ботуши, макар и да изглеждаха малко женствено, бяха с големина поне четирийсет и трети номер. Наистина, аз изказах съмнение, че синтетиката ще ме спаси от студа, ала Василиса заяви, че тези ботуши са проверявани многократно от нея на всякакви студове.

Но пък вълнената шапка се оказа малка за мен. Василиса не взе да тъжи по този повод, а ми набута в ръцете плетено калпаче, което извика в паметта ми смътни детски спомени: игра на чист въздух, хвърляне на снежни топки и правене на снежни човеци. Струва ми се, че наричахме такива калпаци „петльовци“.

Впрочем шубата имаше хубава качулка, така че несериозният, тънък „петльо“ не ми беше особено необходим.

— Надявам се, че ти се намират някакви ръкавици? — попитах.

— Вземи моите. — Василиса ми подаде нещо от кожа и вълна, доста поизносено и поизгорено от външната страна от искрите. —

Ръцете ти ще станат безобразни, но затова пък ще ти топли.

— Приготвяш ме така, както Малката разбойничка е подготвяла Герда за търсенето на Кай^[3] — промърморих аз.

Колкото и да беше странно, Василиса изведнъж се изчерви, а после някак неловко ме млясна по устата.

— Благодаря, Кириле — прошепна.

Боже, какво сметна за комплимент? Фразата за Малката разбойничка? Или беше достатъчна думата „малката“?

Внезапно си помислих, че тя почти със сигурност има любовник сред жителите на Нирвана. Някой възможно най-запазен и най-симпатичен. Но той едва ли умее да прави такива комплименти...

— Аз ти благодаря — казах.

Стояхме при вратата, водеща към Янус. Вече бях напълно екипиран — и облечен, и обут. Василиса ми намери даже раница, съвсем не туристическа, по-скоро градска, но все пак удобно прилягаща към гърба ми. Там сложихме лекото ми яке, продукти и още някакви дреболии, които можеха да свършат работа... Веднага си спомних за Котя — как се готвеше да тръгне подир Илан.

— Запази ли ножа ми? — спомни си изведнъж Василиса.

— Не.

— Ето.

Изглежда, ножовете ѝ бяха разхвърляни навсякъде. Този го взе от масичката, сложена до вратата към Нирвана, и тържествено ми го връчи. Добър кинжал. Не по-лош от първия. Дай Боже да не ми се наложи да използвам и него.

— А ако не щурмуват? — попитах аз. И сам се усмихнах на глупостта, която изтърсих.

— Нека почакаме — съгласи се Василиса. Както ми се стори, с облекчение.

В този момент почукаха на харковската врата. Внимателно, учтиво, деликатно. Само онези, които са облечени във власт и сила, си позволяват да чукат така.

— Тръгвай. — Василиса мигновено отвори вратата към Янус. Миришеше на мраз, в отвора на вратата се завихриха снежинки. — Върви на запад! Няма да ги пусна веднага, ще разполагаш с час или два.

— Ще си имаш проблеми — казах аз.

— Да допуснем, че съм била в Нирвана — усмихна се Василиса. — Получи се почти като при Пушкин... Била съм в Нирвана, навестила съм клетниците. А това, че съм те пуснала в Янус — такава ми е функцията, да пропускам хора оттук! Още не съм успяла да прочета вестника, нищо не знам, не съм чула... Тръгвай!

Тя бързо докосна с устни челото ми — този път без никаква еротика, като сестринска или майчина целувка. И ме избута във виелицата.

Вратата зад гърба ми се хлопна меко, почти безшумно.

Обърнах се.

От тази страна домът на Василиса изглеждаше като руините на крепост, в която по чудо е оцелял един-единствен донжон. Самотният прозорец на втория етаж блещукаше с мътна трепкаща светлина — като от факел или свещ. Постройката се намираще върху склон, под пропаст, виждаше се сковано от лед, затрупано със сняг русло на река.

А наоколо бушуваше фъртуна. Във въздуха се носеха снежинки, снегът под краката ми поскърцваше, за щастие наистина не беше дълбок. Слънцето едва прозираше през снежните облаци. Хълмовете, които трябваше да прехвърля, стояха пред мен като тъмна неприветлива стена.

— Ще се справя — обещах си.

И тръгнах към хълмовете.

---

[1] Валенки — зимни плъстени ботуши. — Бел.прев. ↑

[2] Сарафан — руска национална рокля без ръкави. — Бел.прев.

↑

[3] Герои от „Снежната кралица“ на Ханс Кристиан Андерсен. — Бел.прев. ↑

4

Откакто човек се е научил да брои, е станало доста по-лесно да се дават обяснения. Кажеш ли „шепа храбреци са удържали превъзхождащите ги противникови сили“, само ще свият рамене — шепите може да са какви ли не. А когато отсечеш: „триста спартанци против десетки хиляди перси“, веднага става ясен мащабът.

Едно нещо е „чувал с пари“, съвсем друго — „мултимиллионер“. Едно е „страшен студ“, друго — „минус четирийсет“. Едно е „маратонско разстояние“, абсолютно друго — „четирийсет и два километра“.

Никакви думи, никакви цветисти епитети не могат да се сравнят със силата на числата.

Двайсет и два километра.

Минус десет по Целзий.

Честно казано, съвсем не най-страшната аритметика.

Обичах зимата. И даже почивката през зимата. Нека чужденците имат пълната увереност, че през зимата „русият мужик се затваря в селската си къща и пие гореща водка от самовара“. В действителност да отидеш през зимата в санаториум в Подмосковието е голямо удоволствие. Дори и да не си почитател на зимните спортове, все ще успееш да си намериш занимание — от каране на снегоходи и ски до най-обикновени разходки на чист въздух. А колко приятно е след това да се пие горещ чай! (Да бъдем откровени, и някоя друга чаша водка няма да навреди.) Също и да се поплува в басейна, като се гледат през стъклените стени заснежените дървета, да се отиде на сауна... Какво, няма басейни и сауни? Е, значи трябва да се избират правилните санаториуми...

Двайсет и два километра — това е просто голяма разходка на чист въздух.

Отдалечих се на триста метра от дома на Василиса и погледнах назад за втори и последен път. В снежната виелица едвам се виждаше светлинката в прозореца. Постоях минута, хапейки устни.

Разстоянието не беше проблем. Щях да го мина. Най-важното беше да не се отклоня от пътя. Но тук щяха да ми помогнат хълмовете. Съдейки по картата, те се точеха между двата портала в равномерна широка ивица. Така че, когато веригата останеше зад гърба ми, щях да вървя направо към кулата на другия митничар. Слънцето, макар и едва видимо през облаците, все още беше високо, значи не ме застрашаваше пълна тъмнина. Щях да достигна.

По-късно направо се изумявах от наивността си в този момент — както моята, така и на Василиса. При това, ако за Василиса, живееща в топлия Харков, тази наивност беше допустима, за мен — едва ли.

Навярно цялата работа беше заради ветровете, издухващи снега от склоновете към руслото на реката, но докато прехвърлях първия хълм, ходенето наистина беше лесно. Вятърът ставаше все по-силен и неприятен, но аз вървах по твърдия заледен склон. Обаче в падината, лежаща след хълма, веднага затънах в сняг до коленете. Още една крачка — и потънах до кръста.

Успокоих дишането си и объркано се огледах. Пред мен лежеше малка, почти кръгла котловина с диаметър двайсет-трийсет метра. Абсолютна дреболия! Само че щеше да ми се наложи да я форсирам под слой сняг...

Свалих ръкавиците си, мушнах ръце под качулката и енергично разтърках ушите си. Така... Щеше да се наложи някак да заобиколя падината. Обърнах се и неохотно се качих на билото на хълма. Наведох глава, предпазвайки очите си от вятъра, и тръгнах да заобикалям падината отгоре. Каменистият склон беше покрит с предателска ледена коричка, леко позатрупана със сняг, но евтините пластмасови ботуши наистина имаха добро сцепление.

Когато отминах котловината, вдигнах глава. В този момент, сякаш изпълнени с ирония, небесата на Янус просветляха, слънцето се откри малко по-ярко през облаците — и аз видях лежащата пред мен върволица хълмове.

Всички те бяха горе-долу с еднаква височина, като изстъргани с гигантско ренде. И пространството между хълмовете, всички тези долинки, котловини и клисури, беше запълнено с плътен, слегнал се сняг. Посипете повърхността на вафла с пудра захар — и ще добиете представа как изглеждаше.

Можех да гадая колкото си искам как се е получил подобен релеф. Може би дори припламващите понякога навици на функционал-митничар биха ми подсказали как се наричат подобни местности.

Във всеки случай щеше да ми се наложи да преодолея веригата. И ако спускането в долините беше невъзможно, се налагаше да вървя горе, по билото на хълмовете. Хлъзгаво, разбира се, но пък не беше нужно да се тътря нагоре-надолу по склоновете...

Така че дори не се разстроих. Свих рамене, отново наведох глава, криейки лицето си от вятъра, и предпазливо тръгнах по хлъзгавите, заледени камъни. В съзнанието ми изведнъж изплува някаква заплетена фраза: „Криогенен релеф. Възвишения от издигане и термокарстови падини“. Навярно това беше подсказване от енциклопедичните знания, с които понякога разполагах? Е, в такъв случай подсказването беше излязло непълно, липсваше разшифроването. Можех да назова случващото се, но не бих рискувал да обясня думите си по никакъв начин.

Както и да е. Не съм на интелектуално шоу. Налагаше се да се движа с краката си, а не с език...

И аз започнах да се придвижвам с краката си. Вървах по каменистите пътеки, като ту се спусках към запълнените със сняг ями (там вятърът беше потих), ту се изкачвах на върховете на хълмовете (и там виелицата зарадвано се нахвърляше върху мен с нова сила). Топлата и кишава московска зима, с нейния мокър сив сняг, сега ми изглеждаше почти идилична. Още по-сентиментално си спомнях за уличките на Кимгим с неговите впрегнати в шейни коне, тромавите бронирани коли на спиртна тяга на полицаите, разхождащи се по двойки в старомодни, непригодени за тичане и участие в блъсканици униформи.

Зимата е много приятно време на годината. Ако не духа вятър...

Първото ми подхлъзване и падане беше някъде след около половин час. Изобщо не се ударих и бодро продължих нататък. Но когато краката ми литнаха в различни посоки за втори път, ударих болезнено опасната си кост в камъните и паднах в заснежената падина, където потънах почти до кръста в снега.

Не се уплаших. Изругах, проснах се върху снега — като в тресавище или върху плаващи пясъци — и изпълзях върху камъните. Застанах клекнал, така вятърът почти не се усещаше. Свалих

ръкавиците, смъкнах раницата и я отворих. Като че ли Василиса беше сложила там термос...

Наистина се намери термос. Малък, метален. Чаят вътре почти не беше топъл — Василиса нямаше време да загрева самовара.

Затова пък беше наляла в чая или коняк, или уиски. Чак се закашлях, когато отпих. Подуших. Не, май даже не беше уиски, а ром. В студа е хубаво нещо, разбира се, но трябваше да съм предпазлив.

Изядох вкаменен от студа геврек и изгризах парче твърд шоколад. Погледнах си часовника. Охо! Бяха минали два часа, откакто се бях озовал на Янус.

И колко бях изминал за това време? Ако се смята чистото разстояние... е, пет километра. Най-много.

Резултатът не ми хареса. С всяка изминала минута щеше да се трупа умора. Щеше да ме хапе студът и да ме заслепява снегът. Скоростта ми щеше да намалее. Щеше да ми се приспи. Колко още ходене ми предстоеше? Шест часа? Осем? Десет?

А ако при следващото подхлъзване... не, не си счупя крака, а само го навехна? Вкъщи ще да полежа една вечер и бодро да продължа да куцам из живота.

Тук просто ще умра.

И ето тогава у мен започна да се пробужда страхът.

Ние, жителите на големите градове, сме свикнали да очакваме опасността — но само своята, обичайната. Пияни хулигани пред портата, шофьор идиот в насрещното движение, терорист в самолета, отровен от близкия завод въздух. Нашите опасности в голямата си част са техногенни и човешки. Земетресенията, цунамитата и наводненията по принцип не са за нас. Дори в градовете, където се случват природни пакости, като Токио или Лос Анджелис, нормалният гражданин се страхува повече да не го уволнят от работа, отколкото от коварството на стихията.

Свикнали сме да смятаме природата за покорена, без изобщо да се интересуваме от мнението ѝ. И само онези граждани, които са свикнали да работят далеч от градовете, гледат на опасностите на мегаполиса със снизходителна усмивка. Те знаят колко бързо и лесно убива четирийсетрадушният студ, как свлачищата смилат къщите на чакъл и трески, как земетресението измита от земята всякакви следи от човешко присъствие.

А останалите по-добре изобщо да не научават това.

Изправих се, сложих си ръкавиците — и се изумих колко бързо са загубили топлината си. Уж ръцете ми не бяха замръзнали... но ръкавиците се бяха изстудили... Какво пък, ще ми е за урок. Свалих ръкавиците и ги скрих някъде под якето.

Когато отново се изкачих на билото, почувствах, че вятърът или се е усилил, или е станал по-студен. Впрочем термометърът не потвърди усещанията ми. Минус десет градуса. Явно така ми се струваше след почивката.

Продължих да вървя.

Хълмовете като че ли нямаха край. Това, което на картата предизвикваше търсенето на игриви сравнения, се оказа каменни пришки, подпухнали по пътя ми. Вървах през ледената виелица, ту носеща в лицето ми снежна суграшица, ту побутваща ме в гръб с резки, коварни удари. Паднах два пъти, като единия път потънах в снега почти до главата. Мина доста време, докато се измъкна.

След четири часа, когато останах съвсем без сили и започнах да се отчайвам, Янус изведнъж реши да се смили над мен. Вятърът утихна — мигновено, сякаш някъде щракнаха бутон и изключиха гигантски вентилатор. Снежните облаци се разпръснаха, слънцето просветна в небето като мътна лампичка (ние, децата на мегаполисите, обичаме да сравняваме природните явления с техниката). Хоризонтът, допреди миг притиснат от снежни стени, стремително се отдалечи.

И аз установих, че почти съм минал хълмовете.

Отпред — не чак толкова далеч, на четири-пет километра — се издигаше кулата, много спретната, белокаменна, с релефни зъбци отгоре. Приличаше на топ от обикновен евтин шахмат.

Погледнах назад с надеждата, че някъде далеч ще просветне с жълта искра прозорчето на дома на Василиса. Не, разбира се, вече нищо не се виждаше...

— Дяволът не е чак толкова черен... — промърморих. Само в града човек, говорещ със себе си, предизвиква усмивка или раздражение и погнуса. Насред пустинята, без значение дали снежна или пясъчна, разбираш колко ни е необходим живият глас и започваш да разговаряш с единствения достъпен ти човек, с най-верния събеседник — със самия себе си.

След пет минути, възползвайки се от затишието, вече започвах спускането си от последния хълм. Всички капани бяха останали зад гърба ми; сега, както се пее в детската песен, „само небето, само вятърът, само радостта са пред мен...“. Впрочем не държах на вятъра. Небето и радостта напълно ме устройваха. Ще почукам на вратата...

А ако митничарят не ме пусне? Ако се опита да ме задържи? Нали всички функционали получават смотания вестник...

Свих рамене и си казах, че ще решавам проблемите един по един. Във вестника нямаше никакви призиви да бъда задържан. И доколкото разбирах морала на функционалите, те никога не си пъхаха носа в чужди работи. Ресторантьорът хранеше, фризьорът подстригваше, полицаят хващаше и не пускаше.

Колкото и да е странно, оказа се, че ми е по-трудно да вървя по равното. От тази страна на хълмовете имаше сняг. Не твърде дълбок, до глезените, максимум до коленете, но това все пак пречеше. Без да се огорчавам прекалено много от ситуацията, известно време газех снега.

Докато не усетих, че започва да се стъмва.

Съдейки по положението на слънцето, имаше още три-четири часа до залеза. Но след краткото затишие вятърът задуха отново, нещо повече — усили се. Облаците забулиха небето със съвсем плътна завеса, скоро вместо слънцето отгоре проблясваше само мътно петно. Снегът започна да вали на тежки парцали, едва ли не на буци. И започна да застудява — въпреки всичките приказки, че когато вали сняг, става по-топло. Явно това не важеше за Янус.

Упорито продължавах да вървя. Ставаше все по-тъмно, завесата на снежинките отдавна беше скрила от мен кулата на непознатия митничар. Вървях. Краката ми затъваха в снега. Ръцете ми мръзнаха в ръкавиците. Когато спрях за минута да успокоя дишането си, се оказа, че плетената шапка на главата ми е подгизнала от пот. Свалих я, поколебах се и я изхвърлих, като се загърнах по-плътно с качулката. Извадих от раницата остатъците от натрошилия се от студа шоколад и ги сдъвках. После отхапах къс замръзнала сланина и изпих остатъка от чая в термоса. Чаят вече беше студен.

Както и да го гледах, оставаше ми да измина не повече от километър. Дори и в сняг до коленете и във виелица — нямаше да е повече от половин час. Още не бях окапал, за един километър щяха да ми стигнат силите.

Най-важното беше да не пропусна. Да не мина покрай кулата, на десет крачки от нея.

Та нали предишните навици трябваше да ми помогнат! Поне мъничко! Нали чувствах накъде да вървя, знаех разстоянието до своята кула с точност до метър!

Вървях, а снеговалежът се усилваше, ставаше все по-плътен. Гребях с ръце в сивата пелена, търсех пътя опипом, сякаш плувам в желе, спирах се на всеки пет минути, оглеждах се, опитвах се да забележа нещичко — светлинка, стена, тъмен силует в небето...

Нищо. Сняг под краката. Сняг над главата. Сняг наоколо. И все по-тъмно, по-тъмно, по-тъмно...

Спрях се, приседнах и притиснах ръце към гърдите си. Всичко наоколо фучеше, сиво и мразовито. Виелицата, която отначало ме шибаше в лицето с бодливи пръски, не отслабваше, но докосванията ѝ кой знае защо станаха ласкави, почти нежни.

Замръзвах...

Смъкнах си ръкавиците и противно на всички заричания ги хвърлих под краката си, след което дълго търках очите си и разтривах бузи. По клепачите ми се беше образувала ледена коричка. Изобщо не чувствах бузите си — кожата им беше грапава, като брезент.

Мразя студа...

Исках да си сложа ръкавиците, но не ги намерих. Явно порив на вятъра ги беше запратил някъде встрани. Може би на сто метра, а може и на един. Така или иначе не се виждаха.

Засмях се — нямах сили да извикам.

Все пак не достигнах. Все пак те победиха. Лабораторната мишка, успяла да се измъкне от клетката, изобщо не се беше спасила. Лабораторните мишки не оцеляват в природата. Дори и да не ги преследват специално...

Превит, за да предпазя лицето си от вятъра, аз вече не се опитвах да се съпротивлявам. Ту разтривах с голата си ръка лицето си, ту се опитвах да сгрея длани с дъха си. Всичките ми сили отиваха за едно-единствено нещо — да не падна. Ако паднех, щях да заспя мигновено и завинаги.

Макар че струва ли си да се съпротивлявам?

Така или иначе всичко ще свърши точно по този начин.

Глураво. Та нали изминах цялото разстояние. Прехвърлих уродливите хълмове с техните глупави „възвишения от издигане и термокарстови падини“.

Бях се заблудил. Може би на десет метра от мен, зад каменните стени, пламти огън в камината и митничарят си пийва горещ глинтвайн, поглеждайки с удоволствие към яростната виелица...

Вятърът ме блъсна силно в рамото. Опрял ръка в снега, не се поддадох. Вятърът ме блъсна отново. После ме подхвана под мишниците и ме вдигна на крака.

Вятърът?

Захриптах, вглеждайки се в тъмнината. Но замръзналите ми ресници и тъмнината наоколо вече не ми позволяваха да видя нищо. Можех само едва-едва да местя крака, помагайки на мъкнещия ме през виелицата човек.

Впрочем защо човек? Някое местно чудовище. В Кимгим има октоподи, на Янус — бели мечки... като във впряга на Дядо Коледа... не, там са елени... виж, у нашия Дядо Мраз, несклонен да фъфли, спокойно можеха да са не коне, а бели мечки...

Главата ми вече изобщо не работеше. Едва помръдвах крака, все по-дълбоко и по-дълбоко потъвайки в безпаметност.

И последната ми, най-страшна мисъл беше: „А ако това само ми се присънва?“.

Глътката спирт изгори гърлото ми, като течен огън се понесе по хранопровода ми. Задъхвайки се и кашляйки, аз се повдигнах на лакти. Очите ми сълзяха, изобщо не успях да прогледна. Беше напълно ясно само, че вече съм в помещение.

Лежах върху груб грапав килим, до мен бяха захвърлени дрехите ми. Човекът, който току-що беше налял в мен спирт, приключваше със свалянето на обувките ми. Виждах само силуета му — зрението ми никак не искаше да се фокусира.

— Благодаря, земляк — промърморих аз.

— Защо земляк?

— А кой друг... — казах, успокоявайки дишането си — би напоил премръзнал човек... с чист спирт?

— В такъв случай — землячка. — Над мен се приведе девойка. Слабичка, миловидна. Млада, на вид двайсетгодишна. С нещо ми напомняше за Настя, само че по-обикновена. Винаги ме е поразявало колко неуловима е границата между красивата девойка и просто хубавичката — един и същ овал на лицето, еднаква форма на очите и носа, всичко е сходно, но някакви неуловими за окото милиметри променят кардинално всичко.

Впрочем точно тази тънка граница между миловидност и красота позволява на жените да творят чудеса с помощта на няколко грама козметика.

Девойката известно време изучава лицето ми, после кимна със задоволство.

— Ушите навярно няма да се отчупят. Ще можете ли да повървите? Не е далеч.

— Разбира се! — казах престорено бодро и се опитах да се изправа. Девойката ми подложи рамо — разбира се, крехкото телосложение не можеше да попречи на един функционал, дори от женски пол, да има силата на Иван Поддубни^[1].

Наистина не трябваше да се ходи надалеч, само до банята. Един етаж нагоре и къс коридор. Докато вървахме, постоянно се опитвах да потисна гаденето си — спиртът бълбукаше в стомаха ми, сякаш се беше превърнал там в шепа отровно лепило. Налагало ми се беше да пия спирт два пъти в живота си — веднъж като тийнейджър, когато баща ми ме беше взел на лов (да, точно така, това беше същият този руски лов, чиято цел съвсем не е убиването на клетите животинки). Но тогава ми дадоха „малко да помириша за сгряване“ след къпане в студена есенна рекичка. И веднъж пих спирт вече като съвсем голям човек. Вечерта с приятелите ми запихме с бутилка водка и съвсем според очакванията решихме, че трябва да продължим, но ни домързя да ходим до денонощния супермаркет. Затова купихме от близката дежурна аптека няколко шишенца „антисептична течност“ по десет рубли бройката — отвратителен, но както смятахме, чист етилов спирт, радост за московските пияници... Най-смешното беше, че за разреждане на спирта купихме от същата аптека минерална вода „Перие“ и някакви особено чисти немски плодови сокове — и водата, и соковете струваха много повече от обикновена водка. Или спиртът се оказа не толкова чист, или лечебните немски сокове не издържаха на

това оскърбление и образуваха със спирта отровно съединение, но на сутринта изпитах най-тежкия махмурлук в живота си, след което се зарекох никога повече да не пия спирт.

Банята на девойката се оказа немислимо разкошна. Дори в това състояние, полумъртъв от слабост, промърморих възхитено нещичко при влизането ни в сияйната кръгла зала — мраморни стени, бронзови лампи, огромна кръгла вана, вече пълна с изпускаща пара гореща вода...

— Сваляй панталоните и влизай във водата — нареди девойката.
— Аз ей сега ще дойда.

Изобщо не се смутих, макар че у мен се появи тъжното предчувствие, че това събличане ще ликвидира самата възможност за някакви романтични отношения в бъдеще. Та коя девойка би се влюбила в някой, сгрявал замръзналия си задник във ваната ѝ?

Макар че от къде на къде ще си правя разни планове за тази девойка? Тя е функционал-митничар, а аз съм избягал престъпник... Пак добре, ако не ме издаде.

Вмъкнах се в горещата вода и стенийки от удоволствие, се изпънах в целия си ръст — размерите на ваната го позволяваха. Във водата плаваше малко водонепроницаемо дистанционно. След кратки експерименти с бутоните включих и изключих осветлението в банята, после пуснах автомасажа; от дъното на ваната нагоре се проточиха нишки от въздушни мехурчета. Не че внезапно ме връхлетя копнеж по красивия живот, просто в бълбукащата мътна вода се почувствах по-уверен.

След няколко минути девойката се върна — този път с голяма чаша чай. Кимнах ѝ с благодарност и отпих няколко пъти. Чаят беше горещ и сладък, с мед. Казват, че от горещия чай всички лечебни свойства на меда се губят, но това не ме разстрои.

— И как се казваш, земляк? — поинтересува се девойката, присядайки на ваната. Тя беше с протрити дънки, с твърде голяма за нея карирана риза и боса. Във филмите такива девойки чакат смелия каубой в ранчото...

— Кирил. — Не си направих труда да лъжа.

— Рядко срещано име имаш... земляк. — В гласа ѝ се долови ирония.

— А ти как се казваш? — попитах с подозрение.

— Марта.

Свих рамене.

— Съвсем нормално име.

— Какво, да не би в Русия да има такава име? — учуди се Марта.

— Има. Е... не е особено разпространено... Значи не си рускиня?

— Полякиня съм! — Предположението ми беше отхвърлено едва ли не с гняв.

— Аха — кимнах аз. — Е, трябваше да се досетя. Освен руснаците и хохолите, само поляците са способни да налят спирт в гърлото на жив човек.

— Не мога да кажа, че това сходство ме радва — рече кисело Марта. — Чувстваш ли си пръстите? Пободват ли те?

Размърдах пръстите на краката си, после и на ръцете. Кимнах.

— Нормално. Изглежда, ще живея. Благодаря, че ме доведе в кулата.

— Никъде не съм те довела. — Марта извади от джоба на гърдите си смачкан пакет цигари и запалка. — Ти дойде сам.

Тя запали две цигари едновременно — в този жест отново имаше нещо театрално, неестествено. Много пъти бях виждал това в старите холивудски филми, но никога на живо. Без да ме пита, пъкна едната цигара в устата ми. Аз дръпнах с наслада — за последно бях пушил чак в Харков.

Тютюнът беше силен. Погледнах пакета — цигарите бяха непознати, полски, явно евтини.

И в този момент проумях думите ѝ.

— Дошъл съм сам?

— Да. Започна да тропаш по вратата и аз отворих. А ти се строполи на пода. Защо, според теб как е?

— Спомням си как търсех кулата ти и измръзвах — излъгах аз, без да ми мигне окото. По-точно не излъгах, а казах част от истината...

— Сигурен бях, че ще измръзна до смърт.

— Не, ти дойде сам. — Марта ме погледна замислено. Явно почувства, че има нещо недоизказано...

— Интересно, ние с теб на руски ли говорим, или на полски? — бързо се поинтересувах аз.

— На руски — отвърна девойката раздражено. — Сякаш не знаеш, че митничарите общуват с всеки на родния му език.

— Аха — кимнах. — Чете ли вестника?

— Четох го.

— Е, и какво смяташ да правиш?

Марта се намръщи.

— Как беше във вашите приказки? Ще те изкъпя, ще те нахраня, а после ще те изям?

— Е, ти изобщо не приличаш на Баба Яга — уверих я. — Отдавна ли стана митничар?

— Преди девет години. Бях съвсем млада. — Тя дръпна силно, по мъжки от цигарата, поглеждайки ме с любопитство. — Като се окопителиш, тръгвай накъдето щеш. Няма да те задържам. Но и няма да те крия, имай го предвид!

— Благодаря и за това — рекох аз. — Накъде водят вратите ти?

— Елблонг...

— Не го знам... — промърморих. — Това не е ли там, където е Кимгим?

— Елблонг е полски град! — Изглежда, Марта леко се обиди. — А още и Янус. Антик. И Земя-16.

— И що за свят е това? — поинтересувах се аз.

— Затопли ли се?

— Аха.

— Да вървим. Наметни нещо... — Тя кимна към висящите на закачалката халати и стана от ваната.

Единият халат беше женски, розов, с щамповано изображение. Другият беше мъжки, с наситено син цвят. Потърсих с поглед чашата с четки за зъби — четките се оказаха две. Марта явно не водеше отшелнически живот.

Загърнах се с чуждия халат без смущение или гнусливост и излязох подир Марта. Ваната и чайт съвсем ме бяха загрели и осветили. Раничко ми беше още да хуквам да бягам, но вече нямах нужда да се облягам на нечие рамо.

Девет години са си девет години. Моята кула така и не ми беше станала истински дом, просто не беше успяла да стане, но при Марта всичко беше уютно, спретнато. Първият етаж, поначало същата просторна зала, както и при мен, беше разделен на две стаи чрез

стелажи, отрупани с най-различни предмети — от саксии с красиви цветя и опаковки с разхладителни напитки и бира, до някакви уреди със съмнителен произход и смачкани дрехи. При това целият бардак по някакъв начин създаваше усещането за уют и комфорт. На стълбището, водещо до втория етаж, имаше дълга извезана пътека. Същите килимчета със селски вид лежаха и по пода. Освен това забелязах чинийка с мляко — изглежда, някъде тук живееше и котка...

— Ела тук — нареди Марта.

Тръгнах след нея към вратата. Марта я отвори рязко и каза:

— Елблонг.

Неволно се загърнах по-силно с халата и леко отстъпих от вратата. Зад нея имаше вечерен град със старинни къщи, калдъръмена настилка, старинни фенери, седнали на масичките на кафенета хора. Вратата водеше към малък площад, изпълнен с разхождащ се народ.

— Много уютно — признах аз. — Изход в центъра на града?

— В центъра. — Марта затвори вратата и отиде при следващата. Отвори я с думите: — Янус.

— Ясно — казах аз, гледайки в кипящата снежна виелица. През вратата започна осезаемо да вее. Потреперих при мисълта, че сега можех да лежа някъде в този леден ад — вкочанен, гледайки в мрака с вледенените си и разкъсани очи. — Затвори!

Марта за пръв път ме погледна с леко съчувствие. Затвори вратата и промърмори под нос:

— Отвратителна Земя, да. През лятото също е отвратителна. Знаеш ли, че там живеят хора?

Поклатих глава.

— Казаха ми, че Янус е необитаем.

— Веднъж през лятото видях платно в реката. Лодка, съвсем примитивна. Не приличаше на нашите. Освен това тук има и диви... — Тя се замисли, после неуверено каза: — Кози. Приличат най-много на кози. Прострелях една, и без това беше изостанала от стадото, спъна се и падна. Оказа се, че в задника си — Марта се потупа отзад — козата имаше стрела. С костен връх.

Нещо в гласа ѝ ме убеди. Въпреки мнението на останалите функционали повярвах, че на Янус има разумен живот. Някакви бродещи из планетата в търсене на топлина животни и следващи ги диваци? Защо не? Вървящи на границата между убийствената зима и

изтощителното лято вечни странници на пролетта... не, по-скоро — вечни странници на есента, живеещи благодарение на плодовете, които дава тази негостоприемна земя. Какви са те, нашите братя от съседния свят? Бихме ли могли да се разберем? Да се сприятелим? Бихме ли могли да им помогнем с нещо и да научим нещо от тях?

Функционалите не се интересуваха от това.

Сякаш чула мислите ми, Марта каза:

— Понякога си мисля, че всеки свят от Веригата е населен с хора. Само че ние невинаги ги виждаме. И ако не ни е нужно нищо от съответния свят, не ги и търсим...

Тя се приближи към третата врата, постоя замислено и попита:

— Бил ли си в Антик?

— Не. Но много съм слушал за него.

— Смешен свят — изсумтя тя. — Не се отдалечавай много, ако излезеш през вратата — местните ще те забележат.

Зад третата врата беше ден. Слънчев и топъл. Вратата водеше към тясна уличка, на която стояха каменни къщи — не построени от тухли, а именно от камъни; надеждно, но грубо, с тесни процепи — или неостъклени прозорци, или бойници, или вентилационни отвори.

— Търговски складове — каза Марта.

Това го разбирах. Порталите почти винаги се откриваха на пустии места, излизащата на площада врата към Елблонг беше по-скоро изключение от правилата. Впрочем... нали моята кула също не беше израснала в предградията на Москва. Явно в родния за митничаря свят проходът можеше да се отвори в произволна точка. А после той вращаваше в чуждите светове предпазливо, придържайки се към покрайнините...

— А кой ще ме забележи?

— Ето, не чуваш ли, идват.

Наистина, чуха се стъпки. Покрай вратата, сякаш не я забелязаха, преминаха двама — мургав мускулист мъж със свободна бяла риза и бели панталони и старец, увит с бяло наметало. Кой знае защо, и двамата бяха боси. Мъжът носеше на рамото си дълъг сив тубус, явно доста тежък, поради което приличаше на гранатометчик от някаква страна от Третия свят, носещ на позицията си своя „Вампир“ или „Таволга“. Впечатлението се разваляше само от проблясващия златен

обръч на шията му — през обръча минаваше сложна шарка и беше украсен с какви ли не диаманти.

— Кой са тези? — попитах смаяно. Освен клетите обитатели на Нирвана и много приличащите на нас жители на Кимгим, не бяха виждал обитатели на чужди светове.

— Господар с роба си — каза Марта. — Тук наблизко има гробарски склад. Явно човекът е беден, затова си е купил урна за кости, която, макар и голяма, е без гравировка... освен това, изглежда, е с намалена цена.

Погледнах я накриво. Лицето ѝ беше напълно сериозно.

— Робът е онзи със златния нашийник с диамантите? — уточних аз.

— Да. Това смущава ли те? Богат роб.

— И беден господар? Той какво, не може ли да вземе парите на роба си?

— Не, не може. Тук има много развито робовладелско общество. Тук робът може да обядва трюфели, фоа гра и черен хайвер, да спи на пухен дюшек, да има слуги и да издържа любовници.

— И да има собствени роби...

— Не — отвърна рязко Марта. — Ето това не може. Привилегия на свободния човек. Тукашното общество е много странно.

Погледнах в гръб могъщия роб и грохналия старец и попитах:

— А ще влязат ли костите в тази кутия?

— Ще влязат. Та нали ги стриват на прах. Първо оставят тялото да бъде изядено от птиците, лисиците или рибите — кой както предпочита. После събират костите, раздробяват ги и ги изсипват в този цилиндър. Слагат го на покрива на къщата или на гробището, ако къщата не се наследи от кръвен роднина.

Изтръпнах.

— Необичаен свят — съгласи се Марта. — Но живее някак си.

Тя затвори вратата и се насочи към последната, четвъртата. Ако се съдеше по това, че Земя-16, единствената, за която попитах, беше оставена за десерт, ме очакваше интересно зрелище.

Но дори не подозирах колко точно интересно.

Тук имаше два цвята — червен и черен. Напуканата черна равнина се простираше към удивително близък хоризонт. Тук-там нагоре се точеха загладени от вятъра скали от червен камък.

Миришеше на сѳра. Сухият горещ вятър намиташе към прага прах — черна и червена.

Небето също беше тъмночервено, пурпурно. Ниско, потискащо. Не изглеждаше това да са облаци, по-скоро тънка ципа, опъната на сто метра над земята. От време на време през пурпурното припламваха отблясъци — сякаш в небесата кипеше беззвучна буря.

— Боже Господи! — процедих аз.

Честно казано, не ми оставаше нищо друго, освен да призова хипотетично съществуващия Всевишен. Е, разбира се, можех и да изругая грозно. Но не и пред жена...

— Аз също понякога си мисля, че това е адът — каза Марта. Явно беше изтълкувала възгласа ми твърде буквално...

Погледнах я накриво. Тя не откъсваше очи от пурпурното небе. Облиза устни — от червено-черната равнина духаше тежък, изсушаващ вятър. Марта каза с тайнствен шепот:

— Веднъж видях... или поне ми се струва, че видях... Нещо бяло падна от небето. Нещо... като голяма бяла птица...

— Или човек? — попитах аз, вече досещайки се какво е видяла — или измислила.

— Хората нямат крила — отговори уклончиво Марта.

— Не отиде ли да видиш?

— То беше много голямо. Два пъти по-голямо от човек. Изплаших се. — Тя ме погледна и се усмихна: — Смята се, че Земя-16 е вулканичен свят. Не се препоръчва на хората да ходят там. На никого. Дори и на функционалите. Тези, които са се отдалечавали повечко, не са се завръщали.

Равнината зад вратата осезаемо се развълнува. В далечината като бавен, ленив воден мехур се изду и спадна бял полюшващ се купол. По една от червените скали пробяга пукнатина.

При нас, в кулата, земетресението не се усещаше и това правеше случващото се още по-зловещо.

— Така става тук... — Марта изведнъж ме хвана за ръката. — Сега ще има още...

Над равнината се разнесе продължителен, протяжен вопъл. Сякаш хиляди гласове се сляха в мъчителна и безнадеждна жалба.

— Какво е това? — попита Марта. — Ето, какво е?

Преглътнах. Вопълът утихваше в далечината. Чувствайки се като доктор Уотсън, убеждаващ сър Хенри в нещо, в което самият той не вярва, казах:

— Вулканите понякога издават странни звуци...

Марта се обърна към мен. Известно време ме гледа мрачно в лицето, после каза:

— Гледала съм руския филм за Баскервилското куче.

Свих рамене.

— Извинявай, но някак не ми се вярва, че си отворила врата към преизподнята, където от небесата падат ангели, а под земята стенат грешните души.

Марта помълча няколко секунди.

После се усмихна, затвори вратата и каза:

— Имаш здрави нерви. Почти всички се хващат. Особено ако успея да улуча изригването на гейзера.

— Какво има там всъщност?

— Изпепелена пустиня. Фумароли. Гейзери. Вулкани. Много е трудно да се диша. Един... — тя се поколеба — един учен каза, че някога цялата ни Земя е била такава. Но после облаците се разпръснали, вулканите утихнали. А тук това кой знае защо не е станало. Няма никаква полза от този свят. Освен това има фон.

— Какво, какво?

— Фон. Радиационен. Като в Чернобил.

— Силен ли? — настръхнах аз. На Марта ѝ беше все едно, като функционал, но на мен...

— Не е силен. Не се бой. Ако не живееш там, не спиш на земята, не дишаш дълго въздуха им, е съвсем нормален.

След като не се бях поддал на мрачния антураж на Земя-16, явно бях заработил някакви червени точки пред Марта. Във всеки случай тя ме гледеше доста по-доброжелателно. И даже попита:

— Искаш ли да хапнеш?

— Разбира се.

— Добре. Сега ще ти подбера дрехи... — Тя се поколеба, но все пак продължи: — Ако искаш, каня те на вечеря в Елблонг.

— Не съм свикнал да ме канят жени.

— И какво? — Стори ми се, че в гласа ѝ се прокрадна разочарование.

— Ще се наложи да свикна — казах с въздишка.

---

[1] Иван Поддубни (1871–1949) — прочут руски и съветски борец и атлет. — Бел.прев. ↑

Сходството на град Елблонг с Кимгим не се ограничаваше само до фонетиката на наименованието. Освен това градът беше застроен с къщи в стил „Централна Европа, епохата на Възраждането“. По принцип е пълно с такива градове — там, където ги е пощадила пресата на Втората световна война, където не са поработили немските пушки, руските „Катюши“ или американските „Б-17“. Но въпреки всички старания на реставраторите възрастта на сградите си личи. Свърнеш ли от туристическата пътека, се натъкваш на олющена мазилка, ронеща се зидария, прогнило дърво и нащърбен камък.

Тук, както и в Кимгим, всичко беше свежо. Живо. Новичко. И уличната настилка, и фахверковите постройките^[1] в немски стил. Точно между две такива здания беше притисната кулата, в която живееше Марта — откъм Елблонг тя изглеждаше тесничка триетажна къща с два прозореца. Както си му е редът, обикновените хора не се заглеждаха в къщата — иначе някой можеше да полюбопитства каква е ярката слънчева светлина, струяща от прозореца на третия етаж. Навярно Марта беше оставила отворен прозореца към Антик...

Двамата с Марта седяхме в малко ресторантче, където явно добре я познаваха. С усмивка ни отведоха на втория етаж, където имаше само пет-шест масички. Настаниха ни на най-уютната — до гледания към площада прозорец. Масата бе оградена от останалите с увита с цветя дървена решетка.

Марта погледа с насмешка как изучавам менюто на полски език и сама направи поръчка за двама ни. Когато сервитьорът се отдалечи, попита:

— Неразбираемо?

— Твърде много сходни думи — промърморих аз. — Затова е неразбираемо. Какво поръча?

— Борш. Тук има много хубав борш. Свинско с ябълки. Салата от херинга. За пиене — „Зубровка“^[2].

— Страхотно! Отдавна исках да пробвам истинска полска кухня — казах аз. И явно отново недооцених Марта — тя иронично присви очи.

— Искаш нещо народно? Автентично? Добре. Сега ще ти поръчам за първо чернина^[3], за второ — фляки^[4].

— Стоп! — вдигнах ръце аз. — Аз съм умно момче, усещам клопката отдалеч. Боршът е нещо прекрасно! Готов съм да призная, че и него са измислили в Полша.

— В Полша — рече твърдо Марта.

Сервитьорът донесе шишенце с прозрачна течност, в която плаваше тънка тревичка.

— Това не е вашата... зубровка — каза Марта с презрение. — Тази е истинска. С тревичка!

Което си е вярно, вярно си е, така че не взех да споря. Още повече със спасителката си. Навярно тя се познаваше с някакви много противни руснаци, иначе откъде тази непрекъсната ирония и това противопоставяне?

Зубровката наистина беше вкусна — изпихме мълчаливо по чашка. И боршът беше великолепен.

— Сутринта в Харков закусах борш — казах аз, опитвайки се да завържа непринуден разговор. — А сега в Полша го вечерям. Днес ми е ден на борша.

— В Украйна изобщо не умеят да правят борш — изсумтя Марта. — Възприели са го от нас, но така или иначе нашият борш е по-хубав.

Въпреки че Украйна и Русия отдавна вече не бяха една и съща страна, почувствах лека обида и си покривих душата:

— Не знам, не знам. На мен украинският ми хареса повече!

— В теб се обаждат руските колониални комплекси — каза Марта уверено. — Всички непредубедени хора знаят, че в Полша боршът е по-хубав. Ти опитай сельодката! Вкусна ли е?

— Вкусна е — казах, дъвчейки познатата от детството ми сельодка.

— Тук ги ловят. — Марта махна с ръка към тъмнината, сякаш покрай прозореца плуваше риболовен кораб.

— Елблонг на морето ли е?

— На Балтийско море. Ти не знаеше ли?

— А ти знаеш ли къде е Урюпинск? — отговорих аз.

— Знам. Град във Волгоградска област...

— А без способностите на функционал?

Най-накрая у Марта се свърши запасът национална гордост и се пробуди любопитството.

— Ти всичко ли забрави? Изгуби всичките си способности?

Кимнах.

— А тогава как успя да убиеш акушерката?

— Ами така... — отвърнах неясно. — Не ми се говори за това...

— Странен си. — Марта запали цигара, подаде пакета и на мен.

— Никога не съм срещала такива...

— А ти много функционали ли познаваш?

Тя помълча, дърпайки от цигарата, и рече неохотно:

— При нас тук... живеем трима. Аз, Дзешук и Кажимеж. Дзешук е готвач. Не тук, има ресторант в покрайнините. Кажимеж е шивач. Още двама могат да идват дотук от чифлиците. Квиташ е месар. Кшищоф е полицай. Земя-16 е необитаема, може да се каже, че Янус също, във всеки случай там няма функционали. В Антик живее Саул. Той е функционал-стъклодухач. Роб. Добър е... — Секундното забавяне ми подсказа, че със Саул я свързва нещо повече от обикновено познанство. — Но е много зает.

— Не са много — обобщих.

Едва сега ми стана ясно колко потиска в действителност „синджирът“, приковаващ функционала към функцията му. При мен имаше отлични условия — цялата огромна Москва наоколо, плюс Кимгим, че и Резервата — съвременен мегаполис, плюс уютно градче като от книгите на Жул Верн и Дикенс, плюс топло ласкаво море. А разхвърляните из по-малките градове, че и по селата функционали всъщност бяха дълбоко нещастни хора.

И Василиса в своята ковачница.

И Марта в своята кула.

— Има и акушер — добави изведнъж Марта. — Този, който ни прави функционали. При нас, в Европа, е мъж.

— Също ли живее наблизно?

Марта ме погледна учудено.

— Не. Не знам. Какво значение има, акушерите нямат синджир! Той по принцип живее или някъде във Франция, или в Германия, но понякога идва насам. Именно той ме направи функционал.

Изпихме още по чашка.

— На колко години си? — попитах. — Извинявай за въпроса, но...

— А колко ми даваш?

— Двайсет.

— Точно на толкова съм.

— И си функционал от девет години?

— Да.

Дори не намерих какво да кажа. Кой знае защо бях сигурен, че само възрастни стават функционали. А какво е чувствала тази девойка, когато внезапно са престанали да я познават родителите, съседите, учителите? Как е израснала — в своето родно градче, където е познавала всяка уличка, всяка пейка. Какво е изпитвала, когато се е натъквала на майка си и баща си?

— Ето затова няма да те издам — каза Марта. — Дори и да си убиец. Нали и теб не са те питали искаш ли да станеш функционал?

— Не са — кимнах. — Благодаря. Няма да ти досаждам дълго. Ако може, ще пренощувам при теб и си тръгвам.

— Може — каза Марта, гледайки ме в очите. — Пренощувай.

Но в следващата секунда погледът ѝ се промени.

— Гледай... човека на площада!

На площада, между нас и дома на Марта, стоеше човек. Беше някак замислен, сякаш избираше накъде да тръгне — към митницата или към ресторанта.

— Това е Кшищоф Пшебижински — каза Марта.

— Полишаят? — уточних аз и с ужас осъзнах, че фъфля. За щастие Марта или не забеляза, или прояви неочаквана тактичност.

— Да. Той усеща къде съм...

Полицаят с многото шипящи звуци в името си тръгна към митницата.

— Кшищоф реши да ми даде време — каза Марта. Погледна ме и прехапа устни. Въздъхна: — Няма да успееш да си отдъхнеш. Уви.

— Той ще ме пусне ли? — попитах, кимвайки в посока на полицаия.

— Не. Неговата функция е да залавя нарушителите. — Марта стана и ме хвана за ръката. — Да вървим...

Срещу нас веднага изскочи разтревоженият сервитьор. Не разбрах какво казва, но съдейки по тона му, беше се уплашил, че с Марта сме останали недоволни от обслужването. Обаче Марта бързо му каза нещо, след което сервитьорът ни отвори вратата за служебните помещения. Претичахме до първия етаж по тясно и стръмно стълбище, прекосихме коридора край кухнята, където гърмяха съдове и се носеха съблазнителни аромати. Сервитьорът гледеше подире ни. Стигнахме до още една отворена врата — към задния двор, където до контейнера с боклук едно улично куче ровеше с лапа из сложената върху вестник купчина отпадъци. Миризмата тук беше съвсем различна. Миришеше на кисело и даже пръскащият дъждец не беше в състояние да притъпи тази воня. Наблизо течеше тясна рекичка с каменно крайбрежие и с твърде широк мост през нея.

— Натам! — посочи решително Марта към моста. — Кшищоф е почти на края на синджира си. Ако се отдалечиш на километър, няма да успее да те догони.

— А после какво? — попитах. — Нямам нито пари, нито документи...

Марта бръкна в джоба си. Загреба цяла шепа монети и тънка пачка банкноти, прихваната със сребърна щипка. Добави смачкан пакет цигари и запалка и промърмори:

— Подай на руснака пръст, той ще ти хване ръката до лакътя... Дръж!

— Остави си... за да платиш сметката.

— Тук ме познават. Не стой като пън! Бягай!

— Поне ме посъветвай нещо! — В мен изведнъж се пробуди нещо средно между наглост и упорство. — Накъде да тръгна?

Марта тръсна глава:

— Мини през моста! Ще стигнеш до гарата, качи се на електричката и отиди до Гданск! Там има три портала, можеш да отидеш и в своята Москва, и където искаш! Бягай!

— Какъв е този ден, вече втора жена ме гони! — възкликнах аз почти сериозно. — Благодаря... някой ден ще се върна. Непременно. И тогава ще е мой ред да те поканя на ресторант.

Тя само сви рамене. По дяволите, наистина не ми харесваше днешният ритъм. А и предпочитам да си взема довиждане с Марта по друг начин!

Но щеше да е просто глупаво да продължа да се бавя.

Обърнах се и побягнах към моста. Кучето, което си беше избрало едно по-вкусно парче от отпадъците, джафна подире ми с препълнената си уста.

Не, днес определено не ми беше ден. Кучетата никога не ме лаят, дори бездомните. Усещат, че ги обичам...

Мостът наистина се оказа прекалено широк и помпозен за такава малка рекичка и такъв малък град. Не на място беше и огромната католическа катедрала, която внезапно се появи от дясната ми страна.

Може би точно в това се състои тази европейска тайна, която Русия не може да открие по никакъв начин? Всичко да се прави малко по-добре, отколкото е нужно. Малко по-голямо. Малко по-здраво. Малко по-красиво.

Притичах през моста и си позволих да се огледам. Марта вече я нямаше — навярно беше влязла в ресторанта. Ще опита ли да спре полицаия? Е... поне мъничко. Да го заговори за минута-две. Може би полицаят не иска да ме хваща, но функцията го кара. Може само лекичко да се забави с преследването. Но това... ще стане ли? Какъв съм му аз? Първо, руснак, което в Полша не е много за хвалене. Второ — функционал-беглец, което също няма да спомогне за популярността ми.

Макар че, колкото и да е странно, фактът, че съм убил акушерка, работеше в моя полза. Оказва се, че никой никъде не ги обича...

Градчето наистина беше малко — веднага след моста се простираха поля, или изоставени заради своята неплодородност, или изглеждащи запуснати заради есента. Съвсем по руски лежеше купчина ръждив метал, малко по-надалеч — стари гуми и прогнили дъски. Но пътят, точещ се покрай полето, беше прилично асфалтиран и аз тичах по него с лекота. В замяна на подгизналите дрехи Марта ме беше снабдила със същите, каквито носеше и тя: дънки, маратонки, плътна карирана риза — селската униформа на двама и първи век. Да носиш такива дрехи е все едно да станеш невидим. Всички бяха с етикетите на известни фирми, но явно ушити в Полша.

Тичах в тръс по осветената от луната пътека, все повече отдалечавайки се от градчето. Далеч пред мен като новогодишни гирлянди блещукаха улични лампи — или покрай шосето, или покрай железопътната линия. Студеният въздух беше чист и сладък, леко

горчив от гнилите листа и от далечен дим. Такъв е само през есенните нощи, далеч от градовете.

Имаше някакво неприятно усещане, дежа вю в това нощно бягство. Спомних си за Илан, бягаща от Цай. А и за мен самия, само преди денонощие (трудно е да се повярва!), криещ се от арканските спецчасти.

Преминах към ходене и запалих цигара. Изглежда, Марта беше уговорила местния полицай да не проявява излишно усърдие. Крачих три минути в посока на уличните лампи, пушейки и размишлявайки накъде да тръгна — към Гданск или направо за Варшава, където със сигурност ще има повече митничари. Не можех да премина без паспорт и виза през обикновената, човешката граница. Освен ако по примера на шпионите от старите филми не завържа към краката и ръцете си кравешки копита и не мина на четири крака през граничната бразда...

Да, ненапразно говорят, че пушенето е вредно за здравето! Погледнах назад съвсем случайно.

Господин полицаят с абсолютно полските име и фамилия изглеждаше по съответстващия начин — като пан от някаква стара карикатура или илюстрация. Набит, с коремче, с пищни мустаци и къси крака.

Но при това носещ се към мен в познатия „механичен“ маниер на функционалите-полицаи.

Хукнах с всички сили. Недопушената цигара литна в прахта, вятърът вече не ми се струваше прохладен, стана горещ. Глупак... идиот... отпусна се...

— Хей! Хей, младеж!

Гласът като че ли се носеше отдалеч. Както тичах, погледнах назад — и се спрях.

Пан Кшищоф Пшебижински стоеше наред пътя, сякаш беше налетял в движение на невидима стена.

Аха.

Усмихнах се и тръгнах назад, олюлявайки се. Спрях се на двайсет метра от полицаая. Пан Кшищоф крачеше мрачно насам-натам, като гладен тигър зад решетката в зоопарка.

Наистина имаше решетка, само че невидима. По-точно, не решетка, а „синджир“. Проклятието на всеки функционал.

— Далеч от функцията? — попитах любезно.

— Единайсет километра и шестстотин и двайсет метра — отвърна мрачно Кшицоф.

— Случва се — кимнах аз. — Искаше нещо да попиташ?

— Приблужи се — помоли полицаят.

В отговор се засмях подигравателно. Извадих нова цигара и я запалих.

— Слушай, младеж... как ти е името...

— Кирил.

— Така или иначе ще те хванат! — Пан Кшицоф се потупа по джобовете. — Ей... ще почерпиш ли цигара?

Извадих от пакета половината от останалите цигари, преместих ги в джоба си. Сложих в пакета едно камъче от земята и го подхвърлих към полицаия.

— Какво оскърбително недоверие! — възкликна Кшицоф. — Би трябвало да се...

— Срамувам? — поинтересувах се аз.

Кшицоф въздъхна и приклепна. Запали цигара и произнесе с горчивина:

— Но нали така или иначе ще те хванат... Такива да ги забъркаш... сега няма къде да избягаш. Тръгнал си срещу собствените си братя!

— Какви ги дрънкаш! — не издържах аз. Също приклепнах. — Всички вие сте пешки! Управяват ви от друг свят.

— От кой?

— Земя-1, Аркан. Те си правят социални експерименти с другите светове!

— Слушай, това не го знаех. — Кшицоф се намръщи. — Да се върнем обратно в ресторанта, а? Ще поседнем, ще ми разкажеш всичко. Ако наистина някакви гадове ни манипулират заради своите интереси... какво, да не би да не сме славяни и двамата?

Или съм наивен по природа, или полицаите имат дарбата да убеждават, но за няколко секунди обмислих сериозно тази идея.

Едва след това се разсмях.

— Със славянското единство се поувлече!

— Вярно — съгласи се Кшицоф с досада. — Но си помислих, че може да се вържеш.

Известно време пушихме, клекнали един срещу друг. После казах:

— Май ще тръгвам. Предай на началството, че нямам намерение да влизам в конфликт, но и не смятам да се предавам.

— Ще съобщя — съгласи се Кшицоф. Някак неочаквано лесно.

— Синджирът пречи, а? — попитах.

— Пречи. — Кшицоф се изправи. — Затова винаги по-рано се преструвам, че се е опянал. Когато са ми останали сто метра резерв.

Аз също скочих. Напрегнах се. Ще успея ли? Ще успея... навярно.

— Ами хвани ме... ако можеш.

— А още по-хубаво е — продължи Кшицоф, леко подхилквайки се, — когато зоните на полицаите се припокриват. Поне мъничко. Тогава могат да се съберат, да речем, трима, и да хванат всеки самоуверен глупак.

Бяха ме обкръжили от три страни. Пътят към Елблонг беше преграден от Кшицоф; на пътя, по който вървах, стоеше жена на средна възраст, със сурово лице, като на кондукторка в автобуса; откъм полето с лек, грациозен бяг се приближаваше слаб юноша.

Впрочем беше ясно, че младостта и телосложението няма да му попречат да ме сплеска на килимче, да ме изтупа и да ме сложи пред вратата.

И дори добрата девойка Марта да беше решила да ми помогне, както правят всички симпатични девойки в холивудските екшъни, след като героят бъде окончателно притиснат към стената, и двамата щяха да ни напляскат и да ни сложат да стоим в ъгъла.

Трима полицаи — това не е шега работа.

Хукнах към полето, разчитайки, че ще успея да се промъкна между жената и юношата — на Кшицоф все пак щеше да му попречи синджирът. Не бях взел предвид само едно — отсъствието на огнестрелно оръжие, едва ли не принципно пренебрегвано от тях, не означаваше, че полицаите са опасни само отблизо.

Кшицоф замахна с ръка и камъчето, същото, което така глупаво бях сложил в пакета с цигари, ме удари под коляното. Кракът ми моментално се счупи и аз паднах. Ходилото и коляното ми изтръпнаха и започнаха да ме бодат, сякаш бяха потопени в раздробен лед.

— Нали ти казах — няма къде да избягаш! — извика Кшицоф с упрек. — И защо трябваше да ме караш да те осакатявам? Мислиш си, че сме някакви злодеи? Мислиш си, че това ни е приятно?

Те бавно дойдоха при мен, а аз лежах и се превивах не толкова от болка — кракът не ме болеше, просто не го усещах, — а от безсилие и обида. Трите любопитни физиономии увиснаха като тъмни петна над мен. Как ми хрумна, че ми се пуши! Ако се измъкна, ще спра цигарите! Честна дума, ще ги спра!

Юношата леко ме подритна в хълбока. За което си заслужи зашлевяване по врата от Кшицоф.

— Какво правиш? Поведението ти е недостойно за културен човек.

— Проверявам дали не се преструва — отговори хлапакът обидено.

— Пред мен няма как да се преструват — каза Кшицоф с гордост. — Ако не си наясно, от двайсет метра пробивам със стоманено топче вратата на кола. Пробивам я!

Той ми подаде ръка.

— Ставай.

Някога случвало ли ви се е да сте проснати в краката на трима недружелюбно настроени граждани? Дори и да не се стремят незабавно да ви строшат ребрата?

Може и да се е случвало, стават такива неща. Тогава си спомняте, че не е много приятно. А ако не ви се е случвало — доверете ми се. И не се опитвайте да го пробвате лично.

— Ставай — повтори Кшицоф. — Не ти мислим лошото, сам виждаш...

Разбира се, че щях да стана. Къде ще ходя?

В края на краищата щях да получа няколко ритника от юношата и щях да стана.

Само че в този миг на фона на тъмното небе се мярна дълга светла върлина — и се стовари върху тила на пан Кшицоф. За пръв път в живота си се убедих, че „да ти излязат очите от орбитите“ не е метафора. Пан Кшицоф изцъкли очи и тежко рухна на земята. А дъската описа втори кръг и мрачно се връза във физиономията на хлапака, строши се с трясък, след което едната ѝ половина се стовари върху темето на жената полицај.

Седнах с усилие, заобиколен от три неподвижни тела. Като се има предвид жизнеността на функционалите, особено на полицаите, ударите явно бяха майсторски.

— Гад — изрекох мрачно, гледайки човека, държащ в ръце остатъка от върлината. — Ама че гад!

— Нали те спасих, какъв ти гад! — възмути се Котя. — Вижте го само — изрод.

Нямаше кой да ме види, полицаите лежах натъркаляни един до друг.

— А защо толкова примитивно? — попитах мрачно. — Дъска по тиквата... с твоите възможности... куратор?

— Какво общо имат тук възможностите? — Котя хвърли дъската. — Няма нищо по-сигурно от здравето дърво! Ако не вярваш, изчакай да се свестят и ги питай!

— А, не... по-добре... — Опитах се да стана и бях принуден да се облегна на ръката на Котя. — По дяволите... кракът ми не се прегъва!

— Извиняваш ли се, че ме наруга? — попита Котя.

— Няма начин! Та ти искаше да ме убиеш!

— Така си и знаех... — Котя прекара ръка и във въздуха просветна чудновата плетеница от букви. — Да вървим!

— Къде? — продължавах да се репча аз, макар че жената полицай простена и се размърда.

— У нас, вкъщи.

Нямах особен избор. Облегнах се по-здраво на рамото на Котя и пристъпих към пламтящите в зелено букви — като във футуристичен рекламен надпис.

---

[1] Фахверкова постройка — паянтова постройка от дървен скелет. — Бел.прев. ↑

[2] „Зубровка“ — вид полска водка. — Бел.прев. ↑

[3] Чернина — вид полска супа от гъши дреболии. — Бел.прев. ↑

[4] Фляки — полско ястие, телешко шкембе с майорана. — Бел.прев. ↑

6

Най-лесно можеш да разбереш един човек, ако видиш дома му. Имах познат, когото всички смятаха за голям развейпрах — можеше цяла седмица да се мотае по гости, да купонясва в непознати компании, да спи на пода, завит с мръсен пешкир, да се храни с цаца в доматен сос и с миналогодишни мухлясали сухари. Впрочем при това той запазваше някакво благоприличие и не се увличаше от пиянството — така че всички си обясняваха поведението му с удивителна житейска непретенциозност.

Какво беше учудването ми, когато му гостувах за пръв път! Мъничкият двустаен, завещан му от починала на преклонна възраст баба апартамент беше ремонтиран с мерак — е, може и да не беше „евроремонт“, който струва повече от самия апартамент, но във всеки случай не беше и посещение на бригада пияни молдовски строителни работници. Скъпи дървени прозорци със стъклопакети, на пода не някакъв си ламинат, а паркет, при това не лакиран, а излъскан с паркетин! Всичко съвременно, спретнато, направено с вкус, сякаш тук живееше млад талантлив дизайнер, а не журналист, пишец за компютърен хардуер за специализирани издания. Кухнята ме смая с огромната печка с някакви хитри режими на работа и вграден аспиратор — при това си личеше, че не стои неизползвана. А окончателно ме довърши огромният портрет на баба му, не без талант нарисован с темперни бои и окачен на стената в красива рамка. Портретът беше дело на „развейпраха“.

След този случай реших да не съдя за хората, преди да им отида на гости.

Бил съм неведнъж у Котя и бях сигурен, че му познавам и кътните зъби. Впрочем струваше ли си да говоря така, след като отдавнашният ми приятел се оказа функционал, нещо повече — куратор, главният сред функционалите на планетата Земя?

Кой знае защо, бях убеден, че ще се окажем не в московския апартамент на Котя, а някъде на съвсем друго място. И този път

предчувствието не ме излъга.

В самото преместване нямаше нищо удивително. Сякаш преминах през отворена врата или през митнически портал към друг свят. Нямаше ги нито злоещите мъки, нито райската наслада, с които, според мнението на фантастите, са съпроводени нула-транспортирането, хиперпреходите и останалите измислени начини за преместване в пространството.

Ние просто изчезнахме от пътя край полското градче Елблонг и се появихме на друго място.

Не обичам особено много да ругая.

Но този път изругах — и от изненада, и от рязката болка в ушите. Наложих се да се прозина дълбоко няколко пъти, за да отслабне натискът в ушите ми. Докато опитният Котя, както забелязах, пътешестваше през пространството с широко отворена уста.

Стояхме в центъра на кръгла мраморна беседка. Над главите ни имаше купол, като че ли от бял мрамор, толкова тънък, че проблясваше като матово стъкло. Куполът се опираше на тъмнозелени колони, покрити със спирална резба. Подът също беше мраморен, зеленикавобял.

Но най-потресаващ беше пейзажът наоколо. Страшно високи планини със снежни шапки на върховете. Залезващото слънце осветява отдолу леки ивици облаци — розови, люлякови, виолетови. Въздухът е студен и разреден.

— Какво, да не сме на Марс? — попитах.

— Ти по-добре знаеш, не съм бил там — промърмори Котя. — Мамка му... какъв студ... Това е Тибет.

— Шамбала? — отново се опитах да се пошегувам аз.

— Да — кимна Котя. — Да вървим... студеничко е тук.

Студът наистина проникваше до костите. Излязох от беседката, като продължавах да се облягам на Котя. По стръмния склон слизаха каменни стълби — към малка долина между гънките на планината. Там, оградени от висока каменна стена, се издигаха някакви постройки. Червеникав, прояден от времето камък на стените, малки прозорчета — като бойници. Будистки манастир?

— Манастир? — попитах аз.

— Не съвсем. Официалната резиденция на куратора в нашия свят.

Погледнах Котя и поклатих глава.

— Все пак си гад...

— И защо?

— Като че ли не знаеш колко си мечтаех да отида в Тибет!

Котя опря пръст до слепоочието си и го завъртя.

— Не, ти със сигурност си откачил... Да вървим долу, че да не се окаже посещението ти в Тибет първо и последно.

Облегнат на рамото му, закретах надолу. Котя сумтеше и пъхтеше, сякаш не притежаваше силите на функционал. Ох, какъв майстор на преструвките е...

А аз изведнъж осъзнах, че не изпитвам никаква, обида или гняв към него. Сякаш не се беше опитал да ме убие. Сякаш не беше отговорен за цялото безобразие, случващо се с мен и около мен...

А отговорен ли беше всъщност?

Откъде знам кой или какво е това „куратор“? Какво може той и какво — не? Какви „синджири“ съществуват за него?

— Трябва да си поговорим сериозно, Котя — казах аз.

— Трябва — рече Котя виновно. — Не споря...

— Искан ми се такъв да ти отвъртя, че да отлетиш от Тибет до Пекин — казах аз замечтано и почувствах как той потрепна. — Какво, страх ли те е?

— Има нещо такова — призна си Котя. — Защо не нашамари ляховете^[1]? Като мен в колата?

— Ами така... с цел разреждане на международното напрежение. За да не се получи конфликт. Да не се обидят.

Котя изсумтя.

— Е, извинявай. Ако бях в течение, щях да те оставя да лежиш на пътя... Дръж се, де!

Подхлъзнах се на едно от заледените стъпала и едва не полетях надолу. Котя с усилие ме удържа. Спря се и каза тъжно:

— Уф, къде са тези кретени? Пак ли въртят колелата си? Нали наредих — един винаги трябва да следи беседката!

— Какви кретени, какви колела? — попитах аз.

Сякаш в отговор на въпроса ми, вратата на най-голямата постройка се отвори. От нея като оранжеви портокали се изсипаха пълни хора с широки безформени дрехи.

— А разправяше, че не е манастир! — казах аз с упрек.

— Казах „не съвсем“ — поправи ме Котя. — Нали трябва да се занимават с нещо? Разбираш ли, та аз за тях...

— Буда? — попитах с интерес.

— Не. Но максимално близкият до него праведник рече Котя с гордост.

— Аха. Праведник. „Момичето и нейното куче“ — казах тихо аз.

— Какво?

— Не, не. Нищо. Праведник, щом казваш... „Осмокласничката и учителят по физическо“.

Този път Котя ме чу и за мое задоволство се смути.

През това време монасите се приближаваха, а бръснатите им глави проблясваха. Оранжевите тоги сякаш светеха във вечерния сумрак.

— Така, така... — Котя им махна с ръка. Извика им нещо гърлено, те му отговориха и неколцина хукнаха обратно. Котя съобщи: — Изпратих най-будните да ни приготвят горещи вани. Не знам за теб, но аз съм премерзнал.

След около половин час аз, потопен до гърлото в горещата вода, изпълнила високото дървено корито, пиех от глинена пиала^[2] пареща напитка, която Котя наричаше тибетски чай. На вид тази кафеникавозелена гореща и гъста течност напомняше по-скоро желе. На вкус... да, силен чай, в който щедро са наблъскали мазнина и сол, а после са разбили всичко в гъста субстанция. Сигурен съм, че вкъщи не бих изпил и глътка. Дори и от любопитство. Дори и в някой моден ресторант.

Но тук напитката кой знае защо можеше да се пие. И даже доставяше удоволствие.

Отстрани беше разположено още едно корито, в което се беше потопил Котя — със същата пиала в ръка. Той пиеше чая си с примляскване и с възторжени охкания, които ми се струваха леко преувеличени.

Помещението, в което бяха сложили „ваните“ ни, не беше голямо, с нисък окаден таван. Всичко тук беше потъмняло — от времето, от дима, от наслоена мръсотия. Подът, както ми се стори, беше от отгъпкана до твърдостта на камък пръст, леко засипан отгоре с

някакви сухи треви. Единствените анахронизми бяха ярките гумени килимчета за баня — розови, с патета и рибки, хвърлени на пода край коритата ни. Е, и чудовищният агрегат китайско производство, съчетаващ в себе си лампа, малък черно-бял телевизор, радиоприемник и още някакви чаркове. Лампата светеше, телевизорът също работеше, макар и да показваше само бял шум. Радиото грухтеше, от време на време изплювайки отделни нечленоразделни срички:

— Син... бай... сем... иц... ка... ец...

Китай, ясна работа...

Появиха се Дава и Мимар — същите онези „будни монаси“. Всеки носеше по ведро с гореща вода, които изляха бавно в коритата. После Мимар (впрочем може би това беше Дава) извади сива торбичка, развърза я и сипа във водата някаква сушена трева.

— Какво е това? — попитах Котя недоверчиво.

— Древна тибетска медицина. Не знам защо гледаш с такова подозрение! Някакви треви. За аромат. Или за здраве.

— И как иначе да те гледам? — свих рамене аз. Междувременно монасите излязоха, все така дистанцирани и безмълвни. — Лъгал си ме през цялото време, откакто те познавам! Преструваше се на обикновен човек! А после се опита да ме убиеш! Можеш ли да ми обясниш това по някакъв начин?

— Мога — отговори Котя с необичайно сериозен тон. И след кратко мълчание добави: — Питай — ще отговарям.

Лесно е да се каже „питай“! Вече ми се беше натрупало такова количество въпроси, че отначало се обърках. Котя чакаше търпеливо, отпуснат в коритото си.

— На колко години си? — попитах аз.

— Какво пък се хвана за това? — учуди се Котя. — Нали вече ти казах — на повече, отколкото изглеждам.

— Помня. Но конкретно? Колко?

Котя си пое дъх със свистене. Отметна глава така, че удари тила си в ръба на коритото, и рече мрачно:

— Четирийсет и девет.

Кой знае защо, веднага му повярвах.

— Две световни войни и революции — казах аз ехидно. — Куратор... Та ти си само с четвърт век по-голям от мен! А защо

лъжеше?

— Редно е кураторите да са стари — каза Котя. — Стари, мъдри, опитни. А аз станах куратор само преди двайсет и три години... Как да ме уважават при това положение?

— А как стана куратор? — попитах аз, вече започвах да се досещам това-онова.

Котя въздъхна. Свали си очилата, кой знае защо ги потопи в горещата вода и ги окачи на ръба на коритото.

— Е? — окуражих го аз.

— Аз... изтриха ме. Акушерът беше от Аркан, сега работи в друг свят, не при нас... — Котя помълча малко. — Станах функционал... само не се смей... функционал-музикант.

— Какъв?

— Музикант.

— Цигулар? — попитах с ирония.

— Саксофонист.

Замълчах, не знаех какво да кажа. А Котя продължи замечтано:

— Да можеше да ме чуеш как свирех! Имах много рядък инструмент — бас-саксофон...

— Изработка на Страдивариус?

— Ако ще се подиграваш, няма да ти разказвам нищо!

Вдигнах ръце примирително.

— Извинявай. Изплъзна ми се от устата. Изобщо не знаех, че има различни видове саксофони.

— Има седем вида. Най-разпространените са тенор и алт... А басът е голяма рядкост. Точно на него свирех.

— А какво се свири на него? — продължавах да недоумявам аз.

— Ами... има най-различна музика за саксофон — отговори Котя уклончиво. — Но аз предимно импровизирах. Свирех... — той замълча, но все пак довърши: — ... в ресторант.

— Джаз — музиката за дебелите — промърморих аз.

— Аха — изсумтя Котя. — Нима още не си разбрал, че всички ние сме прислуга? Каквото е съдържателят на хотела, това е и собственикът на ресторант, и митничарят на кръстопътя между световите. Ето и аз... учех в журналистическия факултет, мечтаех да работя в „Комсомолска правда“ и изведнъж — станах никой. Два дни се скитах по улиците, добре поне, че беше лято. А после ми

позвъниха... знаеш, тогава нямаше мобилни телефони. Тогава бяхме Съветски съюз, Брежнев скоро беше починал, на власт беше Андропов... Знаеш ли кой е Андропов? Откъде да знаеш... Той беше ръководител на КГБ, веднага започна чистка. Арестуваха всякакви рушветчии, уволняваха онези, които се занимаваха с лични дела през работно време... отцепват например магазина и киното и проверяват дали човек е в отпуска или през това време трябва да е на работа...

— Знам и за Съветския съюз, и за Андропов. Арестуваха са — и правилно са постъпвали — казах аз. — Нима корупцията е хубаво нещо? А ако при нас някой отидеше на кино през работно време... какво ти кино, само да стане, за да се почеше по задника, и Андрей Исакович веднага го изхвърляше на улицата с шутове!

Котя се изкашля и известно време ме гледа замислено. После каза:

— В някаква степен, разбира се... Но това няма връзка с историята. Накратко — бях сигурен, че съм станал жертва на КГБ. Че се опитват да ме побъркат или просто се гаврят...

Искаше ми се да го попитам защо КГБ изведнъж ще вземе да се гаври с един студент, но се уплаших, че Котя отново ще се впусне в скучни и съвсем излишни спомени, затова премълчах.

— Минавах покрай една телефонна будка — продължи Котя. — И изведнъж телефонът в нея звънна.

Един такъв железен уличен телефон... в него трябваше да се пусне монета от две копейки... Смяташе се, че на такива не можеш да позвъниш, защото нямат номер. Всички знаеха, че на запад можеш да позвъниш на уличните телефони, защото често го показваха по филмите, но у нас, кой знае защо, не беше възможно. Но този телефон звънна... Приблжих се и вдигнах слушалката.

Той замълча.

— Казаха ли ти адрес, на който да се явиш?

— Да. Там намерих странна постройка — малка двуетажна къщичка от червени тухли и покрив, покрит с желязо. Беше притисната между две дванайсететажни панелки, представяш ли си? По онова време у нас не строяха така. Не щадяха старите къщи, веднага биха я срутили...

— И сега биха я срутили — отбелязах. — Земята е скъпа.

— На първия етаж имаше магазин за музикални инструменти — продължи Котя. — Приблжих се, поразгледах... и си избрах саксофон. Сам не знам откъде ми хрумна. Но изведнъж разбрах, че е създаден за мен... — Котя се изкикоти. — Качих се на втория етаж, а там беше страшен бардак — разбити прозорци, мазилка по пода, някакъв раздрънкан диван... Седнах на него и започнах да свиря. Никога не съм имал музикален слух. Като дете майка ми ме заведе при някакви познати музиканти, но те веднага й казаха, че не бива да се измъчват и детето, и пианото... А тогава просто седнах и засвирих. Гладен, неразбиращ какво се случва — седях и свирех. След три часа при мен дойде акушерът ми...

Вече не го прекъсвах. Слушах как Котя започнал да свири пред публика — понякога в най-обикновени, човешки заведения, но по-често в ресторанти и клубове, държани от функционали. Той свирел за функционалите и за хората, ползващи се от нашите услуги. Така изминала половин година.

После Котя се запознал с куратора.

— Той се казваше Фридрих. Изглежда, беше австриец. Много приятен мъж всъщност... — Котя помълча. — Не че чак се сприятелихме, но винаги е приятно, когато те ценят... дори и за незаслужен талант... Той обикновено идваше с девойка на име Лора. Обикновена девойка, не функционал... много красива. Много.

Той отново замълча.

— Ти си го убил — казах аз.

— Да.

— Заради девойката?

— Да.

— Защо?

— Защото първо той уби Лора. Когато разбра, че му е изневерила... с мен. — Котя се усмихна. — Едва по-късно научих, че това не е била първата ѝ измяна и че не ме е възприемала сериозно. На Фридрих, изглежда, му бяха омръзнали непрестанните ѝ изневери, редуващи се с истерии. Уби момичето... Знаеш ли, това изглеждаше като сцена от стар филм — хвърли я от скалите. Пред очите ми. А после много спокойно ми каза да не се поддавам повече на такива съблазни... Че нали е сериозен човек, не му харесва да бъде рогоносец... Той понесе много леко тази ситуация. Но аз — не. И ме

прихванаха братята. Като теб, когато убиха Настя. Нахвърлих се върху Фридрих, макар и да разбирах, че нищо няма да успея да направя... и изведнъж нещо се случи. Просто го удуших. Притиснах го към земята и го удуших. Той дълго време не умираше. Опитваше се да се изтръгне... — Котя замълча, после продължи: — Така станах куратор. При мен... дойдоха. От Аркан. И ми обясниха, че щом съм ликвидирал предишния куратор, сега ще изпълнявам задълженията му. Съгласих се. Честно казано, бях ужасен.

— И често ли на кураторите им се налага... — Не довърших фразата.

— Повече никого не съм убивал — поклати глава Котя. — Никога. Това... това го правят акушерите или полицаите. Кураторът... е, на него самия не му е нужно. Постът е твърде висок. А когато се случи онова с теб... когато онази глупачка Иванова уби Настя, а ти я екзекутира... просто се паникьосах. Реших, че всичко се повтаря. Че ти ставаш куратор вместо мен. И се опитах... Извинявай. Няма да се повтори.

Известно време седяхме мълчаливо — двама голи глупаци в каци с вече изстинала вода. После аз казах:

— Ясно. Но кажи ми едно нещо, Котя... Наистина ли ставам куратор?

— Не знам. — Котя помълча. — Но ти определено придоби някакви способности — след като успя да се разправиш с акушерката. А аз... аз губя своите.

В гласа му се усещаше лека паника.

— Ще ти подаря саксофон — казах аз. — Ще халтурничиш по ресторантите. А нощем ще пишеш скандалния роман „Учителката по пеене“. Ти си точно във възрастта, на която се поддават на еротични фантазии.

— Аз ще му се поддам — казаха тихо откъм вратата. — Така ще му се поддам... Здравей, Кириле.

Обърнах се към вратата и смаяно се вторачих в Илан.

Да, разбира се, помнех, че те бяха заедно. И беше логично да предположа, че са останали заедно.

— Извинявайте, че ви попречих. — Илан се усмихна и хвърли на пейката до вратата купчина сивкави кърпи. — Но ми е някак неудобно да се присъединя към вас, а ми е интересно да ви послушам.

— Ей сега ще дойдем — каза Котя с леко подмилкване. Изглежда, неговото положение на куратор, с което Илан явно вече беше наясно, не беше променило много отношенията им.

— Хайде, момчета. Аз също имам въпроси. — Илан ме погледна и в очите ѝ се мярна болка. — Кириле... моите съболезнования.

Кимнах неловко и отговорих:

— И моите... също.

---

[1] Лях (жарг.) — поляк. — Бел.прев. ↑

[2] Пиала — азиатска чаена чаша без дръжка. — Бел.прев. ↑

Има дрехи, сякаш нарочно измислени, за да станат всеобщо световно мерило. Например дънките. Разбира се, има разлика между ушитите във Виетнам през четвъртата, неофициална смяна на „Вранглер“, и украсените с имитации на скъпоценни камъни от Сваровски „Долче & Габана“ (ушити, впрочем в същия този Виетнам или в съседния му Тайланд). Но ако се оставят настрана крайностите, то дънките се носят от мъже и жени, от милионери и просяци, манекени и собственици на бирени коремчета. Баща ми някога ми каза мрачно, че Съветският съюз се е разпаднал заради дънките, или по-точно заради липсата им. Не знам, може и да е прав, не си представям как изобщо е възможно да се живее без дънки! Даже си мисля, че дънките са тази вещ, с която Америка ще се оправдае пред Страшния съд заради кока-колата и хамбургерите.

Има дрехи, които са национални, сувенирни. Такива са любимата на украинците фофудя^[1] и шотландският килт. Шотландците упорито носят поли на тържествени приеми, младите украински краеведи възраждат в страната интереса към фофудята, но всичко това си остава само дан на традицията.

А има дрехи, които сякаш не са особено екзотични, но не виреят на чужда почва. Като например мъжкия халат. Задължителен атрибут на ленивата източна нега. Най-добрият приятел на върналия се вкъщи английски джентълмен. Но в Русия, която вечно се люшка между Европа и Азия, той така и не се прихваща. Ние сме твърде суетливи, за да ходим в халат през лятото — а и руското лято е кратко и дъждовно. През зимата в домовете ни е или толкова затоплено, че не е нужен никакъв халат, или е твърде студено и халатът не спасява. И ето че започнаха да го заместват избелелите спортни екипи... а ако вкъщи „всички са си свои“ — направо увисналите гащета.

Общо взето, аз не умея да нося халат и се чувствах неловко в него. Като човек, който за пръв път в живота си се е вмъкнал в костюм, сложил е вратовръзка и е отишъл на сериозен официален прием. Нищо

не му е ясно — как да стане, как да седне, как да реагира на висящата на врата му примка. Та и аз се чувствах като дръвник в плътния мек халат — когато сложех крак върху крак, разбирах, че не представлявам най-красивата гледка, когато се протегнех, демонстрирах неокосмена и не особено мускулеста гръд.

Макар че обстановката напълно съответстваше на халата. Седяхме в стая, където стените бяха покрити до средата с ламперия от тъмно дърво, високият таван също беше дървен, креслата и диваните бяха кожени, огромната камина с пламтящи в нея дърва беше облицована с потъмнели от времето и от огъня керамични плочи с рисунка. Няколкото шкафа със солидни дебели книги, издадени преди сто години и тогава четени за последен път, и масивният полилей над главите ни, където слабо мъждукаха извити като свещи лампички, окончателно ни пренасяха от будисткия манастир в стар английски клуб.

— Виж ти, какви вкусове си имал — промърморих аз, опитвайки се да се настаня по-удобно в креслото. — Класически... Да не си учил в Оксфорд?

— Това е от някой предишен куратор — каза Котя. — Проверях книгите, всичките са издадени не по-късно от хиляда осемстотин и пета година...

Той взе от масичката цигарите, запали една и дръпна дълбоко. После каза:

— Предполагам, че точно тогава са дошли при нас.

— Арканците?

— Ами да. Веднъж чух да се говори, че първият куратор е бил англичанин. Мисля, че е устроил тук нещо подобно на английското си жилище... Разбира се, по-късно всичко малко по малко се е променяло. Тока, честно казано, аз го прекарах. — Той помълча малко, после добави с гордост: — Сам. Можех да докарам функционал-електротехник, но реших, че ще се справя сам.

— Как щеше да го докараш? А синджирът? — Реших да не любопитствам какво служи за генератор, макар че, кой знае защо, в съзнанието ми се мярна ехидна картинка: непрестанно въртящите се молитвени барабани, свързани с предавателните колела на динамомашини.

— Кураторът може — каза Илан. Тя също си взе цигара и запали.
— Влиза в способностите му. Акушерите и кураторите не са свързани със синджири.

— А някои пощальони и таксиджии са прикрепени към подвижна функция — добави Котя. — Към кола или каруца...

Сигурно очакваше да се учудя, но аз само поклатих глава.

— Котя, синджирът изобщо не е задължителен. Та това е само знак. Като нашийниците на робите в Антик. Нашийникът може да бъде златен и със скъпоценни камъни... но е нашийник... Илан! — Погледнах към девойката. — Той кога си призна?

— Че е куратор? След като се опита да те убие.

Котя нервно се изпъна и рече:

— Нека ти разкажа всичко. Подробно, точка по точка. Първо — с какво се занимава кураторът.

— Много интересно! — подкачих го аз.

— На практика — с нищо! — разпери ръце Котя. — Казвам си мнението относно това как трябва да се развива нашият свят. Не знам дали ме слушат... но много се старая. Опитвам се да измисля по-добро бъдеще за нас... честна дума!

— Ти направо си преуспял — рекох кисело. — Достатъчно е човек да погледне новините, за да се убеди.

Котя се намръщи и продължи:

— Освен това акушерите ми съобщават кого смятат да направят функционал, кога ще се случи това...

— И какъв ще бъде той?

— Не, това и те самите не го знаят предварително. Както се получи. При мен постъпват и отчети — как, кой, кога. Петимашестима души на ден. Това е по цялата Земя, между другото. Макар че, разбира се, повечето функционали са в САЩ, Европа, Китай, Русия, Япония. В развитите страни, общо взето. А в Африка и Латинска Америка са десет пъти по-малко... Освен това ми съобщават, ако някой е загинал или е прекъснал връзката с функцията си. Това са някъде един-двама души седмично. От любопитство направих изчисление — функционалите на Земята са поне триста хиляди. Разбира се, ако процесът винаги е вървял с една и съща скорост и е започнал преди двеста години... Освен това понякога получавам писма или телеграми от Аркан. Един-два пъти в месеца... Обикновено ми съобщават името

на човек, който трябва да стане функционал. Аз го предавам на някой от акушерите...

— Колко общо са акушерите?

— Шестима. Сега са петима, ако не се е появил нов вместо Наталия. Но може да изпратят някого от Аркан или от друг свят. А може да се случи и така, че нов функционал да стане акушер.

Кимнах.

— Общо взето, това е всичко... — каза Котя. Поколеба се и добави: — А, понякога от Аркан молят „да се обърне внимание“ на някой от функционалите. Аз предавам тази информация на полицая, контролиращ съответния район. Ако в този район няма полицаи, тогава на акушерите, те са без синджир... И на всяко тримесечие пиша по един отчет до Аркан. Фактически просто сумирам получените отчети от акушерите. Кой и кога е станал функционал и от какъв вид е. Ако има проблеми с адаптацията, оплаквания — отбелязвам. Е, и добавям размишленията си относно това как би трябвало да се развива човечеството по-нататък...

— И това е всичко?

— Да. Всичко. — Котя разпери ръце. — Мислиш си, че съм си седял в Москва, забавлявал съм се с мадами и съм писал какви ли не разкази само за да те заблуждавам? Наистина нямаше какво да правя! Три години обикалях цялата Земя — знаеш ли колко интересно беше? Е, и по останалите светове от Веригата. А после така ми омръзна! Оказа се, че да измислям всякакви глупости, да пия и да ходя по мадами е къде по...

Илан се пресегна, плесна го леко по тила и каза:

— За мадамите — достатъчно, моля. Гледай на това като на окончателно отминал етап в твоята биография.

Котя я погледна накриво и, за моя изненада, кимна. Доста искрено. И продължи:

— Работата на куратора е като работата на управител в голямо и богато имение. Селяните сами знаят кога да сеят и кога да вършеят. Ковачите правят прибори, мад... жените бъркат млякото, правят извара и я продават на пазара, поповете отслужват молебени. Всичко си тече само, а управителят седи на верандата, пие си плодовия ликьор и... — Котя изсумтя и неловко довърши: — Е... яде там нещо си...

Илан неочаквано се засмя и каза:

— Котя, вземам си думите назад. Ако не можеш да разказваш нищо, без да споменеш за мадами, разказвай както ти дойде. Само че се поинтересувай как се прави извара и как — масло.

— Вече приключих — рече мрачно Котя. — Това е цялата ми работа, всичко, което изброих. Сега второто — какво мога като куратор. Имам това седалище в Тибет. Изобщо не знам как са дресирани тези монаси, какво им е говорено, но ми служат фанатично. Не идвам често тук, но ако се наложи — това е надеждно укритие за куратора. Мога да се придвижвам... — Котя се поколеба, търсейки думи. — Е... сякаш през пространството. До всяко място, на което съм бил по-рано и което съм запомнил. Трябва да измисля за него някакво обозначение, някаква кодова дума, и след това мога да отворя портал дотам.

— Само към определено място? — попитах аз.

— Или към човек. — Котя изглеждаше смутен. — Когато познавам лично. Е... към теб си имах „насочване“. Периодично те наглеждах... след като се скарахме. И... към Илан.

— Ясно. И какво още умееш?

— Ами нищо — отвърна раздражено Котя. — Нямам никакви особено хитри способности. Нито знания за всичко на света като митничарите, нито сила като полицаите, нито лечителски способности. Тоест всички тези неща като че ли ги има, но в много по-слаба степен, отколкото при останалите.

— Каква глупост! — не издържах аз. — Та ти си главният! Надзирателят на цялата Земя!

— Аха! — Котя също избухна. — Как мислиш, старшият по барака в концлагерите много права ли е имал? Е, по-голяма порция, по-мека койка, а също и правото да разговаря с надзирателите. И това е всичко! Така че не преувеличавай способностите ми! Аз съм само посредник. Специалист с широк профил, но всички широки специалисти са плитки. Уви!

— Колкото по-голяма е локвата, толкова по-плитка е — рече назидателно Илан.

Двамата с Котя я погледнахме смаяно.

— Афоризъм — каза неуверено Илан. — Какво?

— Не се получи — отговорих аз. — Добре, както; и да е. Котя, а от какво се лиши в последно време?

— Не мога да отворям портали към обитаемите светове — разпери ръце Котя. — Първо се затвори Аркан, после станаха недостъпни другите светове с цивилизован живот. На теб дяволски ти провървя, че Янус засега ми е достъпен... Опитвам се да се свържа с пощальона, но не мога. Или не се появява на нашата Земя... или по някакъв начин се е скрил от мен. Трябваше да дойде писмо от Аркан, но не дойде. И вече не пристигат отчети от акушерите... Сякаш вече не ми се доверяват. — Той се усмихна криво. — Или... сякаш чакат да видят кой от двамата ни ще победи.

— Как се получи така, че аз станах функционал? — попитах го директно. — Само без истории от типа: „Дойде заповед, изобщо не ми се искаше, но трябваше да се подчиня...“.

Котя въздъхна. Изглежда, бяхме стигнали до някакъв момент на истината.

— Аз сам дадох името ти на Иванова — рече мрачно той. — Все едно са ми пратили такова указание... Може да се каже, че се възползвах от служебното си положение за лични цели.

— Защо?

— Ами беше ми скучно! — каза тъжно Котя. — Искаше ми се някой от приятелите ми да стане функционал. За да мога да пощурея, да се престоря на случаен участник в събитията... Никой не ме познаваше по лице. Дори тази глупачка Наталия! Кураторът е най-скромният управник на света...

Изсумтях.

— Да бе... Много скромен.

Огънят пращеше в камината. Илан, свита на кравай в креслото, наблюдаваше внимателно Котя. Удивително идилична картина...

— Котя, какво смяташ да правиш?

— Аз ли? Не смятам да правя нищо. Страх ме е, Кириле. Както ми дадоха способност, така и ще ми я вземат. Цяло чудо е, че успях да те спася. И със сигурност ме следят по някакъв начин, та нали си оставам функционал.

Трябваша ми няколко секунди, за да осмисля всичко.

— Да не ми предлагаш да действам сам?

— Ами да! — Той даже се учуди. — Разбира се, аз ще ти помагам. С каквото мога. Докато мога.

— Благодаря. — Погледнах накриво Илан, но тя мълчеше. — Разбира се, благодарен съм ти, само че засега всичките ми действия са за спасяване на собствения ми задник. А подире ми се носят супермени от Аркан, всеки полицай напират да ме хванат, нямам никакви способности...

— Имаш способности — намръщи се Котя с досада. — Само че са някакви странни и не е ясно как се проявяват... Не, Кириле, не го мисли. Ние с Илан снощи цяла вечер съставяхме план.

— За теб — уточни Илан.

Разперих ръце.

— Поласкан съм. Трогнат съм. Много съм ви задължен.

Но нито Котя, нито Илан реагираха на сарказма ми.

— Във всеки свят рано или късно се появява съпротива, бореца се против функционалите — каза Илан. — На вашата Земя със сигурност я има, но аз не познавам никого тук. Беше само Настя, и само се заглеждахме по останалите хора... Но го има моят свят, Вероз, има го Антик... И има... — тя се запъна за момент — има го Твърд. Светът, в който хората знаят за функционалите.

— Това беше там, където поповете са промили мозъците на всички? — казах аз с онази непринуденост, характерна за хората, които хем вярват „в нещо такова“, хем се стесняват от тази си вяра.

— Може и така да се каже — кимна Илан. — От тяхна гледна точка нашите светове са изкривяване на божия промисъл. А функционалите са помагачи на дявола, които трябва да бъдат изгорени на кладата.

— Прекрасни съюзници — съгласих се аз.

— Много са силни. — Илан упорито отказваше да забележи иронията. — Ако успееш да ги убедиш, че с победата над Аркан ще сложат край на господството на функционалите и ще освободят всички светове от призрака на дявола, ще получим реална подкрепа.

— Тълпа попове с кадилници?

— Кириле, Твърд е свят на победилите биотехнологии. Навремето там църквата е успяла да подчини целия свят...

— Почакай — прекъснах го аз. — Каква църква?

— Там е работата, че е нашата. Християнската. Различията в подробностите са значителни, но, общо взето, това е нещо като Католическата църква от епохата на Ренесанса.

— Тоест влиянието ѝ вече е отслабнало?

— Ни най-малко. Просто църквата е толкова силна, че позволява различни волности. Да кажем, че ги изучава.

— Това е като първите следреволюционни години в Русия, когато се е позволявало твърде много свободомислие — вметна Котя. — Ако не се посяга на основните постулати на болшевиките, човек е можел да се придържа към всякакви философски течения, да измисля напълно безумни социални идеи. Не признак на слабост, а признак на сила...

— Най-странното от наша гледна точка е, че те изобщо не развиват техниката — каза Илан. — Както разбирам, това е било наложено чрез експеримент на арканците, но този път са се увлекли — управниците на Твърд са научили за тях, възприели са всичко направено до момента, но пък са започнали лов на чужденците. И са се справили успешно. Вместо техника имат животни... много странни от наша гледна точка...

— Накратко, имат си кучета, които усещат чужденците — каза Котя. — Всеки пришълец от друг свят мирише малко по-различно — и те незабавно го хващат.

— И го изгарят?

— Да.

— Благодаря, приятели!

— Почакай! — плесна с ръце Котя. — Всичко сме измислили!

— Нима си мислиш, че ще те изпратим на сигурна смърт? — попита Илан. — Измислихме как да стане безопасно!

— Във Вероз има един митничар — Андрюша — каза Котя. — Той ще уреди всичко.

— Андрюша?

— Е, Вероз не е само Кимгим. Там е и Оризалтан, например.

— Орисултан — поправи го Илан.

— Не, произнасяш го неправилно!

Спориха около минута, но така и не стигнаха до съгласие.

— Както и да е, езикът там е почти руски, ще го разбереш — предаде се пръв Котя и отново се обърна към мен. — Та Андрюша осъществява контакт между световите на функционалите и властите на Твърд.

— Какви контакти, ако те ни горят на кладии...

— Е, и какво? Да не мислиш, че между СССР и Германия през Втората Световна война не е имало тайни контакти и посредници? Войната си е война, но властите винаги са комуникирали.

— Добре. И какво за този... Андрюша?

— Той ще уреди твоите преговори с властите на Твърд. По моя молба — нали все пак съм куратор. Макар и на друг свят. Той ме познава, това е дребна услуга. А за какво ще преговаряш изобщо не е негова работа. Ще се възползваме от изпитаните канали на врага!

— Врага? — не издържах аз. — Котя, само не ме баламосвай. Какво искаш? Толкова е започнала да те гризе съвестта, че си тръгнал против бившите си господари? Да бе! Ти, разбира се, си добър човек. Душеше ме с изражение на искрена тъга... Но ти не може сериозно да разчиташ на победа! Ти си куратор с орязани пълномощия. Аз съм неясно кой и с неясно какви умения. Против нас е целият свят — и още триста хиляди функционали на нашата Земя! Може би се надяваш, че ще загина при онези попове и ти изобщо няма да си изцапаш ръцете?

— Кириле! — Илан скочи и застана между нас, сякаш се опасяваше, че ще се вкопчим в схватка. — Изслушай ни! Имаме добър план!

— Властите на Твърд мечтаят да откъснат подчинените светове от Аркан — каза Котя. — Засега не им се удава. За да постигнат успех, им е нужен свой човек в чужд свят. В идеалния случай куратор. И ако се съглася да вляза в съюз с тях, моите възможности и техните биотехнологии ще са решаващи! Земята ще излезе извън контрола на Аркан! Ние ще започнем да я управляваме сами.

— Ние? Хората?

Котя се усмихна.

— Ами да. Нима ние с теб не сме хора?

— А после, след като подчиним ресурсите на Земята, вероятно в съюз с Твърд, ще измъкнем от Аркан и моя свят — каза Илан. — Най-важното е Твърд да се държат на разстояние, да не им се позволява да заемат мястото на Аркан...

— Значи не възнамеряваш... — запънах се в опит да формулирам всичко по-ясно — да разрушиш всичко? Да превърнеш функционалите в обикновени хора например? Или всички хора във функционали? Или... е, да разрушиш всичко?

— Защо? — възкликнаха в хора Котя и Илан. Спогледаха се. Котя продължи:

— Ти май си прекалил със стари филми. Революционни. Защо трябва да се разрушава добре работеща система?

— За да се спасят функционалите... от робство.

Погледнах към Илан. Тя сви рамене.

— Робството се състои в това, че ни командват от Аркан. В системата на „синджирите“, които ни привързват към нашата функция. А иначе... това е прекрасно. Нима не ти харесваше да си функционал?

Харесваше ли ми?

Спомних си как кулата ми лека-полека ставаше все по-уютна. Крепостта на митничаря. Как се отваряха вратите към другите светове. Патриархалният, викториански и Коледен Кимгим... А нали във Вероз, света на независимите градове държави, има още хиляди интересни места. Как тайнствената Бяла роза се превърна в хотел, хотелът — в сражение... Такова ярко, като на кино, където се проявих непобедимо и красиво, като Джеймс Бонд. Как на брега изпълзя гигантски калмар, как срещу него се носеше бронираната кола на спиртна тяга... Колко шумно, весело и вкусно беше в ресторанта на Феликс...

А това е само един от многото светове!

Резерватът — с топлото му море и безкрайните гори, чистия въздух и сияещите в нощта звезди...

Антик — оживялата Утопия...

Светове, светове, светове...

Верига от светове, ширнала се пред мен.

— Разбира се, харесваше ми — казах аз. — Само... само да не бяха убили Настя...

— Подцених Иванова — рече Котя с горчивина. — Аз съм виновен. Разбира се, вие също успяхте да разгневите всички, но... — Той тръсна глава. — Но да не говорим сега за това, Кириле. Не можем да възкресим девойката. Нека по-добре им разкажем играта!

Погледнах го в очите, той не отклони поглед.

— Добре — съгласих се аз. — Нека направим този свят по-добър. Поне този... ако не се получи веднага с всичките.

---

[1] Фофудя — източна дреха от златотъкана материя. — Бел.прев. ↑

8

Как да се направи светът по-добър — това е нещо, което всеки разбира по свой начин. Но всички хора заедно знаят и разбират, че в този по-добър свят няма да им се налага да работят и ще ги обича и пази цялата огромна и щастлива земя.

За съжаление всеки вижда различен път към построяването на такова прекрасно общество. И в края на краищата нито старанията на философите, нито усилията на социолозите са спомогнали за изобретяването на нещо по-жизнеспособно от класическата Утопия — в която дори и най-скромният земеделец има поне трима роби.

На човечеството просто не му достига двуног добитък. Вече някак не е модерно да се превръщат в роби ближните ни, а още не сме се научили да създаваме роби от зъбни колела или белтъчини. Но веднага щом се научим, ще я имаме.

Утопията.

Тази, за която човечеството е достойно.

Така и не разбрах какви все пак са отношенията на Котя с монасите от будисткия манастир, за какъв го смятаха и защо му прислужваха. Но на сутринта всичките ми дрехи бяха в идеално състояние, чисти и изгладени, а когато излязох от малката стаичка, в която ношувах, в „английската зала“ вече беше сервирана закуска.

При това съвсем неотговаряща на миролюбивата религия: омлет, салам, кренвирши...

— Докъде си ги докарал монасите... — промърморих, поглеждайки към Котя. Той вече опустошаваше кренвиршите, като ги обливаше с кетчуп преди всяка хапка. И беше облечен така, сякаш е слязъл на закуска в помпозен хотел — панталони, сако, нова риза. Само дето не си беше сложил вратовръзка...

— Ако знаеш какво ми струваше! — отговори Котя с гордост. — За обяд ще сварят кокошка!

— Жива? — предположих, докато си сипвах от омлета — изстинал, но изглеждаше вкусен.

Котя се изкикоти.

— Илан още спи — каза той, макар че не го бях питал. — Ще изчакаш ли да стане, или ще тръгваш?

— Ще хапна и тръгвам — казах аз, като погледнах накриво малкото прозорче. Зад него се виждаха сивият студен изгрев и оцветените в розово върхове на планините. Доця ми се да чета Ръорих и Блаватска.

— Ще те преместя в Москва — каза Котя. — Става ли? Оттам има три удобни прохода за Оризалтан. Там ще намериш Андрюшка... — Той сложи един плик пред мен. — Тук има писмо. Можеш да го прочетеш, не съм го залепил.

Взех плика — старинен, с марка с надпис „Поща на СССР“ — и го прибрах в джоба си. Котя продължи:

— В писмото моля Андрюша да ти осигури безопасен преход до Твърд и контакт с някой от ръководството им. Неофициално, разбира се. Но каналът е проверен, използван е многократно.

— А аз си мислех, че човек не бива да си има работа с религиозни фанатици...

— Умолявам те, Кириле! — изсумтя Котя. — Фанатиците тичат и изпълняват заповеди, а ръководството винаги е вменяемо. Сигурен съм, че ако можем да съперничим на Аркан, те бързо ще влязат в преговори.

— Тогава какво да правя? Да моля за помощ? — попитах аз, чоплейки омлета. Не, все пак не беше вкусен.

— Ами да. Така и така... ти си функционал, прекъснал връзка с функцията си. И тъй като си приятел на куратора, убедил си и него, тоест мен, да тръгне против Аркан. Разказал си ми за посещението си там, за злата акушерка Иванова... и аз съм се трогнал. И ето че сме готови да се изправим срещу Аркан. Трябва само да узнаем как да правим хората функционали...

— Или функционалите — хора.

Котя се усмихна.

— Именно! И да откриваме пришълците, да затваряме проходите между световете... Работата е много. Но ние сме готови да приемем тук делегация от Твърд и да ѝ осигурим транспорт и пари.

— Те ще се побъркат в нашия свят — казах аз.

— Не е изключено! — отговори весело Котя. — Но могат да се напънат, да се помолят и да се адаптират.

— И ще ми дадат отговор? Веднага?

— Едва ли — поклати глава Котя. — Бюрократите са навсякъде. И при църковниците ги има. Така че, когато изложиш позицията ни, върни се на Оризалтан. Или поживей при Андрюша — той е гостоприемнен човек, — или отиди в Москва. Честно казано, не знам как ще ти бъде по-спокойно.

— А как да поддържам връзка с теб?

— Когато се появиш в нашия свят, ще го усетя — отговори Котя. — Но за всеки случай... ако изгубя тези способности...

Той измъкна от джоба си черен кожен визитник — абсолютно немислим предмет за предишния Котя. Подаде ми сребрист правоъгълник.

Там имаше само номер. Дълъг номер.

— Сателитен — каза той. — Какво да направя? Защо да се отказвам от техниката?

— Аха. — Прибрах визитката. — Яко.

Котя и сателитен телефон — това също беше странно. Доста по-странно от факта, че е куратор на функционалите на планетата Земя...

— Аз също не смятам да безделнича — поясни Котя. — Сега ще имам разговор с един политик...

— С Дима — блеснах аз с ерудиция.

Котя се изкикоти.

— Ти си като човек, който се е сприятелил с един китаец, а после е срещнал друг и казва: „А аз се познавам с господин Сун Вин — знаете ли го?“. Не, Котя. Ще имам по-сериозна среща. С Пьотр Петрович... ако това име ти говори нещо.

— Предай поздрави на Саша, референта му — отвърнах аз.

Котя се запъна и ме погледна с явно смайване.

— Охо... И кога успя... впрочем както и да е. Може би и вратовръзки умееш да връзваш?

Той извади от джоба на самото си завита на руло копринена вратовръзка, златиста, с едва забележими виолетови рибки. Явно скъпа.

— Умея — отговорих. — Завързвах връзките на баща ми. Той все молеше ту мен, ту майка ми да му ги завързваме.

— А аз така и не се научих — рече Котя.

Безмълвно премерих вратовръзката на себе си и направих най-елементарен възел.

— Благодаря — каза Котя и си я сложи. — А ти вземи сакото. Не върви да се разхождаш из Москва само по риза. Във вътрешния джоб има пари...

Сакото лежеше на пейката до стената. Не беше за много студено време, пролетно-есенно, от плътна сива тъкан и с копчета, но едва ли щеше да ми се наложи да се мотая много из Москва.

— Така... при кого да те изпратя? — размишляваше на глас Котя. — Някой, който не знае нищо за теб.

— Функционал? И да не знае нищо? — попитах със съмнение. — Възможно ли е такова нещо, Котя? Струва ми се, че всички четат „Ежеседмична функция“.

— Не — поклати глава Котя. — Има такива, които съзнателно странят от живота на функционалите, играят си на „човешки живот“. Има и просто равнодушни, които живеят вече стотици години и са потънали в увлеченията си: събиране на марки с изображения на орхидеи, отглеждане на редки декоративни сомчета или бродиране на портретите на велики писатели... Има и неграмотни функционали.

— Неграмотни? — възхитих се аз.

— Аха. Но те по принцип са в Азия и Африка. А аз ще те изпратя в Оризалант през Москва... — Котя се замисли, смръщил чело. — Данила ще те прехвърли, но ще те познае. Анна може и да не те познае, но... виж, Николенка със сигурност няма да те познае!

— Защо? — попитах кисело.

— Той има алтернативен подход към информацията. — Котя се усмихна хитро, като човек, който не желае преждевременно да разкрива тайната на известен му фокус. — Всичко е наред, добър митничар е. Ако все още бяхте колеги, щяхте да си другарувате по съседство — той е в Марина горичка... Ето го адреса...

Той измъкна от джоба си още една визитка; бързо, без да се замисля, написа нещо на обратната ѝ страна и ми я подаде. Погледнах: „От родилен дом 9 се завива...“ и още три реда указания. Неволно си помислих, че такава добра памет е подозрителна. Изглежда, Котя предварително беше решил всичко — къде и при кого ще ме изпрати. А сега само си придаваше важност.

Или пък кураторът познаваше добре всичките си митничари?

Или просто Котя обичаше да ходи в други светове и помнеше най-интересните проходи?

Не, не е възможно да се хванеш с някого да правиш война на световете, а да не му се доверяваш! Нямах друг изход, освен да се доверя на Котя...

— Само сателитна снимка липсва — отбелязах аз.

— Тя нямаше да ти помогне с нищо — махна с ръка Котя. — На нея щеше да има осветяване или някакъв друг дефект на изображението.

Охо! Не знаех за тези работи...

Впрочем сигурно не бях успял да науча много за живота на функционалите...

— Надявам се, че този Николай няма да ме познае... — промърморих аз.

— Залагам си главата. Делата на функционалите изобщо не го вълнуват.

— А ще видя ли кулата? Или пак... осветяване?

— Доколкото знам — да. Но на теб са ти останали някои способности. Та нали намери дома на Василиса!

Кимнах. Хем не ми се тръгваше, хем безумно ми се искаше да видя нормалния, обикновен свят.

— Значи намирам Николай...

— Аха. Показваш му визитката, в края на краищата. Ако се наложи, нека звънне, ще му дам указания. — Котя се усмихна. — Николай ще ти обясни как да намериш Андрюша в Оризалтан. А там ще му връчиш писмото и ще го помолиш да осигури преговорите с властите на Твърд.

Кимнах отново — като порцелановия китаец от приказката на Андерсен^[1]. Ох, неслучайно той си нямаше име — този, който през цялото време кима, не е достоен да има име.

— Само да не си насадим на главите упоритите попове вместо арканците... — казах аз по-скоро по инерция, отколкото за да споря с Котя.

Но сега в главата ми се въртеше само едно — Москва!

Как успяха да ми омръзнат Харков, Нирвана, Янус, Полша, и колкото и да е удивително, дори Тибет! Профучах по този странен

маршрут между три страни и три свята, хвърляйки бегли погледи наляво-надясно, и почувствах единствено раздражение. Интересно защо? Твърде бързо ли беше? Не, случвало ми се е да получавам удоволствие и от много кратки пътувания. Твърде много? Едва ли. С Ана пътувахме из Европа с автобус, беше хубаво, останахме доволни.

Нима пътешествието трябва да има правилни начало и край? И не трябва да е нетърсено и нечакано?

Навярно е така.

Ето че и Тибет не ми носи никаква радост, и в Полша някак не се получи (шестото чувство ми подсказваше, че ако полицаите не ни бяха попречили, вечерта ни с Марта щеше да си я бива!).

Може би сега, тръгвайки към Твърд по определен и съгласуван маршрут, ще мога да получа от пътешествието поне някакво удоволствие?

— Пращай ме, Котя — казах аз. — И... когато се върна от твоя Арасултан — веднага ме тегли при себе си. Разбрахме ли се?

Котя кимна. Стана и избърса устни със салфетка.

— Разбрахме се. Ще те оставя съвсем наблизко, до родилния дом...

Ръката му започна да шари из въздуха, сякаш изписваше руни. Към пръстите му посегнаха синкави пламъчета и аз неволно си помислих, че от Котя би излязла ходеща реклама на „Газпром“.

А ако живееше в Америка — герой от някакъв комикс.

„Човекът-горелка.“

Изкикотих се и Котя ме погледна с подозрение. Забавно.

Все пак не му се доверявах докрай...

Както и той на мен...

— Готово — каза Котя, отстъпвайки. Надписът пламтеше бледо във въздуха.

Пристъпих напред и си помислих, че ако Котя иска да ме унищожи, има прекрасна възможност. Сега ще изляза във вътрешността на доменна пещ, на дъното на езерото Байкал или в дълбините на планината Урал — и край...

В последния момент се досетих да отворя уста и да си поема дъх — като в стремително излитащ самолет. Ако наоколо имаше вода или кипящ метал, това така или иначе нямаше да промени нищо...

Напразно заподозрях Котя в коварство.

Вдишах дълбоко свежия московски въздух, закашлях се и си помислих, че с водата нямаше да е много по-зле. Как го дишаме това? Цял живот?

Започнаха да ми сълзят очите, но не от въздуха — право в лицето ми биеше ярката светлина от лампата до портата. Наоколо беше още тъмно — естествено, в Москва времето навярно изоставаше с три-четири часа. Ранно утро, късна есен...

Падаше снежец, дребен като грис. Даже не беше студено, а хладничко. Стоях до решетъчна порта с табела „Родилен дом №9“. В малката будка на охраната светеше, а на две крачки пред решетката от крак на крак пристъпваше млад мъж, облечен също не според сезона, като мен.

Когато се обърна и ме погледна, мъжът ни най-малко не се учуди.
— Жена?

Погледнах табелата и неуместно изгърсих:

— Мъж. В смисъл — аз съм мъж. А там... да, жена ми.

Мъжът като че ли беше готов да слуша всякакви; дрънканици в момента.

— Първи?

— Аха — казах напосоки.

— А на мен втори. Или втора. — Той се изкикоти. — Нямам вяра на докторите, един път вече чакахме дъщеря... Измръзна ли?

Свих неопределено рамене и получих метална манерка с оловна капачка.

— Пийни си.

Все така ошашавен, послушно отпих.

Конякът потече по гърлото ми тежко и горещо. Мамка му, не още от сутринта!

— Пушиш ли?

— Аха...

— Почерпи се.

Цигарата от кутията силно „Марлборо“ с бандерол вече взех напълно съзнателно. Трябваше да притъпя с нещо гадния вкус в устата си. Никога не бях пил коняк сутрин — и правилно съм постъпвал!

— Дъщеря е добре, двама сина също е страхотно — разсъждаваше мъжът. — Ех, бих отишъл на раждането, честна дума, не ме е страх! Но жена ми не искаше. „А ако изведнъж вземеш, че ме

разлюбиш? — каза. — Случвали са се такива неща...“ Тя ми е умничка, всичко изчете за раждането...

Той отпи от коняка и добави непоследователно:

— Всички жени са глупачки! Как ли пък няма да я разлюбя...

Дръпнах си няколко пъти от цигарата и се огледах крадешком. Така... трябва да тръгна покрай оградата на родилния дом...

— Успех — казах му. — Аз май ще тръгна. На мен такава... казаха ми, че още е рано. Да съм дойдел следобед.

— Да, на мен също — призна мъжът. — Но аз ще постоя да попуша. После ще надникна да видя какво става. Току-виж са сбъркали. А? Нямам им никаква вяра на докторите...

Стиснахме ръце за довиждане и аз тръгнах покрай оградата, оставяйки словоохотливия татко да дочака новини от ненадеждните лекари.

Колкото и да е странно, тази среща ме развесели. Вървах и се усмихвах.

Хората изобщо не подозираха за съществуването на функционалите. Живееха и се радваха. Работеха и раждаха деца, излизаха в отпуски и спестяваха за нови коли, печеха на вилите си шишчета и играеха с приятелите си на преферанс. Функционалите за тях бяха същата глупост, както Човека-паяк или трансформърите. И изобщо не беше сигурно, че биха сменили живота си за нашите чудеса...

Макар че не. Биха го сменили. Има една чудесна награда — много, много дългият живот. И тази награда ще натежи над всичко останало.

Виж, ако го имаше и едното, и другото. И способностите, и свободата...

Но всъщност ние с Котя точно с това сме се заели. Нали?

Замислен, допуших цигарата и я хвърлих в една локва поради липсата на кошче в полезрението ми. Интересно защо човек, ако реши да направи боклук, все пак ще запрати угарката си или смачкан пакет от чипс някъде във вече съществуваща купчина боклук? В краен случай в яма или локва, край пътя или в канавката. А онзи, който прави боклук посред пътя или на тротоара, предизвиква всеобщо възмущение.

Навярно в дълбината на душата си всички, даже най-немарливите, разбират, че да се прави боклук не е хубаво!

— И къде е тук кулата? — промърморих, озъртайки се под светлината на редките улични лампи.

Жилищна кооперация, трансформаторна подстанция, още една кооперация...

О!

Това не беше кооперация.

Тясна триетажна сграда — един вход, по три прозореца на всеки етаж — това изобщо не беше жилищна кооперация.

Това беше още един вариант на митническа кула!

Разбира се, след къщурката на Василиса в Харков можех и да не се учудвам. По-скоро моето обиталище изглеждаше необичайно стилно, дори гледано откъм Москва — истинска кула, макар и водонапорна.

Но в къщичката на Василиса се усещаше мирисът на друг свят. Чувстваше се *функцията*. Пък и нейното увлечение по ковачеството беше налице.

А това тук беше най-обикновена сграда.

Само че доста занемарена, както се казва, „пролетарска“ сграда.

На прозорците имаше мръсни завеси и саксии с повехнали цветя. На покрива се виждаше някаква крива антена.

Вратата на входа беше дървена, стара, обкована с желязо, боядисвана неотдавна, но с калпава кафява боя, вече започнала да се лющи, разкривайки син цвят отдолу. Бравата — евтина, механична. Впрочем вратата така или иначе беше отворена.

И отвътре се носеше нечий скърцащ глас:

— Между другото, това е вече втори случай за тази година. Седях без интернет три часа! А вие отказвахте да дойдете!

— Но защо ви е интернет посред но... — започна и веднага млъкна нечий уморен глас.

Предпазливо влязох във входа.

Вонеше на котки. Те едва ли живееха тук реално, това беше само имитация, мимикрия. Качих се по нацърбените стъпала до площадката на първия етаж. Тук имаше само една врата — също полуотворена. През протрития дерматин стърчаха снопчета синтепон. Табелката с надпис „1“ висеше на един винт. Отвътре струеше светлина.

Надърнах и тихичко влязох.

Влизаше се направо в стаята, без никакво антре. Тя беше много голяма, отрупана с вехтории, но удивително чиста. Изглеждаше като въплътен рай за побъркан на тема компютри тийнейджър.

В единия ъгъл имаше голямо незастлано легло. Нямах да е зле да поизгледят възглавниците и да изпънат одеялото... изглежда, на това легло падаха и веднага потъваха в сън.

В другия ъгъл — модерна готварска печка. Неизползвана. На искрящата стъклокерамика стоеше обикновена микровълнова фурна с отворена вратичка. Направо на стъклената поставка лежеше четвъртинка пица.

В третия ъгъл имаше як шкаф с книги. Разноцветни разрошени томчета фантастика съжителстваха с някакви технически упътвания с меки обложки и сериозни тъмозелени токове с академичен вид.

В четвъртия ъгъл — е, там беше крайъгълният камък на помещението. Огромна компютърна маса. Системен блок с такъв размер, че в него можеше да се помести нелош сървър. Два грамадански монитора. Принтер и скенер. Кафеварка — стори ми се, че е свързана с USB кабел към компютъра, но предпочетох да реша, че ми се е привидяло. Но поставката под чашката за кафе вече без никакво съмнение беше свързана с компютъра. Виждали сме такива джаджи, продаваха ги със стотици преди Нова година и двайсет и трети февруари, най-добрият подарък за младия сисадмин и неговата млада сисадминица...

И всичко това беше разположено съвсем леко и незабележимо на масата. Нали ви казвам — това беше истинският център на стаята, нищо че беше в ъгъла.

А пред масата имаше Кресло.

Именно Кресло, с главна буква. Нещо ми подсказваше, че тази исполинска конструкция от тъмна кожа, издигаща се над лекомислени колелца, не може да се купи просто ей така. Сигурно може да се поръча някъде в Италия срещу много големи пари. Това беше не просто място за седене, върху което да си отпуснеш задника, а нещо като пашкул с извънредно висока облегалка, издадени напред „ушички“ в района на главата и страшно широки подлакътници. Общо взето, намерете снимка на Рокфелер или Чърчил зад работното писалище и ще разберете какво имам предвид.

Но в шедьовъра на мебелното изкуство седеше съвсем не тийнейджър, който би изглеждал уместно в тази стая, и не шкембест началник, който би бил в хармония с креслото. В коженото чудовище се беше вместил като изсъхнал орех в корубата си мършав белокоос старец с увиснали на коленете панталони и захабена риза с къси ръкави.

Пред него стояха двама младежи, мои връстници, в униформи с надписи „Корбина телеком“ на гърбовете. На ъгъла на бюрото, между стареца и младежите, лежеше някакъв документ.

— Няма да подпиша приемателния протокол — казваше старецът с явно удоволствие. — Имаме договор за денонощно обслужване. А аз бях без интернет три часа!

— Два часа и дващсет минути...

— Няма значение! Дойдохте късно, оправяхте го дълго!

— Господин Цербигов, къщата ви е стара, всички комуникации са изгнили...

— Тази къща ще ви надживее, младежи! — възкликна весело старецът и аз си помислих, че прогнилият заядлив дръвник е напълно прав: къщата щеше да издържи дълго, много дълго...

В този момент погледът на стареца се плъзна към мен. Изглежда, възрастта ми даде повод да зачисли и мен към интернет провайдерите.

— А вие какво можете да кажете? — възкликна пламенно дъртакът.

— Аз съм по друг повод, Николенка — казах, като потрепнах от така братското обръщение към стария скандалджия. — Само трябва да вляза през една врата и да изляза от друга.

Старецът примигна.

После безмълвно подписа документа.

Единият от младежите го взе, като не успя да сдържи въздишката на облекчение, и двамата корбинци хукнаха към вратата. Намигнах на страдалците. В отговор младежът, сграбчил приемателния протокол, измъчено завъртя очи.

Така е. Да отговаряш за техническата поддръжка е най-ужасната работа. А ако се намери някакъв такъв инатлив скандалджия, става съвсем зле...

Вратата хлопна след интернетаджиите, стъпките им затропаха по стълбите. Явно бързаха да се ометат оттук.

— Нещо не те помня. — Старецът присви очи към мен. — Досега... не сме ли се виждали?

— Не.

— Ех... — Той ме гледаше и все не можеше да достигне до определен извод. — Ти... функционал ли си?

— Бивш. — Реших да не го лъжа.

— А... омръзна ти да стоиш на синджир? — Господин Цербиков намигна. — Ех... младост. А да не мислиш, че на мен ми е било весело? През хиляда осемстотин шейсет и шеста. Застаряващ човек, обрулен от живота, но любознателен и получил обидно къс синджир — три хиляди и седем метра!

— Ох... — въздъгнах аз.

— Мога да стигна до стените на Кремъл, но вътре — нито крачка — каза старецът с такава обида, сякаш бе свикнал да ходи на работа в Кремъл. А може би наистина беше свикнал? Кой знае какъв е бил... — Макар и възрастен човек, по природа съм буен и свободолюбив, лесно ли ми е било? Но издържах! Дочаках телефона, радиото, телевизията. Сега наистина е лесно. Целият свят е на ръка разстояние, какво като съм на синджир!

Изчаках търпеливо, докато спре да се кикоти, и неволно поглеждах над рамото му към монитора.

Да, забавно.

Доколкото можах да разбера, и на двата екрана беше отворен един и същи блог — електронен дневник, популярното развлечение на младите безделници и старите лентяи.

На единия монитор старецът участваше от името на девойка, а на другия — от името на младеж. Двата персонажи разпалено се ругаеха. Цяла тълпа, вероятно истински хора, коментираше случващото се.

— Забавления, забавления... — Старецът проследи погледа ми. — Осъждате ли ме? Напразно си пиляе времето, а?

— Не е моя работа — отвърнах.

— Разумен подход! Разбирате ли, младежо, от висотата на преживените си години лесно виждам, че всяко човешко действие е суета на суетите. Любовта, омразата, дружбата, вярата, презрението, ревността, яростта, патриотизмът, вдъхновението — всичките ни чувства изгарят и стават на нищо. И има ли значение дали наистина

обичаш... — Той се запъна и уточни: — Поради възрастта си съм принуден да изключа плътския компонент на любовта... Или само имитираш любов, заставяйки и себе си, и околните да повярват, че изпитваш неземни страсти?

— Не знам. Навярно все пак е важно.

— Вие сте млад — изрече старецът с топла бащинска интонация. — Ах, колко сте млад... А знаете ли, че по време на войната с Бонапарт бях по-млад от вас, бях съвсем дете, но все така буен и разпален.

Избягах от татковия чифлик на война и служих цяла година като барабанчик. И бих застрелял на място всеки, който иронизира любовта ми, вярата ми или патриотизма ми! Но за щастие времената се променят. Сега дуелите не са на мода. И изобщо, всичко стана „лайт“. Любовта е лайт, вярата е лайт, патриотизмът е лайт. Но аз изобщо не се оплаквам! Навън е лято, децата тичат, птичките пеят, няма войни и епидемии. Всичко си следва своя ход! Всичко върви към по-добро в този най-добър от световите, както казваше мъдрецът Волтер...

— Навън е зима — казах аз. — И нощ. Децата спят, птиците са отлетели в топлите страни. Но войни и епидемии като че ли няма. Затова пък ги има терористите и СПИН.

— Накъде сте? — попита рязко старецът.

— Към Оризалтан.

— В Орисултан, младежо. За вас... — Той смръщи чело. — Наистина не знам! Функционалите минават безплатно, а вие сте бивш функционал... Ще ви взема половин цена.

— Добре.

— Четиристотин и осемдесет рубли.

Извадих от якето пет стотачки и му ги дадох.

— Няма нужда от ресто. Благодаря.

— Няма защо да ме обиждате с бакшиш, не съм ви лакей! — рече строго старецът. Извади от чекмеджето на масата кутия „Ред Бул“, пълна с дребни, и тържествено ми връчи четири петачки.

Наложи се да ги взема.

След това господин Николенка Цебриков стана неохотно. В името „Николенка“ имаше нещо ужасно фалшиво, като при съвременен новобогаташ, решил да си играе на староруска аристокрация. Но в същото време именно той имаше право и на

сладникаво според днешните разбирания име, и дори на перченето си пред техниците. Ако наистина е избягал от къщи, за да воюва с Наполеон...

Виж ти, вече не се учудвам дори от такива неща! С всичко се свиква...

— Последвайте ме — изрече тържествено старецът. — Нужен ни е втори етаж, четвърти апартамент...

Излязохме. Заизкачвах се по мръсното стълбище подир Цебриков. На втория етаж светеше слаба крушка без плафон. Имаше и две врати — с цифри „3“ и „4“.

— А тройката накъде води? — попитах аз.

— Антик.

— О! — казах с разбиращ вид. — Смешно място.

— Изостанал, нелеп, примитивен свят! Как може доброволно да се спира научно-техническият прогрес.

— А социалният?

— Социалният прогрес изобщо не съществува, младежо — изсумтя Цебриков. — Ето, ще ви приведа един такъв пример: през хиляда деветстотин двайсет и пета година отидох в Санкт Петербург, за да посетя една прелестна девойка, да обсъдя с нея „Северни цветя“^[2], първия брой, и да се наям и напия с приятелите ми — за колкото ми стигнат парите... А пред Манежа — тълпа. Познати офицери. Извадили саби, тичат нанякъде... Викам им: „Накъде сте се понесли, карбонари?“. Бягам подире им, убеждавам ги... Навярно знаеш какво се случи след това? Та така, на разследването някакъв глупак казал, че съм крещял:

„За възмездие — против кавалерията!“. Явно ушите му отдавна са били обрасли с козина... Колкото и да се оправдавах, колкото и да се възмущавах — изгърмах заедно с декабристите. Разжалваха ме до обикновен войник, воювах в Кавказ с планинците... Та така, драги младежо! Кажете ми — с какво се различават тези събития с двестагодишна давност от днешните? Глупава власт; въставащ против себе си народ; честолюбиви заговорници, на които не им пука за този народ; страхливи караулни, готови да наклеветят някого, само и само да оправдаят себе си; бърз и несправедлив съд; вълнения и жестокости в Кавказ... Кажете ми, съществува ли такова нещо като социален

прогрес, като развитие на обществото — от лошо към по-добро, от жестоко към хуманно?

Аз мълчах.

— Не, не и не! — каза Цебриков прочувствено. — Ето защо съм доволен от настоящата си участ. Не ми тежи веригата, към която съм прикован. Чудесата на техниката, възможността за глобално общуване, чудната свобода на нравите — във всичко това намирам истинските успехи на човешкия род. А съвсем не в социалните институти, които служат само за успокояване на нравите на тълпата и самозаблуждаване на управляващата върхушка.

— Значи интернет? — попитах аз.

— Да — отговори предизвикателно Цебриков. — Интернет. Телевизорът. Телефонът. Компютърът. Ето в кое е величието на човешкия дух! А зад тази врата е вашият Вероз. Всичко хубаво!

— А как да намеря митничаря Андрюша? — попитах.

— А, вие само минавате през нашите татари? — кимна Цебриков. — Сега ще ви обясня всичко.

Той известно време рови в джоба си, после извади ключ — старинен и масивен. Изглежда, обиталището му постепенно се осъвременяваше, мимикрираше под влияние на околната обстановка, но такива дреболии като ключа не се променяха.

А може би ключовете не можеха да се променят?

Той отключи врата и тържествено протегна ръка.

— Гледайте!

Започнах да мигам от светлината — тук утрото вече беше настъпило. Кулата (или както изглеждаше от тази страна) стоеше, както си е редно, уединено, наред някакви ниски постройки, явно нежилнищни. Или гаражи (макар че какви гаражи във Визим?), или хамбари. Повечето с малки куполи, високи колкото човешки ръст, и с ниски огради. Интересно...

Това, което ме радваше, беше, че кулата беше на нисък хълм и местността бе удобна за наблюдение. Градът започваше на двеста метра разстояние. Беше напълно непознат, не приличаше на Москва, с начесто разположени кули със смътно познати очертания...

— Какво, минарета ли? — възкликнах аз.

— Разбира се. Тук Русия изобщо я няма, младежо. Тук са татари, там са финландци, тук вятчи, там — кривичи^[3]... Московия, ако

може да я наречем така, заема малко място и е населена предимно с мюсюлмани. Добре поне, че тук мюсюлманите не са толкова буйни, колкото при нас. — Старецът изсумтя. — Ето там, напред, виждате ли светлосиния купол?

— Аха...

— Това е храмът на пророк Иса.

— Христос Спасителя? — досетих се аз.

— Именно. Мястото се почита, красиво е. Вървете към храма, невъзможно е да се изгубите. Спрете пред портата. Погледнете на десет-единайсет часа. И ще видите чудна купичка с часовник, птичка и малко магазинче долу.

Погледнах Цебриков. Изглежда, неволният герой от въстанието на декабристите го усукваше. Или по-точно — разиграваше ме. Нещо не беше наред.

— А там... безопасно ли е за мен? — кимнах към града.

— Ако се държите нормално — да. Най-обикновен град. Не е лош или по-добър от нашата Москва... А, да! Имате ли нужда от тяхната валута?

Кимнах.

— Мъничко. Да похапна. Да си купя някой сувенир...

— А, сувенирите... — Старецът кимна сериозно. — Мисля, че ако смените хиляда рубли, ще ви стигнат. Нали не е твърде обременителна сума?

Сумата, която Котя ми беше оставил в якето, едва ли надхвърляше петнайсет-двайсет хиляди. Хем не бяха малко, хем никак не бяха много...

Дадох на Николенка хиляда. Старецът изведнъж изсумтя, почеса се по тила и бавно заслиза надолу, явно съжалил за предложението си. Аз търпеливо изчаках връщането му и получих няколко синкавозелени банкноти и шепа дребни сребристи монети.

— Малко над деветстотин тенге — каза Цебриков. — Колкото и да е странно, настоящите курсове на рублата и тенге са много близки.

— А езикът?

— Да, вие сте изгубили лингвистичните си способности — изкикоти се старецът. — Нищо, ще ви разберат, и вие ще разберете всички! Та нали минавате през митница. — Той се сгуши от порива на

вятъра, внезапно вмъкнал се през вратата. — Е, ще тръгвате ли, или не?

— Тръгвам — казах бързо.

---

[1] „Овчарката и коминочистачът“ — Бел.прев. ↑

[2] Известен петербургски литературен алманах от началото на XIX век. — Бел.прев. ↑

[3] Вятичи, кривичи — древни славянски племена. — Бел.прев. ↑

9

Добре е известна фразата: „Изтъркай руснака и ще намериш татарин“. Тя неведнъж е карала чужденците да изпадат в недоумение. Какво всъщност означава? Че руснаците са много мръсни татари? Или тук има някакъв иносказателен смисъл? Но какъв?

Самите руснаци, а и татарите, винаги са смятали, че тази фраза подчертава колко силно са се смесили в Русия „езиците и народите“. Тоест не влагат в израза нищо лошо, напротив, гордеят се с този пример на проникнал в пословиците интернационализъм.

А всъщност първи са се изказали за изтъркването на руснаците точно чуждестранните гости на Русия, и то в крайно оскърбителен смисъл както за руснаците, така и за татарите — под тънкия пласт цивилизация се крият диваци.

За щастие недостатъчно цивилизованите за просветения европейски сарказъм руснаци и татари не са проумели измамата. Започнали са да повтарят фразата с усмивка, с което окончателно убедили света в коварството си.

Но ето че се бях оказал в такава странна версия на Русия, в която тази фраза имаше пълно право на съществуване. В мюсюлманска Русия!

Впрочем напомних си аз, самата дума „Русия“ тук нямаше никакъв смисъл. Тук Русия я нямаше. Нито пък Англия, Германия, САЩ, Китай... Това беше свят на градове държави, отрязъци от територии, които никога не се обединяват в империи. Функционалите по някакъв начин го задържаха във феодализма, във времена, в които „ние, псковците“ или „аз, казанецът“ означаваха много повече, отколкото „аз, руснакът“ или „аз, татаринът“. Все същите народи обикаляха из Европа и Азия, енергично се съвкупяваха, завоюваха се, асимилираха се взаимно, променяха си името и вярата... Малцина знаят, че чеченците например някога са били християни, а татарите не са никакви татари, а българи, взели за свое име названието на племе, избито от монголите още по времето на Чингис хан. Историята е

вятърничава и весела дама, макар хуморът ѝ да е в голяма степен черен.

Така че смело можех да отхвърля първата и най-булевардна асоциация „попаднал съм в Русия, където на власт са ислямистите“. Бях попаднал в град Орисултан, съществуващ на мястото на Москва в света на име Вероз. Там на мястото на Стокхолм е Кимгим, на мястото на Киев — някаква Абабагаламага, а вместо Париж има някакъв си Дир-Бул-Щил. (Сигурно само полският град Щечин, страховит с названието си за всеки народ, пишец на латиница, не беше сменил името си.)

А руснаци тук нямаше и изобщо не беше имало. Както и немци. И тунгуси, и коряки, и татари, и башкири. Това беше друг свят, само отчасти приличащ на...

С тази мисъл излязох от митницата на Николай Цебриков. Огледах се — и изхъмках.

От Орисултан митницата изглеждаше като... като гробница?

Като мавзолей?

Да, по-скоро като мавзолей. Не онзи, комунистическият, с мумията на Ленин, който е на Червения площад, а обикновен източен мавзолей — висок сводест отвор, в който се крие малка врата от резбовано дърво, купол над малка постройка, три на три метра, от бял камък...

— Майко мила — промърморих аз. — Та... аз съм на гробище!

Тайнствените съоръжения наоколо веднага придобиха смисъл. Мавзолеи, гробници. Източно гробище. А какво друго би могло да е то в този град?

Интересен човек е Цебриков, щом митницата му е „покълнала“ на гробище...

Вървах покрай мавзолеите и се вглеждах в надписите над вратите. Нова странност — надписите бяха на руски. А и руските имена се срещаха често:

„Гроб на Василий, син на Петър. Нека да е щедра милостта на Аллах над него! В името на Бога, милостивия, милосърдния! Всяка душа ще вкуси смъртта, после ще се върнете при нас!“

Или:

„Хей, привърженици на истинската вяра! Бъдете единни! Тогава ни чака благоденствие! Тук почива Искандер, син на Равил.“

Някои надписи ме хвърляха в недоумение и още веднъж ми напомняха, че не съм на Земята:

„Няма друг Тенгри освен Аллах. Мохамед е неговият пророк!“

Повечето надписи бяха украсени с богата резба — цветя, геометрични фигури. Нямаше снимки, но това като че ли не е прието и при мюсюлманите от нашия свят.

Много често гробищните надписи приличаха на философски или богословски изречения:

„Само с Божията помощ можеш да скъсаш със злото и да станеш достоен човек! Съдете за това по примера на мен, презрения човек!“

А после се натъкнах на мъничък мавзолей (вратичката му, изглежда, беше сложена само проформа), надписът над него ме накара да потрепна:

„Аз съм в рая, хурия ме ласкае. Но безутешен съм и плача, тя не ми е майка, тя не ми е майка. Идва ангел, дава ми играчка. Но безутешен съм и плача, той не ми е татко, зная.“

Цялата екзотика, цялата странност и далечност на този свят изведнъж изгубиха всякакво значение. Стоях пред детския гроб и в каквото и да вярвах родителите на детето — в Христос, Аллах, Тангра или теорията за еволюцията на Дарвин — тяхната мъка беше съвсем обичайна и истинска.

Настръхнах, и то съвсем не от вятъра. Обхванах раменете си с ръце и постоях, загледан в чуждия гроб в чуждия свят.

Само че светът някак веднага беше престанал да е чужд. Превърнал се беше от лъскава картичка, от експеримент на арканските естествоизпитатели в жива вселена — защото само в живата вселена хората умират.

— Не бива да плачеш — казах полугласно на чуждия гроб. И отминах нататък по каменната пътечка между мавзолеите, без повече да поглеждам надписите.

Интересно, функционалите имат ли деца?

Изведнъж сериозно се замислих за това. Само невъзможността за свободно придвижване ли е отплатата за способностите на функционала? Само синджирът ли е окова? Всъщност човек лесно се примирява с липсата на свобода и дори намира изгода в нея — декабристът Николенка беше пример за това. Но заради любимата,

заради децата сме способни да се изтръгнем от всяка верига и да тръгнем към сигурна смърт.

За повечето функционали сексът беше любимо развлечение.

Но като правило те нямаха семейства...

Чак на изхода на гробището, при високата колкото човешки ръст ограда, срещнах първите жители на Орисултан. Двойка възрастни хора, които наистина приличаха на татари. Впрочем дрехите им не се отличаваха с нищо етническо — обувки, панталони, палта...

Кротко се поклонихме взаимно и се разминахме, без да разменим нито дума...

Какво пък, преодолях първото изпитание, без да предизвиквам учудване у местните с вида си...

Храмът на пророк Иса, който би предизвикал гневен протест у всеки московски свещеник, приличаше карикатурно на храма на Христос Спасителя. Макар че, навярно, тук нямаше пряка връзка — историите на нашите светове твърде много се различаваха, бяха поели по различни пътища някъде в мрака на вековете. И храмът стоеше на съвсем друго място, някъде в района на нашата „Маяковка“ — разбира се, ако Кремъл се намираше на същото място като при нас. И между двата храма имаше прилика само на пръв поглед. Куполът беше сходен, да. Затова пък имаше само две минарета, израстващи направо от купола, и облицовани със сини плочки пилони; липсваха кръстове, но пък имаше богата на орнаменти резба (между другото, едва тук срещнах витиеватата арабска писменост).

Самият град Орисултан, или Оризалтан, предизвикваше леко сливане. Кимгим изглеждаше някак карнавално коледен, но несъмнено европейски. Нещо средно между немско градче от времената на Хофман и английско от времето на Дикенс. В него имаше нещо приятно и познато — или от книгите, или от киното. А Орисултан не приличаше на нищо. Нито на шумната и хаотична Турция — от което подсъзнателно се боях, — нито на по-екзотичните Египет или Емирствата.

Тук наистина имаше Кремъл. На кулите вместо звезди или орли бяха поставени златисти триъгълници. Честна дума, бих се зарадвал дори на арабските полумесеци или юдейските давидови звезди — те

биха били нещо разбираемо. Но триъгълниците? Масонска пирамида? Аха, само че обърната с основата нагоре. Символ на троицата? Със същото основание можеше да се реши, че е призив да си съобразителен за трима...

Имаше паваж само на две от кръстовищата, през които преминах, и то явно сложен наскоро. Самите кръстовища създаваха впечатление на туристически райони — няколко дюкянчета, където продаваха сувенирни саби и шлемове, ароматни пръчици и наргилета, дървени птички и курабийки, подобни на тулските, часовници с кукувица (само че вътре имаше не кукувици, а дървени черни врани) и големи, грубо боядисани литографии. Между другото, тук или нямаше забрана за изобразяването на хора, или я спазваха само вярващите, защото преминах покрай две картинни галерии и един магазин за килими, където рекламираха: „Най-добрият подарък за любимата — лицето ѝ върху килима!“.

Не споделях напълно увереността на тъкача на килими, все пак в нашия свят тъчаха на килими само портретите на президенти и диктатори. Но сложеното на витрината малко килимче с втъкана на него червенокоса девойка наистина изглеждаше симпатично. Съвсем не показно, нито пък пошло.

Там имаше и цяла редица ресторантчета и кафенета. От една съвсем малка закусвалня — две масички вътре, две отвън — си купих чаша чай и две големи съскащи пирожки. Седнах навън, до входа имаше газов нагревател, включен към един балон; от съскащата решетка на каталитическата горелка лъхаше топлина, която стапяше случайните снежинки и изсушаваше камъните под краката ми.

Пирожките бяха вкусни и сочни, натъпкани повече с месо, отколкото с лук. И чайт беше хубав, силен, само че не биваше, без да ме питат, да слагат в него две лъжички захар.

Все пак в голяма степен главата се управлява от стомаха. Почувствах неочаквана симпатия към Орисултан. Колко хубав свят е този Вероз! Може би наистина си струваше да се спре развитието на цивилизацията в деветнайсети век? Е, не да се спре съвсем, а да се забави, за да не изпреварва техническият прогрес моралния.

Тръгнах покрай храма на пророка Иса и вървах, докато не намерих парадния вход. Застанах с гръб към храма, на широката улица, по която доста активно минаваха карети — от малки двуколки

до огромни файтони. Между другото, нямаше никакви шейни. Явно изобилието от метачи по улиците, не оставяше никакви шансове на транспорта с шейни.

Така, и къде тук на десет-единайсет часа да търся чудна купичка с часовник, птичка и магазинче?

Не се наложи да търся дълго. Разбрах какво имаше предвид Цебриков под „десет-единайсет часа“ в момента, в който видях куличката над часовниковия магазин. Не кула, а именно куличка.

Старецът се беше измайтапил.

Първо, той явно имаше предвид посоката — „погледни на десет часа“ означаваше „гледай напред и малко вляво“. Второ, там наистина имаше десетки големи часовници, които или не бяха сверени един с друг, или показваха времето в различни градове. Малката двуетажна къщичка изобщо нямаше прозорци на втория етаж — само циферблати.

А главният часовник беше на малка куличка на покрива. Циферблатът беше с диаметър поне метър и половина. И право пред очите ми от люкчето изскочи дървена врана и изкрещя:

— Кар! Кар! Кар! Кар! Кар! Кар! Кар! Кар! Кар! Кар!

Свих рамене.

Всеки откача по свой си начин. Цебриков чатеше в мрежата с ентузиазма на новак. Някои се сдобиват с рибки, а други — с часовникови магазини.

Едно е функцията, съвсем друго — хобито.

Само че защо мястото на кукувицата беше заето от врана?

Изчаках, докато потокът от карети се разсее, и прекосих улицата. Тук не се наблюдаваха нито светофари, нито зебри; впрочем движението позволяваше подобно нехайство.

Вратата на магазинчето не беше заключена. Бутнах я и дрънна звънче. Впрочем собственикът на магазина беше на мястото си, зад тезгяха. Дружелюбно усмихнат дебелак с очила, с напълно европейски вид. Беше облечен с пъстър халат — бели шарки върху зелен плат, което придаваше на облика му изрядна комичност.

— Андрюша? — попитах аз.

— Ассалям Алейкум, драги. — Дебелакът излезе иззад тезгяха и разтърси дланта ми. Оказа се, че е обут с пищни тъмнозелени шалвари и меки кожени обувки. — Бъди мой гост в малкия ми магазин,

страннико. Не всички... не всички го забелязват, заслепени от величието на храма на Иса... да бъде простено на мюсюлманите за неправилната оценка на ролята му в историята!

На шията на митничаря (усещах ясно, че пред мен е функционал) висеше верижка. Андрюша проследи погледа ми, разтвори яката на халата и ми показа кръстчето.

— Пазя истинската вяра — съобщи той гордо. — Не, не съм екстремист, разбира се! Всъщност християнството е миролюбива религия, призоваваща към любов и духовно усъвършенстване. „Дошъл съм да дам меч, а не мир“ е образен цитат, който по никакъв начин...

— Аз също... може да се каже, съм християнин — промърморих. — Православен.

— А! Здравей, братко! Извинявай! Свикнал съм да споря с мюсюлмани, а те вечно упрекуват християните в агресивност, дори най-интелигентните... Та от какво се нуждаете, радост за моите очи?

— Защо нямате часовници с кукувица? — попитах аз.

Андрюша присви очи.

— Така... — рече замислено. — „Андрюша“, „кукувица“, „православен“. Всичко е ясно. Ти идваш от Москва, нали? От Костя?

Кимнах.

— Какъв е прякорът на Костя?

— Котя...

— А какво ми изпраща той, о, приятелю на моя приятел?

— Писмо — казах аз, като вече се чувствах пълен глупак. Виж ти, аз самият така и не го прочетох, притесних се.

Андрюша четеше писмото бързо. Аз се огледах. Магазинчето не беше голямо, а и беше разделено с тезгях по средата. Откъм входа — врата, прозорец и две протрити кресла. От другата страна на тезгяха — врата към вътрешните помещения, а цялата стена беше окичена с часовници.

— Кукувици, значи... — промърмори Андрюша, четейки. — Тук нямаме кукувици, драги. Господ не ги е създал. Може и да има някаква зла птица, която подхвърля яйцата си в други гнезда, само че не вика „ку-ку“ и не я слагат в часовниците. А враната... враната е умна птица, хитра, с чувство за хумор, с чувство за мярка, разбираща своята отговорност пред ятото. Достойна птица! И викът ѝ е пронизителен, добре се чува.

Той дочете писмото и го скри някъде под тезгяха. Погледна ме по съвсем друг начин, сериозно.

— Как се казваш, гражданино гост?

— Кирил.

— Много ми е приятно. А аз съм Андрей. Близките ми приятели ме наричат Андрюша, но честно казано, в нашия свят това не е прието. Такова... един дърдорко кой знае защо нарича всички митничари с умалителни имена.

Изчервих се. „Николенка“, „Андрюша“ — всичко е ясно. Котя предпочиташе да нарича и самия себе си с умалително име, постъпваше по същия начин и с познатите си.

— Много ми е приятно, Андрей.

Отново си стиснахме ръцете.

— Тук нямаме кукувици — повтори Андрей. — Нямахте щрауси. Няма някои видове риби, насекоми и млекопитаещи. Затова пък има гигантски октоподи в морето, динозаври в Африка...

— Динозаври? — възкликнах възторжено.

— Ами да. Двайсетина вида, струва ми се. Предимно дребни, от едрите само тиранозавър. Но той е в Червената книга, останали са само петдесетина... — Андрей помълча и добави учудено: — Но защо това винаги смайва демосите?

— Кого?

— Хората от твоя свят, сине на наивността! Този, където е Москва. Вие наричате нашия свят Вероз, ние вашия — Демос.

— Защо?

— При вас навсякъде е демокрация — един такъв древен обществен строй.

— Не е древен! — възмутих се аз. — При вас е феодализъм, нали така?

— Аха — потвърди Андрей. — По-прогресивен строй. При нас демокрацията е съществувала в древността.

— И при нас, в Атина — блеснах аз с ерудиция. — В Древна Гърция.

— Знам вашата история — кимна часовникарят. — Та така! Демокрацията е древна форма на политическо управление, неразривно свързана с робовладелството и изравняваща правата на мъдреца и

идиота, безделника и майстора, опитния старец и сополивия младок. Е, и какво ѝ е хубавото на такава уравниловка?

— А при вас?

— При нас има прогресивна референдумна система. Всеки гражданин, в зависимост от сумата пари на негова сметка в банката, притежава един или друг коефициент на значимост, който определя тежестта на гласа му на референдумите по най-важните въпроси.

— И какво ѝ е честното на такава система? — възмутих се аз. — Който е по-богат, той...

— А, не! — закани ми се с пръст Андрей. — Виж сега. Парите трябва да бъдат в градската банка. По такъв начин те работят за благото на града, на обществото. Ако ги въртиш за своя лична изгода или ги държиш в гърне, не се грижиш за ближните и коефициентът ти на значимост е нисък. Това първо. Референдумите се провеждат рано сутринта всяка събота. Ако си дошъл, жертвайки съня си, това отново е показател за твоята отговорност, твоя личен интерес към решавания въпрос. Това второ. Ако не умееш да заработваш, значи или си още млад и нямаш жизнен опит, или си избрал неправилна специалност, и тогава си или глупав, или прахосник и разсипник — защо да ти доверяват решаването на важни въпроси?

Махнах с ръка.

— Добре, вярвам. Това е много прогресивно и яко. Един banker слага всичките си пари в банката и решава вместо всички.

— Как така? Коефициент, разбираш ли? Един човек е един глас. И тази единица се умножава или по нула — ако в банката няма пари, или на число, експоненциално клонящо от нула към единица. Но не можеш да надскочиш единицата. Гласовете на двама обикновени търговци средна ръка ще натежат над гласа на най-богатия banker.

— Така или иначе не ми харесва — възразих аз. — Да се купува правото на глас с пари...

— О, братко на простодушието! А при вас не купуват ли гласове? — засмя се Андрей. — Пак добре, когато плащат с пари. Обикновено се действа с обещания...

Поклатих глава.

— Стоп. Не споря. Честно казано, все ми е едно — демокрация, феодализъм...

— Точно защото ви е все едно, животът ви не може да се нареди — каза Андрей наставнически.

Искаше ми се да възразя, но някак си не ми се пречупваше езикът да защитавам нашия свят. Демос... как са го измислили.

— А какъв е строежът в Твърд?

— О, баща на любознателността! — усмихна се часовникарят. Изглежда, политиканстването му беше любимо занимание. Ако живееше при нас, би станал журналист или политик. — Там е теокрация. Но не просто теокрация, а схоластична теокрация с дарвинистки уклон.

— Как така? — Или останките от митнически знания, или прочетените някога книги ми позволиха да разбера... всичко. — Тази неща някак си не са съвсем съвместими.

— И още как! — изкикоти се Андрей. — Властта там е религиозна, всичко на света произлиза от Библията. Но навремето в Твърд се появил един такъв човек — Чарлз Дарвин. Той е прочут и при вас, нали?

— Да. А при вас?

— Загинал е по време на пътешествие с кораб. Вероятно нападение на гигантски октопод. Не е успял да се прочуе с нищо.

Кимнах мрачно.

— Та така — продължи Андрей невъзмутимо. — Дарвин създал теория, която разглежда еволюцията на растенията и животните като проява на Божията воля. После, заедно с монаха Мендел, с когото го е свързвала нежна и предана дружба, заложили основите на практическата генетика и се научили да видоизменят божиите твари, за слава и радост на Твореца.

Той говореше сериозно, но в крайчеца на устата му се беше стаила усмивка.

— За слава и радост? — уточних аз.

— Така било решено от Светия конклав след трийсетгодишно обсъждане на въпроса. Създаденият по образ и подобие Божи човек, макар и трепереща твар, може да служи като инструмент в Божиите ръце. Биологията и генетиката в Твърд са се развивали с гигантски крачки. Делото на свети Дарвин и свети Мендел било продължено от велик руски подвижник, след смъртта си също причислен към светците...

— Мичурин — изрекох мрачно аз.

— Правилно — изкикоти се Андрей. — Иван Мичурин.

— Как е загинал? — попитах. — Качил се е на ябълково дърво да си набере дини и го е смачкала някоя вишна?

— Какъв ужас! — Андрей не разбра шегата. — Не, сине на красноречието! Мичурин загинал по време на експеримент заедно с персонала на лабораторията си, вивариума и опитния участък. Експериментите с генома са опасни, знаеш ли...

Не знаех. Но му вярвах.

Андрей почака няколко мига и въздъхна. Явно нямаше против да поговори още — за демокрацията, религията, генома и свети Дарвин.

— Имам много подходящ изход към Твърд. Голяма част от изходите са затворени от техните власти, някои са разположени на пусти места. А с моя се получи така, че се използва за контакти. Работата е там, че излиза направо в двора на Конклава във Ватикана.

— Конклава?

Андрей въздъхна.

— В течение ли си, че там има християнство, внуко на просветеността? Само че не християнство като при вас или при нас. Нямаат си никакъв римски папа, още по-малко пък непогрешим. Има Конклав на кардиналите — шестима кардинали... Да вървим, приятелю мой!

Минах подир него зад тезгяха, Андрей отвори тясна вратичка в стената и се промуши странично през нея.

Ето това приличаше повече на жилище на функционал, при това старо, уютно и устроено. Голяма зала с витражи, като в катедрала, прозорци на всичките четири стени. В два от срещуположните прозорци едновременно грееше слънце. По-точно слънца на два свята от Веригата...

— Аха — каза Андрей, забелязвайки погледа ми. — Там е Твърд, а там — Янус.

— Бил съм там — кимнах. — Познаваш ли митничарите Василиса и Марта?

— От вашия свят?

— Да. Вратите им излизат на Янус... аз изминах пътя от Василиса до Марта.

— По кое време на годината?

— Наскоро. Там беше ранна пролет.

— Значи изходите им са далеч от моя. Там, където излиза моята врата, сега е лято... погледни.

Последвах го с любопитство. Янус беше оставил у мен не само най-отвратителни впечатления, но и гордост — все пак бях оцелял в този негостоприемен свят.

Под витражния прозорец, хвърляш на пода оранжеви и зелени отблясъци, имаше обикновена дървена врата с масивно резе. Изглежда, то не се махаше често — Андрей изпъшка, докато го издърпваше. После отвори вратата и се отдръпна встрани, предлагайки ми да се полюбувам на резултата.

Спрях безмълвно на прага.

Зад вратата се разстиляше жълто пясъчно море. Горещ сух вятър изглаждаше равнината, нямаше нито хълмчета, нито камъчета по пясъка. Единственото, което радваше погледа, беше небето. Ослепително синьо, чисто, ясно, със сияещ слънчев диск.

— Може ли? — попитах.

— Разбира се. Огледай.

Внимателно прекрачих прага и се огледах. Жегата веднага ме връхлетя. Обърнах се — тук митницата изглеждаше като старо здание от обветрен пясъчник с напълно неуместен витражен прозорец най-отгоре. Малко встрани стояха два вкопани в пясъка стълба, между които на вятъра се размяташе вѐже.

— В началото се опитвах да си суша прането тук — каза Андрей откъм вратата. — Но се спаружва, а и започва да мирише на пясък. Виж, за сушене на месо е много удобно. Няма мухи, времето през лятото винаги е ясно. Такъв хамон^[1] се получава — да си оближеш пръстите!

Кимнах и се върнах в митницата.

— Е, да вървим в Твърд — каза Андрей и затвори вратата. — С Божията помощ... — Той се прекръсти.

Аз също, за всеки случай. Не го попитах за останалите светове.

Вратата към Твърд явно се използваше по-често. Андрей я откряна. Поста. После започна да я отваря — бавно, предпазливо.

— Сам разбираш... — каза той, — че това е единственият действащ проход към техния свят. Всички останали са затрупани, а моят е под наблюдение.

Оказа се, че зад вратата има малко павирано дворче, заобиколено от висока бяла стена. В стената имаше още една врата. И множество малки отвори — амбразури или бойници. Веднага възникваше неприятното усещане, че през отворите гледат множество недоброжелателни очи. И не просто гледат, но и са насочили някакви оръжия.

— Добър ден! — извика Андрей. — С мир, в слава на Господ!

Вратата в стената се отвори. Добра охрана, постоянно нащрек...

След това в дворчето влезе най-необичайната процесия, която мога да си представя.

Знаех, че на нашата Земя римският папа се охранява от швейцарски гвардейци с ярки като клоунски дрехи мундири — със сини, оранжеви, червени и жълти ивици, редуващи се от главата до петите. Мнозина смятат, че тези мундири са измислени от Микеланджело, други твърдят, че са само на сто години, а авторът им е капитан на швейцарските гвардейци. Всъщност и едните, и другите са прави — воинът с моделиерски наклонности се е опирал на стари скици на Микеланджело, отхвърлени навремето от консервативните католици. Така че, когато във вратата се мярнаха ярки разноцветни костюми, никак не се учудих.

Само че мундирите не бяха облечени от млади швейцарци здравеняци, пренебрегнали изработването на часовници, шоколад и джобни ножчета заради честта да охраняват римския папа... е, в случая — Конклава.

В двора със стремителна лека походка нахлуха млади девойки — със същата тази униформа на ивици, с шарени барети на главите и с леки пики в ръцете. А в краката на всяка от девойките тичаше дребно кутре с дълга копринена козина и панделчица на главата.

— Йоркширски териери! — възкликнах аз.

Гламурната стража се спря, обграждайки ни в полукръг.

— Да — отговори Андрей напрегнато. — Йоркширски териери, верните песове на кардиналите, кучета-убийци...

Разкикотих се. Просто беше невъзможно да си представя териерите в ролята кучета-охранители. Любимците на бохемското съсловие, джобните кучета на светските дами от „Рубльовка“ и на мъжествени актьори от типа на Белмондо — кучета-убийци?

Девойките ни гледаха с каменни лица. Кучетата въртяха късите си опашки.

— Трябва да говоря с парламентъор! — каза Андрей, излизайки през вратата.

Девойките мълчаха. Впрочем Андрей явно не се обръщаше към тях, а към някой, останал зад стената. Измина половин минута. Пристъпвах от крак на крак, като за всеки случай не прекрачвах прага. С целия си вид митничарят часовникар изразяваше готовност да чака колкото е необходимо.

През вратата излезе още един човек. Този път мъж, и не беше облечен с клоунски костюм. На средна възраст, малко по-стар от мен, спретнат, с цивилни дрехи — тъмни панталони, светла риза, сив вълнен пуловер. Общо взето, човек можеше да си го представи и из московските улици, и в Кимгим, и в Орисултан — никъде нямаше да бие на очи.

— Андрей... — Мъжът тръгна към митничаря с дружелюбна усмивка.

Изглежда, Андрей също се отпусна. Пристъпи напред, двамата се здрависаха и се прегърнаха.

— Радвам се да те видя, мой бедни заблудени приятелю. — Мъжът се засмя, сякаш призоваваше да не приемат думите му насериозно. — Станало ли е нещо?

— И аз се радвам да те видя, Марко. Помолиха ме да организирам среща с теб.

— Кой те помоли?

— Познат от Демос. Явно уважаван там човек.

Марко ме погледна и се усмихна дружелюбно.

— Вие ли сте този уважаван човек от Демос?

— Не, аз съм посланик — отговорих бързо. — Помолиха ме да проведа преговори.

— Преговорите са хубаво нещо — рече Марко сериозно. — Словото е способно да спре враждата, да укрепи дружбата и да породви любов. Думите са ни дадени, за да се разбираме взаимно — дори и това да е много трудно... Как се казвате, младежо?

Намръщих се. Вече отдавна не ме наричаха „младеж“.

— Кирил.

— Много хубаво. Християнин ли сте?

— Да.

— Още по-добре. И... сте бивш функционал? — усмихна се Марко.

Как го беше разбрал?

— Да.

— Много, много интересно... Андрей, от името на Конклава гарантирам на посланик Кирил безопасност и радушен прием в нашия свят. Веднага щом прояви желание да се върне, ще го доведат до вратата ви.

— Благодаря, Марко — каза Андрей с явно облекчение. — Минавай, Кириле. Пожелавам ти успех в твоите дела, стига, разбира се, да са законни и богоугодни.

Той бързо се шмугна зад гърба ми, което, честно казано, не засили увереността ми в безопасността ми на Твърд.

— А как ще ги разбирам? — попитах, без да се обръщам.

— Е, нали сега ги разбираш?

— Сега да, но когато изляза от митницата? Те на италиански ли говорят?

— Никога не съм се замислял — намръщи се Андрей. — Странни неща говориш, сирако на предвидливостта. Когато преминаваш през митница в нов свят, получаваш знания за езика, това е известно на всички.

— Аха. — Сега разбрах какво е имал предвид Цебриков, като каза, че „минавам през митница“. Значи в Орисултан може би не говорят на руски? — Благодаря. Нещо се обърках...

— Хайде, хайде, баща на смелостта! — Андрей ме побутна към вратата. — Не се туткай, неудобно е да караш хората да те чакат.

Излязох от митницата и вратата зад гърба ми веднага хлопна. Резето тежко се плъзна.

Девоjkите в ивичестата униформа ме гледаха строго. Кучетата игриво въртяха опашки. Марко се усмихваше.

— Здравейте — казах аз. — А тези кучета йоркширски териери ли са?

— Отчасти — кимна Марко. — Смятате ги за несериозни охранители, нали?

— Ами... ако не броим охраната от мишки...

Марко погледна една от девоjkите.

— Капрал, покажете на госта ни как действат нашите мили пухкави мъници.

Девојката кимна. Даде на една от приятелките си своята смешна (разбира се, ако не се смята острият листовиден накрайник) пика. Пристъпи към мен и протегна ръка:

— Дайте якето си, моля.

Гласът ѝ беше нежен, тънък. С такъв глас човек се обяснява в любов.

Свих рамене и свалих якето си. Тук беше топло.

— Много ли ви е ценно? — поинтересува се девојката.

— Не много.

— Това е добре.

Девојката разклати якето с ръка — кучето в краката ѝ внимателно следеше всяко движение. После тя нареди:

— Убий!

И хвърли якето във въздуха.

Кучето сякаш се разплъоска върху паважа, а после литна нагоре. Може би на такъв скок би била способна котка — страшно силна улична котка. Но и това не е много сигурно. Кучето се вкопчи в якето на височина метър и половина, ако не и два. Ръфащата, щракаща със зъби и ръмжаща купчина се стовари на паважа и се затъркала върху него. Във всички посоки полетяха парчета плат — бях виждал подобно нещо, когато един градинар налетя със стара, раздрънкана косачка върху някаква дрипа. Изминаха десетина секунди и кучето отскочи от якето.

Всъщност и най-непридирчивият клошар не би рискувал да нарече дреха тази купчина накъсани на ленти парцали.

— Майко мила! — казах аз.

Песът джафна пламенно и изтича при стопанката си. Тя го погали (без да сваля поглед от мен), после извади от клоунските си панталони бучка захар и я даде на кучето.

— Ако не го дръпнем от врага, му прегризва гръбнака за десетпетнайсет секунди — каза Марко. — Впрочем ако шията е защитена, се съсредоточава върху лицето.

— Ама... как сте го направили... — прошепнах аз. Обичам кучетата. Самият аз имам скай териер, Кашу, в момента е при родителите ми. Разбира се, кучетата не са играчки. В тях, дори и у най-

малките, тече кръвта на вълците, и те умеят да се бият — и за себе си, и за стопаните си. Но има кучета-бойци и кучета-ловци, има и кучета-приятели. Боен йоркширски териер — това е същият абсурд като... като монахиня-спецназовец?

— Селектирали са ги в манастир в Йорк, където нашите храбри гвардейци се учат да защитават Конклава — каза Марко, поглеждайки ме с любопитство. — Истинското добро не бива да е беззащитно, нали?

— Вярно е — отвърнах. — Тоест и аз винаги съм мислил така. Но... те са толкова мили...

— Девойките?

— Кученцата... макар че и девойките също... — Съвсем се обърках.

— Те са си останали мили. Можете да ги погалите, няма да ви ухапят... без разрешение.

— А девойките? — попитах.

Капралът се усмихна и отговори сама:

— За тях не знам. Но не ви съветвам да проверявате.

Марко се засмя.

— Да вървим, да вървим, Кириле. Надявам се, че това малко представление не ви е смутило? Нашите приятели няма за какво да се безпокоят. А вие сте ни приятел, нали?

— О, да! — казах аз, гледайки кученцето. — Несъмнено!

---

[1] Вид сухо-сушена испанска шунка. — Бел.прев. ↑

10

Има хора, които умеят да просят. На първо място това са професионалните просяци — не прегърбените старици, протягащи ръка за подаяние пред някой магазин, а онези, за които просията е професия, които заемат позиция край църкви и гробища, в паркове сред разхождащи се хора и до ресторантите, където подпийналите кавалери няма да пропуснат да направят впечатление на дамата. На второ място, това са родените почитатели на живеенето на чужд гръб. Всички познаваме такива, а понякога и дружим с тях — преписващите в училище („написа ли домашното по алгебра?“), отсъстващите в университета („покрий ме, става ли?“), закъсняващите за работа („кажи на шефа, че съм тук от сутринта“), канещите ни на вилата („ще изкопаем оградата — и шашлик с биричка, нали?“). И ние гнусливо се мръщим, но все пак даваме на първия, ругаем полугласно, но все пак помагаме на втория. В края на краищата винаги можем да се извърнем от просяка или да откажем на прекалено досаждащия приятел.

Но има и трета категория професионалисти. Най-ужасната, защото не можем да се скрием от нея.

Това са политиците.

„Народът е длъжен да подкрепи партията ни!“

„Пенсионерите са длъжни също да затегнат коланите!“

„Миньорите са длъжни да ни разберат!“

„Партньорите са длъжни да отчитат интересите ни!“

„Предприемачите са длъжни да помислят за интересите на държавата!“

И от тези молби никой не успява да се измъкне. Народът поддържа, пенсионерите затягат, партньорите отчитат, предприемачите мислят.

Защото тези молби всъщност имат силата на заповед. Това е молбата на ленив просяк с пистолет в ръка.

Никога не съм бил просяк, не съм умеел да преписвам и не ми е пукало за политиката. Но сега ми предстоеше да вляза в ролята на

молител, при това във всички варианти: и просяк, умоляващ за милостиня, и приятел, жадуващ помощ, и политик, опитващ се да сключи удобно съглашение.

Това не е за мен! Абсолютно не е за мен!

Но какво да направя?

Единственият ми шанс да се избавя от изостреното внимание на арканците, да отстоявам правото да бъда себе си, беше да уговоря управниците на Твърд да ни помогнат. И не просто да ни помогнат, а да ни помогнат безкористно, без да превръщат нашата Земя, нашия изостанал Демос, в още един свят на „схоластична теокрация“. Защото девойките-гвардейци с пухкавите убийци на каишки никак не се вписваха в разбирането ми за щастливо общество.

Не бях ходил в Рим, имах представа за Ватикана само от някакъв глупав филм, в който злодеи се опитваха да взривят сърцето на Католическата църква с бомба от антивещество. Така че не можех да преценя дали обителта на Конклава прилича на обителта на римския папа. Но навярно имаше сходства — вече се бях убедил, че много неща в световите от Веригата оставаха неизменни, дори и ако пътищата на световите са се разделили много отдавна.

Огромната катедрала приличаше на базиликата „Свети Петър“. Навярно приличаше. Но аз я видях само бегло, когато ме настаняваха в голяма закрыта карета. С нея потеглих на път, в компанията на две девойки с мундири от халюциногенните сънища на Микеланджело, два мили териера от кошмарен сън на Бош и представителя на Конклава Марко.

— Много се радвам, че се появихте точно по време на моето дежурство — съобща добродушно Марко. — Ние не контактуваме често с функционалите. Служа в охраната на митницата от пет години и съм общувал с Андрей десетина пъти... не повече.

— Не обичате функционалите?

— А вие?

— Не особено — признах аз. — Направиха ме функционал, без да ме питат. А после убиха момичето ми, преследваха ме... Но това са си мои лични проблеми. Вие навярно имате някакви други основания да не ги обичате?

— Разбира се. Извънредно практични, тоест религиозни. — Марко се замисли за миг. — Вие навярно ни смятате за някакви

религиозни фанатици, които са приели функционалите за бесове?

— Ами... — смутих се аз.

— Със сигурност сте си го мислили. Но грешите. Ние сме напълно разумни и толерантни към останалите вярвания хора. Да, светата християнска вяра е основа на нашето общество, тя обединява всички държави, играе ролята на един вид... — той щракна с пръсти — свръхдържава. Идеологическа свръхдържава.

— А аз си мислех, че при вас цялата планета е една държава.

— Не, какви ги говорите! Това не е много разумно и е неудобно за управление. Как насила да се съгласуват противоречията в икономическите интереси, разликата в културите, обичаите, нравите? Единната империя, царството Божие на Земята, може да се създаде само постепенно, по еволюционен път, чрез смекчаване на нравите, облекчаване на жизнените тегоби, претопяването на народите и езиците един в друг. Да, това е нашият идеал, но още сме далеч от постигането му. Сигурно ще се учудите, но при нас има свобода на съвестта.

— Така ли? — Наистина се учудих.

— Разбира се. Много араби и азиатци изповядват мохамеданство, юдеите упорстват в своята стара вяра, славяните — между другото, вие нали сте славянин? — спорят с Конклава по редица обреди и дори имат свои, непризнати от другите народи светци. Има — и аз няма да се уплаша от тази дума! — атеисти, безбожници! О, проблемите и трудностите са предостатъчно! Случва се да има и войни, дори между братята по Христа.

— В такъв случай ще ни бъде по-лесно да се разберем взаимно — казах аз. — Изглеждаше ми, че нещата при вас са много по-строги... Та защо не обичате функционалите? За това, че ви налагат волята си?

— И това не е проблем — усмихна се Марко. — Нека опитат да ни я наложат... Спорът е задължително условие за развитието. Не, Кириле. Нас ни възмущава и ни обижда това, че функционалите са извратили своята божествена природа. Отказали са се от това, което е дадено от Бога, и са се обърнали към онова, което идва от дявола. Не в буквалния смисъл на думата, разбира се, макар че от появата на функционалите явно намирисва на сяра...

Той отново се усмихна. Просто един много прогресивен свещеник. През цялото време дава да се разбере, че не бива да го разбирам твърде буквално.

— Но нали вие самите експериментирате с биотехнологиите. Променяте животните...

— Животните, Кириле. Изключително само животните. Те не носят в себе си Божия образ и затова човек има право да ги подобрява, изпълнявайки волята на Твореца.

— Аха — казах аз дълбокомислено. — Значи цялата работа е в това, че функционалите са станали... свръхчовеци?

— Нечовеци! — вдигна пръст Марко. — И това вече не е Божествената воля. Между даровете на Бога и изкушенията на дявола винаги има една явна разлика. Чудесата Господни не са ограничени с нищо, защото силите му са безгранични. Ако един свят човек може да изцелява, той ще е способен да изцелява във всеки момент. Или няма да може — ако такава е волята на Господ. Изкушенията на дявола са механични. Има ясна граница, има механични забрани и правила: ако изцеляваш, то само петима дневно или само по пълнолуние, или само след извършване на строго установен ритуал...

— Синджирът — казах. — Синджирът на функционалите, който ги връзва към функцията им...

— Правилно! — възкликна радостно Марко. — Точно това е признак на дявола. Нечистият не е способен да дарява без ограничения, неговите „подаръци“ — последната дума беше произнесена с нескрито презрение — винаги имат своите рамки, неговата щедрост е изчислена, неговите възможности са премерени. Дяволът е силен, но силата му не е безкрайна. Разбира се, функционалите не са нечиста сила, а само хора. Бивши хора, изкривени от нечистата сила.

Помълчах. После попитах:

— Значи вие сериозно вярвате в дявола?

— Как мога да вярвам в Бога, а да не вярвам в дявола? — отговори с въпрос Марко.

Бойният йоркширски териер вдясно от мен джафна звънко. Навярно на свой ред изруга коварствата на дявола.

А аз замълчах.

В някои отношения Твърд се оказа не толкова плашещ, колкото очаквах. Но, от друга страна, разбрах окончателно, че няма да е толкова лесно да се договорим с тях. Когато освен двете страни в едни преговори незримо участват Бог и дяволът, това са много, много трудни преговори...

За свят, в който всички пришълци от други части на битието се смятаха за волни или неволни сподвижници на дявола (пак благодаря, че не на бесовете!), с мен се държаха просто великолепно. Пътувахме с каретата не повече от половин час, влязохме в закрито дворче с обгърнати от лози стени и фонтан, ромолящ в малък басейн. Към дворчето гледаха прозорчетата и балкончетата на двуетажна сграда — уютна, слънчева, с покарала в процепите между камъните трева. Беше тихо, сякаш градът е останал в далечината, само цикадите цвърчаха. Уведомиха ме, че това здание ще бъде резиденцията ми по време на пребиваването ми в Твърд, поинтересуваха се дали в момента постя, и ако не — какво желая да обядвам. Девойките охранителки останаха на първия етаж, а Марко се сбогува с явно съжаление — трябваше да продължи дежурството си на митницата. А аз се качих на втория етаж и обходих с любопитство отредените ми стаи.

Всичките прозорци, както и подозирах, гледаха само към вътрешното дворче. Резиденцията все пак донякъде приличаше на комфортен затвор. Но вътре беше много хубаво — просторни светли стаи, стар прохладен паркет на пода, тапети в пастелни тонове по стените, няколко картини — натюрморти и буколически пейзажи. Вторият етаж се състоеше от три спални (вътре можеше да се помести малка делегация), три бани — две малки и една гигантска, с голяма мраморна вана и душ с необичайна конструкция; вместо през душ-слушалка водата се изливаше върху главата от широка бронзова каскада с разширен край. Имаше и просторна гостна с кресла и масички, стая за пушене (не очаквах, че в Твърд пушат, и бях приятно изненадан от кутията цигари с филтър, както и от няколкото пакета качак) и малка библиотека.

Точно библиотеката ме потресе най-много. У мен се създаде усещането, че книгите са старателно подбрани, за да не дават на

посетителите излишна информация, но това-онова все пак се беше промъкнало и предизвикваше смайване.

Например, ако се съди по разкошните корици, тук беше много популярен Волтер. Многомотното издание с кафява кожена обложка беше украсено с позлатен цитат „Трябва да обработваме градината си“ и с изображение на обвит с лоза кръст на кориците.

Никой на нашата Земя не би причислил този остроумен и свободомислещ човек към приятелите на църквата. Баща ми, който знае защо, много ценеше този писател, а аз бях чел само „Орлеанската дева“, и то в юношеска възраст, съблазнен от думата „дева“ и изобилието от весели непристойности. Спомням си, че нямаше някой в тази книга, който да не мечтаеше да има храбрата Жана д'Арк — от злобния Хермафродит до собственото й магаре. След като прелистих местния вариант на „Орлеанската дева“, осъзнах, че държа в ръка съвсем друга книга. Такава навярно би могъл да напише Толкин. Героически епос в стихове, но съвсем не сатира.

Други пет книги ми бяха познати само по име. Например бях твърдо убеден, че дори и нашият Волтер да имаше книга „Мемнон, или Човешката мъдрост“, тя никога не е била обединявана в дилогия с книгата „Ахил, или Човешката глупост“.

Намерих и Дикенс, и Суифт, и Юго, и Достоевски. И отново, не съм толкова голям любител на класическата литература, но ми се струваше, че Гъливер е извършил четири пътешествия, а не седем. Във всеки случай не бях чувал за „Пътешествие в Дагома“, „Пътешествие в страната Кенк“ и „Пътешествие в Гаргенлог“.

Да, и Достоевски има „Бесове“, но нима е написал „Ангели и демони“?

Между другото, изводът, който се налагаше от само себе си, беше донякъде позитивен: в Твърд писателите съчиняваха различни книги, но пък бяха *повече*.

Цял рафт беше зает от детски книги, сякаш разчитаха тук да приемат семейства с деца. „Пиноккио“ ми се стори доста подобен на оригинала, но „Вълшебникът от Оз“, изглежда, изобщо не възпяваше приключенията във вълшебна страна. По-скоро целеше да предотврати всякакви контакти с чужденци от други измерения... Впрочем нищо чудно...

Потърсих „Хари Потър“, беше ми страшно интересно каква би била историята за момчето вълшебник в този свят. Но явно световите се бяха отдалечили твърде много един от друг. Може би тук Роулинг изобщо не се беше родила или беше станала щастлива многодетна домакиня, а може би в кафенетата им изобщо не се използваша хартиени салфетки.

Излязох от библиотеката с известно съжаление, като взех със себе си само томчето с афоризми на Монтен. Когато не знаеш в кой момент ще ти се наложи да оставиш книгата, по-добре да вземеш нещо много кратко. Запалих цигара (тютюнът се оказа неочаквано лек) и започнах да чета. Интересно дали ме следяха? Техниката им не беше развита, но за истинските майстори е достатъчна само дупка в стената, огледало и грамотно разчитане по устните.

Влязоха в пушалнята, когато се наслаждавах на фразата: „Невъзможно е да водиш честен и искрен спор с глупак“.

— Бог да ви пази, приятелю мой.

Скочих, като едновременно оставих книгата и загасях цигарата. В пушалнята влезе (отзад се мярнаха и веднага изчезнаха цветни мундири) възрастен човек с яркочервена мантия и червена шапчица. Сбръчкан, гладко избръснат, е прошарени коси, но искрящи като на млад човек очи.

Кардинал?

В ръцете му спокойно дремеше териер. Много интелигентно, умно лице... впрочем никога и никъде не вземат на такива постове глупаци.

— Ваше Преосвещенство... — избоботих аз неочаквано за самия себе си, спомняйки си или книгата, или филма за тримата мускетари и техния честолюбив гасконски приятел. И неумело се поклоних.

Кардиналът ме погледна изпитателно и кимна.

— Да, прав си. Моето име е Рудолф, аз съм един от Кардиналите на Конклава. Мир на теб, Кирил от Демос. Дошъл си при нас по обиколен път, изплашен си, не си свикнал със своята мисия. Но си изпълнен с желание да я доведеш докрай... значи я смяташ за важна. Седни.

Седнахме един срещу друг. Аз продължавах да гася упорито димящия фас, изгаряйки пръстите си.

— Можеш да пушиш — усмихна се кардиналт. — По-добре е да се чувстваш спокоен, отколкото да нервничиш, борейки се с порока си. Ако Господ е създал тютюна, то някой е създаден да го използва.

— Дойдох с послание от Земя-2 — казах аз. — Демос, както още я наричат.

— Кого представляваш? — попита спокойно Рудолф.

— Общо взето, само себе си и един мой приятел — отвърнах.

— И кой е твоят приятел?

— Кураторът на нашата Земя.

Пръстите на кардинала, поглаждащи козината на йоркшира, потрепнаха и замряха.

— Интересно — каза кардиналт. — Крайно интересно. Много ли си ограничен във времето?

— Всички сме ограничени — казах аз. — Но има време за разказа ми.

— Тогава разказвай от самото начало — рече Рудолф. — Започни със себе си.

— Аз съм Кирил — започнах аз. — Кирил Максимов. Живеех в Москва, в Русия. Това е столицата на нашата държава... както и да е, няма значение. Учех в училище, после в МАИ... Това е авиационният институт. Ние имаме едни машини, самолети, които летят във въздуха.

— Имам представа от твоя свят — усмихна се кардиналт. — Разказвай, аз сам ще поискам обяснения, ако нещо не ми е ясно.

— Аха. Ами учих, после се отказах... някак си ми стана безинтересно, тоест интересно си беше, но не особено перспективно. Отидох да работя в компютърна фирма... ами... продавач, честно казано.

— Достоеен труд, както и всеки труд, ако е честен — каза кардиналт сериозно.

— Живеех сам, имах си приятелка, но се скарахме... Веднъж се прибрах вкъщи и видях, че вратата на апартамента ми е отворена...

Постепенно започнах да се успокоявам. Може би защото странният ми събеседник (ако често ви се е налагало да си бърбите с кардинали от друг свят, си вземам назад думата „странен“) умееше да изслушва. Това е важно умение за свещениците и политиците, а той беше и от едните, и от другите.

И аз му разказах как ме „изтриха“ от нашата реалност. Как станах митничар. Как посетих чужди светове. Как после реших да се добера до истината — да науча кой все пак ръководи функционалите. Как попаднах в Аркан, как започнаха да ми оказват натиск, как убиха момичето, в което се влюбих, как приятелят ми се опита да ме убие, как научих, че той е куратор, как продължих да се скитам из световите, как с Котя се помирихме и решихме да действваме заедно...

На два пъти ни носиха чай и кафе — аз пих кафе, а кардиналът предпочете чая. Поставиха на масичката купи с плодове и ядки. Недоволно мръщещ се девойка с униформа на Микеланджело ми смени пепелника.

От време на време кардиналът задаваше въпроси. Не се учудих, че Аркан много го интересува, но, кой знае защо, Янус също предизвика любопитството му. А от моя свят и от Вероз не се интересуваше. Нима на Земята имаше агенти на Твърд?

Най-накрая се изморих. Съдейки по сумрака зад прозореца, бяхме говорили поне пет-шест часа.

— Интересна история — каза Рудолф. — Много интересна... И така, ти, бивш функционал, с някакви непонятни остатъци от способности, и приятелят ти куратор, главен функционал на Демос, с частично изгубени способности, искате... — Той направи пауза. — Целият въпрос е в това какво точно искате. Да се защитите от Аркан и да станете обикновени хора?

— А възможно ли е да се защитим от Аркан, бидейки хора? — отговорих аз с въпрос. Целият предварително обмислен план на разговора изведнъж ми се стори наивен и неправилен.

— Нали ние успяхме?

— Но как? Как намирате порталите във вашия свят, как разкривате емисарите на Аркан? Не, не ви разпитвам — бързо уточних. — Не смятайте, че искам да разузная нещо... макар че, разбира се, искам, но не това е главното. Обяснете ми как и защо победихте Аркан. Не сте длъжен да ми вярвате, но нали можете да ни кажете нещо, което не е тайна за арканците и ще ни помогне в борбата?

— Отново въпрос — до какво ще доведе вашата борба? — въздъхна кардиналът. — Кириле, нашият свят, дали по Божията воля или чрез интригите на дявола... Да, допускам и последното, нали

дяволът е ограничен и не е вездесъщ, той може да ни желае зло, но Божията милост да е обърнала това зло в добро... Та така, нашият свят е религиозен.

— Вече забелязах — не се сдържах аз да направя иронично подмятане.

— А вярата в Бога винаги има в себе си още една съставка — вярата в дявола. Да, именно, Марко ми разказа за вашия разговор... Ние винаги сме били готови за нещо подобно. За изкушението. За това, че при нас ще дойдат и ще ни обещаят планини от злато, а в замяна ще поискат само да се подпишем с кръв върху хартия... Затова и научихме за функционалите. Тези, при които са идвали, понякога разказваха. А онези, на които разказваха, вярваха. И ние започнахме да търсим изход. Вашият свят обича бездушните машини. При нас всичко се случи по друг начин, ние променяхме живота около нас — растения, животни... не пипахме само себе си. И нашата биологична наука направи това, което вашата технология сега не умее, вашите компютри, лазери и космолети... — Той изговори тези думи ясно, но въпреки това звучаха някак чуждо. — Ние създадохме нещо, което ни позволява да виждаме чужденците...

Кардиналът вдигна ръка към лицето си. Докосна едното си око с върховете на пръстите си и примигна, сякаш сваляше контактна леща.

Протегна към мен дланта си, в която имаше блестящо топче треперещо прозрачно желе.

— Какво е това? — прошепнах аз.

— Неофициално се нарича „ангелско око“ — отвърна кардиналът. — А официално — „спектрално анализираща леща-медуза“. Това наистина е медуза... по-точно предците ѝ са били медузи. Дребно късче прозрачна плът от вълните на световния океан. Отначало са се опитвали да я приспособят за обикновени очила. Вие имате такива синтетични предмети.

— Контактни лещи — кимнах аз, без да откъсвам поглед от медузата. Не ми се искаше да я докосвам, а и кардиналът не настояваше. Той върна късчето протоплазма в окото си и примигна.

— Медузите не можаха да послужат като заместители на очилата. Твърде нежни и скъпи са. Могат да оцелеят няколко месеца, ако редовно се слагат в аквариум с хранителен планктон, но пак си остават много, много нежни същества... Затова пък се изясни, че ако

се променят по определен начин, може да се види онова, което по-рано е било скрито. Топлината.

— Ама че работа! — Само това ми дойде на ум, докато гледах очите на кардинала. Вече ми беше ясно откъде е страстният младежки блясък. — Живи инфрачервени очила...

— Могат да се виждат и вълни с по-малка дължина. Ултравioletови, нали?

Кимнах. Вече нищо не можеше да ме учуди.

— Та една от разновидностите на „ангелските очи“ позволява да се отличават функционалите от обикновените хора. Функционалите излъчват сложни хармонични трептения. Това излъчване идва от главата, по-точно от хипофизата. Екранирането на трептенията по обикновен начин е невъзможно. Бившите функционали променят спектъра на излъчването си, но си остават нечовеци.

— Връщат се обратно, но не докрай?

— Не. Преминават в някакво трето състояние.

— А що за излъчване е това? Радиоактивно, електромагнитни вълни?

— Не — усмихна се кардиналът. — Това вече не са въпроси, на които бих отговорил. Дори и да ти повярвам докрай. Ти може й да си приятел, но дори и приятелят е способен да предаде или да издаде информация, когато го изтезават.

— Аз и не настоявам — рекох обидено. — Просто... ми стана интересно. А порталите? Е, не само порталите, а изобщо функциите?

— Те също излъчват — каза кардиналът небрежно. Твърде небрежно, за да е случайно.

— Те... живи ли са? — възкликнах аз.

— А вие как мислите, млади човече? Ако за една нощ в стара каменна кула израснат мебели и се боядисат стените, как се е получило? Направили са го малки джуджета от приказките?

Потреперих и казах:

— Тогава „синджирът“ на функционала...

— Това е пъпна връв — кимна Рудолф. — Невидима енергетична пъпна връв. Ако се отдалечиш твърде много, тя се къса.

— Но за бебето това означава раждане...

— За функционала също. Пълна свобода.

— Затова пък всички способности изчезват!

— А бебетата много способности ли имат? — отговори кардиналът с въпрос.

— Бившите функционали способни ли са да израснат до нещо друго?

Рудолф ми се закани с пръст.

— Не се увличайте по асоциациите. До определен момент са полезни, помагат ни да разберем случващото се, но после започват да ни объркват. Знаете ли как обикновено обяснявам на обикновените невежи хора феномена на Троицата?

Свих рамене.

— Казвам им така: когато погледнем в небето, виждаме слънчевия диск. Така сме способни да узреем и дори да разберем Христос, неговата човешка същност. При това ни се струва, че слънцето не е много голямо и се върти около нас. Но всъщност слънцето е огромно и Земята се върти около него. Така и ние, хората, се съотнасяме с Христос... Продължаваме нататък. Слънцето ни изглежда като диск, но то е гигантско кълбо. По същия начин за човешкия поглед е достъпна само малка част от Бог, която ни ослепява. Не е по силите ни да го обхванем в цялата му пълнота... И още — дори ако затворим очи и престанем да виждаме слънцето, ще продължаваме да чувстваме лъчите и топлината му по цялата си кожа. Така и Светият Дух пронизва цялото мироздание.

— Тъъ... разумно — изрекох предпазливо. — Изглежда, дори на мен ми стана по-ясно!

Кардиналът се засмя.

— Благодаря. А един простичък човечец, след като изслуша обяснението ми — тогава бях обикновен свещеник, — се приближи и попита дали ме е разбрал правилно, че Господ е голям и кръгъл?

— Ясно. Функционалите, изтръгнаха се от синджира, не израстват в нищо...

— Или поне на нас такова нещо не ни е известно — кимна кардиналът. — Но няма да скрия, че вие сте любопитен случай. Вашата аура, ако мога да употребя тази дума, е типична за бивш функционал. Но нали някак сте успели да победите куратор, след като вече сте се лишили от своята функция, своята енергия. Може би остатъчни сили... — Той разпери ръце. — Не знам. Не сме успели да разберем докрай функционалите. Имаше война... готвихме се дълго,

колкото можахме, но информацията едва се процеждаше... Имаше война. Много жестока и страшна. Пламтяха клади на инквизицията, на които изгаряха функционали, отказали се да прекъснат връзката със своята функция. Загиваха свещеници, знаещи с кого воюваме. Умираха обикновени хора, убедени, че е настъпил Апокалипсис и върви последната битка с дявола. Други обикновени хора се избиваха взаимно, изплашени и неспособни да различат дяволската сила на функционалите от обикновения човешки ум, сила и таланти. Гениални композитори, умели занаятчии, ловки циркаджии и изкусни лечители загиваха само заради това, че нямаше време и сили да се отделят зърното от плевата. Заразата трябваше да се изгори до пепел.

Той замълча. Кученцето в ръцете му се размърда.

— Не знаех — казах аз. — Ние мислехме, че...

— А сега вие идвате при нас и казвате: „На нас с приятеля ми ни омръзна да бъдем функционали от втори сорт. Искаме хем да запазим невинност, хем да натрупаме капитал. Дайте ни армия, но не искайте нищо в замяна“. Нали така?

— Не знам — отвърнах. — Тоест да. В началото. А сега — не знам. Вие... — неловко разперих ръце — се оказахте по-добри, отколкото си мислехме. Явно е така.

— Какво искате? За какво дойде, бивши митничарю?

— Дойдох да моля. Нали е казано — помолете и ще ви се даде... Дойдох да моля за помощ. Ние наистина не искаме да се окажем просто хора, вие сте прави. Но нали... нали няма да ни оставите сами против Аркан?

— А ти уверен ли си, че твоят разкаял се приятел наистина е „против Аркан“?

Поклатих глава.

— Уверен ли си, че коренът на всички беди е Аркан?

Вирнах брадичка.

— А кой, ако не те?

Кардиналът поклати глава.

— Е, добре, коренът на бедите е дяволът — казах аз. — Готов съм да ви повярвам. Но... дори вие навярно не смятате, че някъде там седи дяволът в плът и кръв и разпраца дяволчета с поръчения — това ще го направи функционал-цигулар, а онова — функционал-митничар. Не смятате, нали? Дяволът — това е злата воля, тези... внушения и

подстрекавания. Има я и организацията на функционалите! Тези, които изпращат заповедите. Има някакъв куратор на кураторите, без значение дали е сам, или са цяла група. Те живеят някъде и експериментират със световите с някаква своя, непонятна цел...

Кардиналът въздъхна. Изправи се тежко и положи дремещото кученце на креслото. Погледна го и промърмори:

— Старичък е вече... на осемнайсет години... Гвардейците отдавна настояват да се сдобия с друго, но не мога. Ако го изоставя, веднага ще умре... Куратор на кураторите, казваш?

Той се разходи из стаята и застана до прозореца с гръб към мен. Произнесе с горчивина:

— Колко хубаво е да си млад и буен! Да вярваш, че мракът има сърце, врагът — име, и експериментите — цел... Ние не познаваме добре Аркан. Хващаме техните шпиони, но не сме способни сами да проникнем там. Ала това, което успяхме да научим, изобщо не сочи към Аркан. Те са технически свят, горе-долу като твоя. Равнището им на развитие не позволява да се създават функционали и да се завоюват чужди светове. Изобщо не позволява! Изпълнители, послушни войници, наместници в завладените светове — да, такива могат да бъдат... не само могат, но и са такива, в това си прав. Ала всичко това е създадено и измислено на друго място! Нито на Демос, нито на Вероз, нито в Твърд, нито в Аркан... Безсмислено и глупаво е да се воюва с изпълнители, те не са виновни за нищо, а на мястото на загиналите така или иначе ще дойдат нови. Ние успяхме да изолираме нашия свят, но ако започне мащабна война, и на нас няма да ни е лесно. Гвардейци и монаси от рицарски ордени с живо оръжие — срещу тренирани функционали с автомати, срещу танкове и самолети... Не, съвсем не искам да кажа, че ще загубим. Най-вероятно просто ще се избием взаимно. Поне да знаехме, че ще загине и злото... Но не. Ние не знаем къде е сърцето на мрака, младежо. И затова войниците на Твърд няма да отидат да воюват в чужди светове.

Известно време мълчахме. Аз мачках в пръсти поредната цигара. После попитах:

— А защо гвардейците ви са жени? В нашия свят има Ватикан, но там...

— Знам за Ватикана и швейцарските гвардейци. Но в нашия свят не сто четирийсет и седем гвардейци са загинали, спасявайки папа

Климент VII, а монахините от манастира на кармелитките са спасили шестимата кардинали от Конклава.

Кардиналът се върна при кученцето си, вдигна го на ръце и каза:

— Почини си. Не направих добре, като не ти дадох да си починеш от пътя. Но от членовете на Конклава само аз сега съм в Рим и ми беше много интересно да си поговоря с гост от друг свят. И то бивш функционал. Точно аз се занимавам с проблемите на външната безопасност на Твърд.

— Радвам се, че си поговорихме — казах аз. — Най-лошо е да се чака. И... въпреки всичко ми олекна. Макар и да отказахте да помогнете.

— Не съм отказал да помогна. Само обясних защо наши войници няма да отидат в Аркан или Демос. Но помощта... помощта бива различна. Нали не възразяваш Марко да остане с теб като мой представител?

— Не, разбира се. Той е добър събеседник. Кардиналът се усмихна едва забележимо.

— Да, знам...

11

Сънят е единствената радост, която може да дойде ненавреме.
Не, не е Монтен. Сам го измислих.

Сериозно, точно така си е. Дори не е прието да си признаваш, че обичаш да си поспиваш. Намерил с какво да се занимава — да спи! Трябва да се работи за свое благо и за благо на държавата. Или да се четат книги за ума и за сърцето. Или да се танцува в клуб с момичета, плащайки си за това, че половото влечение у хората е постоянно и следователно брачните танци на планинските кози трябва да се практикуват по всяко време на годината. Сънят е празна работа. Абсолютна загуба на време. Е, някога са се сънували интересни неща, но на кого сега са му интересни сънищата — във времената на претъпкания с филми интернет и морето от компютърни игри.

А от друга страна — попитайте играло от сутринта до вечерта дете дали му се спи. Поинтересувайте се от студента, върнал се от танци и унило гледащ учебника по квантова физика. Попитайте млади майки и татковци, които по цяла нощ слушат рев откъм люлката; старецът, който не ляга без таблетка сънотворно; професора по физиология, който, превъзмогвайки прозевките, ще ви разкаже всичко за процесите на потискане и възбуждане в кората на главния мозък, за важността на съня за физическото и психическото здраве...

Общо взето, сънят наистина е голямо удоволствие. Да можеше и човек да се запасява със сън! Да спи в скучните вечери, в празните дни, в дългите зимни нощи и да харчи натрупаното в годините на безгрижната младост или за важна и спешна работа, или за интересни разговори...

Протегнах се към кафеника и излях в чашата си остатъка от вече изстиналото кафе с утайка. Марко ме погледна със съчувствие.

— Може би вече трябва да си легнете, Кириле?

— Ей сега. Само още веднъж да повторим датите. У вас е две хиляди и девета година... е, това можем да го отдадем на погрешните изчисления... Кога е бил основан Рим?

— Осми век преди раждането на Христа.

— Аха, вярно. — Не помнех толкова много дати от историята, те благополучно се бяха изтривали от паметта ми веднага след училищните изпити. Но все пак нещичко ми беше останало в главата. — А... Юлий Цезар?

— Да? — откликна с готовност Марко. — Какво за Цезар?

— Петнайсет години преди нашата... преди раждането на Христос ли е убит от Брут?

Марко поклати глава.

— Ако не ми изневерява паметта, Юлий Цезар е умрял от сърдечен пристъп по време на любовна среща... в двайсет и четвърта година преди рождението на Христа.

— Тогава точно това е точката, в която историите на нашите два свята са се разминали! — изрекох аз тържествено.

— Типична грешка на човек, опитващ се да вникне в различията между световите от Веригата — усмихна се Марко. — Нещо по-близо до наши дни?

— Почакай, ти си прав... — Погледнах томчето на Монтен. — Вашата библиотека... ако има такива отдавнашни различия между световите... нямаше да има никакъв Монтен, Сервантес, Юго, Достоевски...

— Кой е този Сервантес?

— Дон Кихот — не го ли знаеш? Санчо Панса?

— Испанци? — уточни Марко. — Всичките ли са известни във вашия свят писатели?

— Какво безумие! — не издържах аз. — Ако светът е започнал да се променя, той трябва да се промени радикално! Измененията се натрупват и натрупват, вече не би трябвало да има нищо общо! Какви страни имате? Ние в Италия ли сме?

— Във Ватикана сме — усмихна се Марко. — А Ватикана е в Италия, да. Той разделя Италия на Северна и Южна.

— Става все по-зле... САЩ?

— Северните американски щати?

— Съединените американски щати.

— Ами... има ги.

— Развита страна ли са?

— Доста. Една от най-развитите. Канада, разбира се, е по-развита...

— Лудост! — казах аз изразително. — Русия?

— Коя от всичките? Североизточна Русия, Южно-Украинска и Сибиро-Далекоизточна? Това е конфедерация.

Не издържах и посегнах към бутилката с коняк. Хубав местен коняк, произведен във френската провинция Коняк.

Конякът не се беше променил.

— Лутер?

— Виден деятел на Църквата.

— Ленин? Хитлер? Сталин? Чърчил?

— Чърчил — зарадва се Марко. — Прочут английски писател и философ. Твърде отегчителен за моя вкус, но...

— Защо така, Марко? Някои са изчезнали изобщо, други са написали различни книги, трети са се заели с други дела. Да допуснем, че това е работа на функционалите. Да допуснем, че те се намесват не от стотици, а от хиляди години. Но такива изменения би трябвало да променят света напълно, а той е променен избирателно!

— Точно така. А Вероз, в който няма нефт? Там промените трябва да са се случили още в предисторически времена. Глобални, геологически. Но дори във Вероз ще намериш познати времена и хора, които се занимават със същото, с което в Демос или у нас.

Марко си наля коняк и ме погледна със съчувствие.

— Опитваш за няколко часа да намериш отговора на въпроси, над които нашият свят си бие главите вече столетие. Зарежи, Кириле.

— Трябва да има отговор — казах аз упорито. — Може би той е на повърхността, но на вас ви се е размътил погледът.

— Размътил?

Обясних му какво означава това.

— Може би — лесно се съгласи Марко. — Ние сме различни от вас. Вие сте техници, ние — биолози.

— У нас биха казали „генетици“... Не знам само как ви се удава да се занимавате с генно инженерство без електронни микроскопи и останалите джунджурии...

— С Божията помощ — усмихна се Марко.

— Аха. И навярно с помощта на някоя медуза... „архангелски очи“... Марко, кардиналът каза, че няма да ни помогнат. Че вашите

войници няма да защитават нашия свят.

— Всеки е достоен само за този свят, който може сам да защити — рече твърдо Марко. — Ако дойдем при вас, дори и с безкористно желание да помогнем, как ще приключи това? Вашите обичаи биха ни ужасили, а нашите — вас. При вас има огромно количество атеисти, те ще се съгласят ли да приемат помощ? А мюсюлманите? Още повече, че това е помощ в борбата срещу неизвестен враг, който не ви безпокои особено много.

— А ако е тайно?

— Тайно няма да се получи. Това няма да са рицарски двубои на уединени площадки. Това ще е война из улиците на вашите градове и села. Ще горят здания, ще умират жени и деца... готови ли сте да платите такава цена? Ние я заплатихме, но сами взехме такава решение.

— Знаете ли, Марко, започнах да ви уважавам — казах аз честно. — Вероз ми хареса... бил съм само в два града, но те са хубави. И вашият свят... макар и да не го познавам изцяло, ми е симпатичен. Прави сте, не ви трябва да се намесвате.

Марко разпери ръце.

— Само че какво да направим ние... — промърморих аз. — Между другото, за мен просто са тръгнали на лов!

— Ако искате, останете при нас — предложи спокойно Марко. — Разбира се, че ще ви дадем убежище. Ако искате, и на вашето семейство, и на приятелите ви. При нас вече отминаха времената, когато даже отреклите се функционали бяха изпрацани в изолирани селища. Живейте и се радвайте. Предполагам, че човек с вашия характер — имам предвид техническата нагласа, присъщата ви енергия и смелост... не, не се усмихвайте, у вас всичко това го има! Та човек като вас ще намери себе си в нашия свят.

— Съблазнително е — казах аз. — Честна дума.

И почти не хитрувах. Когато след пет минути си лягах в една от отредените ми стаи, обмислях това предложение напълно сериозно.

Тук управлява църквата — и какво от това? Все пак църквата е сходна с нашата, заповедите са познати. Никого не принуждават, свобода на съвестта... Няма телевизия? Ами прекрасно! Компютри... е, жалко, разбира се.

Затова пък тук има поле за дейност! Ще започна работа като генетик. Ще отглеждам живи компютри! У нас вече са започнали да мислят дали може да се построи компютър от жива материя. А тук, където топовизьорите и ултравиолетовите детектори се правят от медузи, това ще е много по-лесно. В края на краищата това също е Земя, макар и друга. Няма Сервантес, затова пък техният Суифт е написал цял сериал за Гъливер! Във всичко си има плюсове и минуси...

Конякът им е хубав, цигарите не са забранени... и девойките са красиви. Макар че, разбира се, на тези войнствени кармелитки не можеш да им хвърлиш око...

Заспах с най-мирни мисли.

Макар че, вероятно, френският коняк също спомогна за това.

Разбуди ме пеенето на птичките навън. Откъснах глава от възглавницата и погледнах с недоумение към прозореца.

Вече се беше съмнало, по синьото небе нямаше нито едно облаче. От отворения прозорец започваше пухкава зелена клонка. Малка птичка с лазурно телце и малинови крилца, малко по-голяма от синигер, седеше, здраво вкопчена в люлеещата се клонка, и пееше:

*Приятелю, нов ден дойде,
и любовта го придружи.
Слънчицето е на синьото небе,
по-скоро отвори очи!*

Гласът на птичката беше тънък, но не писклив. Приятно гласче, сякаш в далечината пееше девойка.

Когато видя, че я гледам, птичката изчурулика и подскочи по-надалеч по клончето. Отново отпуснах глава на възглавницата.

Птица-будилник? Или птица-будилник-метеорологична станция?

*Събуди се, приятелю, ела,
за слава на Твореца да попеем.*

*Тропала, тралала, тропала,
какво прекрасно слънце грее!*

— Къш, проклетнице! — възкликнах аз. И като си спомних маниера на изразяване на Андрей от Орисултан, добавих: — Млъкни, дъще на греха и мащехо на отдиха!

Във всеки случай птичката разпозна тона. Изчурулика недоволно и отлетя.

А на какво да се учудвам? Вълнистите папагали умеят ли да говорят? Умеят. Остава да се постигне само гласът им да стане по-приятен. И да се научат на няколко песни. Ако от небето капе, нека пеят: „Лек дъждец ръми — наслада за градинки и треви“. Ако е облачно, да пеят: „Мрачно е сега, така ще бъде през деня“.

Ако се замисли човек, то един обикновен будилник с барометър и хидрометър е не по-малко удивителен.

Станах и отидох в банята. Взех един душ — усещането на спускащ се по тялото водопад беше ужасно приятно. Трябваше и къщи да отвия душ-слушалката с всичките ѝ дупки, обикновени и масажирани, и да се поливам с маркуча...

Поднесоха ми закуската в стаята — донесе я млад готвач с много сериозен вид; стори ми се, че доста се безпокои дали ще ми харесат топлите питки, мекото прясно сирене, рохките яйца, капучиното и прясно изцедения сок. Сокът, за мое учудване, беше зеленчуков — различавах се домати, цвекло и целина. Гъстата течност беше посипана със ситно нарязани зелени подправки. Изненадващо вкусно, макар че лично аз не бих сложил целината.

Още повече ми хареса, че не закусах сам. Марко не се появи, затова пък дойде вчерашната девойка-капрал, вече не с униформа, а с дълга бяла рокля. Впрочем йоркът бодро ситнеше подир нея.

— Искате ли да закусвате сам, Кириле? — осведоми се тя като добра позната. — Или да ви правя компания?

— С удоволствие! — зарадвах се аз и не се сдържах да ѝ направя комплимент: — Много ви отива... светското облекло.

Впрочем освен светското облекло девойката не беше пренебрегнала и известно количество козметика, устните ѝ бяха начервени. А на шията ѝ проблясваше необичайна, но красива огърлица — мънички златни пчели, вкопчили се една в друга.

— Благодаря. — Тя реагира на комплимента с усмивка. — Когато се обучавах, носехме строги рокли. Както е по устав. Е, и мундир по време на служба. А сега съм в почивка. Ох... колко съм невъзпитана. Казвам се Елиса.

Придържах стола ѝ, докато седне, и се усетих, че нервнича. Разбира се, много по-приятно е да закушваш в компания, но кой знае какви са правилата им на поведение на масата. Може би, ако не помогна на Елиса да си разбърка захарта в кафето или да си обели яйцето, ще нанесе смъртна обида на гостоприемните си домакини?

Но дори и да сгреших някъде, девойката не го показа. Нещо повече, даде ми възможност да мълча и спокойно да закушвам, като през това време ме развличаше. Започна с напълно уместен спомен как са протичали закуските в манастира, където бе имала честта да се обучава за гвардеец. После разказът по естествен начин се прехвърли върху самия манастир и обучаването на тълпите весели млади девойки на изкуството на сраженията, майсторското владееене на пиката и „останалите специални средства“. А когато Елиса разказа виц за монахиня наставница, пика и твърде придиричлив кардинал, дошъл да проверява занятията по боева подготовка, аз се задавих с кафето и се разсмях с глас. Когато се успокоих, казах:

— Не мислех, че при вас се използва изразът „фалически символ“. Струваше ми се, че обществото ви е по-пуританско.

— А какви са тези пуритани?

— Ами... имало е такива при нас. Много са държали на строгите правила, накратко казано.

— Вярата не трябва да бъде лицемерна — каза Елиса, отхапвайки от питката си. — Аз съм длъжна да запазя девствеността си, докато съм на служба, това е мой свещен дълг. Но това не означава, че не са ми интересни отношенията между мъжете и жените. След три години ще отслужи срока си и най-вероятно няма да се върна в манастира. Искам да се ожения за достоен човек. Знаете ли, девойките гвардейци са много изгодна партия.

— Вярвам ви. А кученцето ще вземете ли със себе си?

— Разбира се. — Тя потупа мъничкия си спътник. — Те не се привързват към друг стопанин. Така че Фунтчо ще бъде с мен до края на живота ми.

Поклатих глава с възхищение.

Що за чуден пасторален свят! Нашата Земя може би е най-неуредена и немарлива от всички обитаеми светове!

— Предлагат ми да остана при вас — казах аз. — Може би, ако остана, след три години ще ви поканя в хубав ресторант.

— Обичам хубавите ресторанти — усмихна се Елиса. — Поканете ме. А заплашва ли ви опасност?

— Ами... нещо такова — кимнах аз. — Скарах се с функционалите.

— Те са отвратителни — рече твърдо девойката. — Останете при нас, ще ви защитим.

Помислих си с тъга, че ако Елиса научи, че самият аз съм бивш функционал, шансовете ми рязко ще намалееят. Впрочем да не би в Италия да нямаше други Елиси?

— Разбира се, жалко е, че при вас изобщо няма техника — казах аз. — По-удобно е да се пътешества със самолет, пък и телефонът е удобно нещо...

— Не знам какво е това самолет, макар че се досещам по смисъла. — Тя кимна дълбокомислено. — Но нали и вие все още не познавате нашия свят. Току-виж се намери нещо, което ви хареса.

— Вече се намери — направих ѝ аз комплимент. Бях в настроение.

— След като обядвате, ви очаква малкият Конклав. — Елиса този път остави думите ми без внимание. — Ще дойде група, която да ви съпровожда, но аз също ще остана с вас. Марко каза, че ви е необходим някой познат, за да не се притеснявате толкова много, а на него му се наложи да отпътува.

— Ясно...

Дори не успях да се разстроя, че цялата ѝ общителност се дължи само на получените заповеди. Елиса скромно сведе поглед и добави:

— Много се радвам, че именно на мен се падна такава чест — да бъда ваш приятел в нашия свят.

Общо взето, прекарах си доста добре по време на закуска и в часовете след това. Не рискувах да пуша пред Елиса, така че се

преместихме в библиотеката и се захем да сравняваме земните — точно Демосовите — автори и тези от Твърд. Елиса се оказа доста начетен човек, даже може би по-начетена от мен. Намерихме още няколко разлики — тук го нямаше Даниел Дефо, или не беше много известен, а Дюма нямаше роман „Тримата мускетари“. Ето това ужасно ме разстрои и аз се захванах да ѝ преразказвам сюжета на романа, старейки се да смекча възможно най-много неприятния момент на противопоставянето между Д'Артанян и тримата мускетари и кардинал Ришелю. Общо взето, получи се нещо като съвременна версия на съветските книжки за гражданската война, които адаптират за деца, като махат цялата революционна патетика и идеология. Получава се, че воюват някакви условно червени и условно бели, едните от които смятаме за добри, защото именно техните приключения описва авторът, а другите — лоши, защото гледат да набият добрите с камшик, че ги и разстрелват.

Тримата мускетари бяха понесли адаптацията идеално. Елиса се възхити и каза, че такава увлекателна история би се ползвала с огромен успех. И че аз бих могъл например да запиша разказа си и да издам книга в Твърд като литературен преразказ.

Опулих се от това предложение. И наистина, защо да не се подарят на младежта от цял един свят прекрасните приключения на четиримата приятели? Да беше тук писателят Мелников, така щеше да се развихри! А каква свобода за действие би имал Котя! Илан му беше забранила да пише еротични истории, но писателският сърбеж не може да се отнеме! Тук той би станал най-великият писател на всички времена и народи, използвайки сюжети, по ирония на съдбата нереализирани в този свят... Между другото, като стана въпрос за ирония на съдбата, могат да се преразказват и филми, или да се преработват в пиеси. Ето още една ниша!

А клетите трудолюбиви графомани, с които е пълен интернет! Вместо да съчиняват свои истории за скромен юноша, попаднал в друг свят, оказал се там наследник на елфически род, усвоил магията и тръгнал да воюва с Черния властелин, те дружно биха преразказвали трудовете на Стивънсън, Купър, Майн Рид, Толкин, Кинг и останалите автори на популярни романи. Разбира се, с Толстой или Шекспир нямаше да мине номерът, тук много зависи не от сюжета, а от

умението да се пише. Но приключенците, фантастите и авторите на криминалета могат да се преразкажат безболезнено...

Така се увлякох от разговора и от собствените си разсъждения, че не забелязах появата на кардинала. Едва когато Елиса скочи и застана мирно, като успя въпреки светските си дрехи да заеме напълно воинска стойка, установих, че вече не сме сами в библиотеката.

На вратата стоеше Рудолф със старото си куче в ръце. Зад него имаше две девойки в гвардейски униформи.

— Добро утро, Елиса. Добро утро, Кириле. — Погледът на кардинала ми се стори тревожен. Впрочем може би „ангелските очи“ не бяха закусили добре... — Добре ли отпочинахте?

Въпросът се отнасяше по-скоро до мен, тъй като Елиса премълча.

— Да, благодаря. Събуди ме една весела птичка.

— А, да... — По лицето на Рудолф плъзна сянка на усмивка. — Те тук са прикрепени към всяка спалня... според мен излишен разкош, в селата са достатъчни една-две за всички къщи... Много добре. Трябва да се явите пред Конклава, Елиса предупреди ли ви?

— Да, Ваше Преосвещенство.

— Да вървим... — Той се поколеба. — Да, Елиса, и вие елате с нас. Далеч ли е униформата ви?

— В казармата. Бих могла...

— Нищо, нищо... Не бива да се бавим.

Пожеланието „да не се бавим“, изречено от кардинал, се оказа равносилно на заповед да побързаме. Излязохме от сградата в живо темпо и не се учудих, когато заварих в дворчето не само карета, в която бяха впрегнати два коня, но и четири конни гвардейци, хванали поводите на още два коня. Аз, кардиналът и Елиса влязохме в каретата, шест девойки с папагалските си униформи ни съпровождаха в напълно класически охранителен строй: две отпред, две отзад и по една от двете страни на каретата. Вече нямаше никакво съмнение, че във въздуха витае напрежение. Дори старият пес в ръцете на кардинала не спеше, а ме гледаше с внимателен, съвсем не кучешки поглед.

— Случило ли се е нещо, Ваше Преосвещенство? — не издържах аз.

Кардиналът въздъхна.

— Да. Имаш право да знаеш... Кой беше в течение на посещението ти в Твърд?

— Приятелят ми Котя. Митничарят Цибилов на Земята... на Демос. Митничарят Андрей във Вероз. Цибилов, изглежда, не знаеше накъде ще поема след това...

— Не е било сложно да се досети, ако неговата митница има излаз близо до единствения проход до нашия свят... — Кардиналът се намръщи, когато каретата подскочи на един камък. Кочияшът пришпорваше с всички сили. — Не, това не ни дава нищо. Както разбирам, арканците могат да проследяват движението ти из световите.

— Навярно. На Земята определено умееха.

— Преди два часа при нас дойдоха парламентъори от Аркан.

Потрепнах.

— Случва се понякога — продължи кардиналът. — Много се надявах това отново да са преговори за примирие или предложение за обмяна... — Той се сепна и млъкна, но аз вече бях убеден в това, за което по-рано само се досещах — не само Аркан пращаше свои агенти в други светове, Твърд също го умееше. Впрочем сега това не беше най-главното.

— За мен ли ставаше въпрос? — попитах аз.

— Да. Искат да си върнат своето. Функционал, организиран терористичен акт на Аркан, убил жена на Демос, похитил жена от лечебен лагер в Нирвана...

— Терористичен акт? — извиках аз. — Та там ме обстрелваха с едрокалибрени картечници! Лечебен лагер? Концлагер!

Кардиналът ме прекъсна с махане на ръката.

— Няма значение. Вярвам на теб, не на тях. Списъкът на престъпленията ти включва още десетина точки: унищожаване на чуждо имущество, обида на гражданин на Аркан по расов признак и така нататък. Но това няма никакво значение. Въпросът е как да постъпим.

— Заплашват ли ви? — попитах мрачно. Искаше ми се да погледна Елиса, но се боях да не видя в очите ѝ уплаха или отвращение.

— Разбира се. С унищожение... — той въздъхна — на всички наши хора в другите светове. Приложили са списък. Доста пълен списък. И... разтрогване на пакта за примирие.

— Имаме пакт за примирие с функционалите? — попита смаяно Елиса.

— Да, капрал — рече меко кардиналът. — Имаме. Можеш да ми напомниш, че сделките с дявола са престъпни, и няма да имам какво да ти отговоря. Но пактът съществува вече много десетилетия...

— А те способни ли са да ви победят?

— В честен бой? Надявам се, че не. Но... ние нали нямаме атомни бомби, Кириле. Какво е способна да противопостави на адския огън живата плът?

— Безсмъртен дух — каза Елиса. Изглежда, новината за пакта я разтърси повече, отколкото истината за моята природа и списъкът на греховете ми.

Кардиналът мълчеше, мислеше за нещо, затворил очи. После въздъхна:

— Права си, момиче. Надявам се, че и Конклавът ще подкрепи нашето мнение...

— Дадоха ли ви някакъв срок?

— Три денонощия.

— Тогава защо е това бързане? — Обходих с поглед каретата.

— Функционалите имат доста разтегливи разбирания за срока — усмихна се кардиналът, без изобщо да му е весело. — Срокът за размишление е едно, а опитът да те хванат със сила — съвсем друго. Ако си толкова важен за тях, не искам да рискувам. В цитаделите на Ватикана ще си на по-сигурно място, отколкото в уединена вила.

— Какво е това, арест?

— Искаш ли да те отведе при портала към Вероз? Така или иначе се движим в тази посока. При същия портал, през който дойдоха парламентъорите на Аркан?

Разперих ръце. Разбира се, че не исках...

— Не си арестуван — рече твърдо Рудолф. — Взет си под охрана.

Този път не бяха закрили прозорците на каретата. Извърнах се и мрачно се вторачих в идиличния пейзаж навън.

Трудно беше да се разбере какви са отношенията между Рим и Ватикана в Твърд. Но, изглежда, Ватиканът тук беше изолиран; пътувахме не през града, а по покрит с камък околоръстен път. Не можех да видя отдалеч особеностите на архитектурата, но за мое

учудване Вечният град дори в този свят се беше сдобил с няколко високи здания в покрайнините. Е, не небостъргачи, не стълбове от стъкло, стомана и бетон, но архитектурата все пак изглеждаше напълно нормална. Навярно такива високи здания, засега още приличащи на обикновени жилищни блокове, са строили в САЩ в зората на увлечението по небостъргачите.

— Напускаме града за по-голяма безопасност? — попитах аз.

— Да — отговори лаконично Рудолф, но след няколко секунди поясни: — За безопасността на гражданите.

Не мога да кажа, че тези думи ми вдъхнаха оптимизъм. Но пътят продължи да се вие спокойно сред портокалови горички, на полето се трудеха хора, за които появата на каретата служеше като повод да си поемат дъх, съпровождайки ни с поглед. Рядко мяркащите се вили излъчваха покой. Няколко пъти се разминахме с карета, доста по-често — натоварени каруци (в каруците бяха впрегнати жилави дългокраки бикове, теглещи с изненадваща пъргавина). В далечината се показва куполът на катедралата „Свети Петър“ — връщахме се в обителта на кардиналите. Постепенно напрежението започна да спада.

— А не ви ли тревожи, че в самия двор на Конклава има проход към друг свят? — попитах аз. — А ако изведнъж през вратата излезе танк, какво ще му направят дамите с кученцата?

— Танк няма да мине — отговори Рудолф. — Ти наистина си бил функционал за кратко, Кириле... Максималният размер на порталите е ограничен. Доколкото разбираме, мощността, необходима за отварянето им, нараства експоненциално и е немислимо да се направи проход за танк. За това ще е необходима цялата енергия на света.

— Това е добре — казах аз. — Само че има и много малки атомни бомби... и даже не е необходимо да се пренасят през вратата...

Рудолф замълча. Мисля, че беше в течение, че единствената унищожена кула на митничар е била изтрита от лицето на моя свят с термоядрен взрив — и този взрив е катурнал цял хълм на Аркан, докъдето е водел порталът.

— Аз на ваше място все пак бих се погрижил... — продължих аз.

— Как? Чрез унищожаването на портала? Ние нямаме бомби, можем само да засипем кулата с камъни, да я залеем с бетон.

— Или да пренесете Ватикана на друго място.

— Защо? За да може след титаничен труд арканците да отворят още един проход, право към новата резиденция? Ако затрупаш дупка на пльхове, те ще прогризат друга дупка до старата. По-добре да се сложи капан.

Млъкнах. Глупаво беше да се смятам за по-умен от другите. Ако кардиналите търпят до светините им да има врата към друг свят, трябва да си имат причини за това.

— Още веднъж повтарям, че ще запазиш свободата си. Можем да те отведем при портала — каза кардиналът. Каретата вече влезе в града — не знам дали в Рим или във Ватикана. Пътят стана по-равен.

— Не, благодаря — казах аз.

Рудолф въздъхна.

— Жалко. Надявах се, че ще се съгласиш и проблемите ни ще се разрешат от само себе си...

Погледнах кардинала. Той се усмихваше. Но във всяка шега има частица истина и тук тази частица несъмнено беше голяма.

— Много съжалявам, че ви огорчавам... — започнах аз.

И в този миг отпред се разнесе звук, който в този свят го нямаше и не можеше да го има.

Глухото „та-та-та“ на автоматичен откос.

Историята е пълна с примери за това как по-изостанали в техническо отношение цивилизации са побеждавали по-развити такива. Варварите са покорили Рим, ордите на Чингис хан — Рус, Куба е извоювала независимостта си от САЩ, афганците устояха и против англичаните, и против съветските войски. По своята същност всяка война е преди всичко война на идеологии и едва след това съревнование в скорострелност и смъртоносност на оръжията. А идеологията, колкото и да е странно, е толкова по-силна, колкото е по-примитивна, по-близка до базовите ценности на обществото — защитата на територията, отстояването на вярата, готовността да пожертваш живота си за своето „племе“. За огромните и могъщи Съединени щати гибелта във войната на милион души вече е нещо неприемливо. За някаква малка тоталитарна или религиозна държава милион ще стане разменна монета. Вярата решава всичко.

А тук и двете страни имаха вяра. И Аркан, строящ своята утопия на функционалите и стремящ се да контролира останалите светове. И Твърд, съумял да създаде теократична свръхимперия, толкова устойчива, че в нея дори се допускаше свобода на вероизповеданията. Каквито и подводни камъни да се криеха под тяхната идеология, засега и едната, и другата страна бяха силни и монолитни.

При това и техническата изостаналост не играеше роля тук. Аркан имаше технология, Твърд — биотехнология. Продължителният спор на фантастите относно това кое е по-прогресивно и жизнеспособно обещавахе да се разреши право пред очите ми.

По дяволите, изобщо не съм напирал да присъствам на развързката!

— Навън! — изрева кардиналът с неочаквана сила. — Да излизаме, бързо!

Изскочих от каретата и се оказах затиснат между три танцуващи коня. Много, много неприятно усещане за съвременен градски жител! Виждах, че девойките управляват конете виртуозно и се бяха струпали

около каретата само за да прикрийт излизането ни с телата си — своите и на животните.

И все пак беше страшно.

Подир мен като куршум излетя кученцето на Елиса и се замота в краката ми. После изскочи и Елиса, която ми помогна да свалим кардинала.

Застинахме за няколко секунди, загледани в купола на катедралата. Улицата, на която спря каретата, след сто метра свършваше във висока бяла стена с широка порта. Сега портата бавно се затваряше, а от нея във всички посоки тичаха хора — или поклонници, или просяци, изоставящи затоплените си места. Отново затракаха автомати — вече няколко. Стори ми се, че от време на време звукът от изстрелите секва, но след миг го подхващаха нови и нови дула. Дори си представих как се случва всичко, как от отворената врата изскачат увеличили немислимо скоростта си функционали с бронирани жилетки и автомати в ръцете... А срещу тях се хвърлят ситни безстрашни кученца, вкопчват се в гърлата и в лицата им, тичат девойки с разноцветни мундири и наивни смешни пики...

— Защо се бавят... — изстена Рудолф... — Хайде... хайде...

Над стената изведнъж се появи нещо неочаквано, чуждо — тъмната фигура на човек, сякаш яхнал стълб дим. Зад него — втори, трети. Кардиналът бързо се прекръсти. Неволно повторих движението му и осъзнах, че виждам не дяволи от преизподнята, а само десантници от Аркан с реактивни раници на гърбовете.

А после започна съвсем немислимото. От купола на катедралата „Свети Петър“ един след друг започнаха да се откъсват каменните гаргойли. Впрочем от къде на къде каменни? Разперили крила като оживели персонажи от филм на ужасите, гаргойлите се понесоха тежко към десантниците. Отново загракаха автомати. Един от гаргойлите се катурна и се понесе надолу с протяжен крясък. Но те бяха доста повече от успешите да излетят десантници. Вцепенен, аз гледах този апокалиптичен въздушен бой, а въздухът вече се пронизваше от писъците на разкъсваните от нокти хора и пламващите от реактивната струя гаргойли. Какви бяха те, тези клетки птици, превърнати в неподвижни стражи на Ватикана? Орли, прилепи, възкресени птеродактили?

Чу се звук от тежко падане. Във въздуха зад стената се вдигна стълб от прах и дим. Земята затрепери под краката ни, в къщите зазвънтя стъкло. Помислих си, че арканците са прехвърлили през портала артилерия, но Рудолф промълви:

— Най-накрая!

— Какво е това? — попитах аз.

— Не можем да унищожим митническата купа — каза кардиналът. — Но сега тя се намира на дълбочина сто метра, в минна галерия, пълна догоре със сярна и азотна киселина. Господи... помилуй твоите слуги, отдали живота си за теб...

— Не стой като пън! — бутна ме Елиса. — Тръгвай!

Те явно възнамеряваха да вървят нататък, към стените на Ватикана. Към светия град, построен над каменоломната, станала капан за арканците — и общ гроб за десантниците, гвардейците, кучетата, гаргойлите...

Ако не можеш да затрупаш дупката — потопа я.

Не, не можех да осъждам управниците на тукашния свят. Техен избор беше как да се борят с врага си. Още повече, че моята поява беше изострила противопоставянето.

Но аз неволно си спомних за уютното магазинче на митничаря Андрей, за неговите часовници, в които вместо несъществуващите кукувици живееха дървени врани, за него самия — преднамерено многословен, облечен с източен халат.

Атомният взрив беше унищожил портал.

А киселината, в която са потопили кулата?

Много ми се искаше да вярвам, че кулата в другия свят ще устои. И лишилият се от своя нежелан изход към разбунтувалия се против функционалите свят митничар ще заживее спокойно, майсторейки часовниците си и спорейки с мюсюлманите за това чия вяра е по-добра...

Тичахме по улицата. Конната охрана, която се опитваше да ни прикрива от всички страни, ни пречеше. От мяркащите се цветове на униформите погледът ми се премрежваше и неволно си помислих, че пъстрите мундири имат не само декоративен смисъл, но служат и за отвличане на вниманието на нападателите...

Кардиналът вече дишаше тежко. Пречеха му и възрастта, и пищното облекло.

Може би си струваше да се придвижим с каретата?

А може би изобщо нямаше смисъл да бягаме — десантът беше ликвидиран, атаката — удавена, вече нямаше врагове?

И в този момент видях нещо, пред което бледнееха и арканците с реактивни раници, и оживелите гаргойли, и разразилият се над митницата ад.

Видях как израства нов портал.

Сградите вече бяха плътно една до друга — ниски, на по три-четири етажа, с разтворени навън крила на прозорците, с надвиснали над улицата балкончета, тесни процепи на пресечките и водещи в дворовете арки. Всичко беше толкова плътно сбито, толкова циментирано от прахта на вековете, че дори беше невъзможно да се обхване с поглед една-единствена сграда.

Но сега улицата пред нас се размърда. Като излизащ от челюст зъб, разбутващ останалите, между две стари сгради се въртеше, отмествайки встрани стените и сипейки мазилка, нова постройка. Не бих рискувал да я нарека кула, още по-малко пък къща. Просто стена, грубо измазана, с прозиращи през мазилката тухли. Но стената ставаше все по-широка, разбутвайки съседните къщи, в нея се наместиха прозорци — на втория и на третия етаж, а на първия се появи врата. Засега още съвсем тясна, дващестина сантиметра, като сплескано отстрани изображение на неправилно настроен телевизор. Тесничка-тесничка врата, сякаш за Алиса от книгите на Карол, и то доста изгладняла Алиса, отдавна не яла от вълшебните ръби и на пила от вълшебните шишенца...

— Митница! — извиках аз, протягайки ръка.

Гвардейците пришпориха конете и препуснаха към раждащия се портал. Те също го виждаха!

Стената изпъкна, с усилие изблъсквайки къщите. Перилото на балкона на съседната сграда се пръсна с недоволно скърцане и чистото пране на скъсания простир се разлюля, стигайки почти до паважа. От балконската врата се подаде дебела жена с халат и без да откъсва от нас объркания си поглед, започна да тегли простира, спасявайки прането.

Вратата на митницата се разшири, придобивайки нормални размери. И се отвори широко.

Три души — единият застанал на колене, двамата надвиснали над него — подадоха навън дулата на автомати. Видях скритите зад матирано стъкло лица, десантниците бяха с шлемове. Горките бойни йоркшири...

Паднах на паважа, прикривайки главата си с ръце, сякаш дланите ми можеха да спрат оловото.

Загърмя.

Заплющяха куршуми, пронизващи плът.

Започнаха да цвият умиращи коне.

Във въздуха се мярнаха хвърлени пики.

До самия край се надявах, че маскарадното оръжие ще се окаже нещо повече — като гаргойлите на катедралата. Но това бяха само пики.

Обаче много остри.

Едната прониза стъклото и влезе в главата на един от десантниците — той залитна, продължавайки да стреля, но вече вътре в кулата. Други две приковаха към земята клекналия функционал. Третият арканец остана незасегнат и продължи да стреля. Видях как девойките гвардейци — трите, които атакуваха портала, — започнаха да падат една по една. Други две отвеждаха кардинала, закривайки го с телата си. Мен също ме вдигнаха рязко — Елиса и третата от охранителките.

— Махаме се! — Елиса изтръгна от шията си заплетената огърлица и я запрати към портала.

Ето това беше наистина изненада.

Златните пчели оживяха. Откъснаха се една от друга и като бучащо облаче се понесоха към портала. Воплите, които се чува след това, подсказваха, че всичко на света освен пчелите е дребна работа.

Не забелязах йоркширите веднага. Те не се хвърляха в лицата на враговете, както очаквах. Разделиха се на две глутници и застинаха, притиснати към стените отляво и отдясно на портала. Зачакаха.

Искрено се надявах, че арканците не са били твърде усърдни в бронирането на задниците си.

Атаката секна. Не знам какво изигра главна роля — самоубийствената смелост на девойките, засадата на свирепите йоркширски териери или все пак огърлицата на Елиса. По-скоро последното, защото стоновете и задъханите викове от вътрешността на

кулата не преставаха, а гърмяха и изстрели, което ме караше да мисля, че обезумелите десантчици стрелят по осите с автомати.

Но цялата беда беше в това, че на пътя ни към стените на Ватикана се мяркаха нови стремителни фигури, които ме караха да си спомням за един от не най-добрите ми дни — деня на посещението ми на Аркан...

— Насам!

Една от девойките изби с ритник близката врата. Не знам тук кое изигра по-голяма роля — силата и тренировките или крехкостта на вратите в благодатния климат на Италия. Нахлухме в нечий дом. Стопанката извика, прикривайки с тялото си две малки деца. Кардиналът я осени в движение със символа на кръста, съпровождайки благословията с още по-ценния съвет:

— Скрийте се, по-живо!

Девойките вече затваряха вратата и избутваха към нея стар грамаден шкаф. Според мен това беше глупаво, защото прозорците си оставаха отворени.

— Има ли друг изход? — попитах жената, която вече дърпаше децата към съседната стая. Отговори ми Елиса:

— Разбира се, че има. Мислиш ли, че ще допуснем да се хванем в капан сред улиците на Рим? Напред!

Коридор.

Врата.

Кухня с клокочеца тенджера на котлона. Разбит прозорец, чуват се изстрели. На пода — хлъзгави нишки спагети и разбита чиния.

Изведнъж осъзнах, че вече сме само петима. Още една девойка беше останала да прикрива отстъплението.

— Те те усещат, Кириле. — Кардиналът ме погледна със състрадание. — Ако не успеем да те скрием... Елиса!

— Разбрах — откликна девойката.

Аз също разбрах и изобщо не ми хареса.

Още един коридор.

Врата, която се пръсна от удара на Елиса.

Тясна уличка, над която покривите на къщите почти се събираха.

Не тичахме — тук беше трудно да се тича. А и Рудолф едва успяваше да си поеме дъх.

— Какво у теб е толкова... важно? — попита той задъхан. — Господи... само да знаех отговора!

— На кой въпрос? Да ме убие ли, или не? — попитах аз, без да спирам. Кардиналът не отговори, но забави крачка.

Отново се разнесоха изстрели в небето — и крясъците на оживели гаргойли. Представих си как изглежда всичко това за богобоязливите жители на Ватикана. Сигурно като края на света...

— След сто метра надясно — каза Елиса. — Там са казармите на полицията. Ще стане по-лесно. Дръжте се, Ваше Преосвещенство.

Кардиналът се спря, погледна я и неочаквано каза:

— Аз... отменям заповедта.

— Дори ако го пленят? — Елиса ми хвърли бегъл поглед.

— Ако има поне сянка на съмнение... — Той не довърши. Прекръсти се и се обърна към мен: — Кириле... Намери сърцето на мрака. Дори абсолютното зло трябва да има сърце.

Аз само кимнах.

Отново тръгнахме бързо напред. Първа надникна от пресечката една от девойките гвардейци. Огледа се и ни махна с ръка. Излязохме на малко площадче между къщите. До неработещ фонтан лежеше чудовищно смачкано тяло, плувнало в кръв — паднал от небето гаргойл. Но нямаше врагове.

— Нещо... нещо не е наред... — прошепна кардиналът, озъртайки се. Песът в ръцете му изведнъж заръмжа, скочи на земята и се надигна. Подуши въздуха. И озъбил муцуна, бавно започна да се промъква към напълно пустата моравя. Тревата на моравата беше отъпкана, сякаш върху нея се бе водила продължителна схватка...

Но врагове нямаше...

Нямаше.

Не се виждаха!

— Това е засада! — закрещях, хванах кардинала и го издърпах встрани.

Погрешно беше да се смята, че технологическото равнище на Аркан е като на нашата Земя. По принцип това си беше проличало още по работещите реактивни раници, които нашите военни от десетилетия се опитват да създадат, но не са стигнали по-далеч от демонстрационни играчки, с които да смайват властимащите.

Аркан имаше на въоръжение и друга мечта на нашите Наполеоновци — невидимостта.

Над моравата сякаш се разклати някакво прозрачно платнище и във въздуха започнаха да се очертават силуетите на войници. Бяха пет-шест. Някои държаха автомати, а двама носеха грамадни пушки с дебели цеви. Господи, нима гранатомети? Или огнехвъргачки?

Старото куче на кардинала беззвучно излетя във въздуха. Или беше твърде старо, или функционалите го превъзхождаха във всяко отношение. Те дори не си направиха труда да стрелят. Единият пристъпи напред и удари кучето с приклада на автомата. Глух удар — и песът беззвучно падна в тревата.

Чу се глас:

— Да избегнем излишните жертви. Нямаме претенции към властите и народа на Твърд. Искаме само да ни предадете престъпника. Обходих с поглед войниците.

Не говореха те! Дори през стъклата на каските се виждаше, че устните им са неподвижни.

Още някой оставаше невидим под покривалото.

Рудолф бавно излезе напред. Погледна кучето си и поклати глава.

— Твърд не предава тези, които молят за убежище. Ако обвинявате в нещо този човек, искаме доказателства.

— Бяха ви дадени доказателства.

Да, нямаше никакво съмнение. Някой беше предпочел да остане невидим.

— Това не са доказателства — поклати глава Рудолф. — Опитът от нашите... отношения не ми позволява да вярвам на празни думи. С демагогията си идете на Демос.

— Вие ще загинете, а ние пак ще го вземем.

Рудолф кимна и рече с нескрито облекчение:

— Да, бях прав. Той ви е нужен жив. Кириле, бягай!

Не се наложи да ме молят. Хукнах надясно, където друга тясна уличка водеше към полицейските казарми.

И подир мен оглушително изгърмя една от пушките в ръцете на войниците.

Еластичната пластмасова мрежа успя да ме закачи само с края си. Но това беше достатъчно — тънките нишки оплетоха краката ми. Рухнах и видях как в последната си битка се хвърлиха трите девойки,

две в нелепи ярки мундири и една в още по-нелепа за случая лека рокля...

Загракаха автомати. След като бях паднал, те вече не се бояха да стрелят. Нито една от девойките, обучени да пазят кардинала, не успя дори да се добере до войниците. Навярно щяха да имат шанс срещу най-тренираните земни войници, но не и срещу функционалните или назобаните със стимуланти арканци.

Те паднаха, а Рудолф стоеше, поклащайки се, разперил ръце, отметнал глава към небето и сякаш търсеше нещо по него. Видях как от скъсаното му на гърба расо животът изтича заедно с тласъците на кръвта.

После кардиналът, отговарящ за външната безопасност на Твърд, рухна върху почвата на непокорния си свят.

Измина секунда, после още една. Сякаш арканците се опасяваха, че мъртвите ще се надигнат. Подчинявайки се на някаква команда, двама от войниците се изправиха и тръгнаха към мен.

Мъртвите не станаха. Но зашеметеният с приклада пес потрепна, вдигна глава и с последно движение заби ситните си заби в тежкия висок ботуш на минаващия покрай него войник.

Онзи запищя така, както не би пищял нито един войник на света, ухапан през щавената кожа от зверче с тегло най-много три кила. Завъртя се на място, хвърли автомата и започна да размахва крака, на който висеше кучето. Кракът се надуваше — така се надуват анимационните герои във веселите филмчета на Дисни, когато някой пъхне в тях помпа. Но за разлика от анимационните герои, войникът не го очакваше нищо весело. Викът премина в хриптене и издутото тяло рухна на земята.

— А зъбите на плъха са напоени с цианкалий... — прошепнах аз фразата от стария филм^[1], опитвайки се да измъкна краката си. — Цианкалий, отрова...

Разбира се, зъбите на териера по-скоро му бяха подарък от някоя змия, която старанието на генетиците беше направило още по-отровна. Но сега в главата ми не се въртеше нищо, освен тази стара фраза.

— Отрова, отрова... — прошепнах аз.

— Убиха кардинала! — разнесе се изведнъж отгоре. На балкончето на една от къщите стоеше жена, която по съвсем естествен начин си скубеше косите. — Убиха кардинала!

И след миг събитията придобиха друг обрат.

Жителите, колкото и да бяха изплашени, не се бяха скрили под леглата, а стояха притаени до прозорците и балконите. Вероятно не биха се намесили в схватката между гвардейците и странните пришълци, но виж, убийството на кардинала ги разтърси.

Върху главите на войниците се посипаха саксии с цветя, тенджери, тояги, бутилки — празни и пълни с вино. Бутилките бяха особено много, пръскаха се като гранати, обсипвайки войниците със стъклени шрапнели. Червената кръв на гроздето се сливаше с човешката.

Настана хаос. Войниците прикриваха главите си, стреляха нагоре към прозорците. Бях забравен за малко.

И щеше да е предателство към мъртвите, ако не се възползвам от това.

Спрях опитите да измъкна краката си — мрежата беше лепкава и само ме оплиташе още повече — и запълзях към надутия труп. При падането си войникът беше притиснал автомата си. Избутах тялото и взех оръжието.

В този автомат имаше нещо от легендарния „Калашников“. Във всеки случай пръстите ми сами напипаха предпазителя и го превключиха на автоматична стрелба. Приседнах, опрях приклада в рамото си и сдържах дъха си.

И задвижих цевта, поливайки десантниците с олово.

У мен нямаше нито капка милост. Никакви колебания. Вече ме накарахте да убивам, мерзавци: въстаниците в Кимгим, акушерката на Земята. Ще си го получите и вие. Стига, играта на криеница свърши!

Дори не усетих веднага кога времето се е забавило. От прозорците бавно се сипеха съдове, куршумите разкъсваха бронезилетките на десантниците, раздробените тела падаха едно след друго. Сърцето ми сякаш застина, а кръвта в жилите ми, напротив, кипеше. Автоматът в ръцете ми потрепваше бавно, солидно, сякаш забиваше пирони. Още малко и сякаш щях да видя как куршумите излитат от цевта.

Способностите ми на функционал изведнъж се върнаха. Без никаква кула, без функция, родена от мен и родила мен, без синджира на енергетическата пъпна връв — прехвърлих се на ускорен ритъм.

Промени се и зрението ми. Не, не виждах аура, както го нарече кардиналът. Просто отчетливо разбрах, че сред убитите има двама функционали — единият от тях бе довършеният от кучето на кардинала. Те бяха... някакви различни. По-ярки, може би...

Видях и многоцветна мараня, сякаш огромен сапунен мехур, люлеещ се от вятъра. Маскировъчно... поле? Ципа? Не знам какво точно, но това беше същата гадост, като онази, която скриваше до някое време десантниците. И в този мехур се криеше някой.

Без да откъсвам поглед от невидимия, напипах върху раздутото тяло на войника (само да не се пръсне!) канията му и извадих ножа. С усилие успях да разрежа някак лепкавите нишки и се изправих.

— Излизай, гад! Хайде, излизай! — изкрещях.

Не се съмнявах, че там се крие функционал. Същият такъв ускорен, като мен. Значи щеше да успее да разбере думите ми.

— Впечатлен съм! — отговори невидимият. — Но струва ли си така да се нервничаш? Та ние сме разумни хора...

Стрелях към гласа. Автоматът пусна кратък откос и се задави. Или не улучих, или врагът имаше още някаква защита, освен невидимостта.

Все пак успях да постигна нещо. Врагът не рискува да продължи разговора. Във въздуха се мярнаха светещите завъртулки и въздухът леко изпука, сякаш се е пръснал мехур. Онзи, който командваше неуспешното ми залавяне, си отиде по същия начин, по който Котя се преместваше между световите. И, между другото, точно по същия начин избягвайки битката между равни.

Куратор? Изпратили са куратор, за да ме хване? Или някоя друга важна клечка от Аркан? Редовите функционали, каквито и да бяха, не владееха такива фокуси.

В едно бях сигурен — макар и гласът да ми се струваше смътно познат, не принадлежеше на Котя. Поне това не беше капан от негова страна. А и за какво му е на Котя да води двойна игра — и при това да ме спасява от полските полицаи, че и от Янус? Не, параноята е хубаво нещо само когато е с мярка...

Приблжих се до кардинала. Погледнах го в лицето и поклатих глава. Човек, в когото попаднат четири или пет автоматични куршума, умира много бързо.

Девојките също бяха мъртви. Спуснах се на колене до Елиса, обърнах я по гръб и изправих ръцете ѝ покрай тялото. Два куршума — в корема и в сърцето. Единственото утешително нещо беше, че е умряла бързо.

Ако всичко това се случваше във филм или книга, Елиса, естествено, щеше още да е жива. Би ми прошепнала нещо трогателно и вѡдушевяващо, подобно на онова напътствие на Рудолф — „намери сърцето на мрака“. Като например: „всичко е както в онази книга... един за всички и всички за един...“. И аз бих се отдалечил, хапейки устни, със сълзи в очите и жадуващ отмъщение, един такъв самотен, горд и непреклонен...

По рамото ме удари хвърлено от прозореца гърне. Съвсем обикновено нощно гърне от тежък фаянс. Добре, че само ме закачи и че не беше пълно.

Времето отново върна обичайния си ритъм. И в него нямаше място за гръмки фрази, красиви клетви и ридания над загиналите.

И остави мъртвите да погребат своите мъртъвци.^[2]

Сигурен съм, че и Рудолф, и Елиса биха ме разбрали.

Пуснах автомата с празния пълнител и взех друг. На гърбовете си войниците имаха малки раници — свалих една, внимателно я огледах, за да не се окаже пробита. Надявах се, че в нея ще се намерят патрони.

А сега се налагаше да се омета, преди разярените жители да изскочат на улицата. Едва ли щеше да ми се удаде да докажа на тълпата, че съм „свой“, а не съм дошъл с нападателите...

Отначало се затичах по уличката, водеща към казармите. Посоката по някакво чудо се беше запазила в паметта ми. Съвсем навреме зад гърба ми се хлопаха врати и се чуваха гласове. Като че ли никой не ме преследваше.

След петдесет метра спрях.

А в правилната посока ли тичах?

Нямаше ли да ме вземат полицаите за враг? Да не ми пуснат някакви бойни малтийски мишки или за всеки случай да ме връхлетят с алебардите?

А и какво хубаво можеше да излезе от опита ми да се скрия зад гърбовете на местните ландскнехти? Само нови трупове и нови сътресения...

Следяха ме. Нещо повече — можеха да отворят портали право на пътя ми. Арканците щяха да оказват натиск, докато кардиналите не решат, че им излизам твърде скъпо и че една дребна сделка с дявола е по-малкото зло. А непременно щяха да стигнат до тази мисъл, когато им обещава да пъхнат под катедралата „Свети Петър“ термоядрена бомба...

Не знам какво ме движеше — отчаяние или неочаквано мярналите се отново способности на функционал. Вдигнах ръка, погледнах стоманеното пръстенче, последното късче от моята кула. Не, работата не е в него, разбира се. Това са просто пет грама желязо. Но така ми беше по-лесно... да помня онова, което ми сториха. Да се разгневя. Да се изправя като равен срещу страхливия невидим, организирай касапницата по мирните улици на Рим.

Като равен — или по-силен.

— Трябва ми сърцето на мрака — казах аз. — Трябва да намеря вашите корени, да ги намеря и да ги изпепеля. На никого... не е позволено... да постъпва... така...

Прекарах ръка през въздуха, протегнал показалец, сякаш пишех върху огромен сензорен екран. Не знаех какво именно „пиша“. Не знаех как точно трябва да стане това. Котя казваше, че му е нужно „насочване“, за да може да отиде на място, където иска да се пренесе, или трябва да познава човека, когото следи. На мен ми трябваше нещо друго. Нещо съвсем необичайно.

Пръстите ми се обгърнаха от синьо сияние. От показалеца ми се изтръгна и затрептя във въздуха езичето на пламък. Местех ръката си, а надписът оставаше да си гори в пространството, написан на език, който не го е имало и не би трябвало да го има на Земята. Руни или йероглифи, или сложна арабска плетеница, или просто шарка — увеличаща, хипнотична, носеща се през пространството и времето...

Хванах по-удобно автомата и прекрачих през отворилия се портал.

---

[1] Става въпрос за френския филм „Великолепният“ („Le Magnifique“, 1973 г.). — Бел.прев. ↑

[2] Свето Евангелие от Матей — 8:22. — Бел.прев. ↑

Въпреки всичко аз съм убеден, че по своята природа човекът е мирно същество. Глупаво, жестоко, похотливо, наивно, коварно — но мирно. Никой със здрав ум и хубав живот не се стреми да убива. Убиването е за манаците и фанатиците. Дори закостенелият праволинеен воин, който не може да си представи друга дреха освен мундира, който марширува даже от леглото до клозета и разговаря с котката си с езика на командите по устав — и той ще предпочете да получава званията си според прослужените години, а ордените си — заради успехите си в парадите. Ненапрасно традиционният тост на руските войници е „за падналите“, а не — „за победата“. За победата пият едва след като войната вече е започнала...

Но в същото време човекът е едно от най-войнствените същества, които можем да си представим. Границата, която трябва да се премине, е толкова тънка и призрачна, че е достатъчна само една излишна дума, един излишен жест или една излишна напитка, за да се превърне дори най-миролюбивият човек в жадуващ кръв убиец. Казват, че е така, защото човек е хищник по необходимост. За разлика от животните, изначално създадени за убийства и поради тази причина даващи си сметка за своята сила, човекът в много отношения си остава притиснат в ъгъла — гладна, истерична маймуна, която, след като не е намерила изобилие от корени и банани, е хванала тоягата и е хукнала да млати с нея отделила се от стадото антилопа.

Или ако разбирате Библията буквално, ние сме били съблазнени от дявола и душата ни е осакатена от първородния грях.

Ако порталът ме беше отвел някъде из просторите на Аркан, боя се, че нямаше да успея да се сдържам дълго. Дори в главата ми успя да се мерне някаква картина, в която съм се озовал в немислимо огромна тронна зала, напомняща както за филма „Властелинът на пръстените“, така и за „Междузвездни войни“. Навсякъде има охранители с пищни униформи, навсякъде са коварните предводители на функционалите... И аз, притиснал приклада към корема си, стрелям с откоси по всички

наред, без да се прицелвам, патроните все не се свършват, враговете падат със стонове, давейки се от кръвта, бягат, но изстрелите ми ги догонват, молят за пощада, но аз съм глух и няма...

Ала нямаше в кого да стрелям.

Степ.

Ниска остра трева, сухо шумоляща под краката. Жива, но вече изгаряща от слънцето. Сега за щастие беше вечер, слънцето почти беше залязло, но духаше вятър, горещ и неприятен. Обърнах се — никъде не се виждаше нищо. Само на хоризонта имаше планини.

Къде бях попаднал?

Отново вдигнах ръка, размърдах пръсти, опитвайки се да начертая във въздуха огнените знаци. Но нищо не се получи. Бях пресъхнал.

Заедно с възможностите на функционал ми бяха оставили и обикновените човешки сили. Седнах право на земята. Една минута просто седях, гледайки залеза, после се заех да отлепвам от панталоните си остатъците от ловджийската мрежа. Нишките сякаш бяха изсъхнали и сега бяха крехки и трошливи.

Къде бях?

Главното беше да не изпадам в паника. Със същия успех можех да бъда на Твърд, на своята Земя или в Аркан. Малко ли са необитаемите места на една планета? Главното е, че пожелах да се озова „в сърцето“ на функционалите. В света, от който произлизат.

Реших да изхождам от това, че желанието ми все пак се е изпълнило.

С усилие на волята се заставих да се окопая. Повъртях в ръцете си автомата и го оставих настрана. Отворих взетата от мъртвия войник раница.

И от сърце се зарадвах на това, че не се е сбъднало желанието ми за патроните. В тази степ щяха да са ми нужни точно толкова, колкото и универсални клещи в баня.

Извадих последователно от раницата следните вещи:

Пластмасова манерка с вместимост някъде около литър и с издълбан надпис „Вода“.

Три запечатани във фолио брикети с надписи „Дневен порцион“.

Малка аптечка със спринцовки, шишенца с таблетки, бинтове. За щастие имаше и инструкция за употребата на цялото това богатство.

Метално цилиндрично фенерче. Можеше да свърши работа и като миниатюрна, но тежка тояжка...

Тънка ролка тоалетна хартия... и няма какво да се смеете, смейте се, когато вас, изнежения от цивилизацията гражданин, ви налегне нуждата наред голо поле, където не растат дори репейи, а тревата може да си съперничи по острота с острицата.

Три плочки шоколад — те или не влизаха в порциона, или бяха някакъв бонус. Шоколадът беше до болка познат — „Златна марка“, и аз осъзнах, че съм разстрелял руски спецназовци от Аркан. От тази мисъл ми стана още по-тежко на душата.

Тънка брошура, озаглавена „Оцеляване на Земя-3“. Е, разбираемо. Инструкцията как да се държат на Твърд взети в плен или изгубили се войници. Ще смятаме, че тоалетната хартия ми се е увеличила.

Пластмасова касета, от която стърчаха още три спринцовки с яркочервен цвят. Едното гнездо беше празно. Боен коктейл? Така изглежда. Войникът си е бил едната доза преди боя, останалото е за резерва.

Голяма макара с дебела бяла нишка. Кой знае защо без игла.

Компас — стрелката с готовност показваше тукашния север.

И една безусловно нужна вещ, но абсолютно безполезна в степта — сгъваемо ножче с няколко остриета, пила, отварачка. Впрочем нали трябваше да се отворят пакетите с храна? Няма да ги разкъсвам със зъби, я! Значи да живее ножчето!

За всеки случай разтърсих още веднъж раницата — и бях възнаграден с изскочили от страничните джобове дреболии: кутия кибрит, навито на кълбо влакно с плувка, кукичка, оловна тежест и кутия с презервативи. Разбира се, арканците не са възнамерявали да изнасилват гражданките на Твърд, презервативът е една от най-полезните вещи в армейското снаряжение — с него може да се предпази цевта на автомата от прах, а кибритените клечки — от намокряне, той може да се напълни с вода или, като се разкъса, да стане хубав ластик за самоделна прашка. А прашката е възможност да се ловуват безшумно местни птици и зверчета, без да се хаят патрони.

Общо взето, не бях взел раницата напразно.

Само да имаше и спален чувал и палатка...

Прибрах вещите обратно, като оставих само компаса, и не се поддадох на изкушението да изпия глътка вода. Кой знае колко дълго щеше да ми се наложи да изкарам само с еднолитрова манерка? В най-лошия случай до края на дните ми. Унилият вид на местната трева не внушаваше особен оптимизъм.

Свалих от автомата пълнителя и преброих патроните. Слаба работа. Четиринасет патрона са малко като за битка в „Междузвездни войни“.

Макар че за безлюдна степ са напълно достатъчно. Нагласих дължината на ремъка и окачих автомата на гърдите си — раницата ми пречеше да го метна на гръб.

Сега трябваше да взема решение накъде да вървя. По вътрешния ми часовник беше едва пладне, в кръвта ми кипеше адреналин и щеше да е добре да го изгоря, преди да се стъмни и да бъда принуден да легна да спя.

Имах един-единствен природен ориентир — планините. Имаше много по-голяма вероятност да намеря вода, растения, живот на границата между степта и планините. Може би дори хора.

От друга страна, колкото по-далеч от планините, толкова по-големи шансове да се стигне до морето. А морето вече непременно означава живот.

Постоях нерешително. Слънцето залязва на запад, планинската верига е на юг. Лято, топлина. Искам ли да вървя на юг?

Синята стрелка на компаса кимна одобрително.

Тръгнах на север.

Не можеше, не би трябвало да има нищо случайно в появата ми в този свят. Някак си бях разбудил дремещите си способности, нещо повече, бях станал равен на Котя и на останалите особени функционали — куратори, акушери... Нямах синджир, можех да отварям портали в пространството... само че кога се случваше това и защо?

Е, относно „защо“ нямах отговор. А относно „кога“?

Първият случай — уплашеният Котя се опитва да ме удуши. Вкопчава се с мъртва хватка в гърлото ми, аз вече се задъхвам, не мога да се спася... и в безпомощен опит замахвам и нанасям на куратора чудовищен по сила удар. Котя избива вратата на колата и пада върху снега, смачканата врата виси на него като тенекиена яка...

Ах, какви приятни спомени!

Какво стана тогава? Опитвах се да ме убият. Страх, ярост, гняв? Кое приведе в действие способностите ми? Ситуацията, общо взето, много приличаше на днешната...

Но нали имаше и други случаи!

Замръзвам в ледената пустош на Янус — способностите ми не се проявяват.

Обкръжават ме полицаите в Елблон — и не мога да направя нищо.

Затова пък в град Орел, бягайки от арканците, сядам в такси. Ситуацията не е критична. Но аз водя непринуден разговор с шофьора за местните пътища, а после отнякъде научавам напълно ненужни ми подробности за изневярата на съпругата му.

Значи първото и набиващо се в очи обяснение е погрешно. Работата не е в яростта. Аз не съм добродушният доктор Джекил, превръщащ се в свирепия Хайд. Тук има нещо друго.

Трябва да е нещо много просто.

Даже по-просто от яростта и гнева!

Махнах с ръка, сякаш за да уловя изплъзващата ми се догадка. Струваше ми се, че е достатъчно да схвана механизма на „включването“ на способностите на функционал и ще разбере нещо много по-важно. Ще разбере основата на тяхната сила, ще разбере нелогичността на всички паралелни светове с техните многобройни прилики и не по-малко на брой разлики.

Кое друго беше общото в трите ситуации?

Два пъти беше заплашен животът ми. А веднъж... веднъж се бях оказал пред избор. Дали да се върна в Москва, или да продължа пътя си към Харков.

Топло?

И още как!

Полските граничари не биха могли да ме задържат, Котя е следил случващото се. И на Янус беше същото. Но главното е, че няха никакъв избор. Бях принуден да изляза в ледената пустиня, не можех да избягам от полицаите. Просто следвах единствения възможен път.

А в тези три случая избирах.

Да моля Котя за пощада — или да се опитам да му дам отпор.

Да се върна в Москва — или да отида в Харков.

Да се предам на арканците — или да вляза в безнадеждна битка.
Избор. Разклонения на съдбата ми.

Аркан управлява световите, насочвайки развитието им в една или друга посока. Махат от историята Сервантес — и вече ги няма Дон Кихот и Санчо Панса. Няма я онази малка промяна в мозъците на стотици и хиляди негови съвременници, образовани и културни хора, която ще разклати позициите на църквата и ще приключи напълно с епохата на рицарството и със Средновековието. Ренесансът е протекъл по малко по-различен начин, църквата е запазила позициите си, техническият прогрес се е забавил. Изчезвайки от реалността, Дон Кихот все пак е победил всички вятърни мелници на света...

Но по ирония на съдбата по-силната църква на Твърд е сметнала за допустими биологическите изследвания!

Не, навярно разклонението се е осъществило не само заради лошия късмет на испанския писател. Имало е още множество фактори — от непредадения от Брут Цезар до Чърчил, писал философски трактати вместо политически мемоари. Но във всеки случай това е методът на работа на функционалите — прецизни изменения в историята, намесата в съдбата на отделни хора. И явно способностите на функционала също са свързани с процеса на избор. Всеки път, когато се оказвам пред избор в своята съдба — сериозен избор, а не дилемата дали да пия чай, или кафе — възвръщам силите си.

Което, впрочем съвсем не е гаранция за правилен избор.

Слънцето окончателно се скри зад хоризонта. Небето бързо потъмня, заблестяха звездите. Спрях и се огледах още веднъж. Да вървя в тъмнината, ориентирайки се по звездите? За да се лиша после от сили и да падна под лъчите на палещото слънце?

Налагаше се да се спра, за да ношувам. За целта тази точка в степта не беше нито по-добра, нито по-лоша от всяка друга.

Свалих раницата, повъртях в ръце порциона, но не го разпечатах. Изядох парче шоколад, пийнах вода от манерката. Уж само няколко глътки, а една трета се изпразни. Трябва да внимавам повече...

Сложих раницата под главата си, а автомата — под дясната ръка. Не че се опасявах от нещо, но кой знае...

Небето бавно се пълнеше със звезди. Никъде не се виждат толкова много звезди, колкото в нощна степ. Дори морето свети, отразявайки слабия блясък на звездите. А тук беше абсолютен мрак.

Така се случи, че попаднах в този свят по време на новолуние — сякаш специално за да мога да се полюбувам на всички красоти на местното небе.

Вече заспих, когато ми се стори, че чувам далечен шум на вода. Явно нерви. Предварително се боя от жаждата...

Понякога и в най-удобното легло, и в най-спокойно разположение на духа човек не може да заспи. Или заспива, но през нощта се буди няколко пъти. Или спи цяла нощ, но на сутринта се буди разбит и сънен.

Ала тук — върху обраслата със суха остра трева земя, с преследвачи, способни всеки момент да се материализират до мен, след кървава жестока схватка — отворих очи с първите лъчи на слънцето, бодър и готов за всичко. Даже сънувах нещо приятно и умиротворяващо. Дали беше заради чистия въздух? Или в шоколада имаше някакви транквилизатори? Или по-скоро обичайните номера на непредсказуемата човешка психика?

След като се протегнах и походих напред-назад за разгриване, аз се вслушах в позивите на организма си. Позиви нямаше, затова пък бях жаден. Удължавайки удоволствието, бавно извадих манерката, отвъртях капачката, отпих две-три глътки. После доядох шоколада. И мрачно изгледах издигащото се слънце.

Жегата в пустинята убива бързо. Аз, за щастие, не бях в пустинята, въздухът не беше толкова сух и щях да издържа някак си през този ден. Но на следващия щеше да ми потрябва вода или... или вече нищо нямаше да ми трябва.

Раницата на гърба, автомата на гърдите. И напред на север. Трябваше да преодолее възможно най-голямо разстояние, докато не станеше твърде горещо.

Но не ми се наложи да вървя дълго.

След две-три минути забелязах някаква ивица, разсичаща степта от изток на запад. Вглеждах се известно време, нищо не разбрах и ускорих крачка.

А когато осъзнах какво виждам, започнах да вървя бавно и внимателно.

Докаато не стигнах до ръба на каньон, разсичащ степта.

Не съм географ, нито пък геолог. Не знам — или поне не и без да се допитам до знанията на функционал — има ли на нашата Земя

такива каньони. Навярно има.

Разбира се, тази яма не приличаше на Големия каньон, толкова любим на режисьорите на екшъни. Но не беше и обикновено дере.

Права като стрела. Ширина петдесет метра. Дълбочина — едва ли по-малка. Много стръмните стени на каньона слизаха до тясна цепнатина, по която стремително се носеше вода. Каньонът тръгваше някъде от предпланините и когато проследих с поглед водния поток, видях в далечината късче синя гладка повърхност.

Вървах по плато, съвсем близо до морето!

Какво пък, един проблем по-малко. Нямах да умра от жажда.

Разбира се, ако успея да се спусна долу.

Интересно, това също беше ситуация с избор — да се спускам ли, или да тръгна към морето покрай каньона? Поцраках с пръсти, опитвайки се да изкарам син пламък. Не. Изглежда, просто няха избор, налагаше се да се спусна.

И защо като млад не се бях занимавал с алпинизъм? Тогава имах един познат, който три години ходи на скално катерене, участваше в състезания, качваше се на някакви Каменни стълбове в Красноярск... После, след петото или шестото счупване, се отказа, но като цяло беше много доволен, макар и да куцаше на двайсет и пет годишна възраст.

Какво пък, да опитаме...

Първите метри бяха най-полегати, но същевременно и най-трудни — стената на каньона беше от твърда суха почва, лесно ронеща се под ръцете и краката. Помагаха корените на тревите, пронизващи почвата и непозволяващи на склона да се оголи съвсем. После дойде твърда камениста повърхност и колкото и да бе чудно, стана по-лесно — рудата беше на слоеве, образуващи на всеки двайсет-трийсет сантиметра удобни „лавици“, където можех да сложа крака си. Беше много стръмно, но не отвесно — дори да паднех, имах шансове да оцелея.

Впрочем не ми се искаше да проверявам.

Потта затваряше очите ми, краката ми скоро започнаха да треперят. Трудно е за градския човек да покорява дивата природа. Глупавият автомат, който в началото не изглеждаше тежък, сега теглеше шията ми, но не ми се искаше да го хвърлям. Раницата започваше да се изплъзва от раменете ми, но не се решавах да спра и да я закрепя по-надеждно. Когато преполових пътя до долу, спрях да

отпочина. Погледнах нагоре — и разбрах, че това е грешка. Надвисналият над главата ми склон ме плашеше много повече, отколкото пропастта под краката ми. Със закъснение разбрах, че сигурно все някак ще се спусна. И даже няма да се пребия. Но после едва ли ще успея да се кача горе.

Камъкът, на който вече се опирах твърде дълго, започна да се разтрошава под краката ми и аз бързо продължих пътя си. Не си струваше да се задържам тук.

На десет-петнайсет метра от дъното по каньона започна да се появява трева — доста по-свежа, отколкото на повърхността — и дребни храсти. От една страна, това ми помагаше да се хващам. От друга — краката ми се плъзгаха по тревата, а храстите, макар и не бодливи, жулеха ръцете ми. Каква гадост, а? Ако се появи нещо, което да ти помогне, то непременно и ще вреди. Някакъв неумолим закон на природата!

През последните метри ме изпълваше желанието да се откъсна от стената и да претичам по стръмния склон. Навярно би се получило, но щях да плъсна във водата. А тук, на дъното на каньона, беше ужасно студено. Слънцето можеше да надниква само по пладне.

Най-накрая, с треперещи от напрежение ръце и крака, издрал до кръв дланите си, скъсал на някакъв клон ризата си и болезнено ударил в камъните коляното си, се озовах на дъното на каньона, на тясна два метра брегова ивица. В краката ми стремително се носеше поток чиста вода. Приседнах върху чакъла, измих ръцете и лицето си. Напих се на воля. Водата беше ледена. Но аз все пак се съблякох и някак си се наплисках, застанал до самия бряг.

Добре...

Отдалечих се от водата, седнах на един кръгъл камък и зачаках тялото ми да изсъхне. Откакто бях дошъл в този свят, не ми се беше допушвало. Сега намерих в раницата предвидливо скрит пакет (поскоро половин пакет) цигари и с удоволствие запалих една. Облякох се. После отворих един от порционите.

Оказа се, че вътре има почти пълноценен обяд. Едно найлоново пакетче с подозрително изглеждащи кафяви буци след напълването му с вода се загря и се превърна в доматиена супа. С известна фантазия дори можеше да се нарече борш. Смущаваше отсъствието на чиния, но после разбрах, че на арканските десантници се предлагаше първо да

изядат опакованото с пластмасова чиния второ — сублимирано месо със сублимирани картофки. То се нагръ по същия начин след заливането с вода и придоби форма и вкус. Излях супата в освободилия се съд и я изядох. После отворих кутията с нарисувана на нея ябълка и изпих сока — много гъст и сладък. Хлябът, облепен с найлон, също беше на вкус като пресен.

Нормално. Щеше да е грях да се оплаквам.

Но си струваше да поразмисля какво ще правя по-нататък.

Първо, можех да се опитам да си направя сал. Да овържа хилавите храстчета, да потърся на брега някакви дървета... да надуя презервативите. Да, много обещаващо.

Второ, можех да тръгна по брега покрай потока. Тук ходенето щеше да е по-трудно, отколкото из степта, затова пък нямаше да имам проблеми с жегата и водата.

Общо взето, нямах особен избор. От високото бях видял, че след четирийсетина километра реката се влива в морето. Колко можех да измина за един ден? Ако ми провървеше, всичките четирийсет километра. А морето — то еднозначно означава живот.

И аз тръгнах по реката.

Този ден мога да описвам много, много дълго. Как вървах и правех кратки почивки. Как се промъквах през старо срутване, в което водата беше прокопала тунел, и колко хлъзгави бяха покритите с мъх камъни. Как по пладне се крих от изгарящото слънце и даже подремнах един час. Как намерих мравуняк — не горски мравуняк, не купчина от клонки и листа, а просто надупчен от дребни отвори склон — и гледах с умиление насекомите, първите видени от мен живи същества тук. Как се опитвах да разбера в кой от световите на Веригата съм се озовал. Резерватът? Би могло. Та не може да е покрит целия със зеленина. Янус? Също е възможно. Някъде на границата между зимата и лятото, просто съм извадил голям късмет. Нашата Земя? И това не беше изключено! Само на живеещите в градовете им се струва, че планетата е необратимо осакатена от цивилизацията. А на нея е пълно с места, от които хората изобщо не са заинтересовани, защото никак не са пригодни за живот.

А може да се разкаже и накратко. Вървах през целия ден, преодолявайки не особено страшни препятствия, ругаейки се за

алчността, която не ми позволяваше да хвърля автомата, и по здрач стигнах морето.

Или океана?

Стоях на една скала, до която достигаха леки пръски вода. Отляво слънцето залязваше в морето. Отпред над морето плуваха облаци. Под краката ми от стометрова височина в морето се изливаше водопад.

Каньонът така и не се беше спуснал до морето — той свършваше рязко с отвесна скала над морския бряг. И аз стоях над пропастта като идиот.

Нагоре — все тези петдесет метра стръмен, почти отвесен склон. Надолу — сто метра напълно отвесен.

И сега накъде?

Стоях дълго време, гледайки нагоре. Ще успее ли да изкача този склон? Е... отчитайки скалистата му повърхност... навярно да. Не сега, разбира се, а утре, когато стане светло.

А какво ще ми донесе това? Ще се окажа на скалисто плато високо над морето.

Надолу?

Допълзях на четири крака до ръба на скалата. Тя бе обрасла с мъх и беше хлъзгава. Легнах на самия ѝ край и погледнах надолу.

Не, невъзможно. Абсолютно невъзможно. Ако имах много дълго въже, можех да го закрепя и да се спусна бавно край водопада. Но в снаряжението на десантниците нямаше въжета, само макара с нишка...

С нишка и без игла.

Интересно защо?

Изпълзях надалеч от ръба, извадих макарата и размотах малко от нишката. Огледах я. Не беше нито памучна, нито копринена, някаква синтетика... Подръпнах я, не се късаше.

Направих по-големичка примка и я надянах на една скална издатина, намотах свободния край отново на макарата и увиснах свил крака, люлеейки се на тънката бяла нишка. Тръсках се, люлеех се, отблъсквах се с крака от скалата.

Нишката не се късаше.

Аха!

Сега предназначението на нишката стана ясно. С нея можеше да се върже пленник, можеше и да се използва като въже... навярно.

Само че как да се спусна на такава тънка нишка, дори и да е по-здрава от дебело въже? Ще разреже ръцете ми за две-три секунди. Ако си омотая дланите с нещо, няма да удържа нишката. Нужен ми беше някакъв скрипец.

Какво използваха алпинистите и катерачите?

В паметта ми изведнъж ярко избухна фразата „полиспаст на жумари“. За съжаление зад него не стоеше никаква ясна картина.

Но това вече даваше надежда! Бях в ситуация на избор, способностите ми се пробуждаха!

С какво разполагах? С полиспаст със сигурност не. Дори смътно си спомних, не знам дали от базата със знания на функционалите, или от някаква популярна книжка, че полиспастът е система от скрипци, измислена едва ли не от древните гърци. Нямах да успея да я измайсторя с подръчни средства. Жумарът ми беше тъмна Индия. Нещо съвсем специфично. Но не може цялата алпинистка екипировка да се състои от сложни устройства. Трябваше да има още нещо. По-просто. Колкото по-просто, толкова по-добре.

Повъртях нишката в ръце. Трябваше ми някакъв здрав метален предмет, около който да я прекарам. Някаква халка. И после, хванат за тази халка... Не, това нямаше да помогне. Нишката трябваше някак да се прегъва, за да може триенето да забавя спускането ми. Халката е нещо твърде просто.

А ако халките бяха две? Две халки, два края... Гвоздей по средата не е нужен, необходимо е нещо като осморка, през която да прекарам нишката.

Повъртях автомата. Ето го едното колелце — скобата, прикриваща спусъка. А сега, да допуснем, че второто е кръглият мерник.

Ако прекарам нишката така, а после — така, и се хвана за цевта и приклада, ще е удобно да се държа. А какво ще стане с нишката?

Прекарах нишката и проведох експеримент със същия скален издатък, като предварително свалих пълнителя и проверих затвора. Автоматът държеше нишката здраво. Мятах се, хванат за цевта и приклада — доста удобно. Но не се помръдвах надолу.

А ако сега леко наклоня автомата, за да намалее триенето?

Автоматът започна бавно да се плъзга по нишката. След миг коленете ми докоснаха скалата.

Разтреперих се. Осъзнах, че спускането е възможно. Теоретично. Ако на макарата има достатъчно нишка. Ако възелът не се развърже и скалата не се строши. Ако нишката не се заплете в процеса на пускането. Ако... ако... ако...

През нощта ще се събере цяла торба от тези „ако“. И аз за нищо на света няма да рискувам да се спусна.

Значи разполагам с един час, докато се стъмни.

По-нататък се стараех да действам, без да мисля.

Прекарах нишката през „халката“ на автомата. Завързах свободния край за един скален издатък, който ми се стори най-удобен — през него минаваше издълбан от водата жлеб, нишката не можеше да се изплъзне.

После се приближих до ръба на пропастта и с широк замах запратих макарата надолу. Известно време следих падането ѝ, после тя изчезна от погледа ми.

Надявах се, че се е размотала докрай.

Надявах се, че дължината на нишката е достатъчна.

Като се държах за автомата и му позволявах да се плъзга по нишката, допълзах до ръба на скалата. Спуснах краката си надолу. Сърцето ми блъскаше учестено в гърдите ми.

Ох, майчице, какво правя? Аз съм психар, абсолютен психар, побъркан камикадзе, самоубиец, мазохист, идиот...

Събрах смелост и се плъзнах още няколко сантиметра по скалата. И още. И още.

Това е. Тежестта ми преминаваше върху нишката. И мъничка част от нея — върху скалата, на която се подпирах. Около мен се носеха водни пръски.

Трябва да се спускам...

Наклоних автомата, като внимавах нишката да не докосне пръстите ми. И плавно се заплъзгах надолу.

Първите десетина метра всичко вървеше толкова добре, че даже донякъде напрежението ме напусна. Импровизираният скрипец — дори не знаех как биха го нарекли истинските алпинисти — равномерно и бавно се плъзгаше надолу по нишката. Като паяк, люлеещ се на паяжината си, се спусках покрай кипящата водна стена.

А после спускането ми се ускори. Не, всичко си беше както преди, само че моята конструкция кой знае защо започна да държи

нишката по-слабо. Изправих автомата в хоризонтално положение, надявайки се, че падането ще спре. Не. Спускането се забави, скоростта му отново стана приемлива, но продължавах да се движа.

Водата! Ето за кое не помислих. Нишката се беше намокрила и силата на триене, и без това ниска при тънката ниша, беше намаляла още повече. Спасяваше ме само това, че нишката все още се триеше в ствола на автомата.

Опитах се да намаля скоростта, допирайки крака до скалата, но това предизвика няколко силни дърпания и аз се уплаших, този път за здравината на нишката. Тя издържаше статическите натоварвания, но можеше и да не издържи на резките дърпания.

Оставаше ми само да се надявам, че спускането, все повече приличащо на падане, няма да достигне убийствена скорост.

Преодолях последните метри съвсем бързо, ръцете ми се наляха с тежест, пръстите ми едва не се разтвориха. До повърхността на морето, биещо се в скалите, оставаше съвсем малко. Десетина метра. Е, или петнайсет.

И в този момент видях размятащата се под краката ми макара. Нишката все пак нямаше да стигне.

Не пуснах автомата. Така че макарата налетя на скорост в халката на мерника. Нишката изсвистя тънко и се скъса, а аз, премятайки се, полетях надолу — в последния момент успях само да се отблъсна от скалата.

Небето, скалите, водопада — всичко се завихри в дяволска въртележка. Описах навярно три пълни салта, след което по чиста случайност се врязах във водата надолу с краката. Ако наблизко имаше спортно жури, щяха да ми дадат добър бал. Макар че навярно щяха да ме накажат за отчаяния вопъл, съпровождащ целия ми полет, за летящия отделно автомат и за падналата при удара с водата обувка на левия ми крак.

Потънах някъде много дълбоко. За това спомогна и стоварващата се вода от водопада. Буквално се заставих да отворя очи — за щастие водата тук не беше твърде солена — и заплувах нагоре към светлината. Ушите ме боляха, ужасно ми се искаше да вдишам — бях навлязъл във водата издишвайки. Но гребях, превъзмогвайки задушаването. Не можеше това да е краят. За какво беше всичко тогава? Моят бунт, преследването, ледените пустини на Янус, немислимото спускане...

Успях да изплувам най-вече заради тази мисъл: „не може това да е краят“. Макар че, честно казано, милиарди хора в определен момент са си помисляли същото — в мига преди краят все пак да настъпи...

Но аз изплувах.

Отворих уста и издадох достойно продължение на вопъла, с който бях летял надолу. Млатех с ръце по водата, като дишах учестено. Псувах. Отплувах надалеч от гърмящия водопад.

Установих, че съм останал с една обувка, свалих втората и я изхвърлих. В този момент забелязах първата, плаваща по повърхността, но вече беше късно — десният ѝ брат кой знае защо потъна като камък.

В първата секунда ми се стори, че отвесните скали израстват направо от морето. Но после забелязах малко късче бряг, създадено някога от откъртили се от скалата камъни. Заплувах към него, изпълзях върху скалата и застинах в позата на датската русалка, свивайки под себе си крака поради липсата на рибя опашка и опитвайки се да успокоя дишането си.

Получи се! Напук на всичко — получи се!

Истинският герой — от тези, които прегризват вериги, свалят с плунка въртолети и като на шега се справят с десет-двайсет врагове — трябва да прави всичко това спокойно, хладнокръвно и без абсолютно никакви емоции. Тоест да прилича на актьора Шварценегер, ненапразно прославил се точно с такива роли. А ако в реалния живот спецназовецът крещи, терзае се, ругае, цветисто описва последствията от гнева си — като персонажите на друг добър актьор, Брус Уилис, — то след няколко години подвизи ще получи инфаркт от постоянния стрес и до края на живота си ще се разхожда по парковете, хранейки гълъбите с просо.

Аз, навярно, не съм подходящ за ролята на правилния герой.

Докато седях на морския бряг, разбрах това с цялата му очевидност. Беше ме страх, дори повече, отколкото по време на спускането. Треперех, и то не от студ, водата се оказа топла, а от мисълта за това как можеше — и дори би трябвало — да завърши моята авантюра.

Донякъде ме утешаваше това, че някой с по-богато въображение вече щеше да е напълнил гащите.

А някой фантазьор професионалист като Мелников би го направил още преди спускането...

Добре им е на тях, фантастите! При техните герои щеше да се окаже, че имат подръка пълния комплект снаряжение, от нормално въже до професионален автомат „осморка“. Или джобен антигравитационен агрегат за еднократна употреба. Или перка като на Карлсон — нахлузвай гащите с моторчето и лети, махайки с ръка на възхитените хлапета.

А моето си беше чиста авантюра, отчаяна проява на изпаднал в капан профан... И ако разкажа за нея на стотина души — някой математик би ме разкритикувал за лошите изчисления, някой физик — за това, че не съм отчел коефициента на триене, някой алпинист — че

съм се осланял на ръцете си, а не съм направил примки от колана и ремъка на автоматата...

Да бяхте на моето място, умници! Когато чувстваш, че с всяка секунда отминава решимостта да се спуснеш, когато разбираш, че още пет минути, и ще останеш да кукуваш на скалата като отец Фьодор от „Дванайсетте стола“...

След като дадох мислен отпор на хипотетичните критици, леко се отпуснах. Съблякох се и изстисках мокрите си дрехи. Нощта щеше да е студена, не си струваше да очаквам бриз откъм брега, стоях под клиф^[1], висок сто и седемнайсет метра...

Какво?

„Осморка“? „Клиф“?

Беше се задействало!

Прекарах ръката си във въздуха в опит да отворя портал. Не, способностите ми не се бяха възстановили до такава степен. Но и съприкосновението с енциклопедичните познания на функционалите ме зарадва.

Може би щях да разбера какво да правя по-нататък?

Затичах се по малкия плаж, като скачах от камък на камък. Нахлулата отново възбуда търсеше изход.

Да нощувам тук?

Да плувам покрай брега?

Да плувам навътре в морето?

Бих се съгласил на всичко, което ми подсказе интуицията. Но нещата не стигнаха по-далеч от откъслечните знания от областта на геологията и алпинизма.

Да не плувам.

Да чакам.

Да наклада огън и да се сгрея.

Последната мисъл беше неочаквано ярка и убедителна.

Може би инстинктите на функционал ме предпазваха от възпаление на белите дробове?

Отворих раницата — нещо, което трябваше да направя още с излизането на брега — и започнах да вадя подгизналия багаж.

За моя радост всичко не беше пострадало толкова, колкото се боях. Ципът на раницата, обикновен на вид, практически не беше

пуснал вътре вода. Намокрило се беше само рулото тоалетна хартия, неволно изпълнило ролята на силикагел. Кутията кибрит се оказа суха.

Сега трябваше да намеря дърва.

Клонките и съчките на тесния каменист бряг се оказаха обидно малко. Затова пък сивите водорасли, изхвърлени от бурите или приливите, бяха на цели купища. Събрах ги на едно място и се замислих.

Да се сгрея?

Това ли ми подсказваше интуицията?

Едва ли.

Безмилостно разкъсах пособието по оцеляване на Твърд, направих яма в купчината водорасли и пъгнах там късчетата хартия. Успях да ги запаля с първата клечка. Водораслите се съпротивляваха няколко секунди, после започнаха да тлеят.

Да, нямаше да ми е лесно да се сгрея на този огън. Виж, да се опуша — без проблеми. Отдалечих се малко, взирайки се с любопитство в делото на своите ръце — гъст стълб черен дим, издигащ се на фона на скалата. Слабичкият пламък едва ли се виждаше далеч дори в здрача, но виж, димът... димът си го биваше.

Ако се погледнеш откъм морето, издигащият се от самата вода димен стълб щеше да се види ясно на фона на скалите.

Седнах на камъните, открих втория порцион и се заех да вечерям. Супата този път беше картофена, а за второ на десантниците се полагаха две кюфтета с фасул. Не съвсем обичайно съчетание, но в момента не бях придирчив.

След половин час, когато вече бях хапнал и запалил цигара, видях на хоризонта бялото петънце на платно.

Навярно в дълбините на душата си всички хора са расисти.

Не, нямам предвид това, че всеки човек може да се докара до състояние, в което да проклина всички несродни нему, да възхвалява белите, жълтите или черните и да мрази черните, белите или жълтите — в зависимост от цвета на собствената си кожа. Може и да е така, но не за това става въпрос.

Имам предвид, че в кризисна ситуация подсъзнателно очакваме да срещнем някой, подобен на нас. В моя случай очаквах да видя бели.

Европейци. За предпочитане руснаци, макар и от местните.

Е, или нещо съвсем немислимо — зелени човечета, хора с кучешки глави или ходещи на два крака крокодили. Не беше ясно в какъв свят съм, но се предполагаше, че е родината на функционалите. Знаеше ли се със сигурност, че зад функционалите стоят именно хора, хомо сапиенс?

Но когато корабчето се приближи дотолкова, че вече можех да го разгледам внимателно — голяма, дълга петнайсет метра яхта, като че ли само с платна, но иначе нищо, което да подсказва за диващина и изостаналост: кръгли стъклени илюминатори с чисти медни обръчи, електрически прожектор на носа, закрепен за въртящ се, сякаш оръжеен кръг — видях, че екипажът се състои не от бели, а от жълти. Помахаха ми с ръце, като че ли дружелюбно. Аз им магнах в отговор. От яхтата спуснаха лодка и двама души загребах енергично с весла.

Може би наистина бях някъде на моята Земя? В Югоизточна Азия? В нова Зеландия — казват, че там релефът е много разнообразен, ненапразно сега снимат фентъзи след фентъзи там...

Лодката се приближи до камъните. Двамата моряци се захванаха да я отблъскват с веслата, явно за да не пробият дъното. Аз ги оглеждах, застанал нащрек.

Високи, мургави, чернокоси, с дръпнати очи. С бели униформени ризи със странна кройка, разтягащи се на раменете, като детски, с бели панталони.

И защо моряците толкова обичат бялото? Изпирането със сигурност е по-трудно.

— Скачай! — каза единият моряк, не стана ясно дали е заповед или предложение.

Но планина ми падна от раменете. Разбирах езика. Явно не беше руски, но го разбирах.

Не скочих — точно в този момент лодката се люшна към камъните и просто прекрачих. Веднага седнах на дъното. Моряците заработиха дружно с веслата, отдалечавайки лодката от брега.

Аз продължавах да ги разглеждам доста безцеремонно. Японци? Не. Китайци? И на такива не приличаха много, макар че, разбира се, има най-различни китайци, там народите са като в Русия. Някакви малайзийци, индонезийци?

Отказах се да се сражавам с географския си кретенизъм. Както казваше една моя позната, която бъркаше Абиджан и Андижан, Исландия и Ирландия, Гамбия и Замбия: „Какво искаш от мен, по география имах шестица в училище!“.

Във всеки случай моряците изглеждаха дружелюбни, не носеха никакви оръжия.

— Благодаря — казах аз, опитвайки се да завържа някакъв разговор. — Вече се боях, че ще остана тук завинаги.

— Отдавна ли седиш тук? — попита единият моряк. Вторият го погледна неодобрително, но премълча.

— Два часа.

— А откъде се взе тук?

Видът ми, изглежда, не предизвикваше учудване у тях. И изобщо не изглеждаше да изгарят от любопитство относно това откъде се е взел човек на малък бряг под отвесна скала.

— Спуснах се по въже от скалата — отговорих аз с част от истината.

— Охо! — изрече морякът с уважение. — Як си.

— Аха, само не съм добре с главата — промърморих, спомняйки си вица за враната, лепнала се към дивите гъски, за да лети с тях през морето.

Моряците дружно се закикотиха, но вече се доближавахме до кърмата на яхтата и не ни беше до разговори. Лодката се клатеше от дребните вълни, моряците внимателно я допираха до кърмата. Аз пръв се заизкачвах към борда. Хванах се за перилата на спретнатата метална стълбичка, спусната от кърмата, и лодката избяга изпод краката ми. Изкачих няколко стъпала, подхванаха ме яки ръце и се озовах на палубата.

Там имаше седем души — навярно почти целия екипаж на яхтата. Няколко моряци. Двама младежи, които мислено нарекох пътници — не бяха в моряшки униформи, а с някакви свободни пъстри дрехи с леко арабски вид. Впрочем и техните лица бяха по-скоро азиатски.

И още един, най-възрастният, на около шейсет години, когото сметнах за капитан. Във всеки случай на главата му имаше фуражка с капитански вид, със златиста кокарда във формата на кленово листо. Впрочем капитанът не беше свързан с Канада повече, отколкото

останалите от екипажа. Той вече много приличаше на китаец — по-дребен и с много типично лице.

Не откъсваше поглед от мен.

Не, не от мен. От раницата на гърба ми. Едва се сдържа да не се приближи и да я разгледа по-подробно.

— Благодаря за спасението — обърнах се аз към капитана.

— Това е свещен дълг на всеки моряк — каза капитанът, като с усилие прехвърли погледа си върху мен. Напразно казват, че европейците разбират с усилие мимиките на китайците. На капитана всичко му беше изписано върху лицето — загрижеността, съмнението, опасението, подозрението. — Има ли още хора, нуждаещи се от помощ?

— Всички хора се нуждаят от помощ, но на този бряг няма други — отговорих аз дипломатично.

Капитанът кимна с такъв вид, сякаш съм изрекъл мъдрост, достойна за Конфуций. И внезапно каза на друг език:

— *Да очаквам ли преследване или други неприятности, свързани с вас?*

Никой не го разбра. Освен мен. Все пак преминаването в друг свят беше вложило в мен някакви чужди езици. Не разбирах каква е разликата — и езикът, на който говорех с моряците, и този, на който заговори капитанът, нямаха нищо общо нито с руския, нито с английския. Просто знаех, че това вече е друг език, който не е роден за капитана.

— *Не мисля, че в скоро време може да се случат неприятности от този род* — отговорих аз. Отново на този разбираем само за двама ни език.

Изглежда, това беше нещо като проверка. Капитанът кимна, обърна се към един от матросите и продължи на „китайски“, както реших да нарека общия за екипажа език:

— Съпроводи видния гост до моята каюта, помогни му да се преоблече в сухи дрехи и го нахрани.

И отново се обърна към мен, явно предизвиквайки възхищението на всички с двуезичието си:

— *Покорно моля да простите отсъствието ми. Брегът е опасен, камъни във водата, и аз съм длъжен засега да остана горе.*

Изглежда, аз знаех езика по-добре от него, защото отговорих:

— *Дълг на капитана е да бъде на палубата, ако наоколо има рифове. Водете кораба, аз ще ви чакам колкото се наложи. Благодаря за гостоприемството.*

Капитанът, обогатен със знанието на думите „палуба“ и „рифове“, замислено се отдалечи. А мен учтиво ме заведоха в надстройката на кърмата (не знам как се наричаше тя, знанията ми на функционал бяха изчезнали, а познанството ми с морето се изчерпваше с книжката „Островът на съкровищата“ и филма „Карибски пирати“, тоест нищо работа).

Ниска врата, късо коридорче. Врати от двете му страни и в дъното. Отведоха ме точно до врата в дъното; тя не се заключваше, но морякът я побутна с явна плахост.

Капитанската каюта беше малка, а и не си струваше да очаквам тук княжески палат. Три на три метра, по цялата ширина на яхтата — плътно затворените илюминатори гледаха към двата борда. Ярки електрически лампи на тавана. Облицовани с дърво стени, окачени по тях снимки в рамки и чудновати предмети, маса с четири стола, доста широко легло, малко бюро, по-скоро даже кантонерка, до стената. След минута втори моряк ми донесе наръч чисти сухи дрехи, като техните, след което ме остави сам.

Отдръпнах от масата за хранене един стол (Интересно, кой ли беше удостоен с честта да се храни с капитана? Пътниците?), установих, че в случай на клатене крачетата му влизат в специални дупки. Седнах. Успокоих дишането си.

Като че ли напълно дружелюбни хора. Изобщо не приличаха на пирати.

И така, какво имаме?

Имаме свят, който все пак навярно не е родният ми. Имаме равнище на развитие горе-долу като в нашия свят или във Вероз. Какво ли има там на мястото на Китай? Някакъв Литдибър^[2]?

Но този свят не мязаше на леговище на функционалите, независимо дали беше Вероз, или не.

Какво още?

Тук идват войници от Аркан. Капитанът явно позна раницата и сметна за правилно да заговори на някакъв език, свързан с тази раница. Значи сега знаех езика на функционалите? Някакъв особен език, чието

влдаеене е рядкост и веднага подчертава високото положение на говорещия, „достъпът до държавни тайни“.

Любопитно...

Преоблякох се. Оказа се, че дрехите са ми по мярка, да живее високият ръст на местното население. И се заоглеждах по-внимателно.

Следващите пет минути нанесоха жесток удар по всичките ми теории.

Първо, намерих източника на електричество на кораба.

Над кантонерката, която явно служеше на капитана за писалище, в полирани до блясък бронзови халки беше закрепен сив цилиндър, който много приличаше на петнайсетсантиметров електрически кондензатор. Метална обвивка, лъскаво стъклено дъно (кой знае защо ми се струваше, че цилиндърът е закрепен с дъното нагоре) и два медни щифта, стърчащи от стъклото. На щифтовете бяха закачени две щипки, завършващи с влизащ в стената дебел кабел. Цилиндърът бучеше едва чуто и миришеше на озон. Цялата конструкция беше прикрита със закачена за стената бронзова мрежа, нещо като защитен капак.

Възможно беше и да греша. Възможно беше това да е някакъв много своеобразен озонатор и токът да не отива по кабела, а обратното — да се подава на цилиндъра. Но бях готов да се обзаложа на всичко, че пред мен е източник на енергия, захранващ лампите на цялата яхта. Напълно немислимо, като се имаха предвид размерите на цилиндъра. Нито на Земята, да не говорим пък за Вероз, нямаше и помен от подобна технология.

Второ, намерих на стената пет снимки. Добро качество, но черно-бели, само една беше грубо оцветена ръчно. Точно „цветната“ не ме интересува особено. Съдейки по нея, капитанът имаше миниатюрна и вече не млада жена, а също така поне трима пораснали синове и една дъщеря. Или трима синове, единият от които вече е женен, това не беше толкова важно. И без това няхах подозрения, че съм попаднал в свят, населен само с мъже.

Затова пък другите снимки бяха доста по-информативни.

На едната от тях капитанът, по-млад, беше запечатан в компанията на няколко мъже с европейска външност. Това отново не би значело нищо, не съм разчитал да попадна на човечество, състоящо

се само от азиатци. Но фонът! Мъжете стояха на възвишение, зад което се издигаха руините на град.

Много голям град. Дори полуразрушени, небостъргачите биха изглеждали гигантски и в Манхатън, и в някой урбанизиран до крайност източен мегаполис. Чудовищните скелети на зданията закриваха целия хоризонт като костите на динозаври. Впрочем лицата на позиращите показваха пълно осъзнаване на тържествеността на момента — и горди, и изплашени едновременно.

Третата снимка беше само пейзаж. Само че този пейзаж би се понравил само на Йеронимус Бош по време на работата му над триптиха „Ад“. Ниски тъмни облаци закриваха небето, земята беше нагъната и на буци, разсечена от дерета. Съвсем близо до фотографа тя гореше — по камъните танцуваха пламъци.

Земя-16, която бях видял от полската митница?

Това корабче между световите ли плаваше?

Още две снимки.

На едната имаше красива млада жена. Азиатка, но като че ли не жената или дъщерята на капитана. Много церемониално облечена. На фона на някаква разкошна зала. И самата снимка беше нагласена, официална, от нея лъхаше на бюрокрация, власт, приеми и укази. Имаше и сложен йероглиф в ъгъла — дарителен подпис? Местната управница?

И последната снимка — капитанът стиска ръката на мъж на средна възраст. Сниман е полуобърнат, лицето му не се вижда добре. Затова пък охраната — няколко войници с познати мундири — се виждаха съвсем ясно. Равнодушни, леко погнусени, неестествено свирепи, не по необходимост, а по протокол. Зданията на заден план бяха ниски, дървени, източна архитектура, с извити във формата на вълна скатове на покривите.

Да, капитанът, изглежда, влизаше в някакви висши сфери. Беше ми провървяло. Или обратното — не ми беше провървяло, кой знае.

Останалите предмети в каютата бяха любопитни, но нищо повече. Шпагата на стената — шпага като шпага, европейска, по-скоро спортна, отколкото бойна, на върха имаше дори резба за предпазител. Купчина книги — ако се съди по названията, любовни, ако не и еротични романи. „Ясписовата флейта и благоуханното гърло“, „Червеношият и струните на лирата“, „Трудолюбивият слуга и

златната бразда“, „Верният посланик и тайнствената долина“. Последните две названия кой знае защо извикаха в паметта ми приказките за момчето-вълшебник Хари Потър и аз се изкикотих.

Какво, на капитана му е трудно в морето без жени? Явно му е трудно.

Много ми се искаше да се поровя в кантонерката и да намеря карти. Или поне някакви морски справочници. Но, разбира се, не си позволих такава наглост. Сложих ръце зад гърба, за да не се поддавам на изкушения, и започнах да измервам с крачки каютата, поглеждайки през илюминатора към отдалечаващия се бряг. Вече съвсем се беше стъмнило, сега никой не би забелязал димния ми сигнал...

— Ей сега ще донесат вечерята.

Капитанът беше влязъл много тихо в момент, в който стоях с гръб към вратата. Интересно дали ме е следил, или е улучил момента?

— *Благодаря. Вечерях, преди да запаля огъня, но с удоволствие ще ви правя компания на трапезата ви* — отговорих, без да се обръщам.

При това го казах не на „китайския“, към който отново беше прибягнал капитанът. А на „официалния“ език, който беше значително по-дипломатичен и витиеват! Защо?

Навярно така беше по-правилно.

— *Отдавна не ми се е налагало да говоря на горната реч* — каза капитанът.

— *На високата реч* — поправих го аз машинално, защото разбрах, че така ще е по-правилно.

— *На високата* — послушно се съгласи капитанът. — *Моето име е Ван Тао. Позволено ли е да узная вашето?*

— *Кирил* — казах аз, обръщайки се. — *Наричайте ме Кирил.*

Капитанът явно не се чувстваше в свои води. Нещо в мен го смущаваше, независимо от познатата раница и владенето на „високата реч“.

— *Моя кораб ли очакваше господин Кирил на брега?* — попита той, леко накланяйки глава.

— *Не, беше ми безразлично кой кораб ще дойде* — отговорих. — *Разпоредете се да приведат дрехите ми в ред. С това облекло се чувствам като моряк и се боря с желанието си да вдигна платната.*

Капитанът тихичко се засмя.

— *Господинът се шегува... Простете оскъдицата на това, което мога да ви предложа. Моята дреха няма да ви е по мярка, тази на пътниците ми — също. Те са уважаеми търговци от север... може ли да ги поканя на вечерята?*

— *Няма нужда да ги смущавате толкова* — отвърнах аз. И сам се изумих колко лесно влязох в ролята на високомерен аристократ.

Капитанът кимна послушно.

— *Вашето семейство!* — Погледнах към снимките.

— *О, да!*

— *Всичко ли е наред у вас? Радват ли ви синовете ви?*

— *Както се полага за достойни деца на уважаван родител...*

— *Виждам, че доста сте пътешествали?*

Погледът на капитана пробяга по снимките.

— *Да. Бях млад и безразсъден. Но небето ме пазеше.*

— *Оттам?* — рискувах аз, кимайки към снимката с небостъргачите.

— *Да! Беше ми позволено!* — В гласа му прозвуча уплаха.

— *Разбира се...* — отроних небрежно, но вътрешно пеех от възторг.

Изглежда, все пак бях дошъл в дома на функционалите.

Само че стопаните вече отдавна ги нямаше тук.

— Виждам, че ви терзае мисълта кой съм — казах аз, в този момент вратата се отвори и двама моряци внесоха подноси, кланяйки се. Помълчах, докато не излязоха, макар да бях сигурен, че няма да ме разберат.

— *О, не, не, господин Кирил.*

Капитанът успя да произнесе фразата така, че в нея прозвуча и чистосърдечно отрицание, и очакване да продължа да говоря. Той не владееше чак толкова лошо „високата реч“!

— *Значи така* — казах аз, без да имам ни най-малка представа как ще продължа. Но вече бях набрал инерция. — *Не си струва да мислите за това, защото изобщо не ви трябва да го знаете. Моят живот е твърде скучен и обикновен, за да обременявам паметта на толкова уважаван човек. Бил съм в различни светове, обичал съм различни жени, дружил съм с много мъже, много мъже и жени съм убивал, много съм спасявал. Никъде на света не срещнах*

съвършенство и тази мисъл постоянно ме гнети. Но вие сте млад и моята тъга не бива да ви засяга.

Ван Тао пребледня.

— *Моля да ми простите... оскърбих ви с мислите си... стори ми се...*

— Неоснователно — махнах с ръка аз. — *Защо всички да виждат кой съм аз и на колко години съм?*

— *Мен са ме учили... винаги съм разпознавал надхората...*

Изглежда, бях улучил.

Капитанът се беше смутил не от появата ми на брега и от раздърпания ми вид, а от възрастта ми. И още повече — от това, че не е разпознал в мен функционал. Наистина доста беше общувал с тях, щом ги усещаше.

— *Виждам, че сте били удостоен с високи запознанства.* — Кимнах отново към спасителната стена със снимките.

— *О, да!* — Капитанът радостно се измъкна от хлъзгавата тема за моя произход. — *Два пъти съм плавал в забранените земи и съм се връщал с много ценни рядкости.*

Помислих си, че не са му платили скъпо за рядкостите, щом на стари години е принуден да вози лично търговци на своята яхта, вместо да наема на служба млади капитани. Впрочем кой го знае. Има хора, които успяват до старост да натрупат цяло състояние и да продължат да изкарват хляба си като в младостта. А има и такива, които изобщо не могат да мирясат, още повече, че морето държи здраво своите труженици. По принцип за един такъв, на име Синдбад Мореплавателя, разказваше в приказката си Шехерезада. А за друг е съчинил четири книги — а в някои светове дори седем — Джонатан Суифт.

— *Ще вечеряме ли!* — предложих аз. Храната върху подносите изглеждаше доста апетитно — купчина малки пелмени в изплетени от бамбук чинии, гъста супа в чаши, дребни пликчета от листа, криеци в себе си пълнеж.

Капитанът изведнъж занервничи.

— *Всичко усня да застине, господин Кирил.*

— *Да истине* — поправих го машинално, съобразявайки какво става.

— *Ще наредя да го затоплят... ей сега...* — Капитанът подхвана ловко двата подноса и изскочи от каютата.

Така.

Изглежда, бях избегнал някаква много екзотична подправка в супата. И пак добре, ако след нея щях да заспя дълбоко и да се събудя с вързани ръце и крака. Защото другият вариант би бил... да застина към сутринта.

Дочаках връщането на капитана и се прозинах демонстративно.

— *Боя се, че апетитът ми пропадна. Кога ще стигнете в пристанището?*

— *На разсъмване.* — Капитанът явно усети, че съм разбрал всичко, и сега мечтаеше само за едно — да се махне колкото се може по-надалеч от мен. — *Морето е неспокойно, бих искал да остана цяла нощ на вахта, господин Кирил.*

Да, сега вече определено нямаше да се получи задушевен разговор между нас...

Как трябва да се държи един надчовек, който знае, че са се опитали да го отровят? Надменен функционал, против когото, макар и заради незнание, е замислял нещо някакъв стар глупак? Функционала не го е заплашвала реална опасност, неговият организъм би преработил и неутрализира всякакви отрови, но самият факт...

— *Махай се* — казах беззлобно. — *И ако през нощта някой се доближи до вратата на каютата, това ще бъде последната му нощ!*

Кланяйки се сервилно, капитанът изскочи от каютата си. Приседнах на леглото да се успокоя. Взех от кантонерката „Трудолюбивият слуга и златната бразда“, прелистих я. Да, на момчето-вълшебник дори в пубертета не биха му се присънили такива неща.

След известни издирвания намерих прекъсвач — префърцунен, бронз и ебонит. Изключих осветлението в каютата. Стана абсолютно тъмно. Яхтата се поклащаше, ако се съдеше по биещата в борда вода, движехме се доста бодро.

Намерих опипом кревата и прилегнах с твърдата мисъл да не заспивам до сутринта.

И, разбира се, веднага заспах със съня на праведник.

---

[1] Clif (англ.) — стръмна скала. — Бел.прев. ↑

[2] В оригинала — Лытдыбр. Безсмислена дума, която е добре позната в руския интернет, защото се получава, когато човек напише „дневник“ с руска клавиатура и е забравил да превключи регистъра на кирилица (Lytdybr). — Бел.прев. ↑

Независимо дали го искаме, заплахите и принудата са част от всекидневния човешки живот. И става въпрос не за някакви сурови ултиматуми на една държава към друга, не за размахващи ножове бандити или строги милиционери. Става въпрос за най-обикновените житейски ситуации.

„Ако не си доядеш кашата, няма да гледаш детски филмчета!“

„Ако се провалиш на сесията — ще излетиш от института в армията!“

„Ако още веднъж те видя с Маша — между нас всичко е свършено!“

„Ако си дойдеш от срещата пиан — ще спиш на дивана!“

„Който не остане да работи извънредно — може да си пише заявление за напускане!“

„Ако не донесете справката, няма да ви начислим пенсия!“

Боя се, че и след края ще чуем:

„Без арфи и нимб не пускаме в рая!“.

Да заставяш, да убеждаваш, да принуждаваш — това е цяло изкуство. И ние, разбира се, по неволя се учим на него, докато гълтаме безвкусна каша и изпросваме четворка от учителя. Но все пак не си струва да заплашваш, ако не си истински професионалист.

Разбрах това на сутринта, когато се облякох, излязох на палубата на кораба и се убедих, че съм останал сам.

Прекалих. Налагаше се да призная, че прекалих със заплахите. Храбрият капитан Ван Тао (казвам „храбър“ без никаква ирония) благополучно беше довел кораба до пристанището, беше го привързал към кея и беше офейкал заедно с екипажа, изоставяйки на практика цялото си имущество. Явно не очакваше нищо добро от един функционал особено след като се беше издънил.

— Аз всъщност съм добър — промърморих, застанал на палубата. Но никой не ме чу.

Тук също имаше планини, но вече нормални, крайморски, не твърде високи, като в Крим. Откъм склона към морето се стелеше град — нормален приморски град, на няколкостотин години — при нас такъв щеше да е претъпкан с туристи. Покрай брега се точеха многобройни кейове, по-нататък видях плаж, още от сутринта запълнен с хора. Всичко изглеждаше толкова банално, сякаш бях някъде на Земята.

Впрочем някои неща все пак биеха на очи.

Първо, никъде не се виждаха антени, кабели, електрически лампи. Явно тук нямаше ток.

Второ, зданията в по-голямата си част бяха типично средиземноморски, европейски по стил. Но горе в планината се виждаха покривите на пагоди и изобщо в архитектурата се долавяше азиатски колорит. Местният Чайна Таун?

И трето, съвсем високо в планините, отделено от града чрез зелена горска ивица, се издигаше напълно чуждо за това място здание, наподобяващо футуристичен небостъргач: стъкло, метал, бетон, плавно извити линии около невидим център. Нещо като... като полуприбрано ветрило, което са завъртели около оста му. Беше толкова не на място тук, че даже не се набиваше веднага на очи — сякаш съзнанието филтрираше картината поради пълната ѝ неуместност.

Веднага ми олекна.

Това принадлежеше на функционалите. *Това* беше тяхна постройка, също толкова жива, колкото и моята кула.

Бях намерил сърцето на мрака! Блещукащо стъклено сърце.

— О, как ще се повеселим! — казах аз, по-скоро ободрявайки себе си, отколкото заплашвайки врага.

В главата ми бавно и сигурно се подреждаха късчетата на пъзела.

Кой казва, че родният свят на функционалите е рай на Земята, царство на високите технологии, девствена природа, красота и великолепиe? Може и да е бил такъв. Някога.

А сега това е Земя-16. Изпепелена пустиня, отровен въздух, гореща земя, радиоактивно излъчване, руини на огромни градове. Почти навсякъде. Само в някакви далечни кътчета на планетата, на големи острови или просто при търпеливата, изцелителна гръд на океана, са оцелели човешки селища. Тук живеят обикновени хора,

отдавна забравили миналото на своя свят. И онези функционали, които са преживели планетарната катастрофа.

Какво се е случило с тях? Война — ядрена, а може би и по-страшна? Излязъл от контрол научен експеримент? Изчерпване на ресурсите? Падане на астероид? Или всичко накуп?

Умиращ, агонизиращ свят. Хора, ровеци в руините в търсене на артефакти на загиналата цивилизация. Функционали-надзиратели, предпочитащи сега да експериментират в чужди светове... или вероятно търсеци път за спасение на своя свят.

Не студен, безмилостен разум, който прави експерименти с „мишки в клетки“, както някога наивно си мислех. А объркани, уплашени надхора, втурнали се от своя свят към другите.

Но във всеки случай тук е тяхното сърце. Тук е родината им.

И аз съм в правото си да сторя с тях каквото поискам — заради това, което са натворили на Земята, Вероз, Твърд, Аркан. Та нали и Аркан е само инструмент. Тяхното главно пристанище, базата им. Но родината им е тук.

И няма нищо по-страшно от удар в гърба. Удар, който не очакват. Тук вероятно дори обикновените портали не се отварят, те са успели да затворят обитаемите остатъци от своя свят, подхвърляйки пред погледа на митничарите радиоактивна пустиня.

Но аз преминах. Успях. Някъде нещо се е объркало и аз получих по-голяма сила, отколкото се полага на редовите функционали...

Опомних се. Нямах какво да стърча на палубата, предизвиквайки любопитството на местните.

Спуснах се обратно в каютата и намерих в коридора дрехите си, грижливо сгънати на купчинка, чисти и дори изгладени по някакъв начин. Върху тях беше сложен чифт леки платнени гуменки, подобни на нашите обувки за тенис, и даже в подходящ размер. Преди да офейка от кораба, екипажът все пак беше изпълнил всички нареждания на опасния си гост и дори се беше постарал да му угоди. Отначало се зачудих струва ли си да се преобличам в своите дрехи. После все пак реших да не се разхождам из града в моряшка униформа.

Умеех да крада не повече, отколкото да заплашвам. Е, ако не броим случая, когато в склада се намери неотчетен харддиск, а моят тъкмо беше започнал да се скапва... Добре, всичко това са дреболии.

Няма мениджъри в компютърни фирми, които не прибират за лично ползване безстопанствена стока.

А ето сега аз, в състояние на здрав разум и трезва памет, възнамерявах да ограда спасителите си.

Дори не проверих моряшките каюти. Да не са идиоти да оставят пари и ценности на изоставен кораб? Но виж, капитанската каюта обискирах. Обаче не ми провървя. Или предвидливият Ван Тао изобщо не носеше пари със себе си, или не намерих тайника му. По-скоро последното, разбира се. Плячката ми беше купчина дребни монети, за моя изненада алуминиеви, и три банкноти по „5 марки“. Епохата на доларите и еврото беше отстъпила място на дълголетните марки? Едва ли. Тези марки нямаха никакво отношение към европейските. Текстът беше написан на два езика, единият от които беше йероглифен, а в основата на другия беше латиницата. „Китайският“ и „високият“ език? Напълно възможно. На равнище числителни имена „високият език“ може и да се знаеше от цялото население. За съжаление сега не можех да възприема тези езици отстрани и да ги сравня със земните — способността да говоря и чета свободно сякаш беше изтрила от паметта ми другите езици.

Вероятно много по-полезна беше другата ми находка — картата. За съжаление (впрочем струваше ли си да очаквам друго) това не беше карта на Земята, а местна морска карта. На нея беше изобразен остров, точещ се отляво надясно, с изсечени заливи от север и по-равно крайбрежие от юг. Бяха обозначени плитчини, някакви странични островчета, маршрутите покрай брега и към тези островчета. Изглежда, островът не беше малък — впрочем нали в началото дори не предположих, че може да не съм на континент. Съдейки по картата, централната част на острова представляваше пустошта, наред която се бях материализирал, а по бреговете имаше някакви градове. В момента вероятно се намирах в най-големия от тях, наречен Айрак, разположен наред северния бряг.

Ако бях по-силен в географията, може би щях да успея да предположа в коя точка на земното кълбо се намирам...

Известно време изучавах картата, после я върнах на мястото ѝ. Да крада работния инструмент на капитана би било абсолютна свинщина, а и не виждах особена нужда от картата.

Навярно най-ценното нещо на кораба беше захранващият с електричество цилиндър. Явно произхождащ от древните времена на този свят, той сигурно струваше доста пари. Известно време се колебах. Но освен моралните съображения трябваше да се вземе под внимание и възможната реакция на капитана. Загубата на такъв ценен предмет можеше да надделее над страха. Трябваша ли ми проблеми с местната полиция?

Не, не ми трябваша. Ограничих се с дреболиите.

Нарамих раницата си, излязох отново на палубата и се приближих до кея. Яхтата беше надеждно завързана за покритата с плътни вързопи от тръстика стена. Ами да, откъде да намерят стари гуми, играещи ролята на амортизатори в нашите яхтклубове? Скочих на брега и почувствах как островът под краката ми се люшна. Виж ти. Наистина след плаващата по вълните яхта на човек му се струва, че брегът се люлее...

Тръгнах в посока на града. Покрай рибарски лодки, от които разтоварваха улов. Покрай скитореща безцелно група юноши. Покрай дебел мъж, който строго се караше на двама навели глави здравеняци.

Някои хора в тълпата бяха азиатци. Други — европейци. Сред юношите се мяркаха негри и — ако не ми се е сторило — хлапе с характерното лице на австралийски абориген. Смесване на расите и народите, нов Вавилон, построен върху отломките на рухналия свят... или са били спасени и преместени тук, в подножието на небостъргача-ветрило...

Стараех се да не се заглеждам много по околните. Все пак и дрехите ми, и видът ми вероятно издаваха, че съм чужденец.

Впрочем тук не се наблюдаваше еднообразие в обличането, а и физиономиите бяха толкова разнообразни, че едва ли опасенията ми имаха някаква почва.

Ето, стои, блажено примижал срещу утринното слънце, местният алкохолик с разкъсани панталони и мръсна блуза, която не му е по мярка. Дори да го сложите на някоя московска улица или в метрото на Ню Йорк — все ще си бъде на мястото. А и той самият вероятно няма да забележи разликата...

А ето там мъкне тежък чувал светлокос и белокож младеж с толкова аристократично лице, че ако го изкъпете и преоблечете, може

смело да отиде на прием при английската кралица и ще се изгуби сред тълпата лордове, сърове и перове.

Всичко е нормално. Сливам се с тълпата. Градът не е малък, сигурно има двеста-триста хиляди души. Не може да не се срещат и приходящи, щом има търговци и моряци. Така че... сега ще намеря приют, ще се укрива, ще отдъхна, тихичко ще събера информация — и ще се подготвям за поход към планините. Едва ли към небостъргача водят отъпкани пътища, но не си струва да очаквам и някакви особени кордони. Функционалите би трябвало да се чувстват тук спокойни.

След двацет минути вече се ориентирах в пристанищния район. Тук имаше складове (ех, хубаво място за митнически портал, само че на Земя-16 няма изходи в обитаемите градове), няколко малки пазари, където вървеше енергична търговия с утрешния улов, и жилищни квартали — явно не твърде луксозни заради съседството си със същите тези складове и пазари. Впрочем с моите скромни финанси нямаше никакъв смисъл да се мотая из луксозните. Както разбрах от табелите на ресторантите и хотелите, периодично попадащи на пътя ми, нощувка в хотел обикновено струваше една марка (впрочем за наемане на стаята за седмица ми предлагаша да платя само петарка), а можех да похапна за двацет-трицет копейки. Е, разбира се, не копейки, а местният им аналог. Можех само да гадая защо моят функционалски „машинен превод“ беше превърнал валутата в марки, а марката беше разделил на сто копейки. Най-вероятно беше напълно случайно. Сега спокойно можех да чета: „една нощувка — един юан, един обяд — двацет и пет сантима“.

В края на краищата се спрях на малък хотел в триетажна, но тясна сграда, вмъкната между по-високи и широки здания. Може би ми хареса конфигурацията, която леко напомняше на постройките на функционалите. А може би ме подкупи своеобразното чувство за хумор на собствениците, нарекли хотела си „Рижият кон без топки“.

Макар че за местните жители названието вероятно звучеше просто „Рижият скопец“.

Влязох през дрънкаща с камбанки врата, огледах се. Това може би беше хотелският ресторант, просто не се беше намерило място за отделно фоайе. Четири малки маси, столове, зад тях — стълбище за нагоре. Набитата червенокоса девойка, бършеща масите, се обърна към мен и скри парцала в джоба на престилката си.

— Закуска? — попита тя.
— Бих искал да отседна при вас.
— Защо не? — отговори девойката. — А защо точно при нас?
— Името ми хареса.
— „Рижият скопец“? Познавате ли татенцето?
— Тъъ... — обърках се аз. — Боя се, че не. А това... какво...

тъъ...

— А? В негова чест, а вие как мислехте? — Девойката тръгна към шкафа до стената, извади зацапан тефтер и огризка от молив. — Знаете ли колко сме на мама?

— Седем? — кой знае защо предположих аз. Маниерът на общуване на девойката беше заразителен.

— Седем? А не искате ли единайсет?

— Ако са такива като вас, защо не? — усмихнах се нахално.

Девойката се замисли и също се усмихна.

— Само не се шегувайте така пред мама, че знаете ли какво?

Вече бях разбрал, че не е задължително да отговарям на въпросите.

— Няма ли места на втория етаж? — попита девойката или тефтера си, или себе си. — Не? А на третия също ли няма? А в мансарда искате ли?

— Искам.

— За ден?

— За седмица.

— Петарка.

Подадох ѝ безмълвно банкнотата, тя я прие без никакви забележки и веднага я скри в джоба на престилката си.

— Закуската вече приключи, знаете ли?

— Не, не знам.

— О, добре, искате ли нещо за ядене?

Кимнах.

— Мамо? — повиши глас девойката. — Мамо, остана ли нещо?

Отвори се незабележимо до момента врата, замириса на ядене.

— За какво ти е.

За разлика от дъщерята, майката пренебрегваше въпросителната интонация. Напълно я разбирах. Една такава в семейството е напълно достатъчна.

— Квртирант, съгласен е на мансардата, плати за седмица, ще го нахраним ли?

— Ще го нахраним.

Седнах на масата, която вече беше приведена в ред. Майката-героиня така и не се показва, яденето ми го донесе девойката. Малки парчета пържена риба, къшей хляб, гъст черен сос, чайниче и чаша, пръчици. Явно не за еднократна употреба, но чисто измити. Поне в едно нещо китайската култура беше удържала пълна победа.

— Вкусно ли е? — попита девойката, като гледаше как потапям рибата в соса. Добре, че в Москва се бяха пръкнали доста японски и китайски ресторанти, неумението да се използват пръчици можеше да я учуди.

— Аха — отвърнах. Не че беше кой знае колко вкусно, никога не бях ял риба на закуска. Но явно беше прясна, което бе голям плюс.

— Не сте оттук, нали?

— А защо ще отсядам в хотел, ако съм оттук?

— Ами току-виж жена ви ви е изгонила? — рече замислено девойката, явно заета с нещо свое.

Не успях да отговоря на това толкова интересно предположение. Входната врата леко се откряна. През нея се мушна мършава ръка, като с отработено движение задържа камбанките. След ръката в хотела се вмъкна слаб и нисък застаряващ мъж с оплешивяваща червена коса. Най-добре можеше да го опише думата „невзрачен“.

— Татенце? — изохка девойката. — Ти? Мама обеща да те убие, знаеш ли?

— Знам, знам... — прошепна мъжът, пристъпвайки навътре. — Работех.

— Работеше? — попита недоверчиво девойката.

— Да, работех — отговори твърдо рижият кон с анатомически дефекти. — Ето!

Той извади от джоба си и непредпазливо изсипа в дланта си няколко монети. Това, което се чу, не беше точно звънтене — все пак монетите бяха алуминиеви.

Но и то беше достатъчно.

Вратата на кухнята се откряна и се чу твърд глас:

— Ела тук, проскубан пес!

Мъжът ме погледна тъжно, сви рамене и прошепна с неочаквана нежност:

— Жени, какво да ги правиш?

После млясна дъщеря си по бузата — за целта му се наложи да се вдигне на пръсти — и храбро тръгна към кухнята.

Ние с девойката напрегнато се заслушахме.

Разнесоха се тихи гласове.

После звук от целувка.

После нещо изтрещя — като изплъзнал се от отпусната ръка тиган.

Девойката се зае да бърше вече чистата маса и замърмори:

— Все обещава, обещава, а ако го пребие наистина някой път, а?

От кухнята се разнесе сладострастен стон. Затрещяха съдове. Вратата се затвори с грохот.

Девойката стана яркочервена, което в комбинация с рижите коси правеше гледката незабравима.

— Не, няма да го убие — казах аз. — Колко сте на мама, казваш? Единайсет?

Дори кимането ѝ се получи като въпрос.

— Ехе — рекох ехидно. — Благодаря, всичко беше много вкусно. Ще ми покажеш ли стаята?

Не знам какво си е помислила, но отвърна рязко:

— Идете сам, няма да се изгубите.

И сякаш съобразила, че говори някак неправилно, добави:

— Най-горе, там има само една врата, ясно?

Мансардата наистина не беше от най-добрите места за живеене. Стръмно спускащ се покрив, само в центъра на стаята можеше да се стои в пълен ръст. От мебелите — само легло, за щастие достатъчно голямо, и изпълняваща ролята на нощно шкафче кръгла масичка до него. Масичката, между другото, беше неочаквано красива — инкрустираната със седеф повърхност, макар и изрядно издраскана, радваше окото. Люкът в пода водеше към стълбите.

Да, едва ли тази стая струваше колкото останалите.

Впрочем чаршафите бяха чисти, дюшекът — равен, а възглавницата — мека. Освен това точно над леглото имаше прозорец,

прорязан във фронтоната на сградата. Отваряше ми се прекрасен изглед към планините, надвисналите облаци и усуканото ветрило на небостъргача.

Помислих малко и реших да не устройвам скандали. Честно казано, не умея да го правя.

Така, на първо време разполагам с пристан. Местното общество, при цялото му своеобразие, не създава шокиращо впечатление, не прилича на тоталитаризъм. Оставаше да разбере най-простото — какво да правя по-нататък? На палубата на яхтата се надъхвах, обещавайки на отсъстващите функционали веселба... аха, море от кръв и торба с кости в добавка. Но ако трябва да съм сериозен? Дори автоматата си бях потопил, тогава не ми беше до автомат. Пълнителят с патроните беше останал в раницата, но каква полза от него? Вероятно можех да се сдобия с някакво оръжие тук, но едва ли щеше да е огнестрелно. А можеше да се каже и че нямам пари.

Способностите на функционал?

Уви, би било наивно да разчитам на тях. Дори и да бях прав и способностите ми да се проявяваха в момент на избор. Дори и да допуснех, че ще стана по-силен от враговете си — пълноценни функционали, част от които са полицаи и войници. Дори и да нямаха средства да блокират разкрилите се у мен способности.

Кой може да гарантира, че „моментът на избор“ ще дойде точно по време на схватката с враговете? Може би ще стана за известно време всемогъщ „пътлом“, когато ще имам същата полза от тази сила, колкото бих имал от чадър под водата.

Не, не, нужно ми е нещо повече.

Например съюзници. На практика във всички светове съществува някаква опозиция на функционалите. Дори на моята Земя я имаше, макар и в слаба форма. А тук, където на възвишение над града стърчи немислим небостъргач, където се появяват арканските войници, където се срещат смайващи технически артефакти, също би трябвало да има някаква съпротива. Трябваше само да намеря тези бунтовници и да им предлага да действат съвместно...

По люка тихичко се почука.

— Влезте! — отговорих, макар че по-логично би било да кажа: „Качете се!“.

Люкът се отвори с грохот и се показа рижа глава. Хлапе на петнайсет години. Още една от издънките на любвеобилния мъж?

— Донесох ви свещ — съобщи момчето. — Ето.

Той ми подаде керамичен свещник с не много щедър остатък от свещ и полупразна кутия кибрит. Но все пак цивилизация!

— Кажи, приятел — попитах непряно, — що за здание е това?

— Къде? — Хлапакът с готовност се качи в мансардата и се долепи до прозореца.

— Ей там, в планината...

— В планината? А! Това е вилата на някакъв богаташ. Знаех как се казва, но съм забравил. Той също така дари много пари на градската библиотека.

— Вила? — попитах тъпо. И изведнъж разбрах какво точно има предвид хлапето. На склона на планината, там, където още не беше започнала обграждащата небостъргача гора, се издигаше доста голяма каменна сграда. Около нея, изглежда, имаше някакви градини. Може би портокалови, може би маслинови или ябълкови, от такова разстояние не можеше да се разбере. — А по-нагоре?

— По-нагоре? — учуди се момчето. — По-нагоре са само планини.

Всичко стана ясно. Както и обичайните постройки на функционалите, небостъргачът беше невидим за обикновените хора. По-точно, изплъзваше се от погледа им. Навярно, ако бях показал на момчето точно къде да гледа и му бях описал това, което трябва да види, то щеше да забележи небостъргача. Точно както подготвените предварително хора намираха моята кула и отиваха през нея в други светове...

Впрочем защо да внасям в главата на невинен тийнейджър такъв хаос и неразбория? Там няма никакво здание, няма и не е имало...

— Да, точно. Стори ми се, че там има някаква къщурка — казах тъжно.

Момчето се оказа добродушно.

— Може и да има — утеши ме то. — Може зрението ви да е по-остро. Знаете ли един мой приятел как вижда? С прашка поваля гълъб от трийсет крачки!

— Горкият гълъб.

Хлапето се смути.

— Ами... той така... това когато бяхме малки... Трябва ли ви нещо друго? Гърнето е под леглото, само че при нас е прието сам да си го изнасяте. Отходното място е в двора. Миенето също става долу, ако тук донесем стомна, сам разбирате, през нощта ще я счупите. Тясно е...

— Тесничко е — съгласих се аз. — А къде ви е библиотеката? Тази, на която богатият е направил дарение?

— А, намира се много лесно! Тръгвате по тази улица и стигате до площад с фонтан. Той не работи, но ще се досетите, че е фонтан. После надясно, до друг площад. Там фонтанът работи, ако не е много горещо. И там има висока сграда с колони...

Разходката из непознат град, ако не сте си набили краката, не залитате от умора, имате в джоба си поне малко пари и разполагате с няколко свободни дни, е едно от най-приятните занимания на света. И можете да ми повярвате, че ако този град се намира в друг свят, по същество на друга планета, това прави разходката още по-интересна.

Преди да стигна до библиотеката, бях в състояние горе-долу да оценя научния и технически потенциал на този свят.

Първо, тук все пак имаше електричество, но то си оставаше привилегия на богатите. Видях един магазин (не ми се обръща езикът да го нарека лавка, въпреки скромните му размери), където продаваха най-разнообразни светилници и електрически крушки. Крушките изглеждаха съвсем обикновено — вероятно можех да навия някоя от тях в московския си апартамент и щеше да заработи. И електричеството не беше задължително да се генерира в самия дом — обявата на вратата обещавахе „прокарване на сигурни кабели и защита от незаконни включвания“. Второ, видях няколко магазини за дрехи и разбрах, че тук не бяха възниквали манифактури, в обичайния смисъл на думата. Дрехите се крояха и шиеха на място, само чорапите и бельото се купуваха в готов вид. Спомних си, че в моя свят стандартните размери дрехи бяха възникнали в отговор на потребностите на армията от голямо количество готови мундири. Едва когато се наложило да се облекат бързо десетки хиляди хора, в нечия

умна глава дошла мисълта да се създаде база данни по габаритите на новобранците и да се шие не за конкретен човек, а за цели групи хора.

Явно тук нямаше с кого толкова да се воюва. Едва ли броят хора на целия остров надвишаваше милион. И беше много възможно това да е единственият оазис на живот на планетата.

Трето, видях оръжеен магазин. Прозорците му бяха зарешетени, а зад стъклото бяха наредени най-привлекателните от гледна точка на продавачите стоки: лък и стрели, арбалети и двуцевни пушки, зареждащи се през затвора. Но след създаването или пресъздаването на оръжие с гладка цев и патрони местният оръжеен гений беше забуксувал. Нямаше дори намек за винтовки или автоматични оръжия.

А и за какво са им? Тук едва ли имаше какво да ловуват с тях. А и изобщо винтовките са деца на войната, ловуването на хора от други хора...

Разбрах също, че не мога да си купя дори примитивно оръжие за по-малко от хиляда марки. Значи изобщо не можех да си купя оръжие.

Четвърто, с религията тук нещо не беше наред. Не видях нито една църква, само в китайския квартал над къщите се подаваше здание, чиито ярки цветни украшения напомняха за будистки храм.

И пето, тук имаше вестници. По едно време срещнах вестникарче, рекламиращо стоката си. Поисках да се разделя с десет копейки, но в този момент установих, че на площада с неработещия фонтан е сложено табло със същия този вестник, закрит със стъкло за предпазване от атмосферните условия. Повечето от минувачите не реагираха на призивите на вестникарчето, а предпочитаха да се побутат пред таблото и да го прочетат безплатно.

Присъединих се към тях и получих, ако не полезна информация, то поне искрено удоволствие. Местното издание на две страници с гръмкото название „Всеобщо време“ (а забелязали ли сте, че колкото по-малък е един вестник, толкова по-звучно е заглавието му) съобщаваше главно градските новини — е, и по някой друг абзац за съседните селища.

Узнах, че вчера късно вечерта популярната млада певица Хо е била грозно наругана от хулиган, разочарован от пеенето ѝ, но съпровождащият певицата неин любовник (да, точно така беше написано, любовник; явно лицемерието не беше на мода тук) дал

достоеен отпор на негодника, хвърляйки го „в същата онази локва, която нашият вестник вече втора седмица призовава да се засипе“.

Някакви вандали се вмъкнали през нощта в бижутерийния магазин на господин Андреас, но ги застигнало разочарование — дрехите и ценностите били прибрани в надежден сейф, който не могли да отворят. Крадците излели обидата си върху витрините, като ги разбили (кой знае защо „с токчета“), но в този момент се появил патрулиращият, който, макар и да не заловил престъпниците, „здравата ги наложил с палката си“. Избягалите престъпници се издирваха.

Скандалът, предизвикан от срутването на неотдавна построен мост, утихваше, тъй като предприемачът беше признал вината си и бе обещал да построи моста отново.

В редакционния фейлетон журналистът, скрит под предизвикалия у мен кикотене псевдоним Акула Пера, горчиво се оплакваше от търговците, които слагат непродадената сутринта риба в лед и я пробутват на купувачите на следваща сутрин. Даваха се практически съвети как да се проверява дали рибата е прясна.

В голяма почти цяла страница, и което е обичайно в такива случаи, скучна статия, някакъв градски чиновник се оплакваше от упадъка на нравите, от лошата събираемост на данъците и от неуважението на гражданите към градските власти, толкова героично и отдадено изпълняващи функциите си.

Думата „функции“ отново предизвика кикотенето ми. Боя се, че застаналите до мен започнаха да ме вземат за идиот.

Е, накрая имаше кръстословица и хороскоп.

Бива ли вестник без кръстословица и хороскоп!

Звездите днес бяха благосклонни към Рибите и Овните, към онези, които са родени под знака на Огнения дракон и под покровителството на Синята топола, а също и онези, в чиито имена имаше три гласни и четири съгласни. Страдаха Телците и Дървените мишки, родени под знака на Сенчестия дъб, и клетниците, в чието име имаше три съгласни и една гласна.

На мен звездите не обещаваха нищо особено.

Общо взето, това беше един обикновен вестник на обикновен малък град.

Ако не се брои небостъргачът в планината — абсолютно нищо странно.

Започна да капе дъжд и реших да приключа запознанството си с пресата. В края на краищата в библиотеката щеше да ми е много удобно да утолявам страстта си към печатното слово.

Отдавна ми се струва, че краткият период на четенето като всеобщо развлечение вече е отминал. При цялото си желание да му направи конкуренция, киното не е способно на това — ходенето на кино е отделно събитие, а книгата винаги е подръка. Телевизорът, дори след придобиването на цвят и голям екран, не може да удовлетвори всички едновременно — броят на каналите би трябвало да стане съизмерим с броя на населението.

Затова пък видеото, а после и компютърът нанесоха своя удар. Киното е четене за нисшите духом. За онези, които не са способни да си въобразят войната на световите, да си се представят на мостика на „Наутилус“ или в кабинета на Ниро Улф. Киното е пасирана каша, обилно поръсена със захарта на специалните ефекти, която не трябва да се дъвче. Отвори устата и гълтай. Почти същото е с компютърните игри — това е оживяла книга, в която си длъжен да избираш на чия страна си — „за комунистите или за болшевиките“.

А четенето се върна към първоначалното си състояние. Към времената, когато беше развлечение за умните. Книгите станаха по-скъпи, тиражите намалеха — примерно като в деветнайсети век. По този повод може да се тъжи, а можеш честно да се запиташ: нима сто процента от хората трябва да обичат балет? Да слушат класическа музика? Да се интересуват от живопис или скулптура? В края на краищата — да ходят на футболни мачове или риболов?

Според мен е по-добре да се признае, че четенето не е удоволствие за всеки. И дори не удоволствие, а работа.

Съдейки по библиотеката на Айрак, тук се отнасяха точно така към четенето. Зданието успяваше да съвмести някаква помпозност — четири етажа, колонада при входа, бронзова скулптура във вид на огромна отворена книга и залепили се за страниците деца — с мрачния прагматизъм на завод — стени от скучен сив камък, плътно затворени широки прозорци, двукрилна врата, също неукрасена с нищо. Огледах с любопитство скулптурата. Върху бронзовите листа беше издялана

азбуката, книгата представляваше буквар. Трите деца, две момченца и момиченце, изваяни от бронз в естествена големина, така се бяха притиснали към книгата, сякаш страдаха от късогледство и се учеха да четат между редовете. Момичето беше подпряло брадичката си с ръка, а момчетата се бяха превили, вглеждайки се в редовете.

Докоснах полираното рамо на единия от младите читатели и с тъга си спомних за московското метро. Излъсканите до блясък статуи на „Площад на революцията“, особено бронзовото куче, което ходех да погая по муцуната преди изпит — сигурна поличба, че ще се справя на сесията... Впрочем тогава не ми провървя. Интересно дали с тези статуи също е свързано някакво поверие? Например погалваш — научаваш се да четеш...

При влизането в библиотеката бях приятно изненадан от табелката на стената: „За умеещи да четат — вход свободен“. Не ми беше много ясно защо му е на някой неграмотен да ходи в библиотеката, но за всеки случай кимнах на седналия до входа възрастен портиер, посочих табелката и продължих нататък.

Библиотеката всъщност се оказа не толкова голяма. Първият етаж беше отдаден на някакви административни помещения, отнякъде се носеше накъсан шум, навеждащ на мисълта за работеща печатарска машина. Разбира се, никога не бях чувал шума на такава, но в него имаше нещо повтарящо се, сякаш страница подир страница излиташе от тежък механизъм. Какво пък, беше напълно възможно. Сами печатаме, сами пазим... сами и четем, ако се съдеше по пустите коридори.

Качих се на втория етаж. Аха, читалнята. Масички, столове, лампи на масичките — електрически, между другото. Имаше петима души, четящи книги, един си конспектираше нещо. Сякаш ме лъхна ароматът на студентските ми години.

Като се стараех да не шумя, се изкачих по-нагоре. Ето тук започваше същинската библиотека — целият етаж беше зает от високи шкафове с книги, двете маси до стълбището бяха празни, на третата седеше крехка девойка. Типичната библиотекарка — такива седят и в Новгород, и в Чита, Шанхай и Банкок, Хамбург и Детройт. На нея и външността ѝ беше някаква смесена, явно участваше и азиатска, и европейска кръв. Такива девойки остават млади до четирийсет години, а после някак веднага се превръщат в библиотечни бабки...

— Добро утро — каза тихо девойката. — За пръв път ли идвате?

— Да — признах си аз.

— На какви езици четете?

— На всякакви — отвърнах след кратко колебание, решавайки, че няма да излъжа много.

— Наистина ли? — усмихна се девойката. — Колко хубаво. Дали ще ми помогнете да прочета тази книга?

Ако се съди по крехките пожълтели страници, книгата беше на триста години. А може би и на петстотин. Осъзнах, че напразно съм се похвалил. Способностите на функционал биха ме отървали, но сега не ги усещам. А при прехвърлянето едва ли бях научил мъртвите езици на този свят...

Смутено усмихнат, минах зад масата, наведох се над рамото на девойката и усетих слабия цветен аромат от косите ѝ. Вторачих се в страницата.

И попитах пресипнало:

— А кое точно не ви е ясно?

— Ами ето. — Девойката ме погледна с любопитство. — Това.

— „Няма да е излишно да се добави щипка карамфил“ — прочетох аз.

— Знаете този език? — възхити се девойката. — Наистина ли го знаете?

Оставаше и да не знам руски!

— Ами чувал съм го... — признах аз.

— Колко чудно! — каза тихо девойката. — Аз съм го учила... по речници. Но си мислех, че никой... Кажете, защо в книгата съветват да се добавя в храната цвете? Свързано ли е с недостига на витамини? Но то нали не се яде, ако човек не забележи и го погълне?

— Това не е цветето. Просто има същото име. Подправка е... малки сухи съцветия... дайте ми молива.

На лист плътна сивкава хартия скицирах, доколкото успях, подправката карамфил. Честно казано, никога не я бях добавял в храната, но ми се беше случвало да правя глинтвайн с приятелите си...

— Ох... — огорчи се девойката. — Не знам такава подправка. Навярно вече не расте.

— Навярно — съгласих се аз.

Колко странно, колко нелепо и смешно беше, че от цялата велика руска литература, от всички издадени в Русия книги се беше запазило не нещо от Толстой или Пушкин, не сборник статии на Ленин или учебник по физика, а готварска книга. Обикновена готварска книга... Макар че, като се замисли човек, нямаше нищо чудно. Именно хубавите готварски книги се печатат на гладка, дебела, здрава хартия, за да не се надуват от влагата, да не се мачкат толкова от мазните пръсти, да понасят пребиваването си в кухнята сред бурканите с подправки и кърпите. Ако вкъщи имате готварска книга, по която често готвите, къде я държите? На книжния рафт? Не ме разсмивайте...

И изведнъж много ясно осъзнах онова, за което подсъзнателно вече бях готов.

Това не беше просто друг свят.

Това беше бъдещето.

Нашето бъдеще.

Радиоактивни пустини, горяща земя, забулено от облаци небе, руините на градове, окопали се по острови остатъци от цивилизацията — това е моята Земя.

Ето какъв е светът на функционалите.

— Имаме цяла полица с книги на този език — каза девойката. — И на всякакви мъртви езици... в специално хранилище горе.

Явно ѝ се искаше да домъкне тук цяла купчина книги, да ги изсипе (не, не да ги изсипе — грижливо да ги сложи на масата) и да ме настани да ги чета. Да чета, чета, чета... Да превеждам, обяснявам, подказвам. Какво е карамфил, какво е сюртук, гламур, дефолт, какво означава замърсяване на околната среда, какво е война и какво — корупция...

— Може би после — отговорих на неизказания въпрос. — Бих искал... бих искал да прочета нещо по история.

— Вие откъде сте? — попита тихо девойката. Тя и без това говореше тихо, свикнала беше на това сред библиотечните шкафове, а сега направо премина към шепот.

— Отдалеч. Много отдалеч. Не питайте.

Тя кимна замислено, сякаш тези думи обясняваха всичко, и се изправи.

— Елате с мен...

Тръгнахме покрай редиците шкафове, сред тихото шумолене на страници — няколко души си избираха книги; през мириса на стара хартия и прясна типографска боя. Сякаш бяхме в храма на някаква нова религия, в която книжните рафтове играят ролята на икони, а книжната прах — на тамян и миро...

— Ето — каза девойката.

Погледнах замислено празния шкаф.

— Ние нямаме история — каза девойката. — Тази дума... почти не се употребява. Извадихте късмет, че ви разбрах.

— Не може да има общество без история — отвърнах аз. — От колко отдавна тук живеят хора?

— Навярно от сътворението на света — усмихна се девойката. — Тук имаме древни руини... Много древни, на хиляди години.

— Тогава ще попитам по друг начин. От колко отдавна живеят хора само тук?

— Мислила съм за това — отговори сериозно девойката. Сякаш я бях попитал какъв е смисълът на живота. — Струва ми се, че са се сменили много поколения. На континента никой не може да изкара дълго. Дори... дори...

— Надхората? — попитах направо.

Девойката кимна.

— Кой сте вие?

— Аз съм чужденец. Позволете ми да не го обяснявам. Това е най-малкото опасно.

— За вас?

— За мен също. Но на първо място за вас. Нека си остана такъв... странен посетител, задаващ странни въпроси.

— Разбирам — рече тя сериозно. — Това е необичайно, но разбирам. Навярно защото обичам стари книги.

— Какви са надхората? Управници?

— Не. Управлява императрицата.

Тя вече не се учудваше на такъв въпрос, издаващ чуждия ми произход.

— А надхората?

— Те идват понякога. Купуват рядкости от континента и се учат да ги използват. Нищо не нареждат, на никого не вредят... ако това имате предвид.

— Абсолютно на никого?

— Освен ако някой не се опита да навреди на тях. Те... — Девойката помълча малко. — Те са различни. Ние не сме им интересни. Изобщо, те са по-скоро добри. Могат да излекуват всяка болест... баба ми е разказвала — някога е започнала епидемия и те са донесли лекарства. Могат да дават добри съвети, но не живеят тук. Струва ми се, че просто не им е интересно.

— А кой се е опитвал да им навреди?

Девойката се поколеба, после каза:

— Ако отидете в планината, ще намерите чифлика на господин Дитриш. Той е богат земевладелец, меценат... той подари тази сграда на града. Мисля, че по-добре да попитате него.

— Той не обича надхората, така ли?

— Той обича знанията. Ще ви разкаже повече. Ако му харесате, разбира се. Но вие ще му харесате.

— Благодаря — казах тихо. — Много ми помогнахте.

Девойката кимна и отговори точно както очаквах.

— Това ми е работата. Ще се върнете ли пак?

— Не знам — отговорих честно. — Не знам.

— Бих искала... да ви покажа някои книги.

— Не знам — повторих аз. — Това не зависи от мен.

Най-лошото в изостаналите светове не е тоалетната във вид на гърне под леглото, свещта вместо лампа и отварата от лечебни билки вместо хапчета. Най-лошото е скоростта на придвижване. Цивилизацията е свила нашата Земя първо до осемдесет дни около света, а после и до осемдесет часа (да бъдем реалисти и да не вземаме под внимание свръхзвуковите изтребители, космическите кораби и останалите немасови транспортни средства). Но самата възможност да се пренесеш за десет часа от Москва някъде в Токио, ако се сравни с влаковете, корабите и колите, е немислимо чудо. Дори ако не се броят околосветските и останалите далечни пътешествия. Представяте ли си колко е отнемало по-рано обикновеното отиване на семейството до вила някъде на стотина километра от Москва? А ако не е било с влак, а с каруца? Точно това имам предвид.

Така че можем да ругаем колите за отровните газове, да се ужасяваме от задръстванията, но сме избавени от множество проблеми, които не можем дори да си представим.

Макар че всъщност на мен ми провървя. Не видях в града никакви признаци за транспорт под наем — нито във вид на карета, нито във вид на рикши. Просто нищо! Дори лични каруци се срещаха рядко, видях само няколко леки двуколки. Имаше каруци с впрегнати ниски волове, виждаха се хора, невъзмутимо яздещи магарета и мулета. Но дори това беше по-скоро изключение от правилото. Почти всички разчитаха на собствените си крака.

Аз също тръгнах пеша, след като дъждът спря, но облаците правеха приятна сянка. За час прекосих целия град и се озовах на път, водещ нагоре, към чифлика на земевладелеца Дитриш.

И тук решимостта ми незабавно да се срещна с любителя на знания се разколеба.

Гледах извънградския път, издигащ се към планината, към полускрития в облаците небостъргач. Струва ли си така... изведнъж? Без да обядвам? Без поне да си отспя в наетата за седмица стая? А ако отново завали порой? А ако облаците се разпръснат и слънцето запече? Дали да не поговоря с още някой, да разузная, да се екипирам... Мога да пообщувам още с библиотекарката, добро момиче... Не на място, а може би съвсем на място си спомних, че Котя три пъти беше имал приятелки библиотекарки и по неговите думи всички те бяха романтични натури, страстни и влюбчиви. Навярно съседството с книгите се отразява така...

— Надалеч ли сте тръгнали?

Поскърцващата бричка, идваща от града, се беше приближила някак удивително незабележимо. Думата „бричка“ беше много подходяща — в каретата имаше нещо украинско или полско: плетен покрив, закриващ наполовина купето, някаква европейска провинциалност... А и застаряващият колар — якичък, червендалест, мустакат — би изглеждал на място в Източна Европа. Наистина, носеше сив протрит сюртук, синя риза със затворена яка, широчки кафяви панталони и съвсем неподходящи на такива дрехи лачени черни обувки, но как ли не се обличат хората в селски местности.

— В планината. При господин Дитриш — казах аз.

— А! — кимна коларят без учудване. — Тогава сядайте, ще ви откарам.

Колебах се съвсем кратко.

Изведнъж разбрах, че скованите от дърво колела са покрити с шини от синтетичен каучук, които се произвеждат в работилницата на дядо Хо в южната част на града. Че коларят се казва Андре, но сходството с френското име е случайно, а пълното му име е Андреас. Че е женен отдавна, но няма свои деца и това го натъжава, обаче е възпитал приемната си дъщеря като родна. Че ще пътуваме до чифлика два часа и седем минути. Че няма да вали, но слънцето ще си остане зад облаците. Че мислено Андре кълне изпитата в града прокиснала бира, че в стомаха му кипи и по пътя на два пъти ще му се наложи да бяга в храстите. И че наистина много му се иска да ме откара, защото сутрин обича да пътува към града сам, возейки мандарини и грозде, а по обратния път му е по-весело със спътник — да побъбри и поклюкари, което прави с голяма охота...

— Благодаря — казах аз, качвайки се в бричката. — Мандарини ли возихте?

— А, да — съгласи се Андре. — Добре ги разпродадох.

Той се потупа по издутия джоб, без изобщо да се притеснява, че се хвали пред непознат на безлюден път.

— Това е чудесно — казах аз. Усещането за всезнание вече изчезваше. Бях направил своя избор. Правилен или не — това беше друг въпрос.

— Искаш ли цигара?

— Благодаря. — Искрено се зарадвах. В пакета ми беше останала само една цигара, а и не исках да рискувам да пуша „Дънхил“ пред местните.

Впрочем коларят също не пушеше селски тютюн. От джоба на сюртука му се появи картонена кутия, а от нея — две цигари.

— О! — казах аз.

— Гадости не пушим! — отговори гордо коларят.

Известно време пътувахме мълчаливо. Ниският кротък кон търпеливо теглеше бричката по пътя. Наоколо бяха поля — в момента пусти, или бяха събрали реколтата, или не я очакваха скоро. Пушехме. Цигарите се оказаха силни, даже леко ми се завъртя главата.

Когато бричката минаваше покрай открояващо се могъщо дърво, което сякаш примамваше да седнеш под него и да си починеш, коларят се изплю и направи жест, сякаш изсипва нещо през лявото си рамо. Против уроки?

— Лошо място? — попитах аз.

— Крайно лошо — съгласи се коларят. — Тук убиха човек, не сте ли чули?

— Не.

— Двама приятели след работа седнали да пият вино. И... или виното се е оказало силно, или слънцето им е напекло главите. От дума на дума се разпалили, единият ударил другия по главата, а онзи хванал лопатата и...

— Ясно — казах. — Отдавна ли е станало?

— Ами... — Андре се замисли. — Значи тогава съм бил съвсем малък... Вече петдесет години оттогава. След този случай никой не обича това поле, а дървото... би трябвало да го отсекаат, но нека стои за назидание...

Осмислях чутото.

Петдесет години? Убили са човек в пиянски бой и хората петдесет години странят от това място? Та в нашия свят щеше да се наложи да плюят на всяка улица, нямаше да им стигне слюнката.

Какво беше това, някаква изкуствена, наложена им от функционалите неагресивност или следствие от духовната еволюция на човечеството?

Не, може би е още по-просто.

Как ще се промени психологията на хората, ако деветдесет и девет цяло и девет десети от населението на планетата загине? Ако оцелеят няколкостотин хиляди, нека да са дори милион — но на единствен голям остров? Писателите и режисьорите започват радостно да се наслаждават на ужасите на постапокалиптичното съществуване, всички тези банди кръвожадни изроди (желателно е да са напушени, раздърпани и на ръждясали мотори), побъркали се от случилото се военни (в движение е един стар танк без снаряди, командва го откачен майор, войниците тъпо изпълняват заповедите му) и религиозни фанатици (сексуално обремененият предводител на секта и кървавите ритуали, избиващи на канибализъм са задължителни). Е, добре, всичко това е фантастика. А в действителност? Няма ли да се появи в

съзнанието на хората глуха, жестока, подсъзнателна омраза към убийството.

Тук, изглежда, се е случило нещо подобно.

И не се е отразило добре на съществуващите религии. Случилото се не се е вписало в картината на техния свят. Енорияшите са изгубили вярата си, пастирите са изоставали храмовете си. Само будистите са приели всичко за нормално.

Най-вероятно и капитан Ван Тао не е възнамерявал да ме отрови — това би било твърде невероятна постъпка за този свят, дори когато става въпрос за безразсъден грабител на руини. Навярно в апетитните пелмени е имало банално сънотворно. И не с цел да ме завържат или оберат, а просто за да не буйства опасният гост през нощта.

Андре спря каруцата и ми подаде юздата:

— Подръж... сви ме корема.

Той скочи долу и се скри зад близките храсти. Конят мърдаше уши, махаше с опашка и с целия си вид изразяваше готовност да стои така, ако трябва до вечерта.

Коларят се върна и промърмори:

— Няма да изпия нито капка бира повече в „Пияния делфин“! Нека напиват с нея делфините... като си делфин е лесно, можеш навсякъде...

— Трябва да сварите кора от дъб и да изпиете водата, помага — казах аз със съчувствие.

— Знам, когато се прибера, веднага ще помоля дъщерята да свари... тя ми е умница. А ти какво, да не си лекар?

— Баща ми е лекар.

— А! Значи и ти ще станеш лекар — рече Андре с увереност. — Я кажи, какво трябва да пият жените, когато са неразположени?

— Защо? — не разбрах аз.

— За да не се нахвърлят на хората.

— А... — свих рамене аз. — Валериан... глог.

— Наистина лекар! — зарадва се Андре. — Само че не помага. Пак не е на себе си. Тя ми е млада... буйна...

Той се замисли.

— А ако сърцето те пробожда?

— Пробожда или дави в гърдите?

— Пробожда.

— Валериан. И глог.

— Я виж ти...

Останах с впечатлението, че моите препоръки не са нещо ново за него. По-скоро коларят се възползваше от случая, за да провери своя лекар, даващ му толкова прости и следователно предизвикващи недоверие съвети.

— А при Дитриш по лекарски дела ли отиваш?

Разбрах, че няма смисъл да се отказвам от чуждата специалност. Каквото и да се е случило в света, хората винаги ще се интересуват как да лекуват своите и чуждите болести. При това за своите ще питат лекарите, а чуждите ще се опитват да лекуват сами.

— Не съвсем. Казаха ми, че е много умен човек.

— Умен е — потвърди Андре без смях на ирония. — Добър и умен човек. Цялото им семейство беше такова. И дядо му, лека му пръст, и баща му също беше златен човек. Сестра му е по-обикновена, вятърничава девойка и празноглава, макар и не пропаднала. А Дитриш е умна глава. Трябва да се жени по-скоро и да му се раждат деца, че всички сме смъртни и хубавият род трябва да се продължи...

Това явно му беше болна тема и той нямаше да пропусне да поговори за нея. Но аз се възползвах от случая и попитах:

— Той ерген ли е?

— Аха. Та той е съвсем млад, трябва да ти е връстник. Но е умен!

Последната фраза прозвуча оскърбително, макар че Андре едва ли беше вложил такъв умисъл в нея.

— Ясно. — Замислих се. Кой знае защо, бях твърдо убеден, че меценатът и земевладелец Дитриш е възрастен човек, който най-малкото може да ми бъде баща. А изведнъж се оказа връстник.

Хубаво ли е това или лошо?

Като че ли е хубаво. Ако реша да му се разкрия, колкото по-млад е, колкото по-неразмътен е погледът му, толкова по-лесно ще ми бъде.

— Кажете, Андре, чували ли сте да се говори, че в планината над чифлика на господин Дитриш има някаква сграда? — попитах аз. — Висока, като кула.

Андре се забави с отговора. Извади цигарите и ми предложи още една. Аз запалих, досещайки се, че отговорът ще бъде утвърдителен.

— Чувал съм. Как да не съм чувал. Познавах трима души, които казваха, че са я виждали. Какво виждали са я... и сега да погледнат към планината, ще я видят. Единият даже замина на запад, за да не му се мярка.

Погледнах накриво планината. Извитото ветрило безсрамно блещукаше под лъчите на показалото се в пролука между облаците слънце.

— А вие не сте ли я виждали?

— Не. Веднъж стоях дълго и гледах, но това е положението. Разправят, че е красива, една такава... — Той неопределено махна с ръце. — Само че не всички могат да я видят.

— А ако се отиде да се погледне в планината?

— Не бива да се ходи там — отговори рязко Андре. — Всички знаят това. Който е отишъл там, не се е върнал.

— Защо? Кое му е опасното?

— Кой знае... — Андре отново стана флегматичен. — Зверове, пропасти. В планините е опасно.

— Опасно е, но все някой трябва да се е върнал. Какви са тези зверове, от които няма спасение?

Коларят сви рамене и каза:

— Може... може да ги е убил железният човек.

— Железният човек?

— А, ти значи не си тукашен?

— Аха.

Андре кимна.

— От изток?

— Аха.

— Значи е вярно това, дето го разправят, че вие там сякаш живеете на друг остров... Броди тук един такъв в планините. Двойно по-висок от човек. От желязо. Чупи дърветата в движение. Добре, че никога не слиза долу.

— Отдавна ли броди?

— Открай време. — Андре ми подхвърли юздата. — Пфу, като заговориш за разни страсти, коремът ми почва да се бунтува...

Той се втурна в храстите, разкопчавайки колана си в движение, а аз объркано се вторачих в планината.

Железен човек? Робот?

Изобщо не очаквах да срещна тук нещо подобно! Функционалите не използват техника! Особено такава... научнофантастична. Живи къщи, портали... даже някакви силови полета — в това вярвам. Но в робот, в механичен охранител — не. Приказки, слухове, страхотии...

— Веднъж и аз го видях. — Андре се връщаше от храстите поразвеселен. — Бях малък, е, не съвсем, но немирник. С приятели отидохме да берем плодове в гората. Е... качихме се по-нависоко, отколкото ни беше разрешено. Намерих малинак. Стоя, бера, повече слагам в устата, отколкото в кошницата. И изведнъж — грохот, някой върви през гората. Застивам на място като стълб. И през дърветата се мярка... нещо като човек, но по-високо. Два пъти. — Той се замисли. — Не, не два пъти, един път и половина. Все пак тогава бях хлапе, пък и не бях много едър. От желязо, целият лъщи. И очите му едни такива стъклени... — Той безпомощно разпери ръце. — Като на водно конче. Вярваш ли ми?

— Вярвам — рекох тихо. — Ако очите му са като на водно конче, вярвам. Фасетъчно зрение, доста разумно...

— Ти си лекар, по-добре знаеш — кимна Андре. — Благодаря ти, че не ми се смееш. Не ми повярваха особено. Тоест вярват в железния човек, но на мен не ми повярваха. Наложиха ме с каиша и ми казаха да не ходя където не трябва. Не познавам никой друг, който го е виждал. Тези, които безразсъдно са отишли в планината, сигурно са го видели преди смъртта си. А мен, после си го помислих, не ме докосна, защото все пак бях дете. Децата са много ценни... Кулата — да, някои я виждат. Веднъж казах на господин Дитриш, че всичко това са глупости. Той се засмя, макар и никак да не му беше весело, и каза, че кулата я има. Той самият я вижда, само че не може да я покаже на никого.

— Гледай ти! — Само това успях да кажа.

Все пак, изглежда, бях взел правилно решение. Независимо дали ще ме изслуша, независимо дали ще ми повярва, или ще ме изгони — Дитриш е един от малцината тук, който наистина може да ми повярва.

Да ми повярва и да ми помогне.

Винаги сме склонни да подценяваме връстниците си. Да, с тях се чувстваме най-добре, слушаме една и съща музика, четем едни и същи книги, работим (поне в началото) на едни и същи длъжности — в словосъчетанията „млад инженер“, „млад лекар“ или „млад системен администратор“ съществителното все пак е прилагателно. Но ние не очакваме от тях никакви велики дела. По-лесно ни е да се смирим с мъдростта на старците, с опита на зрелите хора или дори с гениалността на някое дете. Но нашият връстник — как би могъл той да извърши нещо значително, как може да се ползва с по-голямо уважение и любов, отколкото ние самите? Та това е Коля, Петка, Серьожа. Ние с него сме се били в детската градина, хулиганствали сме в училище, прекъсвали сме в университета. Познавам му и кътните зъби, доста е задръстен, добро момче, но не е способен на чудеса... Какво? Способен ли е? Наистина? Научните му статии се публикуват в целия свят, канят го в Харвард да чете лекции? Не може да бъде... преподавателите ни винаги му даваха мен за пример...

Навярно цялата работа е именно в това. Когато видиш свой връстник, който се ползва с всеобщо уважение, възниква... е, дори не завист. Нещо като объркване и съмнение. И неволно си мислиш — а дали не си могъл ти да се окажеш на неговото място?

Чифликът на господин Дитриш, по-точно на рода Дитриш, създаваше впечатление за истинско семейно гнездо — старо, но здраво, уютно навсякъде, до последното кътче, толкова сляло се с околната местност, че изглеждаше по-естествено от планините, горите и лозята. Може би за това трябваше да се благодари на архитекта, а може би — на времето. Всъщност времето е най-добрият архитект. То е способно да превърне дори унила сграда в перла на градския ансамбъл. Навремето парижани са устройвали демонстрации против Айфеловата кула, а сега без нея Париж все едно го няма...

Поканиха ме да вляза или да изчакам в беседката отпред, като ми съобщиха, че Дитриш всеки момент ще се върне от езда. Скромно

избрах беседката, което впрочем не попречи на слугата да ми донесе зелен чай и тънки цигари. Обнадеждаващо гостоприемство. Седях в обвитата от зеленина беседка, гледах спокойния пейзаж наоколо, но вниманието ми все се насочваше към кулата. Сега тя беше съвсем близо. Можех да я разгледам в подробности и стигнах до извода, че първата хрумнала ми аналогия — с извито ветрило — е много удачна. Представете си, че от единна основа са построили от стъкло и стомана трийсетина тънки и високи небостъргача, по някакво чудо успяващи да се задържат в наклонено положение. После леко преместете небостъргачите така, че да се надвесят един над друг.

Представихте ли си го?

Сега да добавим размерите. Височината на „плочките на ветрилото“ трябва да е триста метра. Широчината — двайсет. Дълбочината — пет метра, може би малко повече.

И цялата тази футуристична, абсолютно нелепа за планината конструкция е надвиснала над старинното каменно здание. Със сигурност от време на време нейната сянка падаше и върху къщата, и върху двора около нея.

Но никой не забелязваше това.

Бях успял да изпуша до средата цигарата, която се оказа много по-вкусна от онези на Андре, когато на виещия се сред лозята път се показва конник. По някакъв начин младият земевладелец вече беше узнал за появата ми — връчи на един слуга юздата при самата беседка и тръгна право към мен. Бял костюм за езда, високи бели обувки от мека кожа — изглеждаше точно както в представите ми би трябвало да изглежда богат и уважаван земевладелец, отправил се да разглежда владенията си.

Изправих се срещу него.

Дитриш беше мой връстник и малко приличаше на мен. Само че явно беше по-здрав физически, крехкостта на градските жители му беше спестена (е, да, опитай цял живот да ходиш пеша и да яздиш кон на чист въздух — дали ще имаш излишни тлъстини или бледа подпухналост на физиономията). Отгоре на всичко, макар че си приличахме, Дитриш беше по-красив. Признах си го абсолютно честно и обективно. При това беше красив не със сладникава юношеска красота, ценена от застаряващите жени („красавец!“), и не с бруталността на градския мачо, ценена от младите девойки („истински

мъж!“), а с някаква обща правилност на лицето и на фигурата. Общо взето, жените би трябвало да се влюбват в него, а мъжете — да го уважават.

Хрумна ми горчивата мисъл, че виждам нещо като подобро копие на самия себе си.

— Добър ден. — Той ми подаде ръка леко и усмихвайки се дружелюбно. — Отдавна ли ме чакате?

— Не, отскоро. — Стиснах ръката му и признах, че и ръкостискането беше приятно. — Благодаря. Почерпиха ме чай и цигари. Радвам се да ви видя, господин Дитриш.

— Ал — каза Дитриш. — Просто Ал. Струва ми се, че сме връстници.

— О, да — казах аз. — Тогава аз съм Кирил.

— Кирил. — Той сякаш повъртя името с езика си, опитвайки го на вкус. — Кирил. Много красиво и необичайно. Да влезем в къщата, или...

Погледнах кулата и казах:

— Може би да поговорим тук?

— Аха — каза Дитриш полугласно. — Вие също... Нека да бъде тук.

Той седна срещу мен и махна с ръка на слугата, който ми беше донесъл чай и от този момент стоеше наблизко. Слугата се прибра в къщата.

— Аз също ще пийна чай — каза Дитриш. — Виждате ли я?

— Кулата ли? Да.

— Каква е тя?

Усмихнах се. Да, наистина си приличахме.

— Висока двеста метра. Като усукано ветрило от стъкло и стомана.

— Аз също я описвам така — усмихна се Дитриш. — Описвах я, докато не осъзнах, че е безполезно. Откъде сте, Кириле?

Избор ли е това, или не?

Вслушах се в себе си.

Не, нищо не усещах... Никакви способности. Значи нямах особен избор.

Погледнах Дитриш в очите.

— От друг свят.

— О! — каза Дитриш. — О!

Той дори стана и се разходи нервно из беседката. Появи се слугата, носеше още една чаша и чайник в поднос. Дитриш го освободи с кимане.

— Не ви учудих — казах аз.

— Вие? Дали сте ме учудили? Вие ме поразихте, Кириле! Вие... не, аз си го мислех, но...

Изведнъж разбрах, че този красив, умен, богат, абсолютно самодостатъчен момък наистина е смаян до дъното на душата си. И веднага ми олекна.

— Струваше ми се, че щом виждате тази кула, сте се срещали и с функционалите.

— С кои?

— С надхората.

— Те никога не са твърдели, че са от друг свят. По принцип не говорят нищо за себе си. Мислех, че на някой от континентите се е запазил по-цивилизован анклав...

— Вие даже знаете, че континентите са много — казах аз с удоволствие. — Може би и думата „история“ ви е позната?

— Позната ми е. — Той изхъмка и седна. — Но само думата. Ние нямаме история. Тя е табу... знаете ли тази дума?

— Да.

— Ами при нас е върхът на неприличията да се разсъждава за онова, което е било по-рано.

— Клетата девойка — казах аз. — Не знаех...

— Каква девойка?

— В библиотеката. Разпитвах я за историята на вашия свят. Тя ме насочи към вас.

— А... знам за кого говорите. — Лицето му веднага се стопли. — Да, подходящ човек сте попитали. Диана е малко перната, като мен. Тя също иска да знае какво е било, преди светът да загине.

— Но нали има хора, които посещават континентите... търсят там разни вещи.

— Има. Двама-трима отчаяни капитани. Но тях ги интересува само печалбата. А вие навярно се интересувате от нещо повече.

— Да.

— А бихте ли ми разказали? — В гласа му се прокраднаха умолителни нотки.

— Бих могъл — отвърнах. — Ами... съществуват много светове, подобни на Земята. Всъщност всички те са Земята. Само че навсякъде е различна.

— Така... — Дитриш ме погледна благоговейно.

— Тези светове... са някак разделени в пространството. И според мен не само в пространството, но и във времето. В някои от тях живеят хора. На други няма цивилизация.

— Това е възможна теория — каза важно Дитриш. — Размишлявал съм на такива теми.

— За съжаление не е теория. Бил съм в няколко свята. А и самият аз съм от друг свят. Струва ми се, че моят свят е вашето минало.

— Почакайте! — махна с ръка Дитриш. — Това вече е пълна глупост. Чел съм развлекателни книги, в които героите пътуват във времето. Това е занимателна игра на ума. Но дори там авторите признават, че това е невъзможно. Пътешествията ще доведат до парадокси. Ако вие наистина сте от нашето минало, то когато се върнете обратно, ще промените настоящето си, а следователно и нашето бъдеще. Значи нашето бъдеще няма да се случи и вие няма да можете да дойдете в него.

— А ако времето се разклонява? — казах аз. — Ако всяко пътешествие създава ново разклонение на бъдещето? Дай... дайте за по-лесно...

— Дай за по-лесно да минем на „ти“.

— Добре. Нека да си представим, че съм видял вашето бъдеще, върнал съм се назад и нашето бъдеще е станало друго. Но и вашето е останало.

— Все пак ми се струва, че това ще създаде някакви парадокси. — Дитриш се намръщи. — Не, не съм готов да приема това. Сигурен ли си, че си от нашето минало?

— Във всеки случай от свят, който много прилича на вашето минало — примирих се аз. — Да, не съм сигурен. Аз самият се опитвам да разбера кое как е. Добре, нека за по-лесно да смятаме, че всички светове се намират на различен етап на развитие. В едни

светове историята е тръгнала по един път, в други — по друг. Тук по-бързо, а там — по-бавно. Готов ли си да приемеш такава версия?

— Готов съм — съгласи се Дитриш. — Значи надхората...

— Обикновено ги наричат „функционали“ — въздъгнах аз. — Те в много отношения приличат на хората, но всеки си има някаква специалност — професия, която владее до съвършенство, на равнище, недостъпно за обикновените хора. Само не бързай да завиждаш. Повечето функционали са ограничени. Те не могат да се справят много добре с всичко останало, това първо. И са приковани, образно казано, към помещението, в което е заключена професията им. Бръснарят — към бръснарницата, лекарят — към болницата...

— Пекарят — към пекарната. Да, това е неприятно.

— Аз бях един от тези функционали. Но имах особена работа, по-интересна от останалите, както ми се струваше. Бях митничар. В моето жилище имаше врати между световите.

— Яко... — Дитриш ме погледна с уважение. — А... за какво е всичко това?

— Почакай. Ще стигнем и дотам. Над обикновените функционали стоят началници.

— Че как иначе? — изсумтя Дитриш. Реших да не му преча да коментира думите ми, явно така се справяше с вълнението.

— Първо, има полицаи. Но те също са вързани към участъка си. Второ, има акушери. Не, те не израждат, а превръщат един или друг човек във функционал. Когато човек стане функционал, той сякаш изпада от обикновения живот. Забравят го приятелите му, роднините му. Дори обикновените власти в съответния свят го забравят напълно.

— Неприятно.

— Доста. Слушай по-нататък. Във всеки свят съществува и куратор. Той управлява акушерите и полицаите, раздава заповеди — кой в какъв функционал да се превърне. Той има голяма власт и възможности. Но и той не е свободен. Получава заповедите си от свят на име Аркан. Това навярно е най-напредналият в техническо отношение свят. Доколкото разбирам, там функционалите са си в реда на нещата, част от тяхната цивилизация.

— Но и това не е краят? — попита Дитриш.

— Не. Не е краят. Имам основание да смятам, че първите функционали са дошли от вашия свят. Когато той е станал негоден за

живот... В голямата си част те са мигрирали в Аркан. Открили са способността да се преместват в пространството и времето и са отишли там. Но не просто са завзели този свят и са започнали да го преправят, както ги устройва. Те се намесват в делата и на другите светове. Направляват развитието им в интересуващата ги посока. Аркан е тяхната база. Вашият свят е родината им. Те... те не се церемонят. Те убиват с лекота, а още по-лесно променят човешките съдби. Обикновените функционали, дори акушерите и кураторите, са само техни слуги, даже по-скоро роби. Мисля, че ненапразно са запазили до наши дни робовладелския строй в един от световите. Това им е интересно.

— Кое?

— Отношенията между робите и господарите.

— Ние не сме роби — каза сериозно Дитриш.

— Не, вие не сте — усмихнах се аз. — Вероятно по отношение на вашия свят са запазили някакви топли чувства. Впрочем вие също сте забавен експеримент. Цялата планета е необитаема и опасна за живота, само на един безименен остров живее мирна, патриархална, доволна от своето простичко съществуване...

— Понякога си мисля, че това е Крит.

— Какво?

— Търсех в древните книги как може да се нарича нашият остров. Първо мислех, че е Формоза. А после реших, че все пак е Крит. Не знам. Сега го наричаме просто Острова.

Помислих, че в това има някаква ирония и същевременно символика. Островът в Средиземно море, някога станал люлка на човешката цивилизация, сега служеше за неин смъртен одър.

— Това е интересно — казах аз. — Макар че не е толкова важно. Дали е Гренландия, Формоза, Мадагаскар или Крит...

— Важното е, че функционалите произлизат от нашия свят. И че при нас... — той се обърна към кулата — го има ето това.

— Да.

Дитриш се замисли.

— Казваш, че си бивш функционал?

— Да. Митничар.

— А какви са отношенията ти с другите функционали?

— Какви да са? — свих рамене. — Убих някои от тях.

Дитрих потрепна и се отдръпна от мен.

— От други бягам, защото искат да ме убият. Така че, макар и интересен, аз съм и опасен гост.

— Ти... — Той се поколеба. — Умееш ли нещо? Такова, което не го умеят обикновените хора?

— Да. Понякога. От време на време успявам да отворя проходи между световите. Един мой приятел, той е куратор в моя свят, смята, че е станал някакъв малък срив. Имаше момент, когато с него влязохме в схватка. Но моите способности, кой знае защо, не са изчезнали докрай. Успях да му окажа съпротива. Сега и двамата сме леко непълноценни. Някой от нас трябва да стане куратор на Земята. Другият, вероятно, трябва да загине. Това е единият вариант.

— А другият?

— Ако успеем да отървем нашия свят от влиянието на функционалите от Аркан и ги убедим или накараме да ни оставят на мира, може да оцелеем и двамата. И навярно даже да използваме способностите си за свои цели.

— Интересно... — каза Дитриш замислено. — Ох. Извинявай. Аз някак... абстрактно разглеждам всичко.

— Няма проблем.

Помълчахме.

— И какво искаш да направиш? Сигурно вече имаш някакъв план, след като си дошъл при нас?

— Планът се появи, когато видях тази щуротия в планината...

— Щуротия? А, разбрах...

— Искам да попадна там.

— И?

— Не знам — разперих ръце. — По-нататък не знам. Дори не съм наясно какво е това. Може би е единственото в цялата вселена устройство, което позволява на функционалите да пътуват от свят в свят и изобщо твори техните чудеса. И ако се разруши...

— Тоест ти ще заседнеш в нашия свят.

За това някак не бях помислил. Дитриш говореше напълно сериозно и аз неволно си се представих заседнал на този остров — завинаги. Ох...

От друга страна, какво се получава — готов съм да умра, ритам срещу ръжена, а се боя да остана тук?

— Е, ще те помоля за протекция... работа в местната библиотека. Ще се занимавам с история.

— Хубаво нещо — съгласи се Дитриш. — Работата не е много... Усмихнахме се едновременно.

— Може би тази чудесия не означава нищо — казах аз. — Може да е паметник. Или музей. Или почивен дом. Може и да няма вход. Но искам да опитам. И се нуждая от помощ.

— Никой освен мен няма да ти помогне — отговори веднага Дитриш.

— Никой? А вашата власт?

— Императрицата е много уважавана в обществото — каза Дитриш, като внимателно подбираше думите си. — Но реалната ѝ власт не е особено голяма. Ние... как да ти кажа... не се нуждаем кой знае колко от управление. Има полицаи, но няма армия, както в Древността. И изобщо отношението към надхората никак не е лошо. Почтително е. Уважение, леко опасение и свещен трепет. Не се появяват често, на никого не вредят, купуват от авантюристите предмети от континента и се учат да ги използват. Лекуват. Веднъж тук имаше... е, не война, при нас няма войни. Но спор между две селища. Заради обработваема земя. Тя не е много, центърът на острова са безжизнени планини...

— Да, бях там — казах мрачно аз.

— Но надхората прекратиха спора. Не със сила, разбира се. И дадоха участъка земя да се ползва от трето селище. Всички останаха доволни.

— Все пак те управляват.

— Наглеждат ни. И за това ги уважават. Има сила, която, ако се наложи, ще въведе ред. Всички знаят това и са доволни.

— А ти?

— На мен не ми харесва онова нещо над главите ни — отговори мрачно Дитриш. — Не ми харесва и това е... Гладен ли си?

— Ами...

— Да влезем вътре! Ще наредя да ти дадат стая и да сложат масата.

— Всъщност аз си взех стая в хотел... — започнах аз, но Дитриш така изразително се усмихна, че престанах да се дърпам. — Благодаря.

Благодаря за поканата. Но имай предвид, че съм опасен гост. Тези добри надхора могат да се появят за мен.

— Нека опитат — каза Дитриш не особено уверено. — Нека само опитат. Това ще бъде скандал.

— Те не се боят от скандали.

— Да вървим — потупа ме той по рамото. — Да става каквото ще... — Когато вече бяхме при самата врата, добави тихо: — А ти... наистина ли си убивал живи хора?

— Да — отговорих. — Но те бързо станаха мъртви.

Пригответе ми не само стая. Флегматичен възрастен мъж, явно един от старшите слуги в къщата, ме съпроводи до втория етаж, в стаята за гости, някак много внимателно я огледа, кимна доволно и се оттегли. Аз се възползвах, че в съседство със стаята има баня, и с удоволствие се изкъпах — за пръв път след Твърд. Тук нямаше електрическо осветление, само свещи, но имаше топла вода и доста нормален душ над огромната мраморна вана, а също сапун и шампоан. Когато се бършех с огромната мека кърпа, на вратата се почука деликатно, после тя леко се откряна и нечия ръка положи купчина дрехи на каменния под.

Те явно бяха от гардероба на Дитриш, но ние наистина се оказахме доста близки по телосложение.

Вкусовете на Дитриш също се оказаха близки до моите. Дънки, или нещо толкова подобно на тях, че нямаше смисъл да търся друга дума — и цветът беше тъмносин, и материята плътна, а джобовете бяха закръпени на ъгълчетата. Ризата беше просто карирана червено-синя риза и се закопчаваше нормално, не по техния странен маниер „на рамото“. Обувките не бяха нови, но явно бяха много удобни за ходене по планините. Всичко беше чисто, а бельото и чорапите изглеждаха нови.

Замислих се. Дрехите бяха по-скоро за поход в планините, отколкото за мирно хранене.

Впрочем Дитриш веднага поясни всичко, когато слугата ме съпроводи в трапезарията.

— Специално помолих да ти дадат такива дрехи. За да ти е удобно, ако се наложи да напуснеш бързо къщата. Точно затова

обувките са поносени и разширени.

— Предвидлив си — казах аз.

— Много предвидлив — отговори Дитриш с тъга. — Понякога прекалено. Но това е по-добре, отколкото да се намериш в небрано лозе.

Масата беше сложена, но за мое облекчение там никой не прислужваше. Дитриш явно се беше погрижил и да не ни пречат да разговаряме.

— Искан ми се да те разпитам за много неща — каза той смутено. — Но ти си гладен. Хапни си, а през това време ще ти разкажа онова, което знам аз.

Хапнах си. С огромно удоволствие. Първо имаше патица в портокалов сок. Нещо китайско, макар и претърпяло изменения в този свят. После гъста супа от миди, риби и октоподи, или сепии, нарязани толкова на ситно, че не можеше да се разбере какво са. Вече се примирих, че тук, както и в Аркан, започват яденето с второто. Явно и на Аркан бяха пренесли този навик оттук? Може би наистина това не беше точно бъдещето на моя свят?

Макар че, разбира се, да се правят такива заключения въз основа на обедните церемонии е загубена работа.

През това време Дитриш разказваше обстоятелствено и подробно. Започна от самото си детство — как е видял кулата, но никой не му повярвал, освен баща му. А баща му наредил да мълчи. И му обяснил, че онези, които виждат кулата, могат да бъдат взети от надхората. Дитриш така и не разбрал дали в тези думи има някаква истина. Той дори не знаел дали баща му вижда кулата; майка му и сестра му със сигурност не я виждали. Но той бил послушно момче и спрял да говори на тази тема. Понякога се изпускал, разбира се, но не често...

Той разказваше за семейството си, за целия род Дитриш, чиито корени били някъде в мрака на вековете, във времената преди неведомата катастрофа, променила света. У мен се създаде впечатлението, че това е било наистина хубаво семейство, което не се домогва до властта, а се ползва с уважение на острова.

Дитриш ми разказа и всичко, което знаеше за надхората. Те се появявали в града най-често по време на пролетните панаири и празненства. Изкупували донесените от материка артефакти. Дори

част от тях се веселели заедно с всички — например войниците посещавали местните девойки с леко поведение. От думите му стана ясно, че забременелите при такива посещения проститутки се смятали за големи късметлийки и обикновено след това си намирали добра партия да се омъжат — ако го искат, разбира се. Впрочем надхората изобщо не се интересували от своите изтърсаци и те израствали като съвсем обикновени деца, с тази разлика, че се смятали за добра партия. Помислих си, че по такъв весел и неофициален начин Функционалите обогатяваха генофонда на човечеството.

— А те винаги ли се появяват с войници? — попитах аз.

— Да. Войниците повече си мълчат. Те изобщо не знаят нашите езици. Виж, онези, които са без оръжие, говорят свободно. Като теб.

— Войниците вероятно не са функционали — казах аз. — Обикновени хора от друг свят, от Аркан... И винаги ли си отиват?

— Говори се, че някога войници са се влюбвали в нашите девойки и са оставали завинаги. Но нали ги знаеш жените, може и да са го измислили за романтика. Стара история...

— И никога не е имало никакви конфликти?

— Не. Всички са много учтиви. Разбира се, понякога търгуват тихомълком... — Дитриш направи пауза. — Преди смъртта си баща ми много добре се спазари с един от тях. Татко имаше бисер. Немислимо красив, ей такъв. — Дитриш изобрази с ръце нещо подобно на малка ябълка. — Съвсем бял, млечен. Идеално гладко кълбо. Дори ме е страх да си помисля за колко го е купил... И той направи размяна с един войник...

— Показвай — не издържах аз. — Струва ми се, че вече разбрах за какво става въпрос.

Дитриш се усмихна и се отдалечи от масата. В масичката за пушене в далечния край на залата беше сложено нещо, обвито в плътен червен плат. Дитриш разгъна предмета и тържествено ми го показа:

— Ето. Оръжие на надхората.

— Да... Войникът е бил обхванат от алчност... — признах аз, макар и да бях леко разочарован. В ръцете на Дитриш имаше автомат — същия като онзи, който потопих в морето.

— Само че няма патрони — добави Дитриш със съжаление. — Виждаш ли, в този отвор се слага специален контейнер, в него се пазят

патроните. Баща ми се опитваше да направи замяна, но така и не успя.

— Имам пълнител в раницата — казах аз. — Но там са само четиринайсет патрона. По-добре от нищо, разбира се...

— Дръж! — Дитриш ми подаде оръжието. — В такъв случай е твой.

— Перла — казах. — Немислима красота и цена. А?

— Виж, перлата щеше да ми е свидно да я дам — призна Дитриш. — А оръжието... не умея да стрелям с него. Липсват ми важни части и патрони. И изобщо на теб ти трябва повече.

— Благодаря — рекох аз. — Моя автомат го потопих в морето. Когато се спусках по въже от една скала. Имах много здраво, но тънко въже. Като нишка. Омотах я около автомата...

— А, знам — засия Дитриш. — Войникът го е показал на баща ми, а той разказа на мен. Ето, прикладът се отваря така... Тук, в приклада, има специална рамка, в която се мушка нишката, и скрипец, който контролира спускането. Държиш се за дулото и приклада, и леко регулираш скоростта с пръст... Ти си много умен, Кириле, ако сам си се сетил за това!

— Дори не подозираш какъв идиот съм — казах, гледайки автомата. — Аз... общо взето, направих всичко иначе. Съвсем иначе. И едва не се пребих.

— Тогава просто ти върви — каза Дитриш. — Знаеш ли, може би това е даже по-добре, отколкото да си умен, но да не ти върви.

Кой знае защо, сме склонни да смятаме, че хората, които харесваме и които дори предизвикват завист у нас, всички тези успешни спортисти, популярни артисти, знаменити музиканти, късметливи бизнесмени — те винаги са щастливи. Цялата жълта преса по принцип точно така се храни, като ни разубеждава: „тя се е развела“, „той се е пропилил“, „тези са се сбили“, „онзи е изменил“. И ние четем, някои с погнуса, а други с радостно любопитство. Четем не защото грешките и бедите на знаменитостите са чак толкова големи, а защото само цялата тази размазана по вестникарската хартия мръсотия е способна да ни утеши. Та те са същите като нас. Те пият шампанско за хиляди долари, а ние — чилийско вино. Те почиват във високопланински курорти в Австрия, ние — на вилата при тъщата. На тях им ръкопляска стадиони, а нас жена ни ни хвали, че сме изхвърлили боклука. Но всичко това няма значение, ако изпитват същата мъка, същата тъга, същата ревност и същото огорчение.

И не забелязваме как сами навиваме тази пружина, която ги кара да пият колекционерски вина, въпреки че не разбират нищо от тях и искат бира, което ги кара да буйстват и да се бият с журналистите. Защото колкото повече потапяш човек в неговите проблеми и крещиш: „И ти си същото говедо като нас!“, толкова по-силно му се иска да отговори: „Не, не същото, а много по-голямо!“.

Гледах младия, красив, умен момък, когото уважаваше едва ли не цялото население на неговия мъничък свят, и разбихах, че той не е особено щастлив. Че макар и в по-малка степен, отколкото при нас, невидимата преса на отговорността, завистта и неравенството съществува и тук. И можеше да е чист късмет, а можеше и да е изцяло негова заслуга, че въпреки всичко си оставаше добро момче.

— Не бих казал, че не ти върви.

Дитриш се усмихна.

— През целия си живот се занимавам не с това, което искам. Семейна приемственост. Ако прадядо ти в дни на глад е раздал

всичките си запаси от продоволствия и е спасил града, ако дядо ти пръв е построил водохранилище, ако баща ти четирийсет години е бил мирови съдия, то и от теб всички очакват... — Той се смълча.

— Подвизи? — подсказах аз.

— А, не... Де да бяха подвизи! Знаеш ли колко ми се иска да дойда с теб до тази кула? Но няма да дойда. От мен очакват да работя. Да бъда също толкова предприемчив, щедър, търпелив, находчив като предците ми. Да го има уважавания човек Ал Дитрих, към който и градът, и всеки човек може да се обърне, ако се наложи. Например аз дори съм длъжен да се ожения за умна, бедна и некрасива девойка.

Засмях се.

— Смешно ти е. Но това също е традиция. Като легендите на проститутките за влюбените войници. Само че тук всичко си е истина — Дитриш винаги са се женили за умни жени, но от обикновени семейства. И некрасиви.

— Онази девойка в библиотеката е красива — рекох небрежно.

Дитриш се изчерви.

— Пиеш ли вино?

— Че как!

Той отвори бутилката и разля в чашите тъмно червено вино.
Промърмори:

— Красива е... И е от богато семейство. Роднина е на управляващата династия.

— Затова пък е умна. Поне едно от условията е изпълнено.

— Глупак си ти, макар и от друг свят — промърмори Дитриш.

Изведнъж у мен се появи усещането, че се познаваме от много години, и отговорих с лекота:

— Ти самият си глупак. Ти си където трябва, вярно е. И твоите подвизи съвсем не са в това да катериш планините, нарамил пушка. Още повече, че надхората не са ти направили нищо лошо... Ти си тежиш на мястото, хората те уважават. Правилно. Тогава прави това, което трябва да се прави. Отглеждай си портокалите, построй някой завод, изобрети нещо. Вие тук имате с какво да се занимавате. Организирай експедиция. Не набег на континента, за да ограбваш руините. А по-нататък. Съставете нормална карта. Може би не сте сами в този свят. Дори и всички континенти да са загинали, островите

са много. Поне най-накрая ще узнаеш къде живеете... в Гренландия или Япония.

Стори ми се, че очите на Дитриш започнаха да искрят. Нима това, което предложих, никога не му беше хрумвало?

— В открито море е опасно — каза той. — Само отчаян човек ще се впусне не към брега, а към нищото.

— При нас е имало такива отчаяни хора, не вярвам, че при вас са се свършили. Намери капитан Ван Тао. Той е много отчаян и според мен се нуждае от пари. А аз взех, че му свих петнайсет марки — добавих в пристъп на откровеност. — Дори повече, ако броя и дребните.

Дитриш се усмихна.

— Ще му ги върна и ще го попитам колко е отчаян.

— И се ожени — добавих. — Не разстройвай народа. Че в библиотеката ходят всякакви, знаеш ли...

— Там ходят само сополиви деца и стари пръдльовци — изсумтя Дитриш.

— Е, децата може и да пораснат...

— Защо не престанеш, а? — възмути се Дитриш. — Държиш се като баща ми!

— Че какво? Ако съм от миналото, в известен смисъл съм ти прародител. Мога и да те покомандвам.

Колкото и да бе странно, Дитриш се зае да обмисли сериозно този аргумент. Изглежда, наистина уважаваше предците си.

— Само ако теорията ти е вярна — каза той след дълъг размисъл. — Така че няма нужда да се правиш... на по-голям брат. По-добре разкажи за себе си. За своя свят.

— Какво интересно има в него? — попитах. — Работех като продавач. Като оставим настрана красивите думи — точно продавач. Продавах компютърни желяза.

— А какво е това?

Дълго му обяснявах какво е компютър. Постепенно се увлякох до такава степен, че даже накратко изложих достоинства и недостатъците на „Виста“ в сравнение с XP и изказах своята гледна точка по повод вечното противопоставяне между „Интел“ и AMD.

— И ти наричаш това безинтересно? — попита изумено Дитриш. — А ти искаше ли да станеш точно продавач на компютри?

— Не, какви ги говориш... Та кой мечтае да стане продавач...

— У нас мнозина.

— Манталитетът ви е друг... Аз учех в авиационен институт. Аерокосмически факултет. Глупост, разбира се, детска мечта. В детството си всички мечтаят да се наядат със сладолед, да станат летци или космонавти...

— А какво е това космонавт? За летците съм чел. Наложил се да му разкажа и това.

За свое учудване се увлякох още повече. Виждаш ти, три години без да уча и уж всичко бях забравил, но се оказало, че някъде в паметта всичко се пази. Беше ми хем приятно, хем леко болезнено да си спомням — като да мисля за любимата девойка, с която сме се разделили по взаимно съгласие, но сме оставили нещо недоизказано...

— И твърдиш, че вашият свят не е интересен? — възкликна Дитриш. — Вие сте летели до Луната и сте искали да летите до Марс. У вас е възможно да се прекоси целият свят за ден! А ти ми разправяш, че било безинтересно!

— Навярно сме свикнали. На нас всичко това ни се струва обичайно.

— Ама че глупаци! — каза Дитриш. — Компютри, самолети, ракети. Луната.

Той поклати глава и си наля още вино. Хубаво вино, със сигурност от собственото му грозде, съхранява се някъде в мазетата, в огромни бъчви...

— Вече е късно — рече Дитриш със съжаление. — Бих си говорил цяла нощ с теб. Но ти утре ще тръгнеш към кулата, нали?

— Да.

— Тогава трябва да се напиш.

Все пак той имаше много силно развито чувство за отговорност.

— Добре. — Допих виното. — Благодаря... за автомата и изобщо.

— Утре ще те изпратят донякъде — каза виновно Дитриш и добави искрено: — Само ако знаеше колко искам да ида с теб до кулата!

Утрото се оказа отвратително.

Когато се събудих, чух как зад прозорците барабани дъжд. Всъщност е чудесно да се будиш по такъв начин — ако е събота или неделя сутринта и не се налага да ходиш никъде, можеш да се потъркаляш малко, ту заспивайки, ту събуждайки се, после да пуснеш телевизора и докато слушаш някакво глупаво дърдорене, да си приготвиш закуската, гледайки в мокрото стъкло, по което се спускат едри капки, и да посъчувстваш на хората, бързаци по улицата под куполите на чадърите.

Но на мен ми предстоеше друго.

Надигнах се, дръпнах пердето и погледнах през прозореца. Сиви облаци лежах като мокър шал върху склоновете на планината, навън нямаше жива душа, а на перваза на прозореца се мокреха два настръхнали гълъба. Кулата не се виждаше, сякаш изобщо я няма в природата.

Добрият пълководец не би изкарал в такова време войниците си под куршумите.

Много жалко, че аз съм и пълководец, и войник в едно.

Слязох на долния етаж и намерих Дитриш в трапезарията. Сякаш не си беше тръгвал оттам. Впрочем може и точно така да беше — на масата стоеше още една празна бутилка вино, а пепелникът на масичката за пушене беше пълен с угарки.

— Добро утро — поздрави ме Дитриш. Видът му наистина беше като на недоспал. — Времето е гадно.

— Забелязах — казах аз. Появи се един слуга и започна да слага масата. Пресен сок, чай, хляб, сирене, салам. Нямаше топла храна за закуска; всъщност вълнението така или иначе потискаше апетита ми.

— Може би да отложим за утре? — попита Дитриш. — Ще се подготвим по-добре. Мога да разпитам хората в имението, току-виж някой се съгласи да дойде с теб.

— Тях ги е страх от работа. Железния човек.

— Та това са измишльотини — отговори навъсено Дитриш. — Няма нищо такова.

— В нашия свят имаше. Несъвършени, разбира се, но имаше. Движеща се машина от желязо, управлявана от компютър.

— И може да ходи на крака?

— Ами... като че ли са правили такива.

— Слуховете са вече на петдесет години! За толкова време всяка машина ще се счупи... дори и да е имало нещо.

Свих рамене, намазах си филия, сложих отгоре парче сирене и парче салам.

— Може би да наредя да донесат супа? — попита Дитриш. — Или месо?

— Не, това е достатъчно.

— Мислех си какво още можеш да вземеш със себе си. Ето ти въже. — Дитриш кимна към масата между нас. — То, разбира се, не е толкова тънко и удобно, като онова на надхората. Но също е здраво. Ето и ловджийски нож.

Засмях се.

— Вечно имам проблеми с ножовете. Една жена, функционал, все ми подаряваше изковани от нея ножове.

— Функционал-ковач?

— Не, митничар. Ковачеството ѝ е хоби. Навярно иска да докаже, че и сама умее нещо. Та тя ми подарява ножове, а аз все ги губя. Нито веднъж не влязоха в действие.

— Ако ще, изгуби и този — лесно се съгласи Дитриш. — Само не ходи в планината без нож. Ето и кибритени клечки...

— Аз си имам.

— Ще са ти от полза. Карта. През нощта я нарисувах. Не е точна, разбира се, но ще ти помогне да се ориентираш. Свещи. Лечебен мехлем, много добър. Ако паднеш или се удариш... само не трябва да се маже на открита рана, че ще пари. Комплект шперцове. Веднъж хванахме крадец, наложихме го както трябва и му взехме принадлежностите...

Засмях се.

— Дитриш... Та аз не умея да работя с шперцове. Не съм крадец. А и едва ли там има механични ключалки. По-скоро нещо електронно.

— Е, кой знае... Не са тежки. Ето и още.

Отново понечих да се засмея, но погледнах към Дитриш и се сдържах.

— Хубав чадър — казах.

— Глупаво е да се ходи в планината с чадър — рече Дитриш смутено. — Разбирам. Но в началото пътят е доста равен. Защо да се мокриш напразно? А после ще го изхвърлиш, за да не ти пречи.

Когато излязохме от чифлика, никой не ни съпровождаше. Навярно Дитриш беше наредил така. Дъждът беше понамалял — продължаваше да капе нещо от небето, но беше по-скоро ръмене.

— Това е стар път — обясняваше Дитриш, докато вървахме покрай портокаловите градини. — Тук още събират реколтата. А ето след този завой не ходи никой. Диви дървета, плодовете са малко... а и не ги събират.

— Защо? Щом никой не вижда кулата?

— Историите за железния човек. А и почвата тук е една... тежка почва. Камениста.

Достигнахме до обрасла с трева и храсти морена, стоварила се някога от планината. Едва забележима просека заобикаляше морената и нататък наистина ставаше съвсем непроходимо.

— И тук те оставям — каза Дитриш.

Спряхме се.

— Благодаря ти — казах искрено. — Благодаря. Много ми провървя, че реших да намина през теб.

— Късмет, Кириле. Жалко, че си от друг свят.

Често става така — поопознаваш някого и изведнъж разбираш, че бихте могли да се сприятелите. Че той може да ти стане приятел, може би дори най-добрият. Но животът ви праща в различни посоки, а само в детските книжки приятелите си остават приятели напук на всичко.

— Иска ми се да вярвам, че наистина може да съм твой предшественик — казах аз. — Ненапразно малко си приличаме.

— Нямам нищо против. В нашия род не сме имали герои, всички сме били упорити труженици. — Дитриш се усмихна неловко.

— А това е много по-важно.

— Пази се. — Той ми стисна здраво ръката, обърна се и тръгна в обратна посока.

Все пак беше роден лидер. Защото лидерът не е онзи, който язди най-отпред. Лидерът насочва всеки в правилната посока. И умее навреме да остава сам.

Постоях малко, нелепо стискайки над себе си големия пъстър чадър. Но Дитриш вървеше, без да се обръща, все по-бързо и по-бързо.

И аз също тръгнах напред.

Всеки трябва да прави това, което е длъжен да прави. Всеки трябва да се грижи за своята градина. И не съм виновен аз, че в моята жужат оловни пчели.

Чадърът всъщност ми помага доста дълго. По някое време заваля по-силно и заставах под едно дърво, прикривайки се и с чадъра. Когато пороят отслабна и отново започна да ръми, продължих нататък. После склонът стана по-стръмен, бодливи храсти се вкопчваха в краката ми и аз осъзнах, че чадърът окончателно се е превърнал в бreme.

Спрях. Точно в този момент духна вятър и изтръгна чадъра от ръцете ми. Хвърлих го нагоре, към пръснатата във въздуха водна прах. Той се завъртя и полетя като огромна черно-бяла пеперуда.

Лети! Мини над чифлика на Ал Дитриш, спусни се от планината върху тихия град, намери девойката от библиотеката, изскочила на улицата без чадър, и се спусни в ръцете ѝ. Нека тя по някакъв белег узнае чий е този чадър и да си избере ден, в който да отиде до чифлика в планината, за да го върне на стопанина му.

Усмяхнах се. Виж ти... каква романтика ми се въртеше в главата.

Изглежда, днес щеше да бъде горещо.

Продължих да вървя, без да се оглеждам и без да обременявам мислите си с нищо. Катерех се, вървах по някакви пътечки, прокарани или от животни, или от стекла се откъм планината вода. За моя радост дъждът окончателно спря. Може би защото вече вървах сред заседналите на склона облаци, в гъста сива мъгла. Беше тихо, звуците наоколо заглъхваха, даже един изплъзнал се изпод крака ми камък се понесе надолу почти безшумно. Нищо, изкачването не беше страшно, склонът в по-голямата си част се състоеше от тераси. Щях да се изкача.

И в този момент чух приближаващ се звук.

Тежка металическа походка. Кънтящи по камъните крачки.

Вцепених се. Андре не ме беше излъгал!

Всичко беше като в кошмарен сън, сякаш вече бях изпадал в такава ситуация, сякаш си спомнях, че съм я преживявал, но бях забравил какво точно се е случило. През мъглата към мен се приближаваше крачещ метален кошмар.

Обърнах се и хукнах да бягам. И, разбира се, веднага се подхлъзнах. Краката ми политнаха и аз паднах, като ударих дясното си коляно. Прониза ме болка. Запълзях по склона, одирайки брадичката

си в камъните; впирах пръсти в почвата, но и не намирах опора. И с потрепване почувствах как краката ми отиват в пустотата, как под мен се разтваря бездна.

В последния миг все пак се задържах. Раздирайки пръстите си до кръв, се вкопчих в каменистата повърхност. И със зъби бях готов да се вкопча, стига да имаше какво да ухапя!

Колко е пропастта под мен?

Половин метър?

Или половин километър?

Честно казано, като се започне от петия метър, разликата щеше да е само в това колко дълго ще звучи последният ми вик.

А крачките продължаваха да се приближават! Аз, висящ до кръста над пропастта, внимателно се опитвах да изпълзя назад. Но нямаше за какво да се хвана.

Крачките стихнаха. Рискувах бавно да вдигна глава.

Над мен стоеше робот.

Съвсем истински, като онези в детските анимационни филми.

Висок поне колкото човек и половина. Метално бъчвоподобно туловище, гладко, сиво и неугледно. Краката — дебели и също метални, при това сякаш гофрирани, свободно прегъващи се, без никакви стави. Широки стъпала, карикатурно човешки, като че ли даже с отбелязани пръсти. Ръцете — точно като краката, само че потънки и с по-явни пръсти, събрани в конус. И глава, отново подобна на човешката; вместо уста — тъмна матова пластина, вместо нос — малък издатък с две отвърстия, огромни фасетъчни, слабо светещи очи.

Почувствах как ръцете ми отмаляват. Може би да разтворя пръсти? Току-виж отдолу са само един-два метра? Или полегат склон, по който мога да се търколя?

Роботът стоеше неподвижно и ме гледаше.

— Ей, здрасти! — казах аз. — Здрасти-здрасти! Трите, какви бяха, закони на роботиката! Азимов ги е измислил, знаеш ли? Нашият човек Азимов от Смоленск! Роботът не бива да причинява вреда на човека и да допуска да му бъде причинена вреда... И още — да се подчинява... И да пази себе си...

— Много своеобразна логика — рече роботът тихо. Гласът му беше напълно човешки, жив. Устата му, естествено, не помръдваше.

Още по-силно ми се прииска да разперя пръсти.

— Обичаш ли вицовете? — попитах, вече без да осъзнавам какви ги дрънкам. — Събуждат се едни алпинисти, защото приятелят им се мята в палатката и крещи: „Свий пръста! Свий пръста!“. Будят го, питат какво се е случило. А той казва: „Сънувах, че снежен човек е пъхнал пръст в задника ми и ме държи над пропастта... а аз му викам: «Свий пръста!».“

— Предлагаш ми да постъпя като снежния човек от тази история? — попита роботът. Дали ми се стори, или в гласа на железния дръвник наистина имаше ирония?

— Просто ме измъкни! — изкрещях аз. — Измъкни ме или ме бутни, но не стой като стълб. Ще падна!

Дори не разбрах как стана всичко, съзнанието ми не го регистрира. С немислима бързина роботът протегна ръце, хвана ме под коленете и ме издърпа пред себе си. За секунда се замяха в металическите му лапи, които ме държаха здраво, но и внимателно. После ме обърнаха и ме сложиха на твърда земя.

Роботът отново стоеше неподвижно. Изрече със спокоен глас:

— Не можеше да паднеш, контролирах ситуацията.

— Значи ти... ми се подчиняваш? — Намерих какво да попитам.

— Откъде такъв извод? — поинтересува се роботът. — Казвам, че не бих допуснал твоето падане. Ти си ми необходим.

— Т-така ли? — За пръв път в живота си започнах да заеквам.

— А аз, вероятно, съм нужен на теб. Струва ми се вероятно интересите ни в много отношения да съвпадат.

Металният палец се протегна към мен и докосна автомата.

— Това е оръжие — признах аз.

— Знам. Препоръчвам ти да не хабиш напразно патрони в опит да ме повредиш. Защитен съм от оръжия от такъв вид.

— Не съм и възнамерявал... — Махнах с ръка. Каква полза да обяснявам? При вида на тази оказала се толкова бърза машина ставаше ясно, че против нея бих имал същата полза от автомата, каквато и от тирбушон.

— Добре.

Роботът отново неуловимо бързо промени позата си — седна. Камъните под металното туловище изскърцаха.

— Питай — нареди роботът. — Знам, че хората не могат да действат, преди да зададат куп ненужни въпроси.

— И ти ще отговориш? — попитах аз.

— Зависи от въпросите.

С логиката му всичко беше наред. Жалко, че създателите му не бяха чели Азимов.

— Ти си робот.

— Робот съм. Не ми ли личи?

Определено имаше чувство за хумор! И това някак си успокояваше. Погледнах към пропастта и преглътнах. Дъното не се виждаше. Побързах да се отдалеча и седнах срещу робота. Свалих автомата и го оставих настрана, повече за свое удобство, отколкото за да демонстрирам миролюбивост.

— Местен ли си? От жителите на този свят ли си създаден?

— Не и не.

— От хора ли си създаден?

— Да.

— Имаш ли чувство за хумор? — попитах неочаквано.

— Откъде да го имаме ние, железните пънове? — отговори роботът жалостиво.

— В кой свят са те създали?

— Коя класификация знаеш?

— На функционалите... Световете от Веригата.

— Тогава името нищо няма да ти говори. Функционалите не включват света ни в класификацията си.

— Защо? Не им е известен?

— Получиха твърде болезнен отпор при опита си да проникнат там.

— Това родният свят на функционалите ли е?

— Да.

— Кулата, която е зад гърба ти, от функционалите ли е създадена?

— Тя не е зад гърба ми. Да, от тях.

— Ти охраняваш ли я?

— Нима така ти изглежда?

— Да я унищожих ли искаш?

— Да я изследвам. Може би и да я унищожа. В зависимост от предназначението ѝ.

— Изглежда, се сдобих със съюзник — казах аз. — Отдавна ли си тук?

— Шейсет и две години, четири месеца и три дни.

— Фантастично! — възкликнах. — Като нов си!

— За съжаление не е така. Повреден съм и останах сам, а отначало бяхме трима. След два месеца и шест дни източниците ми на енергия ще се изтощят окончателно, а аз ще престана да функционирам. — Той помълча малко. — Макар и да не обичам думата „функционирам“.

— Разбирам. Ще ми разкажеш ли за своя свят?

— Не. Тази информация няма никакво значение за теб. Ние не представляваме опасност за теб и изобщо за обикновените хора. Нашият начин на живот ще ти се стори странен, а вероятно и отблъскващ. Това може да попречи на сътрудничеството ни.

— Но при вас има хора? Обикновени хора, нали? Те нали не са поробени от машините?

— Има. Не са поробени. Сега би трябвало да последва смях, но моите възможности за звукоподражание са ограничени. Опитах да се смея, но това плаши хората.

— Че как... — подскочих аз. — Хората биха се уплашили дори ако изпееш песничката за ковача... Ти си един такъв... много едър и железен. Макар че все пак много приличаш на човек!

— Създаден съм от титан и течна керамика — каза роботът. — Но съзнанието ми е копирано от човешкото.

— Да се побъркаш! — признах си аз. — Дори не знам какво още да попитам!

— Много е хубаво, че умееш да слагаш точка на разпитите. Сега е мой ред да задавам въпроси, съгласен ли си?

— Хайде.

От работа прииждаше топлина — мека, почти жива. И мъглата наоколо сякаш се разпръсваше, а аз почувствах, че дрехите ми започват да изсъхват.

— Как се казваш?

— Кирил. Аз не попитах за твоето име, извинявай...

— Няма значение. Наричай ме „роботе“. От кой свят си?

— Земята. Функционалите я наричат Демос.

— Така и предполагам — каза роботът със задоволство. — Почти не си шокиран и знаеш думата „робот“. Може да си дошъл само от технически развит свят. Как се озова тук?

— Аз съм бивш функционал. Митничар.

— Няма бивши. Дори и да си прекъснал връзка с функцията си, изменената вероятност в теб си остава.

— Изменената вероятност?

— Мой ред е да задавам въпроси — напомни ми роботът. — Да, изменена вероятност. Преобърнато време. Локален хроноклазъм. Неосъществена реалност. Междувременна флукуация. Това е от областта на квантовата физика.

— Никога не съм чувал такова нещо — промърморих с тона на специалист по квантова физика.

— От нашата квантова физика. Това е нещото, което функционалите правят с хората, за да ги превърнат в себеподобни. Прекъсват връзката им с реалността и придават на съществуването им вероятностен оттенък... Както и да е. Нямах достатъчно познание, за да възприемеш теорията, а и аз не я познавам достатъчно дълбоко. И така, ти си бивш функционал. Защо си прекъснал функцията? По принцип съществуването на функционала е достатъчно приятно. Любов?

Погледнах в меко светещите фасетъчни очи и си напомних, че това чудовище в известна степен беше човек.

— Да.

— Обичайна история, доколкото ми е известно. — Роботът докосна меко рамото ми. — С течение на времето функционалите губят способността си да обичат... и винаги недооценяват силата на това чувство. Напълно ли си се лишил от способности?

— Не. Те се появяват понякога. Струва ми се, че в случаите, в които съм изправен пред сериозен избор.

— Правилно. Ти не си се върнал напълно в своята реалност, Кириле. Продължаваш да бъдеш смущение в хода на времето. Песъчинка в океана, носена от вълните.

— Ти си бил и поет...

— Бях. Това не е важно. Да отмъстиш ли искаш?

— Искам да закрия Земята за функционалите. По същия начин, по който сте се закрили вие или Твърд.

— Ние сме го направили по различни начини. Твърд води война. Ние сме се изолирали на равнище тънките структури на пространството. Никой никога няма да успее да проникне в нашия свят и ние никога няма да съумеем да излезем навън.

В гласа на робота имаше тъга.

— Съчувствам ви.

— Благодаря. Няма значение. Аз не съм съвсем човек и не изпитвам истинска мъка по родината си, но ми е неприятно онова, което стана по време на нахлуването. Човекът, чието съзнание лежи в основата на моето, загина от ръцете на функционалите. Искам да нанеса на функционалите вреда, която да им попречи да сторят отново подобно нещо.

— Желанията ни съвпадат — промърморих аз. — Само че аз бих искал и да се върна вкъщи...

— Длъжен съм да те предупредя, че шансовете за това са пренебрежително малки.

— Знам.

— В такъв случай сме съюзници.

Съюзник — в тази дума винаги има елемент на временност. Съюзниците от Втората световна война благополучно са се изпокарали веднага след приключването ѝ, а и по време на самата война вече са се готвели за бъдещото противопоставяне. Съветският съюз се е разпаднал и сега отношенията между бившите съюзни републики са много по-лоши, отколкото отношенията им с някогашните им врагове. Така е и в обикновения човешки живот — често ли употребяваме думата „съюзник“? Приятел, другар, единомишленик — никакъв проблем. Но в думата „съюзник“ сякаш е заложено бъдещо разцепление. Съюзникът не е приятел. Просто с него имаме общи интереси. В някаква определена сфера и за определен период от време.

Ох, напразно са наричали Съветския съюз „съюз“! Заложили са лингвистична мина за бъдещето. А си е струвало поне да се поинтересуват откъде се е взела думата „съюзник“! Преди повече от две хиляди години са наричали така подчинените на Рим области на Италия, които са били длъжни да помагат във всичко на Рим, но самите те не са имали никакви права...

Потрепнах, съобразявайки, че разсъждавам по тема, за която по-рано не съм имал никаква представа. Способностите на функционал се бяха проявили.

Значи правех избор.

Онази част от мен, която, ако се вярва на работа, нямаше никакво отношение към човешката плът и кръв, моята „изменена вероятност“, се беше събудила и любезно ми предлагаше достъп до енциклопедични познания.

Не се колебах дълго.

— Добре. Съюзници сме.

— Нуждая се от човешка помощ. — Роботът се изправи. — Входът на зданието се отваря само за хора. Както виждаш, не пасвам много на определението за човек. Наложил ми се да чакам появата на хора, за да се опитам да вляза в сградата.

— Хей! — Аз също скочих. — Значи вече си се опитвал?

— Да. Понякога тук се появяват хора. Авантюристи, търсачи на приключения, търсачи на съкровища. Когато ми се е удавало да ги задържа, съм отговарял на въпросите им и съм им предлагал съвместен поход до кулата.

— И много такива ли е имало?

— Шейсет и двама души. Съвпадението с броя години, които съм прекарал тук, е случайно. Понякога хора не се появяваха по три-четири години. Най-голямото прекъсване беше преди твоето идване — девет години.

— Забележително. Какво питаха те и какво им отговаряше ти?

— Те задаваха други въпроси: има ли в зданието съкровища, имаме ли шансове да влезем там и да излезем обратно. Отговарях, че има съкровища, шансове — също.

— И всички ли се съгласяваха?

— Те нямаха избор. Обяснявах им, че не мога да допусна широко изтичане на информацията за мен. Длъжни бяха да дойдат с мен или веднага щяха да загинат. Те предпочитаха да дойдат.

— И загиваха ли?

— Да.

— Просто чудесно! — Вторачих се в безразличните стъклени очи. — Ти не си добър робот, нали?

— Аз си имам цел. Ти винаги ли си добър?

— Но аз... — Замълчах. Какво? Че съм човек? Ами и пред мен е човек в метално тяло. Той не е обвързан с никакви закони, свободен е в постъпките си.

— Те идваха тук, знаейки, че рискуват и могат да загинат. Търсеха приключения и съкровища. Получиха си приключенията и имаха шанс да се сдобият със съкровищата. Всичко е честно.

— И на мен ли би дал този избор?

— Ако беше отказал, разбира се. Но ти нали не отказа? Ти сам искаш да отидеш там. Нима не е така?

Логиката е хубаво нещо. Макар и подло.

— Защо загинаха те?

— Не знам точно. На входа на зданието има контролен център. Той пуска хората и ги подлага на някакво изпитание. Аз контролирам

ситуацията само частично. Някои издържат повече. Други биват унищожени веднага. Тъй като ти си функционал...

— Бивш! — все пак не издържах аз.

Роботът помълча и търпеливо повтори:

— Няма бивши. Ти си функционал и имаш значително по-големи шансове да преминеш. Оценявам шансовете ти като едно към три.

— Благодаря, утеши ме... А как успя да ги прецениш?

— Просто така ми хрумна.

Не издържах и се разкикотих. Умираща, но отмъстителна метална буца с чувство за хумор и с напъни да се шегува! Великолепен съюзник. Точно такъв ми трябва!

— Олекна ли ти? — попита роботът, след като търпеливо изчака да спра да се смея.

— Да, малко ме поотпусна... — Вдигнах автомата от земята. — Много ходене ли има дотам?

— Пет минути. Ти почти стигна до зданието.

— Можеш ли да ми кажеш нещо умно? Как да мина през този контролен център?

— Не. Дори не знам дали си струва да лъжеш, или трябва да говориш истината.

— Значи ще ми задават въпроси?

— Вероятно. Вероятно тази сграда притежава собствен разум.

— Ти ме смайваш! И ние стоим тук и обсъждаме всичко това? А ако ни чува?

— Предполагам, че това няма никакво значение.

— Ами да тръгваме — рекох рязко. — Стига сме дрънкали.

— Ако преминеш, трябва да дадеш заповед да пропуснат и мен — каза роботът.

— А да допуснем, че не дам такава заповед? Тогава какво?

— Тогава ще остана навън — каза тъжно роботът. — Когато срокът на съществуването ми изтече, ще отида при онази пропаст, тя най-добре отговаря на целите ми, и ще се хвърля долу. Неразумно е да се оставя на открито нещо, на което могат да се натъкнат туземците. Освен това не искам тялото ми да бъде разглобено от местните майстори. Остава ми единствено да вярвам на теб.

— Да вървим — казах аз.

— Следвай ме.

Беше лесно да вървя след робота. Каквато и сила и ловкост да се криеха в металното му тяло, той беше по-едър и по-тежък от мен. Беше принуден да избира широки и сигурни пътеки.

— Тук има ли зверчета?

Кой знае защо, роботът не отговори веднага.

— Да. Тук живееха вълци, но си отидоха. На другия склон живее семейство лисици. Обичам да ги наблюдавам.

— Не ги ли е страх от теб?

— Свикнали са. Аз се движа, но не мириша на човек.

Изведнъж си представих как тази карикатурна машина сяда до някоя лисича дупка и застива. Часове, дни... Роботът е неподвижен. Очите му светят матово. Лисиците престават да се боят и започват спокойно да минават покрай него. Старият мъдър лисан, главата на семейството, пръв се доближава до него и се изпикава върху металното стъпало, обявявайки робота за безобиден детайл от обстановката. Роботът не помръдва. Напролет децата си устройват игри около потъналите в почвата крака. Роботът е неподвижен. Само очите му, по които текат капки дъжд, слабо блещукат в нощта...

— Не ти е било много весело тук.

— Войната никога не е весело занимание.

— А какво бяха онези двамата? Твои приятели?

— Роботи.

— Също... на основата на човешко съзнание?

— Да. На основата на съзнанията на моите деца, убити от функционалите.

Не рискувах да го разпитвам повече.

След няколко минути в мъглата започна да се очертава небостъргачът. Отначало почувствах студ — сякаш нещо огромно и тежко беше заслонило от мен невидимото в облаците слънце и бе надвиснало като безучастна мълчалива грамада. Роботът забави крачка.

Отдолу кулата на небостъргача беше свързана от нещо като общ стилобат — извита като дъга основа с размера и формата на сградата на Главния щаб на Дворцовия площад в Санкт Петербург. Насред дъгата, там, където в зданието на Главния щаб е разположена арка, тук имаше прозрачна врата. Беше голяма, през нея можеше да мине камион, но се губеше на фона на сградата. Разбира се, зданието не

беше построено от камък, сивият му градивен материал можеше да е бетон, а можеше и да няма никакво название в моя свят. Прозорците в стилобата бяха на височина десет метра от земята.

Погледнах нагоре и видях в мъглата извитите венчелистчета на кулите. Сега стояхме право в центъра на гигантската тръба, пронизваща облаците. Стори ми се, че тук, като в окото на тайфун, се вижда чисто небе.

— Входът е пред теб — каза роботът. — Аз не мога да се приближа, без да рискувам да бъда унищожен.

— Аха...

— Ще се приближиш до стъклената врата. Тя ще се отвори и ти ще влезеш. Ще ти зададат някакви въпроси. За съжаление не мога да получа информация за тях по нито един от достъпните ми начини — ще бъдеш с гръб към мен, а тези врати не вибрират от звуковите колебания.

— Жалко. — Извадих пакета с цигарите. Земните вече бяха свършили, но аз го бях натъпкал с местни.

— Успокой се — каза меко роботът. — Отпусни се. Ти си вече в печеливша позиция, в теб я има същността на функционал и зданието трябва да почувства това. Ти го видя веднага, а онези, които водех, трябваше да се вглеждат няколко минути, дори когато бяха застанали тук, за да възприемат заобикалящата ги реалност. Мисля, че имаш шансове.

— Благодаря. — Дръпнах дълбоко няколко пъти от цигарата. — Колко радостно.

— Не си струва да стреляш. Мисля, че можеш да си останеш с автомата, но той няма да причини вреда на зданието. И да не забравиш да ме пуснеш.

— Не се бой, железен — промърморих аз. — Всичко е наред.

Той замълча. Аз си дръпнах още веднъж, хвърлих цигарата и тръгнах към вратата.

Сградата, естествено, действаше потискащо. Земните небостъргачи, дори най-високите, все пак са заобиколени от други здания. Египетските пирамиди, макар и построени в пустинята, са солидни, те са плът от плътта на земята. А това съоръжение на върха на планината беше напълно неуместно. Така някое момче, като си

играе, строи кула от кубове на най-неподходящото място и казва: „Тя ще стои тук!“.

Стъклените врати бяха абсолютно прозрачни и чисти. Зад тях видях доста голямо фоайе с меко светещи панели на тавана. Насред фоайето имаше висока до гърдите ми рецепция. Струваше ми се, че ей сега зад нея ще се появи дружелюбен портиер и ще попита: „Резервирали ли сте място при нас?“.

Да, резервирал съм. От момента, в който вече не можех да вляза в собствения си апартамент. Когато ме налая кучето ми. Когато паспортът ми се разпадна в ръцете ми, а баща ми не позна гласа ми. Имам право да вляза през тази врата. Да вляза — и да направя всичко, което сметна за необходимо!

Когато до вратата оставаха само две-три крачки, стъклото сякаш беше прорязано от пукнатина. Двете крила плавно се плъзнаха встрани. Ох, колко примитивно, можеше просто да изчезне или да се стече на пода, или да се разтвори като диафрагмата на фотоапарат. Вместо това — плъзгащи се врати. Купе на влак...

Преглътнах и пристъпих във фоайето.

Беше тихо и топло. Въздухът леко трепереше, работеше невидима вентилация. Неволно шарех с поглед в търсене на предишни посетители. Кого очаквах да видя? Разложени тела, скелети? Разбира се, нямаше нищо.

Направих още крачка.

Крилата тихо се събраха зад гърба ми.

— Елате на рецепцията.

Гласът беше тих, вежлив, но, за разлика от гласа на робота, съвсем безжизнен. Безполов и учтив. Така би трябвало да говорят пералните и прахосмукачките.

— Идвам — кой знае защо отговорих аз и тръгнах напред.

Рецепцията беше или от светъл камък, или от пластмаса, имитираща камък. Гладка, равна, никакви бутони, изобщо — никакви детайли.

— Положете длан върху рецепцията.

Подчиних се.

— Назовете вашия свят.

— Земя. По-точно, Земя-2. Демос.

— Правилно. Назовете вашата функция.

— Митничар.

Пауза. И отново все така спокойно:

— Неправилно. Връзката ви с функцията е прекъсната. Вие вече не сте функционал.

— Не мога да престана да съм функционал — отговорих бързо.

— Аз си оставам изменена вероятност.

Кратка пауза.

— Правилно. Назовете вашата функция.

Той какво, подигравали ми се? Погледнах нагоре, откъдето се носеше гласът. Не, не приличаше нито на шега, нито на двусмисленост. Това наистина беше машина без никакъв намек за човешки чувства.

— Аз съм функционал, който не знае каква му е функцията.

Дълга пауза.

— Правилно. Цел на посещението?

— Изучаване на зданието.

— Правилно. Продължителност на посещението?

— Неопределена — отговорих аз, като се стараех да попадна в тона му.

— Правилно.

Нима всичко беше толкова просто? Трябва само да си функционал — и те пускат?

— Обосновка?

Помълчах и отговорих:

— Оценка на целесъобразността на разрушаването на зданието.

— Правилно.

Тишина.

Чаках, пристъпвайки от крак на крак. А някъде в недрата на зданието онази негова част, която умееше да взема решения, формулираше въпросите.

— Имате ли възможност да разрушите зданието?

— Не.

— Правилно.

Очаквах още въпроси, но те не последваха. Затова пък повърхността на рецепцията между ръцете ми се отвори. Навън започна да се подава гъвкав маркуч с мундщук накрая. Дръгнах се, но ръцете ми сякаш бяха залепени за рецепцията.

— Отворете уста и притиснете зъби към мундщука.

— Какво е това? — извиках аз в неволна паника.

— Дезинфектираща сонда — безстрастно поясни гласът. — Стандартна процедура, не е опасна за функционали.

— А за хора?

— Води до смърт след промеждутък от време между трийсет секунди и шест часа и дванайсет минути.

Обърнах глава, избягвайки поклащания се маркуч.

— Отказвате ли да се подложите на дезинфекция?

Сивият сплескан мундщук на маркуча замря пред лицето ми. Изведнъж видях върху него едва забележими вдлъбнатини.

От стиснати от нетърпима болка зъби?

Не можех да се изтръгна. Ръцете ми бяха като залепени. Но дори и да се измъкнех, къде щях се дяна?

— Повторен въпрос. Отказвате ли да се подложите на дезинфекция?

Интересно, това стандартна процедура по отсяване на „нефункционали“ ли е? Или начин да се наказват самозванци? Или машината пита без никакъв зъл умисъл?

Като нефункционал ще умра. Способностите ми на функционал се задействат само...

— Имам ли избор? — изкрещях аз.

— Да. Имате право да откажете.

— Питам повторно! — закрещях. — Имам ли избор и важни ли са последствията от моя избор за съдбата ми? Разбираш ли ме, електронна глупачко?

И в този момент разбрах, че не съм прав. Усетих как разсеяните в стените на зданието нервни възли избухнаха от прилив на енергия, оценявайки въпроса ми и опитвайки се да разберат скрития му смисъл. Каква електроника, какви течни оптиконеуронни схеми има универсалният робот Карк-Е от Земя-46, въплътил в себе си личността на поета депривист Анатол Ларс! Това не беше нито компютър, нито автомат, нито робот, нито личност — това, което живееше в зданията на функционалите, което поддържаше силите на прикованите към тях хора, което добиваше енергия от нищото и превръщаше информацията в енергия. Изменението на свръхтънките структури на материята, промяната на спина на електрона от една втора в единица или нула, което водеше до изменение на съществуването на електрона в нашата

реалност от вероятно към невъзможно или недопустимо. Елементарните частици на материята се превръщаха в елементи на чудовищна по своята сложност схема, взаимодействайки си някъде отвъд границата на реалния свят, там, където цари принципът на неопределеността на Хайзенберг, разширен и подобрен от континуума на Иманиши...

Застенах, чувствайки как изобилието от информация, раждаща се от енергията, възникваща от нищото, шурти в мозъка ми. Бях поискал твърде много. Не можех, не знаех, не разбирах това, което услужливо беше разгърнала пред мен справочната система на функционалите. Ако имах малко повече сили, малко повече опит, щях да се обърна към нея осъзнато. И да попитам например как могат да се победят функционалите.

Но нямах сили за това.

— Да, имаш избор, последствията от който са важни.

— Дезинфектирай! — извиках аз, захапвайки мундщука.

Така е по-лесно. По-добре отровна гадост, шуртяща в устата, отколкото мъждукащата между реалността и небитието нервна мрежа на зданието, отколкото опитите да разбере онова, което не съм способен да разбере. Нека ме натъпчат с отрова, а не с информация...

Ааааа!

Бих закрепял, ако можех. Но мундщукът се впиваше в устата ми и дори не можех да отдръпна глава. В устните ми се изливаше непоносима разяждаща горещина, в гърлото ми плисна гъста лепкава каша. Дърпах се, почувствах, че гълтам или алкали, или киселина — всичките ми вкусови рецептори побесняха и закрепяха едно и също: „Отрова!“.

С конвулсивни движения маркучът вля в мен не по-малко от половин литър течност, после падна и се прибра в рецепцията. Едновременно с това се освободиха и ръцете ми. Строполих се на колене и разтърсих глава, опитвайки се да повърна отровата. Стомахът ми се разтърси от спазми, но лепкавата гадост не желаше да напуска организма ми. Чувствах как изгаря хранопровода и стомаха ми, прониква в кръвта, убива сърцето и черния дроб...

Човек не би оцелял.

Или ще загине след секунда от нетърпима болка или от инфаркт, или ще умре от разлагане след няколко часа.

Аз съм отчасти човек, отчасти жива машина, както търпеливо чакащия отвън робот Анатол Ларс. Тялото ми е било превърнато в същата такава неустойчива система, балансираща между реалностите, както и митническата ми кула, както и зданието ветрило. То е способно на много. И да регенерира загубен крайник, и да изхвърли отрова, и да изтърпи огън. То е способно на всичко, защото в безкрайния океан на времето, в разгънатото ветрило на реалността има всичко, което човек може да си представи — нови тела, неотровни отрови, регенериращи организми, хора, пиещи киселина на закуска, и хора, дъвчещи стъкло за десерт; в това вероятно море ловят куршуми с голи ръце, а при докосването на палеца с показалеца от ноктите изригват мълнии; в тези безбройни светове, от които функционалите са се докоснали само до едно крайче, е възможно немислимото и невъзможно — възможното. Какво чудно има в това, че изгорените клетки на тялото ми започват да се възстановяват? Какво странно има, че парещата отрова се превръща във вода при съприкосновение със слюнката?

А може би всичко е различно. И по-сложно, и по-просто едновременно. Всички тези милиарди светове са едновременно един и същи свят. Всички тези милиарди Кирил Максимовци са всъщност един и същ Кирил Максимов. И не може да се направи нищо на някой от тях, докато той е част от общност — убитите ми клетки се възстановяват просто защото на другата теглилка са милиарди, милиарди здрави, живи, с нищо неотровени Кириловци. Капка отрова ще се разтвори във водата на океана по същия начин, по който изпарила се капка океанска вода бива заменена от съседната ѝ. Не могат да ме убият, без да убият всички нас едновременно, без да унищожат всички светове, без да разтърсят Вселената из основи...

За един кратък миг разбрах, че няма нищо невъзможно. Че всички правила на играта, зададени в нашите светове, всички аксиоми — „огънят гори, небето е синьо, а водата — мокра“ — не са нищо повече от случайност.

Небето е звънко.

Огънят е тежък.

Водата е грапава.

Всичко е възможно.

Изплюх гъста синьо-розова слюнка. Избърсах устните си. Ама че гадост...

— Вода? — прозвуча безучастният глас.

На рецепцията се появи чаша с вода. Най-обикновена. Станах и я пресуших на един дъх.

— Още вода?

— Благодаря, няма нужда — казах аз пресипнало. — Щом цяла чаша не може да ми помогне да се избавя от този отвратителен вкус...

В гърлото ми още пареше, но болката ме напускате. Отново преставах да съм функционал, но бях оцелял. Успях.

— Мога ли да вляза?

— Вие сте функционал. Имате право да влезете в музея. Пазителят е уведомен.

— Музей? Какъв пазител? — попитах аз.

Но не последва отговор.

— Ей... — Обърнах се към вратата. — С мен има робот. Той трябва да влезе!

— Роботът може да влезе.

Приближих се към вратата, тя се разтвори послушно, сякаш беше врата на някакъв хипермаркет. Размахах ръце.

Роботът се размърда и мигновено, както не умеят живите същества, премина от неподвижност към бяг. Тежките удари на краката му тресяха земята. Отдръпнах се и масивната металическа буца прелетя покрай мен, забави ход, бавно се обърна, оглеждайки се.

— Пуснаха ни, Анатоли.

— Откъде знаеш името ми?

— Наложих се да стана функционал, за да премина. Митничарите се свързват с база данни. Това е много, много хубава база данни.

— Отдавна не са ме наричали с това име. — Сякаш сметнал разговора за приключен, роботът се извърна, заобиколи рецепцията и тръгна покрай стената. — По-добре ме наричай „роботе“.

— Добре. Знаем къде се намирате. Това е музей.

Роботът не отговори. Завърши движението си, спирайки при стената срещу вратата.

— Ела. Тук има скрита врата, би трябвало да се отвори пред теб.

Приближих се. И стената се отвори точно по същия начин, разделяйки се на две крила.

Роботът веднага се хвърли през отвора, сякаш очаквайки, че могат да го спрат. Аз влязох след него.

У мен се появи усещането, че отвътре целият силобат е празен. Една кутия без прегради и етажи, от която израстват кулите пластини. Постоях, погледнах надясно, наляво. Роботът тръгна надясно, а аз от инат — наляво.

Широкичък коридор. Таванът — на петнайсет метра над главата. Равни сиви стени, по тавана — светлинни панели, разхвърляни в сложна шарка. По пода — правоъгълни платформи с размери около три на пет метра, разположени на равни разстояния една от друга. По краищата си платформите са оградени от перила.

Асансьори?

Май да. Таванът над тях изглежда цял, но това нищо не значи. Лесно се вижда, че всяка кула си има свой асансьор.

Приближих се до най-близката платформа. Стената зад нея се оказа не равна, а покрита с плитки барелефи. Църкви, катедрали, коленичили хора, горящи клади, стада от някакви чудовища, носещи се подир хората.

— Твърд — казах аз уверено.

Чу се тропот, роботът се връщаше. Спря до мен и рече:

— Всяка кула си има свой транспортен възел. На мен механизмите не ми се подчиняват.

— И къде искаш да отидеш? Това е музей, чуваш ли? Всяка кула е един от световите. Искаш ли да се запознаеш с живота в градовете държави на Вероз? Или те интересува животинският свят на Резервата?

— Ела с мен.

Тръгнах. Това не беше нито по-добро, нито по-лошо, отколкото да продължа екскурзията си в друга посока или да остана на място.

Изминахме целия коридор до края, до последната лява платформа. Роботът се спря.

— Тук няма пиктограми и рисунки. Това може да е служебно помещение.

Свих рамене. В душата ми имаше някаква опустошеност. Музей...

— Нека да опитаме.

Качихме се на платформата. Нищо не стана.

— Дай команда — предложи роботът.

— На самия връх, бързо — послушно казах аз. Няколко секунди не стана нищо.

После таванът над нас се разтвори, откривайки тясна, колкото платформата, асансьорна шахта. Тя се извиваше, следвайки наклона на кулата.

— Може би тук нещо... — започна роботът.

В следващия миг платформата се понесе нагоре. Нямах никакви въжета, платформата просто се издигаше все по-нагоре и по-нагоре — толкова бързо, че краката ми започваха да омекват. Въздухът ме притисна като преса в раменете — все по-тежка и по-тежка, не можех да я удържа... Приседнах, вкопчих се в перилото.

Бившият поет депривист стоеше неподвижно и ако металическото му лице можеше да изразява емоции, бих го нарекъл тържествуващо.

От киното знаем, че решителната битка винаги се извършва сред съответстващи на случая декори. Фродо хвърля пръстена в гърлото на вулкан, а не го разтапя с горелка на технически напредналите джуджета. Люк Скайуокър вкарва торпедо в изпускателната тръба на Звездата на смъртта, а не прерязва най-важния кабел в реакторния отсек. Терминаторът встъпва в последен бой сред движещата се машинария на завод, а не се бие със съперника си в кокошарник. А между другото, представете си само колко интересно би изглеждало това! Възбудено кудкудякащи кокошки, изплашен, но изпълнен с готовност да защитава приятелките си петел, пръскащи се под краката на роботите пресни яйца, бягащо в панически страх жълтеникаво пухкаво пиленце...

Разбира се, писателите също са допринесли за това. Лев Толстой е убил Ана Каренина под гърмящ влак, вместо да позволи на жената тихо да се отрови с оцет в духа на тогавашните времена. Конан Дойл е изпратил Шерлок Холмс при водопад, а не е организиран последната битка из тихите алеи на Хайд парк. За да опише своята политкоректна история за любовта на алтернативно чувашия и изглеждащия Квазимодо към феминифранцузойката от ромски произход Есмералда, на Виктор Юго му е била необходима катедралата „Парижката Света Богородица“.

Е, хората обичат да използват в творчеството си красивите декори! Само че в живота по принцип не стават такива неща. Хитлер и Сталин не се бият с мечове наред с разрушения Райхстаг, космическите кораби не излитат от Червения площад и изобщо събитията, променили лицето на света, се вършат в тихи кабинети от скучни хора с безупречни официални костюми. Ние живеем в скучни времена.

И точно заради това толкова обичаме красивите картини.

Платформата се носеше между етажите, следвайки всички извивки на небостъргача. Покрай нас прелиташе етаж след етаж.

Стъклени вериги, шкафове, наклонени табла... мяркаха се и изчезваха скелети на динозаври, чучело на мамонт, тронав парен локомотив...

Музей. Наистина музей.

Подходящ декор за нещо весело. Но не и за Най-важната битка.

Напразно е блуждаел наоколо роботът с човешко съзнание, напразно се стремих да дойда тук. На мен ми е нужно сърцето на функционалите, а един музей изобщо не е подходящ за ролята на генерален щаб или правителствен дворец.

Разбира се, това здание е ценно за тях. Ненапразно се намира в родния им свят. Събиране на уникати и чудесии, съхраняване на чуждата, преправена и изкривена история. Но дори и някак да бъде унищожено — това ще бъде само дребно ухапване за тях.

Не намерих Сърцето на мрака. Извинявайте, кардинал Рудолф, не се получи. Много се старях, но...

Натискът на въздуха стана още по-силен. Странно, като че ли не се бяхме ускорявали... Вдигнах глава и видях как таванът стремително се приближава. Асансьорът беше прекосил цялото здание и сега щеше да ни размаже. Нима бях дал неправилна заповед, нима механизмите на зданието се бяха възползвали от думите „на самия връх“ като възможност да ни сплескат? Майчице, какви ги забърк...

Таванът се разтвори над нас и платформата започна да забавя движението си. Инерцията ме изхвърли нагоре и ме завъртя над платформата, едва я докосвах с крака, почти плувах във въздуха... Една гъвкава металическа ръка ме хвана здраво за рамото, притисна ме към металическото тяло.

Платформата спря.

— Благодаря... Анатоли... — промърморих аз, придобил отново опора. — Още веднъж благодаря.

Роботът мълчеше, оглеждайки се. Аз се откъснах от топлото му гладко туловище и последвах примера му.

Покрив като покрив.

Изглежда, с едва забележим наклон към краищата. Имаше леко ограждение, макар и да липсваше всякакво желание за приближаване до ръба. Впрочем височината беше маскирана от облаците — покривът на зданието се подаваше леко над тях.

Странно, нереално усещане...

Като на палубата на плаващ в небето кораб. Сивкави кълба на вълните, земя в далечината — видях градчето, в плетеницата от улици се мярна дори библиотеката. Малко встрани — планини, превърнали се в равно като маса плато... там, където вървах, опитвайки се да разбера в какъв свят съм попаднал и какво трябва да направя. Наблизо от облаците се подаваха върховете на другите небостъргачи, съставляващи ветрилото — повече от двайсет допиращи се площадки, повече от двайсет свята. Помислих си колко малко всъщност е това в сравнение с безкрайността. Колко малко е и колко странно е да изразходваш сили и знания, за да покориш още един свят, за да се разбереш с упоритата Твърд или да влезеш в битка с родния свят на Анатоли. Защо, защо ли правят всичко това? Да се научат да пътешестват от свят в свят, да покорят пространството и времето — и всичко това за такава глупава, първобитна експанзия... Какво ги движи?

— Дадох неправилна заповед — казах. — Извинявай. Да кажа ли да ни спусне?

— Заповедта беше правилна — някак небрежно махна с ръка роботът. — Качиха ни на покрива, защото така трябваше.

— На кого му е притрябвало?

Роботът мълчеше.

— Там, долу, ми казаха за някакъв пазител — съобщих аз. Предпазливо се отдалечих на няколко крачки от робота. Повърхността на покрива беше твърда, грапава, с едва забележим наклон. И въпреки това си беше страшничко... — Кой може да е това? Пазител на музея?

— Ангел — каза замислено роботът.

— Ангел пазител? — засмях се аз. — Добре би било да има такъв. Впрочем аз сигурно имам и не му се налага да скуча...

— Млъкни — рече рязко роботът. — Ангелът се приближава.

Обърнах се и проследих погледа му.

И коленете ми започнаха да треперят.

По рехавата облачна вата, като по твърда земя, към нас вървеше ангел. Двойно по-висок от човек, с блестящи бели одежди, с пламтящ огнен меч в ръцете. Зад гърба му лениво и ненужно махаха във въздуха две снежнобели криле. Косите на ангела се спускаха на бели къдрици по раменете му, изпод висящите дрехи се подаваха боси крака. От време на време той загребваше с тях късчета от облаците, а понякога

крачеше направо по въздуха. Очите му — огромни, мъдри, но при това напълно човешки — гледаха към нас.

— Отдръпни се, човеко — каза роботът.

Не се наложи да ме молят — отскочих настрани, забравил за страха си от височината. Устните ми сами се захванаха да шепнат:

— Господи... Господи, отче наш... Вярвам, защото не вярвам... Тоест вярвам, вярвам... Боже мой, аз... вярвам.

Роботът разпери ръце и чух противно стържене, сякаш се търкаха метални пластини. После той заговори напевно и не разбрах веднага, че това са стихове:

*Докато безумно се пилеех,
очаквайки последния си час,
Господ ми изпрати ангел
с движения величави...*

Разнесе се тънко цвърчене, сякаш няколко шевни машини са се заели да дупчат плат с иглите си. На гърдата на приближаващия се ангел разцъфнаха кървави точки. От равномерно размахващите се криле полетяха дълги бели пера. Блещукащите дрехи на ангела се късаха на тънки ивици — носени от вятъра, вече окървавени. А роботът продължаваше да декламира.

*Той гледаше строго и чуждо,
покорен на заповедта.
Без да изпита ни болка, ни глад,
без да се усъмни дори.*

Чуха се два кратки пукота и ангелът беше обгърнат от прозрачен син пламък. Огънят обхвана с лепкави пипала тялото му, кротко пламнаха косите му. Ангелът продължаваше да върви, без да откъсва поглед от безумния поет.

*Аз съм човек, жалък на вид,
заклучен съм в капана на плътта.
Но съвършенството не ме влече,
ако не е постигнато със труд.*

Пламтящият ангел прекрачи ограждението и стъпи върху покрива. От работа сега излизаше ниско тежко бучене, от което всичко наоколо се тресеше. Почувствах как сърцето ми тупти в гърдите, как стомахът ми се опитва да се обърне наопаки. Усетих пробождане в десния хълбок. Ангелът спря за миг и вдигна глава, сякаш вървеше срещу силен вятър.

*В работата — страст и ум,
в грешките — печал, смирение.
По този начин мъката на робството
в душата ражда вдъхновение.*

Ангелът отново пристъпи напред. Роботът сякаш изстреля напред неимоверно удължените си ръце и хвана ангела за китките. Дватамата стояха, олюлявайки се, като всеки се опитваше да надделее над другия.

*И са ми по-скъпи и болка, и тлен,
и редкият миг на блаженството.
Отколкото вечния плен,
дарен от съвършенството.*

Разкъсаните криле на ангела се разпериха и се стовариха върху работа, претеглиха го. Дватамата се сляха в прегръдка. Ангелът стоеше неподвижно, роботът беше скрит под планина от окървавени, трепкащи пера.

Свалих автомата от гърдите си. Прицелих се в ангела и закрещях разгневено:

— Остави го! Пусни го! Чуваш ли?

Ангелът бавно събра криле зад гърба си. Роботът се изплъзна от тях и се строполи върху покрива като мъртва купчина метал.

— Сроктът на съществуването му изтече — каза тихо ангелът. По него вече нямаше рани, само дрехата му все така висеше на кървави парцали и крилата си оставаха черни.

— Оставаха му два месеца и шест дни!

— Това беше преди да започне да стреля. Линейните ускорители изгарят месеците за броени секунди.

— Ти не си ангел — казах аз и сведох автомата.

Ангелът кимна.

— Не съм. Аз съм пазителят на музея. Опитите на киборга да влезе в зданието ми бяха безразлични и щях да изчакам естествения завършек на странния му живот. Но ти принуди музея да пусне и него, и теб.

— Що за музей е това?

Не-ангелът бавно тръгна към мен. Отново вдигнах автомата. Той се усмихна и се спря.

— Мислиш си, че това е по-ефикасно от хиперзвуковите игли, колоидния напалм и инфразвука?

— Не мисля — казах честно. — Но нали все нещо трябва да направя?

Не-ангелът кимна.

— Да, прав си. Добре те разбирам... Това е просто музей, младежо. Тук са събрани най-удивителните експонати на света. Тук има зверове, които отдавна са умрели, и зверове, които никога не са се появявали на света. Тук могат да се прочетат стихове на престарелия Пушкин и приключенските романи на Шекспир. Тук има летателни апарати, построени от Леонардо, предаватели на енергия, създадени от Тесла, генератори на силовото поле на Айнщайн. Тук даже се съхраняват киборги, подобни на онзи, който стреля в мен.

— Доста неща могат да се съберат, ако се ограбват цели светове...

— Никой не ги е ограбвал. Всичко това е възникнало, защото световите са се променяли. Дантес е станал функционал-лекар и не е застрелял Пушкин. Поетът е улегнал и започнал да живее мирно и спокойно, съчинявайки поемите си. Наполеон е намерил себе си в

пътешествията, Хитлер — във вегетарианската кулинария, Ленин — във философията. Ако ти можеше да промениш историята на твоя свят, нямаше ли да поискаш да се избавиш от историческите грешки?

— Но този свят би станал друг.

— Не веднага. Далеч не веднага. Не можеш да си представиш колко тромава машина е времето. Изчезва от историята страшна кървава война, а хората, които е трябвало да умрат, така или иначе умират; и онези, които е трябвало да се родят, пак си се раждат. Трябва много да се постараяш, за да влезе историята в други релси. Рано или късно това се случва и се разкрива нов свят. Той вече е съвсем различен, но дори в него плуват отломки от предишния — терзаещи се, търсещи странното хора, осъзнаващи, че живеят чужд живот, спомнящи си неща, които не са се случили с тях...

Гласът на не-ангела омайваше като музика. В очите му сияеха чужди слънца.

— Но защо? — попитах аз. — Ако всичко е така, защо? За да направиш чуждия свят по-добър? За да поправиш своя?

Не-ангелът се усмихна.

— Без причина, момче. Още ли не си разбрал? Промените нямат никаква цел, освен самите промени. Ако от дете си мечтал да прочетеш третата поема на Омир...

— Каква трета? — промърморих аз.

— „Телемахиада“. За теб това не е важно. Но да допуснем, че си искал да знаеш как Едгар По би довършил „Ледения сфинкс“. Защо да не направиш така, че това да се случи? Или те огорчава резултатът от битката при Грюнвалд. Преиграй я. Помогни на Валенрод, спаси Великия магистър. Виж какво ще стане със света.

— Защо? — възкликнах отново. — Но защо? Защо да се карат мъртъвците отново да влизат в бой? Защо да се прекроява миналото, когато може да се твори бъдеще?

— Без причина — отговори раздражено не-ангелът. — Москва не е на море и това е обидно. Какво пък, трябва да попаднеш там, където земната кора е още жива и еластична. Не можеш да си представиш какъв ефект върху бъдещето може да окаже само една малка бомба на нужното място... и най-важното, в точния момент. И ето, че излизаш от малкия си апартамент и отиваш пеша на плаж, размахвайки кърпата си...

— Не разбирам — казах аз. — Не, разбирам, това е яко, и тази „телемахия“, и живият Пушкин, и морето пред вратата. Но за какво сме ние, функционалите? На Дантес е можело просто да му се сипе разхлабително в кафето...

Не-ангелът се засмя.

— Как за какво? За какво можем да бъдем ние, функционалите? За да изпълняваме функцията си. Ти регулираше използването на порталите, теглеше тихомълком енергия от пустотата и ги държеше отворени. Хората пътешестваха от свят в свят. А аз наглеждам музея, пазя експонатите, провеждам екскурзии... Искаш ли да ти уредя една обиколка? Това е интересно.

— През първите години — сигурно да — казах аз.

Не-ангелът кимна.

— Все пак разбираш нещичко... Може би просто не си уцелил правилната функция? Ти си млад, с младите често възникват проблеми. Може би да станеш куратор на вашия свят? Заседа се приятелят ти Котя стотици години на една работа...

— Какви стотици? Той каза...

Не-ангелът се затресе от смях. Облегна се на блестящия си меч, по който пробягваха бели пламъчета.

— Той какво ли не ти е казал... Не го съди строго, изплашен е. Разбира, че такива ситуации се разрешават само по един начин. А не може да те убие. По принцип в твоя свят нито един функционал не би рискувал да те пипне. Цялата реалност на света ще се сгромоляса.

— Защо? — попитах аз. — Няма да ми отговориш, нали?

— Ще ти отговоря. Защо не? Ти имаше вектор на развитие, опасен за пътя, по който вървеше твоя свят. И автоматично стана кандидат за функционал... е, или просто за унищожение. Понякога постъпват и така, уви... Но твоят приятел, блестящият куратор и умел манипулатор, все пак се оказа сантиментален. Лично пое опеката над теб, подбра ти такава функция, която да се окаже максимално интересна. Но му се объркаха сметките. Ти се развихри. А когато той в паника беше готов да те унищожи — ангелът разпери ръце, — беше станало късно. Ти вече функционираше. Ти беше част от всички Кириловци на всички светове. И в тези светове ти все пак играеше някаква важна роля, всеки опит да бъдеш унищожен ти възвръщаше способностите, даже стократно... А ако все пак бъдеш убит, можеш да

потопиш след себе си целия свят. В небитието. Или... — Не-ангелът помълча. — Или така, както при нас. Частично потопяване. В което също няма нищо хубаво.

— А сега какво?

— Сега... — Не-ангелът въздъхна. — Можеш да убиеш Константин. Е, ако се постараяш, просто ще го изместиш, ще го отървеш от функцията куратор. Нека живее хубав обикновен живот, ще му бъде от полза. Все пак може и самият ти да загинеш. Но се боя, че на твоя свят няма да му е лесно...

— Винаги има трети избор.

— Разбира се. Можеш да напуснеш своя свят.

— Вече го напусках. Пратиха ми спецчасти от Аркан...

— О, тогава го беше напуснал, за да се върнеш. А и се бяхте наговорили с твоя изплашен куратор. Ако си отидеш напълно — в Твърд, тук, във Вероз, — ще те оставят на мира. Аркан е специализиран свят, това е службата за държавна сигурност на функционалите. Обикновени сурови момчета. Но аз ще поговоря с тях, ще им напиша обосновано за твоето решение. Гарантирам, че няма да те пипнат. Във всеки случай това би струвало скъпо на всички.

Той млъкна.

А аз стоях, отпуснал оръжието си, и мислех за Вероз. За тихото уютно градче с гъгнивото име Кимгим. За странния Орисултан. За хилядите доволни от живота градчета, напълно подходящи за живот.

Или Твърд. Не ми допадат тези религиозни диктатури, но привличаше твърдото им желание да вървят по свой път. А и те не се подчиняваха на функционалите.

А и, като се замисли човек, този безстопанствен свят също беше интересен. Тук имаше музеи, които можеха да се разглеждат с десетилетия. Тук имаше земи, които бяха безлюдни, но запазили останките на цивилизацията, създава функционалите — и загинала заради това.

— Какво избираш? — попита не-ангелът. — Имай предвид, че никой не иска да те приковава към един свят. Само остави своята Земя на мира. И ще можеш да се ползваш от услугите на другите функционали — това е велико благо.

— Ти си главният тук, нали?

— Ние нямаме главен — отвърна раздразнено не-ангелът. — Аз съм пазител на музея. Различавам се от хората, защото човек, дори функционал, не може да оцелее на континента. Но нямаме главен, просто нямаме!

— Съблазнително предложение — казах замислено. — Но много сложен избор...

— И ти какво избираш?

— Нещо четвърто. Засега не знам. Но ако са ти дали лист с редове, пиши странично.

— Боя се, че мнозина ще ме осъдят — каза тъжно не-ангелът. — Особено ако твоят свят изчезне напълно. Но в така създалата се ситуация... четвъртият избор ще бъде смъртта ти.

Той бавно тръгна от мястото си. Аз вдигнах глупавия си автомат и не-ангелът спря.

Нима се боеше от такова несериозно оръжие?

— Знаеш ли... а аз пък си помислих... ако Аркан е вашата служба за държавна сигурност... те за всеки случай трябва да се опасяват и от теб — казах тихо. — Може би оръжието им е опасно за теб? А, пернати?

Очите на не-ангела припламнаха яростно.

— Ти, нищожна твар, грешка на сантиментален идиот... Ще те разкъсам на парчета, момченце! Стреляй колкото искаш, надявай се на чудо, но чудеса няма!

Той вървеше към мен, без да отмества огромните си очи с вертикално издължени зеници. Те си оставаха мъдри, но вече не изглеждаха човешки. Черните криле се бяха разперили зад гърба му. Пръстът ми се допря до спусъка.

Изведнъж си спомних за девойката Марта. Интересно какво е онова нещо, което тя е трябвало да извърши, но никога вече няма да има този шанс?

— Кажи ми — прошепнах, — ти ли си този, който лети над изпепелената земя и пада с викове от небесата? Толкова страшно и самотно ли ти е тук, не-ангеле?

Само за миг погледът му се разфокусира, очите се засуетиха, кракът му потрепна, нарушавайки ритъма. Сякаш ехидният поглед на телевизионната камера е хванал солиден възрастен човек, някакъв

депутат или министър, да си бърка в носа по време на заседание на Думата.

Топлината сякаш се върна към пръстите ми.

Натиснах спусъка.

Четиринайсет патрона.

Един дълъг откос.

Автоматът заграка в ръцете ми, цевта се разтанцува. Изумително — от разстояние три метра успях да похабя почти всички куршуми.

Само един влезе в гърдите на не-ангела. Там, където при хората е сърцето.

Изглежда, много го болеше.

Не-ангелът наведе глава и притисна длан към гърдите си. После отдръпна ръка и замислено погледна кръвта. Бавно, сякаш гравитацията не беше подвластна над него, се спусна на колене.

Пристъпих към него, хвърляйки автомата с изпразнения пълнител.

— Може би искаш да станеш... пазител на музея? — попита тихо не-ангелът.

Покривът под краката ми потрепна. През зданието премина спазъм.

— Умираш ли? — попитах. Гласът ми неволно трепна.

— Не знам. Може и да се получи... — Не-ангелът шумно си пое въздух. Сега, когато стоеше на колене, беше малко по-висок от мен. — Искаш ли да заемеш моето място? Тогава ме доубий.

Поклатих глава. В гласа му имаше увереност, че ще съумея да го „доубия“.

Но аз не исках.

Сега, когато тази нелепа пародия на ангел стоеше пред мен на колене... продължавайки да стиска пламтящия меч...

Аз изведнъж разбрах, че той просто не може да пусне оръжието.

Мечът беше продължение на ръката му!

И аз поклатих глава още по-енергично.

Зданието под краката ми потрепваше. Какво толкова имаше в тези куршуми, че и функционалът, и неговата функция се гърчеха, извличайки немислими количества енергия в опит да запазят живота на не-ангела?

— Нямах избор — каза не-ангелът. — Или ме убиваш и ставаш... мен, или аз убивам теб.

— Това вече е избор — казах аз.

Вдигнах ръка и я прекарах през въздуха, сякаш изписвайки в пустотата думи на непознат език. От върховете на пръстите ми със свистене капеше син пламък.

— Ще намеря онзи, който е главният ви — казах. — Ще го намеря...

— Ние нямаме главен... — Не-ангелът потрепери и падна на една страна.

За последен път се огледах наоколо. Малък остров, смъртното ложе на човечеството... В мен нямаше нито гняв, нито страх. Само умора.

Огнените букви на портала пламтяха пред мен и аз пристъпих напред.

Не-ангелът пазител на музея можеше да умре, а можеше и да се отърве. Нямах за какво да му отмъщавам, нямаше и основания да му помагам.

Тръгнах си от този свят, без да знам къде отивам.

21

Всичко трябва да си има финал. Няма нищо по-ужасно от това да откриеш, че краят все още съвсем не е край. Бегач, скъсал с гърдите си финалната лента и видял как отпред опъват нова; боец, взривил танк и открил зад него още два; дълъг тежък разговор, завършил с думите: „а сега нека да поговорим сериозно...“.

Финал трябва да има, дори и само за да може след него да последва ново начало.

Когато видях в планината циклопската кула на функционалите, повярвах, че съм намерил тяхното сърце. Не знаех дали ще съумея да ги победя. Но поне повярвах в края на пътя.

А той, изглежда, тъкмо е започвал.

Чоплех с върха на обувката си каменната настилка. Огледах се.

Здравей, малко полско градче Елблонг...

Не съм и предполагал, че съдбата отново ще ме доведе тук...

— Кириле?

Бях излязъл от портала на площада, до масичките на кафенето. Разбира се, вече беше студено, но до разноцветните чадъри стояха включени газови термофори — високи металически гъби с малки шапчици. Европа, какво има да се говори. Усмихнах се, вглеждайки се в надигналата се от масичката девойка. Вечер, мрак, единственото осветление са свещите на масичките и червеният отблясък на нажежената каталитическа решетка.

— Здравей, Марта.

Мъжът, седнал срещу нея, се облеци срещу мен. Взех си свободен стол от съседната масичка и седнах между тях.

— Здравей и ти Кшищоф Пшебижински.

— Ти си се побъркал — рече убедено полицаят. — Марта, той е откачил!

— Не знам — каза Марта, разглеждайки ме. — Май животът те е поомачкал тези дни...

— Дни? — учудих се аз. — А, да, наистина. Поомачка ме.

Дойде сервитьорът.

— Proszę pana, chciałbym dostać porcję waszych firmowych flaków, sałatę jakąś, czyżby mięsna, Cesarz może być — казах аз — I Zubrowkę, dwieście gram.^[1]

Сервитьорът повтори поръчката и се отдалечи. Погледнах Кшищоф с насмешка.

— Ще хванем и твоя съучастник — заплаши ме полицаят. Явно не се чувстваше в свои води.

— Аха. Кажете, пан Кшищоф, а ако не бях от Русия, пак ли щяхте да ме ловите толкова разпалено?

— Разбира се — възмути се Кшищоф. — Това е моята функция! Макар, естествено, да не обичам руснаци.

— Защо?

— Заради всичко, което е ставало!

— Странно, разбира се — казах аз. — Из цяла Европа постоянно е ставало по нещо между всички, постоянно са летели искри. А не обичат само нас... Добре, това не е важно.

Сервитьорът донесе водка и салата. Гаврътнах чашата и започнах да ям.

— А кое е важно в такъв случай? — попита напрегнато Кшищоф.

— Какво да правя по-нататък. Какво да правя с вас и изобщо...

Кшищоф не издържа. Стана, мина зад гърба ми, сложи ръка върху рамото ми и ме натисна към масата.

Аз си хапвах салата. Кшищоф пъхтеше зад гърба ми. После мушна свитата си в лакътя ръка под шията ми и се опита да ме души.

— Вкусно е — казах аз. — Макар че са наблъскали салатата с изкуствена подправка, да бяха направили прясна.

— Кшищоф, не се излагай — каза тихо Марта. — Какво, не виждаш ли? Той е във функцията си.

Полицаят ме пусна. Отстъпи крачка назад и рече неуверено:

— Каква функция? Той е убиец, сам е разрушил функцията си...

— Не знам каква — каза Марта. — Само че бих те посъветвала да го оставиш на мира. Защото ще те сплеска на футболна топка и ще те хвърли под масата.

— Добра идея — изхъмках аз. Натрупалият се по време на схватката между робота и не-ангела адреналин кипеше в кръвта ми. Дори функционалите са зависими от физиологията си.

Кшицоф се върна на мястото си.

— Аз всъщност не знам защо дойдох при вас — казах. — Е, тоест знам... благодаря, Марта.

— За какво?

— За разказа за ангела, който с вик е паднал от небето върху камъните. Ти ме спаси, благодаря ти.

— Пак заповядай — изсумтя Марта. Случващото се повече я развеселяваше, отколкото плашеше. — Та кой си ти, Кириле? Може би сега си новият куратор?

— Нее — отвърнах аз и обърнах още една чашка. — Всичко е много по-смешно. Трябва да избира нещо. И се намирам в процес на избор... така се получи. Марта... а ако стана куратор? Според теб хубаво ли е това?

— Струва ми се, че това не играе никаква роля.

— Умница — казах аз с радост. — Там е работата. Не играе никаква роля. Ако някой е главен, то той може да се премахне. Да се свали злия тиранин, да се заеме мястото му... и сам да станеш тиранин, нищо друго. Но какво да се направи, ако няма главен? Ако от никого нищо не зависи? Ако цялата система се поддържа сама? Тогава нищо не може да се направи... Да допуснем, че аз съм куратор...

— Ти не си куратор! — каза полицаят раздразнено. — Марта, какъв куратор е той? Съгласен съм, че с него става нещо странно, и не бива... да се избърза с действията. Още днес ще изпратят отчет.

— На кого?

— На куратора! Истинския!

— По пощенски гълъб до Шамбала?

Лицето на Кшицоф се наля с кръв, мустаците му настръхнаха.

— В писмо! Както винаги му пиша! Само че този път не за човек, у когото се наблюдават способности да стане функционал, не за свади и скандали, а за... за теб.

— И ти пишеш на куратора?

Нещо в тона ми го накара да отговори, макар пристъпът на откровеност вече да беше приключил.

— Откъде да знам? На акушерите, куратора... на някой друг. Да се оправят. Моята работа е лесна — да поддържам реда на територията си.

— Да, разделяне на властите — казах разочаровано. — За съжаление всичко е точно така. Като при най-елементарните организми... нервните ганглии са разхвърляни из цялото тяло, няма мозък. Много ефективно...

И в този момент сякаш ме удариха с чук по главата. Надигнах се и възкликнах:

— Кшищоф! Мой полски приятелю! Дай да те разцелувам!

Нервите на полицая се сринаха окончателно. Той изскочи с грохот иззад масата, събаряйки и чинията си с недояден бифтек, и чашата с минерална вода.

— Той е психопат, Марта! Да си тръгваме!

Уплашен функционал-полицай — това е рядка гледка.

Марта ме погледна с подозрение.

— Откъде изведнъж такава любов към пан Кшищоф?

— Подказа на глупака една мисъл — казах аз, лъчезарно усмихнат. — Ненаправно наминах през вас, ненаправно!

— Може би си прав, Кшищоф — каза Марта и се изправи. Забави се за секунда, попита: — Имаш ли пари да си платиш?

— Откъде? — отговорих весело. — Аз съм известен жиголо, момичетата ми плащат сметките в ресторантите.

Марта безмълвно сложи на масата няколко едри банкноти и двамата с Кшищоф си тръгнаха.

Но дори това не ми развали настроението. Извиних се пред разсърдения сервитьор за несдържаността на приятелите ми и му помогнах да вдигне стола, съборен от полицая. Когато видях парите върху масата, сервитьорът веднага омекна. Все пак ми донесоха чревцата и похапнах. А после поръчах кафе и сладолед.

Нали понякога трябва да се сбъдват детските мечти?

Да се наядеш със сладолед до пръсване, да се возиш на пожарна, да спасиш света...

Интересно, има ли функционали-пожарникари? Едни такива огнеупорни и храбри, спасяващи от огъня особено ценни хора?

А после се чу слаб шум на двигател. Към кафенето се приближи и спря кола — малък градски автомобил, на чиято задна седалка, ако изобщо се напъха някой, ще са или две деца, или едро куче. Иззад волана бавно излезе мъж на средна възраст с красивата униформа на

полските пощенски служби. Изпиука сигнализацията, той заключи колата и тръгна към мен.

Аз си пиех кафето и го гледах. Него, първия, когото видях преди две седмици, когато станах функционал — пощальонът, дошъл с каляска, както е прието в Кимгим...

— Имате писмо — каза пощальонът, докато слагаше пред мен плик и сядаше на мястото на Кшищоф.

— Това е той, това е той, нашият функционален пощальон! — казах аз весело.

— Така и си мислех, че ще кажете нещо подобно — усмихна се смутено мъжът. Потърка горната част на носа си. — Та как го казахте? Ганглии? По цялото тяло? Добро сравнение.

— Може и да няма мозък — казах аз. — Но виж, нерви трябва да има. Решения може да взема всеки, на когото това му влиза в задълженията. Но някой трябва да отнесе сигнала от рецептора до ефектора. Дори и ако по пътя на обработването на сигнала не се намесва никакъв мозък... от кого е писмото? От пан Пшебижински?

— Какви ги говорите! Той още пише. А и писмото му няма отношение към вас, то е такъв вопъл на душата... насочен към куратора или към службите на Аркан. Честно казано, не знам как ще му се получи.

— Тогава от кого е? — попитах аз тъжно плика. Стар-престар, с марка за пет копейки, надпис „СССР“ на марката и смешен горд надпис „АВИА“. На плика не беше написано нищо.

— Много добре знаете, Кириле. Това писмо е от вашия лекомислен и сантиментален приятел Котя. Някакъв доста надут опит да ви призове на дуел. За съжаление всичко са върна към положението от миналата седмица. Вие двамата не можете да се спогодите, както и предупреждаваше пазителят на музея.

— Той жив ли е?

— Преди половин час беше жив. Отнесох негово писмо до Аркан. Знаете ли, направили сте му добро впечатление. Той е за това да спрат да ви преследват и да станете куратор на Демос.

— Какво неочаквано дружелюбие... — промърморих аз. Разпечатах плика. — А вас не ви ли е страх от арканците? Щом обикновен куршум от автоматите им поваля пазителя...

— О, не се бойте, Кириле. Първо, работата не е само в куршума, но и в това кой стреля. Второ... Аркан е напълно безопасен. Той се занимава изключително със своите функции. Управлява световите, поддържа реда в тях...

— Защо управлява световите?

— За да има желаещите къде да отидат, Кириле.

— Да отидат? Та ние сме привързани.

— А защо реши, че става въпрос за функционалите? — Пощальонът намести очилата си. — Ти през цялото време повтаряш една и съща грешка. Смяташ, че ние сме нещо повече от слуги. Кириле! Първобитните времена, в които най-силният е означавало най-главният, отдавна са отминали. Най-умните търкат панталони в лабораториите. Най-силните напрягат мускули за забавление на публиката. Най-ловките и смелите работят като телохранители, най-точните стрелци и най-безмилостните са наемни убийци. О, да, ако имаш прекрасен глас, ще станеш световноизвестна звезда и концертите ти ще пълнят стадиони. Но ти въпреки това ще пееш на партита на мултимилionери и на преговори между политици, ще дереш гърло заради куп преситени старци и самодоволните им деца. Ще имаш много дълга каишка от коприна или верига от злато. Но така ли иначе ще бъдеш на синджир! Какво искаш, да намериш властта? Та тя е навсякъде наоколо, Кириле! Властта — това са парите, положението, връзките. Когато някой солиден човек е минал през твоята кула, за да отиде на концерт в друг свят, ти какво — не разбра ли, че функцията ти е да си портиер на вратата? Искаш да ни унищожиш? Унищожи цялата власт на света! Само че ще дойде друга власт и пак ще се окаже, че ние сме им нужни... Какво искаш да ми кажеш? Сигурно за Твърд? Нищо особено, същата тази власт, но изолирала се по идейни съображения! Така съветските вождове отиваха да почиват в Сочи, въпреки че им се искаше в Ница! Та и твърдоглавите кардинали вместо функционали-слуги предпочитат да създават свои... биологични функционали. Нищо, ние не бързаме. Ще минат години, ще им стане твърде тясно и ще дойдат при нас. Първо с предложение за мир, после — за сътрудничество. А след това ще открият, че в Библията даже се изказват положително за такова устройство на света, и ще се обединят с всички светове на Веригата...

Той свали очилата си и ги потърка. Заговори вече с явно раздразнение:

— Ти сигурно си мислиш: „Сега ще грабна ножа или тази стоманена джунджурия, силите ще ми стигнат и ще наложа гадината пощальон. Пощальонът е виновен за всичко“. Но аз не съм виновен, Кириле. Аз изпълнявам своята функция. И когато умра — а ние всички рано или късно умираме, — някой ще се събуди и жена му и децата няма да го познаят. Той ще излезе на улицата и ще види малка кола с ключ в стартера. Ще седне в нея. И ще разбере, че това е неговата функция. От свят в свят с писма и телеграми, вестници и бележки... Ако той не се справя, ще дойде още един пощальон. Да, според твоите разбирания за ръководството аз съм много по-важно звено, отколкото всеки куратор или увлеклия се в живеене до загуба на човешкия си облик пазител на музея. Но и аз съм само звено. Абсолютно заменимо. Както всички нас. Една личност не означава нищо в мащабите на историята, важна е само функцията. Ако знаеш само колко хора се налага да се прахосат, за да се предотврати една-единствена война! Святото място... не остава незаето.

— Аз бих казал иначе. Калта ще намери свинята.

Пощальонът изсумтя. Погледна си часовника.

— Какво, ще ме убиваш ли? Не? Тогава чети писмото, трябва да отнеса отговор.

Извадих листа, откъснат от обикновена ученическа тетрадка, и изсумтях.

— Да, вие с Константин си приличате — каза пощальонът. — Ако са ти дали лист с линии, пиши странично...

Не го слушах. Четях.

Кириле!

За мое огромно съжаление събитията приеха именно онзи обрат, от който аз и, смея да се надявам, ти, се бояхме. В този план на битието няма място за нас двамата. Разбирам твоето нежелание да напуснеш света си. Нещо повече — аз на твоето място бих постъпил по същия начин.

С настоящото писмо официално те призовавам на дуел. Мястото, времето и допустимото оръжие предлагам

да избереш ти. В така създалата се ситуация не мога да ти пожелаая успех, но приеми моите уверения в искрено дружеско отношение и т.н.

Твой приятел Константин.

P.S. Илан ти праща поздрав. Мисля, че не си струва да я поставяме в течение на случващото се.

P.S.S. Честно казано, доста си поживях на този свят. Извини стария византийски безделник за постоянното лъгане. Но аз така съм свикнал да живея различни животи, че понякога сам на себе си не вярвам.

Грижливо сгънах листчето и го прибрах в джоба си.

— Какъв е отговорът? — попита нервно пощальонът. — Много моля да ми се отговори оперативно. Вече ме чакат трима души в два свята. Между другото, обърни внимание, приятелят ти предлага ти да избереш оръжието. Много благородно! Бих те посъветвал даже да не разглеждаш вариантите с мечове, шпаги и останалите остри режещи предмети, те са му много по-познати.

— Той някога известен човек ли е бил? — казах замислено.

— Доста. И се ползваше от услугите на съществуващата по онова време функционална мрежа. Но стана така, че предпочете да не се преселва в друг свят, а той самият да стане функционал. Доста рядко развитие на събитията. По принцип успешният човек бързо изпълнява всичко, което е искал да промени в света, и вече не става дори за функционал... Та какво да му отговоря?

— Ще му се обадя — казах аз.

Пощальонът въздъхна.

— Добре. Така и предполагам. Тогава, с ваше позволение, се оттеглям. Разбира се, ако все пак не възнамерявате да ме убиеете.

— Не — казах аз. Надигнах се и с всичка сила цапардосах пощальона по лицето. Той се строполи с грохот, а клетата супа падна за втори път през този ден и се разля. Бършейки кръвта от лицето си, пощальонът извика болезнено, докосвайки ченето си. Изправи се.

— За какво?

— За кардинал Рудолф, за Елиса. За кученцата от Твърд. Мислиш ли, че не разпознах гласа на невидимия?

— Това беше операция на арканците, аз само ги съпровождах. Дори не бях въоръжен!

— Вярвам ти. Затова не те убих.

Трима сервитьори бързаха към нас, а вътре в кафенето девойка от персонала звънеше на мобилния си телефон — не беше трудно да се досетя на кого.

— Въпреки това — каза пощальонът, като придържаше челюстта си и леко фъфлеше — лично аз ви пожелавам победа.

Той се обърна и с твърда крачка тръгна към колата си. Обърнах се към сервитьорите. Много ми се искаше да нашамаря някого. Момчетата бяха здравеняци, но нещо в мен ги смуги и те се спряха.

— Пане, това е възмутително! — извика един от тях.

— Напълно съм съгласен с вас. — Взех гарафата и направо от нея допих остатъка от водката на екс. Проклетата тревичка не пропусна да заседне в зъбите ми.

Хванал с едната ръка гарафата, започнах да пиша с другата във въздуха. Огнените знаци се изтръгваха от пръстите ми леко и с охота. Единият от сервитьорите се прекръсти, а другите двама застинаха. От далечната маса, където тихо се галеха двама влюбени, се разнесе истеричен писък.

— Чао, момчета — казах аз и пристъпих през портала.

И отгоре на всичко им свих гарафата...

Така се раждат нездравите сензации.

Леко ми се виеше свят. Или скоковете през пространството действаха така, или беше от изпитата водка... Стоях във вход. Обикновен, леко позамърлян вход на не луксозен, но и не съвсем занемарен многоетажен блок.

Сложих гарафата върху радиатора и изплюх тревичката. Постоях, гледайки вратите на асансьорите.

На едната от тях висеше залепена с тиксо бележка: „Не работи, майсторът ще дойде утре“. Съдейки по вида ѝ, бележката висеше вече три дни.

Интересно, колко ли часът е сега?

Навън беше нощ. Но се чуваха гласове, кучешки лай. Навярно единайсет часът. Времето на разходките на кучетата в московските дворове...

Знаех къде се намирам. В края на краищата в този дом беше преминало детството ми. На площадката на третия етаж двамата със съученика ми Вовка за първи път пушихме и решихме единодушно, че цигарите са гадост, но нали трябваше да сме големи хора. А след осми клас заедно с него и с две момичета изпихме там бутилка долнопробно сладко шампанско, след което за първи път се целувах... първо с Маша, после с Ленка. Беше смешно и, кой знае защо, съвсем не еротично.

Приблжих се към пощенската кутия, натиснах вратичката и я отворих без ключ. Извадих нов брой на „Комсомолска“ — баща ми упорито се абонираше за вестника, а не го купуваше от лавките, както всички нормални хора, — рекламна листовка на супермаркета „Грошче“ и брошура с предложение за интернет от „Корбина телеком“ при изгодни условия. Потърсих с очи картонения кашон, който обикновено стоеше тук за разни боклуци, но не го намерих. Наложих се да пъкна рекламата в джоба си. Извиках онзи от асансьорите, който работеше, и се качих на осмия етаж. Постоях при вратата, вслушвайки се. После позвъних.

Кашу залая жизнерадостно, отработвайки функцията си.

Изцрака ключалката. Работата на ключовете е проста. Пъкат го в ключалката, проверяват дали е правилният ключ, завъртат го... Ако беше така и с хората, щеше да е по-лесно.

— Кириле? — Баща ми стоеше на вратата само по гащета и потник. — Защо без да се обадиш? Влизай, сине...

Кашу излетя на площадката, заподскача в краката ми. Подхванах го и влязох.

— Попременил си се, виждам. — Баща ми внимателно ме огледа. — От Хохландия^[2] ли си купи дънките?

— Аха, там се оказаха по-евтини — съгласих се аз, събувайки обувките си. Кашу ближеше лицето ми и от време на време недоволно сумтеше.

Баща ми демонстративно ме подуши.

— Какво, пил ли си?

— Мъничко. Във влака.

Майка ми излезе по халат и веднага се изказа:

— Много си блед. Отслабнал си. Ще хапнеш ли?

— Ял съм. — Продължавах да стоя, гледайки замислено родителите си. — Май ще си тръгвам. Дойдох за Кашу. Ще ми дадете ли малко пари назаем за такси? Че не успях да обменя, а бюрата са затворени.

— Ти какво, Кира, и чай ли няма да пийнеш? — възмути се мама. — Защо не преспиш у нас? Миришеш на водка.

— Добре съм, мамо — запротестирах аз. — Хубаво, ще пийна един чай. Само че набързо.

Майка ми отиде в кухнята, мърморейки недоволно. Баща ми внимателно ме разглеждаше.

— Някак си се изменил, Кириле.

— Кое не е наред?

— Сякаш си възмъжал.

— Татко, закъде повече, не съм на десет години! Може би съм поостарял?

— Очите ти са станали сериозни. — Баща ми въздъхна, взе от ръцете ми вестника. — Да ходим да прием чай. Минаваш веднъж на три дни...

— На три дни? — попитах тъпо аз.

— Ами кога тръгна за твоя Харков? Преди три... не, четири дни. Още по-зле. Ако знаеш на майка ти как ѝ е мъчно...

— Четири дни — казах аз замислено. — По влаковете... времето тече по друг начин. Струваше ми се, че не съм ви виждал от много отдавна...

Чаят беше вкусен, свеж. Майка никога не го прави с пакетчета, само в чайник. Казва, че пакетчетата миришат на хартия... Послушно си пиех чая, хапвах си от някаква твърде сладка торта. Кашу легна в краката ми, пъкна нос в чорапите ми и кихна недоволно, но все пак не напусна поста си.

— Ти какво, да нямаш приятелка в Харков? — мимоходом се поинтересува баща ми. Явно бяха обсъждали този въпрос, след като аз ни в клин, ни в ръкав (според техните разбирания) се изнесох от Москва, оставяйки им кучето.

— Не, не приятелка, по-скоро боен другар — усмихнах се аз.

Майка ми, която ме следеше бдително — не съм ли твърде пиян, дали да не ме настани на дивана в гостната — потрепна:

— Какъв „боен другар“? Ти какво, да не си се свързал с някакви неформални организации?

Задавих се с чая.

В известен смисъл майка ми беше уцелила.

— Не, майко. Това е просто израз...

— Остави го на мира — каза баща ми. — Синът ни не е глупак, не страда от стаден инстинкт. Ако пожелае, ще разкаже. Негова си работа.

Допих чая, изправих се и жално попитах:

— Е, какво? Ще ми дадете ли за такси?

— Ще ти дадем — каза татко. — Защо не останеш? Имам коняк, ще изпием още по чашка...

— Данила! — в гласа на майка проличаха металически нотки. — Какъв е този среднощен алкохолизъм?

— Като лекар твърдя, че от чашка коняк преди лягане...

— Той вече си е изпил чашката! Кириле, сега ще ти донеса парите. Дали да не те изпратим? Или да ти повикаме такси?

— Мамо, нали с мен е Кашу, кой ще нападне човек с такъв свиреп охранител! — помолих се аз. — А за повикването... ще си спра на улицата, ще ми излезе двойно по-евтино...

Колкото и да е странно, позоваването на Кашу ги успокои. Макар че, разбира се, основният начин, по който Кашу, би могъл да защити стопанина си, е като лиже лицето на врага до смърт.

Тръгнах си със старото си яке, което майка ми намери, тъй като според нея другото беше „много леко“. Наложих се и да изслушам лекция на тема колко крехко нещо е здравето и колко е важно да си го пазя. Според мен якето на Дитриш щеше напълно да ми свърши работа, докато изтичам до улицата и си хвана такси, но не спорих.

Кашу, съобразявайки, че се прибираме вкъщи, радостно дърпаше каишката. Аз стоях в кръга светлина от улична лампа, вдигнал ръка. Нещо не ми вървеше — колите ме отминаваха, никой не искаше да заработи.

Най-накрая, изсвирвайки със спирачки, спря раздрънкана жигула. Отворих вратата и се разкикотих.

— О, редовен клиент! — каза весело шофьорът кавказец. — Сядай!

— С кучето съм, нали няма проблем?

— Няма, и кучето е човек. Сядай.

Седнах в уютната топлина, миришеца на цигари, пуснах Кашу на задната седалка и строго му наредих да легне.

— Там има парцал, избърши му лапите — каза таксиджията. — Хубаво куче. Породисто ли е?

— Аха...

Наведен назад, бърших лапите на Кашу. Колата вече беше тръгнала.

— В Медведково беше, нали? Как си, разреши ли проблемите си? Помня, че се мотаеше из целия град, беше ти се случила някаква беда, нали?

— Имаше нещо такова — съгласих се аз. — А и не съм разрешил нищо, честно казано. Но ги решавам...

— Всички проблеми не могат да се решат — каза философски шофьорът.

Извадих кутията с цигари. На дъното лежаха два броя.

— Искате ли? — попитах. — Тютюнът не е нещо особено, но го нося отдалеч. При нас не се намират такива.

— Почерпи, щом не ти се свиди.

Кашу отзад кимна, изказвайки си мнението и за пушенето изобщо, и за пушенето в колата.

— Хубав тютюн — каза учтиво шофьорът. — Силен.

— Да, спокойно може да се каже, без човек да си криви душата... — съгласих се аз. — А при вас как вървят работите?

— Смених си гумите — похвали се таксиджията. — Искан да си оставя зимните, а после реших да сложа универсални. Че сега какви са зимите, някакви топли... Въртя кормилото и това е положението.

— Всеки с функцията си — рекох аз замислено.

— Тъж, нима това ми е функцията? Мислиш ли, че щом човек е от Кавказ, трябва или да търгува на сергия, или да върти волана? Аз съм инженер хидромелиоратор. Успях да завърша института. Но нещата така се стекоха... — Той помълча. — Не беше мое решение,

повярвай. Вместо мен го решиха големите дебели чичковци. Какво пък, ще въртя геврека. И това е работа.

— И това е работа — съгласих се аз. — Даването на заповеди също е работа...

— Всичко това не е най-важното. Най-важното е да се живее. Ти си младо момче, мислиш, че пред теб е вечността. А най-важното е все пак да се живее. Живото магаре е по-важно от мъртвия лъв.

Мълчах. Кашу се въртеше на задната седалка.

Колко тежко ще му бъде, ако умра.

Да не говорим колко зле ще бъде за родителите ми.

А Котя си има само Илан, пък и... той винаги си е сменял приятелките като носни кърпички.

---

[1] Моля, донесете ми порция от вашите фирмени чревца, някаква салата без месо, може да е „Цезар“. И „Зубровка“, двеста грама, (пол.) — Бел.прев. ↑

[2] Подигравателно наименование на Украйна. — Бел.прев. ↑

Казват, че не можеш да избягаш от съдбата си. Наистина, някои смятат, че човек сам е творец на своята съдба.

А аз си мисля, че и едните и другите са прави. Човекът — това всъщност е съдбата. Винаги има нещо, което можеш да промениш. Нещо, което си способен да прекрачиш. А има и неща, които никога няма да извършиш. На които не си способен. Ако щеш и да си биеш главата в стената.

Чел съм няколко книжки, в които авторите доказват, че човек е способен на всичко. Сложи го в съответната ситуация — и ще яде изпражнения, и ще прегризва гърла. Някои доказват това много убедително. Обаче на мен ми се струва, че такива книги доказват само едно — именно авторите им са готови и да ядат, и да прегризват. Иначе всичко е неправилно. Иначе всичко е напразно.

Затова винаги съм обичал лошите книги. Тези, в които се казва, че човек е дори по-добър, отколкото сам предполага.

Седях в кухнята, пуших и пиех чаша след чаша кафе. Сигурно е вредно за сърцето. Но от какво да ме е страх, когато съм в процес на избор? Още повече пък когато стана функционал-куратор?

А ако не стана, вече никога няма да ми се наложи да се грижа за здравето си.

Телефонът беше на масата, право пред мен. След като се помота известно време из кухнята, Кашу разбра, че няма да получи среднощна закуска и отиде да спи в леглото ми, по-далеч от светлината и цигарения дим.

Ако под прозорците ти пуши завод, можеш да се преместиш на място, където няма заводи. Или да направиш така, че да затворят завода.

Но ако отровата е разлята във въздуха, ако не можеш да се скриеш от нея нито в планините, нито на остров насред океана? Ако я изпуска всичко наоколо? Ако всички са доволни от нея, като клетите заточеници от халюциногенния въздух на Нирвана?

Тогава какво ти остава?

Да спреш да дишаш.

Или да свикнеш.

Навярно в момента наистина съм силен. Щом съумях с един куршум да унищожа не-ангела, дъвен и силен функционал. Щом нокаутирах пощальона и не обръцах внимание на напъните на полицаия. А и целият ни свят зависи от моето благополучие, така че е рисковано да бъда унищожен.

Навярно ще се справя с Котя.

И ще заема топлото му местенце. Ще отскачам до Тибет, сякаш е в кухнята ми. Ще скачам от свят в свят, ще пътешествам, ще си почивам. Работата е лека. Прехвърляш разпореждания от едни функционали към други и продължаваш да безделничиш. Ще се заема с колекционирането на нещо. Ще започна да пиша криминалета или философски трактати.

Стане ли ми скучно — ще отида в родината на функционалите, на Земя-16. Интересно, защо все пак са й дали номер, при това толкова странен? За маскировка срещу твърде любопитни митничари? Или в реда на световите от Веригата има някаква непонятна за мен хармония? Възможно е...

Вулканичната пустош слабо ме интересува, но виж, музеят с крилатия му пазител е интересно нещо.

А ако всичко на света ми омръзне, ще отида в Аркан. Ще променям другите светове. Току-виж ми се удаде да създам по-добър свят? Такъв, в който никому няма да са нужни функционали? Където всичко ще бъде хубаво.

В края на краищата няма друг изход.

Гледах към телефона и знаех със сигурност, че Котя сега също не спи. Чака моето обаждане. Трябва да извадя грижливо пазената хартийка и да набера дългия номер на сателитния телефон...

Телефонът звънна.

Хванах слушалката, натиснах бутона за приемане на разговора. Бавно я поднесох към ухото си.

— Ало? Нали не те събудих?

— Не — отговорих аз. — Седя, пия кафе.

— На мен също не ми се спи — утеши ме Котя. — Седя и се занимавам с щуротии. Съчинявам стихове.

— Лирически или тържествени?

— Сатирични. За това как на стария ветеран Василий Търкин са му изпратили призовка за армията. Ето, слушай... „Отвори я. Чете я гръмко Непреклонния войник: «Елате утре, Василий Търкин, в районното военно!». Погледна изпод очилата: «Какво е станало с Родината, щом до старци сте опрели?». Мънка лейтенантът голобрад, червен от срам: «Явно груба грешка има тук! По нашите ведомости сте на осемнайсет...». Разсмя се Ваня Търкин, любимият ми дядо: «Ех, момчета, ех, че номер — компютърът ви се е чалнал. Защо не добавите сто?». Лейтенантът затрепери.“

— Смешно е — казах аз. — Поздравявам те с откриването на ново развлечение. За какво се обаждаш?

— Че защо да не се обадя? На кой друг да звънна? Ако събудя Илан, няма да оцени хумора, тя не е чувала за никакъв Вася Търкин^[1]... — Той замълча. После попита деловито: — Е, избра ли? Защо да протакаме?

— Ти няма защо „да протакаш“. А аз съм млад, всеки ден е радост за мен.

— Да, не помислих за това — съгласи се Котя. — Нали седя тук като на тръни...

— „Тук“ — това в твоята Шамбала ли е? Добре се чува, само има леко закъснение...

— Аха. Ако искаш, намини. Ще обявим временно примирие.

Погледнах през прозореца. Съмваше се.

— Не, прав си. Няма какво да протакаме. Нека да го направим така... днес по пладне. Само че мястото да не е някакво помпозно...

— Добре. Градското сметище устройва ли те?

— Не спираш да се шегуваш... Нека да е извън града, по пътя за Мечите езера, където миналата година празнувахме рождения ден на Виталий.

— Е, това пък е съвсем скучно, наред калното чисто поле, като богатири... Там сега всичко се е разкиснало и си е направо гьол. Да го направим в двора ти, където е затворената детска градина? Там има малко вътрешно дворче, нищо няма да се види отстрани.

— Та нали там вечно висят пияници?

— Защо пияници, ние с теб също сме заливали там. Ако някой ни пречи, ще го изгоним с шутове. Колко му е?

Погледнах през прозореца. Затворената преди пет години детска градина беше триетажно здание във формата на квадрат. Навярно за да има къде да се разхождат малчуганите, ако духа силен вятър.

— Неудобно е някак — казах. — Разправят, че раждаемостта сега се повишава, искат да я ремонтират и пак да я отворят.

— Е, и какво? Който остане, ще разчисти след себе си. А и на теб ти е близо.

— Добре — съгласих се. — Това наистина не е помпозно място.

— Тогава избери оръжие.

Замислих се, разсеяно оглеждайки кухнята.

— Нека да е с ножове.

— Ти какво, в кухнята ли си?

— Аха.

— Кириле — рече внимателно Котя, — това не е най-добрият избор. Държал ли си скоро нож в ръката си?

— Съвсем скоро. Преди две седмици тук, в тази кухня, забих един в акушерката Наталия.

— Да, извинявай. Но искам да те предупредя, че ми се е налагало...

— Досещам се.

— Да ти донеса ли?

— Нож ли? Благодаря, имам си.

— Тогава... тогава в дванайсет?

— Уговорихме се.

Прекъснах връзката. Взех още една цигара, повъртях я в пръстите си. В гърлото ми дращеше, така че върнах цигарата в пакета.

Ето колко просто е всичко. Всичко е много просто.

И е близо, не се налага да ходя далеч.

И къщата ми е пълна с оръжия.

Впрочем трябва да взема подарения ми от Дитриш нож. На него би му било приятно, а и ножът е един такъв солиден...

Нагласих будилника на телефона за единайсет часа, загасих лампата и с телефон в ръка отидох в стаята. Кашу джафна сънено при появата ми, аз го избутах от възглавницата към краката ми, легнах и веднага заспах.

Естествено, събудих се в единайсет и петнайсет, и то не от търпеливо пищящия телефон, а от лижещия лицето ми Кашу. В апартамента беше студено, радиаторите едва излъчваха топлина, а и бях оставил прозореца на кухнята отворен, за да се проветри от цигарения дим. Затворих прозореца, смених водата на кучето и му сипах от полезната за здравето гранулирана храна „Хилс“, от което Кашу изобщо не остана доволен. Родителите ми сигурно го бяха хранили с вредни и вкусни късчета от човешката трапеза...

Докато Кашу неохотно закусваше, си взех душ, отмивайки с удоволствие остатъците от съня. Японският ментов шампоан ме пробуди окончателно. Надникнах в кухнята, където беше станало по-топло, извадих от хладилника парче вкаменен от старост пушен салам, отрязах няколко резенчета и ги сдъвках, пийвайки си чай. Кафето вече не ми влизаше в гърлото.

В дванайсет без двајсет написах кратка бележка до родителите ми. За всеки случай. Съобщавах им, че с мен всичко е наред, но съм принуден да замина спешно и няма да се върна скоро. После бързо разходих Кашу до самия вход, като заслужих много неодобрителен поглед от съседката Галина Романовна, която се връщаше от магазина. Какво да се прави, такава свиня съм... Ядосаното виене на Кашу, който беше разчитал на пълноценна разходка, ме разстрои много повече.

А когато го избутах в апартамента, той изведнъж млъкна и ме погледна толкова тъжно, че се върнах, приклеках, разроших косматите му уши и му казах, че е най-доброто куче на света. И че непременно ще се върна при него. Ще се постарая.

Използвах случая да взема и да скрия под якето си ножа, за който съвсем бях забравил.

В дванайсет без три минути се промъкнах през добре познатата ми дупка в оградата на детската градина и отидох в дворчето. Дотам водеше една-единствена арка, някога затворена с решетка, която отдавна беше смъкната от местните пияници.

Котя още го нямаше.

Това беше добре. Щеше да ми е неудобно да закъснея. Трябваше само да мина пеша през двора, а той се телепортиреше чак от Тибет...

Обиколих бетонното дворче. Поседях на малката пейка. Погледах малките счупени люлки, ниското баскетболно табло. Кошът беше счупен, а на табло с боя беше нарисувана страховита муцуна и

надпис: „Борис е прач“. Докоснах буквата „а“, погледнах пръста си и изхъмках. Местенцето беше неуютно за детски разходки. Виж, за запивки беше удобно, по ъглите лежах разбити бутилки, смачкани пластмасови чаши и цели залежи изпушени до филтъра цигари. Аз също си запалих. Първата сутрешна цигара даже ми се стори вкусна.

Чу се слабо потупване.

Обърнах се и погледнах към застаналия насред дворчето Котя.

Той изглеждаше много стилно.

Някакъв старинен мундир. Бели изгладени панталони със златна връвчица по шевовете, нещо като френч, също украсен със златна връв, изпод полите му се подаваше ножница. Очилата, естествено, не си ги беше сложил.

— Ти си пуши — каза Котя, поглеждайки ме. — Ще почакам.

Кимнах, бързо допушвайки цигарата. Загасих я, изправих се, изтупах дънките си и се приближих към Котя. Спрях на три метра от него и казах:

— Ефектно изглеждаш.

— Първо искам да ти дам няколко съвета — каза Котя. — Първо, постарай се предварително да се примириш, че твоите приятели и роднини ще умират. Нашият живот трае много по-дълго, дори и ако водиш близките си при функционали-лекари. Второ, веднъж на десет-двайсет години си устройвай малки ваканции. За половин или една година. Някъде, където има чужда война, романтична и старомодна. Вероз е идеален за целта... между другото, този мундир е от островния град държава Фалд, препоръчвам ти го. Трето, няма да можеш винаги да оставаш себе си. Измисляй си от време на време нова биография, нова съдба. И се старай да повярваш в нея. Така, че да ти се набие в главата. Сам да си повярваш. При мен се получаваше. Иначе ще ти пораснат криле и мечът ще се срасне с ръката ти, и изобщо ще изгубиш човешки облик... Четвърто, постарай се да овладееш най-различни видове оръжие. От морски кортик до... не знам къде какво са наизмислили. Накратко, до боен лазер.

— За какво е всичко това? — попитах аз.

— Затова.

Самият Котя дори не помръдна — само едната му ръка се плъзна надолу и в нея сякаш от нищото се появи дълъг остър кинжал. Замах — и над главата ми със свистене премина сребристая мълния.

Обърнах се.

Дръжката на кинжала (или кортика) стърчеше от окото на нарисувания върху щита „Борис“.

— Няма да се бия с теб — каза Котя. — Аз не съм светец, за съжаление. Ако се сложат тук всички, които някога съм убивал, няма да остане място за нас. Но няма да се бия с теб. Още по-малко пък с ножове. Това е смешно. Дойдох тук, за да те убия, но ето... размислих.

— Позъор си ти, Котя — казах. — Боята върху таблото е прясна. Изрисувал си го сутринта, след нашия разговор. А буквата „а“ в думата „пръч“ — това вече е прекалено.

Котя махна с ръка с досада.

— Дори и да е така? Какво ти пука? Казвам ти — няма да се бия с теб. А ако загубя функцията си, ще стана обикновен човек и скоро ще умра. Не по врат, а по шия.

Извадих ножа си и го подхвърлих в ръка. Обърнах се и го хвърлих. Острието прониза второто око на „Борис“.

— В действителност — казах аз — още не се знае как би се завъртяло всичко. Та аз съм в неустойчиво състояние. Аз съм ходещ локален хроноклазъм, човек, когото са заличили от света, но светът внезапно е започнал силно да се съпротивлява. Така че няма нужда от бла-бла. Но аз имам друго предложение към теб.

— Какво? Ще кажеш, че си готов да се махнеш от Земята? Кириле, никога няма да ти повярвам! И работата не е в това, че нашата Земя толкова ти харесва. Ти просто си инат, не можеш да понасяш някой да те принуждава!

— Да допуснем, че няма да се махна от Земята. Но и нямам претенции към твоето място. Аз съм в процес на вземане на решение... така че взех решението си.

Свалих от пръста си халката — остатъка от своята митничарска кула — и я хвърлих на земята.

— Кириле, та това е просто къс желязо, то нищо не значи!

— Разбирам. Но това е символ. Аз се отричам от вас. Писна ми от вас. Всички вие: митничари, кулинали, полицаи, куратори! Махайте ми се от главата! Аз съм човек и нямам функция!

— Искаш да кажеш, че ще се върнеш в своя „Бит и байт“ и ще започнеш да пробутваш видеокarti с надценка на хлапетата? — попита недоверчиво Котя.

— Навярно не. А и нали сигурно вече са ме уволнили за самоотлъчка. Ще си възстановя правата в института.

— Защо? — изуми се Котя.

— Ще завърша инженерство, ще построя ракета и ще отлетя някъде по-надалеч от вас!

— Аха. А нощем ще разтоварваш вагони, за да не висиш на гърба на родителите си.

— Е, може и без крайности. Все пак разбирам от хардуер. Ще отида в някоя интернет фирма, вечер ще работя като техническа поддръжка. Например „Корбина“, прекарва мрежи из цяла Москва, ще се уредя при тях...

Котя разпери ръце примирително.

— Почакай! Почакай, Кириле! Сега си в приповдигнато състояние, и двамата сме развълнувани и уплашени. Разбира се, ти можеш да направиш каквото си поискаш. И да се върнеш в института си, и да даваш по телефона глупави съвети на потребителите: „А сега отворете папка «Моите свързвания»...“. Но това е несериозно! Ти никога няма да се задоволиш само с това! Разбираш ли? Няма да изкорениш функционала в себе си, рано или късно ще се хванеш за главата и ще започнеш да ме търсиш. И ще ме намериш, защото всичко ще се върне при теб! Така че защо да отлагаме неизбежното? Ти си във функцията си, аз виждам! Ти свали пръстена, произнесе гръмки думи, но не стана обикновен човек!

— Изглежда, ми остава само едно — казах аз. Отидох при стълба на баскетболното табло. Вгледах се. Не беше закопано надълбоко — петнайсетина сантиметра, на края му имаше бетонна буца...

Нагласих се по-удобно и изтръгнах стълба от асфалта.

— Ето така — каза Котя със задоволство. — Ето така. Нали ти казах...

Хванал пред себе си двуметровия метален стълб — от едната му страна имаше циментова гъба, а от другата беше дървеното табло със забитите ножове, — тръгнах към Котя.

Той търпеливо чакаше. Навярно настина смяташе да не се съпротивлява и това ме тревожеше.

Вдигнах тръбата и я запратих към Котя.

В последния миг той все пак не издържа. Избягна със скок удара, превъртя се по асфалта и прескочи пейката. Извика:

— Точно така! Правилно!

Отново вдигнах тръбата. От удара циментовата буца се беше откъртила и паднала, разкривайки остър ръждив връх.

Котя хвана пейката — тя не беше закрепена. Вдигна я с протегнати ръце и я запрати в мен.

Отбих я с удар на тръбата — лека пейка за дечурлига...

— Момчета! Момчета, какво правите!

С крайчеца на окоето си видях двама мършави алкохолици, показващи се от арката. Единият държеше в ръка заветната бутилка, другият стискаше двулитрова фанга. Кой знае защо, безалкохолното ми се стори особено смешно.

— Момчета, спрете! Правите нещо страшно! — нададе глас онзи с водката. Вторият, изглежда, имаше по-ясна представа какви страшни неща може да направи човек и какви не може. Очите му се опулиха и той, без да изпуска бутилката, хвана приятеля си за лакътя и го задърпа назад.

Котя стоеше, гледайки ме тържествуващо.

— Извинявай — казах аз. — Изходът е само един... Надявам се, че не греша...

Той кимна, без да откъсва поглед от мен.

Хванах тръбата по-удобно и с рязък удар я забих в корема на приятеля си.

Котя се хвана за тръбата. Желязото издаде жален стон. С голи ръце той разкъса тръбата при самия си корем, сякаш я е щракнал с хидравлична ножица. Пусна я на асфалта и се облегна на захвърлената пейка. От него стърчеше половинметрово парче тръба.

Приблжих се и приклекнах до него.

— Виждаш ли — каза Котя. Лицето му бледнееше. — Виждаш ли колко просто е всичко? Хайде... давай...

— Всичко е много сложно — казах аз. — Но се надявам, че не греша. Не искам да бъда куратор. Не искам да съм функционал. Всички вървете по дяволите.

Хванах тръбата, издърпах я от Котя и я хвърлих встрани.

— Сега ще умра — каза тъжно Котя. — Загуба на кръв, шок от болката...

Погледнах съсирващата се по мундира му кръв.

— Не — казах. — Няма да умреш. Та ти си куратор. Ти си могъщ функционал, умело управляващ прислугата в техногенния свят Демос.

— А ти?

— А аз съм просто човек. Направих избора си, разбираш ли? Когато не те доубих — направих избор. И престанах да съм функционал.

— Не, не разбирам... — Гласът на Котя леко укрепна. Той се опита да докосне раната си и се намръщи. — Ох, как боли... Ако знаеше как боли!

— Досещам се. Нищо, търпи. До обяд ще зарасне.

— Въпреки това никой няма да повярва. Всички ще подозират, че си функционал... Че ти... че способностите ти просто са се притаили...

— Ами прекрасно. Значи ще ги е страх да ме убият за всеки случай. За да не отиде светът на кино. Просто чудесно е, че няма да ми повярват докрай.

Котя се размърда, настани се по-удобно и каза деловито:

— Зараства... А ти в себе си нищо ли не чувстваш?

— Нищо. Абсолютно.

Протегнах ръка, опитах се да повдигна с върховете на пръстите си тръбата. Нищо не се получи.

— Как успя да го направиш?

— Всеки човек си има своя съдба — казах аз. — Вие превръщате във функционали онези, които биха могли да променят съдбата на човечеството. Но световите са безкрайно множество. Някъде там, в тези светове, хората все пак следват собствената си съдба, променят живота... Надявам се, не само чрез войни. Надявам се, че за добро. И тази изкривеност, тази протиестественост на съществуването на функционала е същевременно и източник на силата му. Ние... Не, вече вие. Вие сте силни, защото не живеете собствения си живот. Защото правите не това, което сте могли и е трябвало да направите.

— И какво трябва да направиш ти?

— Не знам, честна дума. Първо ще се върна в института. Може би наистина трябва да построя ракета?

— Ние не сме те гонили от института — каза Котя. — Ти сам си напусна. Аз тогава не съм и предполагал, че ще станеш функционал, ти сам реши всичко. Помниш ли, казваше, че ти е омръзнало да учиш,

за да можеш после цял живот като глупак да завиваш гайки и да чертаеш схеми.

— Котя — засмях се аз, — а кой ти е казал, че само вие сте функционали? Че само вие управлявате чуждите съдби? Онези, които минават през вашите портали, плюскат в ресторантите немислими деликатеси и си правят партита на бреговете на първобитни океани — те не правят разлика между мен и теб! На тях не им трябва никакъв космос, не са им нужни научни открития, не им е нужна вяра в Бога, не им е нужна третата поема на Омир. За тях е много по-полезно някой да стои в магазина и да продава видеокарти.

— Имам цигари в джоба, извади ги — помоли Котя.

Извадих златист пакет, измъкнах една цигара, запалих я и я пяхнах между зъбите на Котя. Ръцете му бяха целите в кръв.

— Вземи си и за теб — каза Котя. Не се сдържа и добави: — Вземи целия пакет, със стипендията няма да можеш да си купиш такива.

— Не, благодаря. Сега трябва да си пазя здравето, вече не съм функционал.

Станах, изтупах коленете си и попитах:

— Искаш ли да ти донеса одеяло? Че ще се простудиш. Илан ще бъде огорчена.

— Няма да се простудя.

— Ами виж, аз май ще тръгна. Трябва да разходя кучето.

Излязох от дворчето, като се обърнах само при арката. Котя пушеше, гледайки в сумрачното московско небе. Какво виждаше там? Жълтото слънце на Византия? Какво е бил длъжен да направи, но така и не го е направил, а е предпочел да стане функционал?

Тръгнах към вкъщи.

Пияниците стояха до сградата и възбудено обсъждаха нещо. Вече бяха успели да изпият голяма част от бутилката. Аз им помахих с ръка и те бързо се отдалечиха.

А какво е трябвало да направят те? Какви неудобни за някого постъпки, че са били изхвърлени от живота по прост и сигурен начин, дори без сладкия хап на функционалността?

Не знам и вече няма да узная.

Вече не творя чудеса.

Никога няма да мога да променя света.

Но мога да отстоявам последното си право, единственото, което има човек — правото да бъда себе си. Правото да отглеждам своята си градина.

— И са ми по-скъпи и болка, и тлен — казах аз, спомняйки си Земя-16, където никога вече нямаше да отида. Сега за мен имаше само една Земя. — И редкият миг на блаженството. Отколкото вечния плен, дарен от съвършенството!

Когато се върнах вкъщи, на прага ме очакваше огромна локва и смутеният, но уверен в своята правота Кашу. Какво пък, всеки протестира както може.

Не му се карах.

---

[1] Василий Търкин е герой от поемите на Александър Твардовски „Василий Търкин“ и „Търкин на онзи свят“. — Бел.прев.

↑

Издание:

Автор: Сергей Лукьяненко

Заглавие: Белова

Преводач: Васил Велчев

Език, от който е преведено: руски

Издание: първо

Издател: Издателска къща „ИнфоДАР“

Град на издателя: София

Година на издаване: 2014

Тип: роман

Националност: руска

Печатница: „Симолини“

Редактор: Боряна Даракчиева

Коректор: Станислава Първанова

ISBN: 978-954-761-520-5

Адрес в Библиоман: <https://biblioman.chitanka.info/books/3218>

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.